

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule

SADRŽAJ

1. Uvod i svrha	9
1.1. Polazišta za izradu Plana	9
1.2. Kulturna baština kao javno dobro i razvojni resurs	10
1.3. Prostorni i tematski obuhvat	11
1.4. Svrha Plana upravljanja kulturnom baštinom.....	12
1.5. Projektni kontekst izrade	13
1.6. Razdoblje primjene i način korištenja	13
1.7. Očekivani doprinos.....	14
2. Metodologija izrade i participativni proces.....	16
2.1. Metodološki pristup.....	16
2.2. Analiza dokumentacije i podataka.....	17
2.3. Mapiranje kulturne baštine	17
2.4. Identifikacija i uključivanje dionika	18
2.5. Polustrukturirani intervjui, anketni upitnici i SWOT analiza.....	19
2.6. Objedinjavanje i interpretacija nalaza	21
2.7. Validacija i ograničenja metodologije.....	22
3. Strateški, zakonodavni i planski okvir	24
3.1. Uloga i međusobna povezanost dokumenata.....	24
3.2. Lokalni razvoj i programski okvir	24
3.3. Prostorno-planski i konzervatorski okvir Grada Korčule.....	26
3.4. Županijski i otočni razvojni okvir	28
3.5. Nacionalni strateški okvir.....	29
3.6. Zakonodavni okvir.....	31
3.7. Europski programski i projektni okvir.....	33
3.8. Međunarodne konvencije i stručne smjernice	33

3.9. Ocjena usklađenosti	36
4. Profil područja i razvojni kontekst Grada Korčule	37
4.1. Položaj i prostorni obuhvat.....	37
4.2. Naselja i prostorne razvojne prilike	37
4.3. Demografska obilježja	38
4.4. Gospodarstvo i tržište rada	39
4.5. Turizam i sezonski pritisci.....	40
4.6. Prometna dostupnost i infrastrukturna povezanost.....	41
4.7. Društvena i kulturna infrastruktura.....	42
4.8. Okolišni i klimatski kontekst.....	42
4.9. Razvojni kontekst upravljanja kulturnom baštinom	43
5. Mapiranje nepokretne materijalne kulturne baštine u kulturnom, krajobraznom i prirodnom kontekstu	45
5.1. Obuhvat, polazišta i svrha pregleda.....	45
5.2. Kulturnopovijesne cjeline.....	46
5.3. Arheološka baština	49
5.4. Sakralni kompleksi	63
5.5. Sakralna graditeljska baština	67
5.5.1. Dopunski pregled ostale sakralne baštine na području Grada Korčule	90
5.6. Fortifikacijska i obrambena baština.....	92
5.7. Profana stambena baština	95
5.8. Komunalna i tehnička baština.....	100
5.9. Memorijalna obilježja i mjesta	101
5.10. Nematerijalna kulturna dobra	104
5.11. Odabrane lokalno prepoznate vrijednosti graditeljske, prostorne i dizajnerske baštine	107

5.11.1. Kompleks palače Arneri.....	108
5.11.2. Suvremena arhitektonska i dizajnerska baština Bernarda Bernardija.....	109
6. Analiza stanja, vlasničkih odnosa i upravljačkih izazova	111
7. SWOT analiza i ključni razvojni izazovi	113
7.1. Metodološko polazište i obuhvat izvora	113
7.2. SWOT analiza na temelju intervjua.....	114
7.2.1. Interpretacija nalaza intervjua	117
7.3. SWOT analiza na temelju anketnih upitnika	118
7.3.1. Interpretacija nalaza anketnih upitnika	121
7.4. Integrirana interpretacija SWOT nalaza	122
7.5. Ključni razvojni izazovi.....	123
8. Vrijednost kulturne baštine i razvojni potencijal	126
8.1. Višedimenzionalna vrijednost kulturne baštine.....	126
8.2. Kulturni identitet, pripadnost i društvena kohezija	127
8.3. Obrazovanje, istraživanje i prijenos znanja	128
8.4. Prostorna revitalizacija i kulturni krajolik	129
8.5. Kulturna produkcija, kreativne djelatnosti i lokalna ekonomija.....	129
8.6. Održivi kulturni turizam i upravljanje posjetiteljskim iskustvom	130
8.7. Digitalizacija, interpretacija i dostupnost	131
8.8. Projektna spremnost i razvojni portfelj	131
8.9. Financijski potencijal i operativna održivost.....	133
8.10. Uvjeti za odgovorno aktiviranje razvojnog potencijala.....	134
9. Vizija, strateška logika i posebni ciljevi.....	135
9.1. Vizija razvoja i upravljanja kulturnom baštinom	135
9.2. Strateški cilj i posebni ciljevi Plana.....	136

9.2.1. Posebni cilj 1. Očuvati, istražiti i sustavno dokumentirati kulturnu baštinu Grada Korčule.....	137
9.2.2. Posebni cilj 2. Uspostaviti učinkovit model upravljanja kulturnom baštinom	139
9.2.3. Posebni cilj 3. Aktivirati kulturnu baštinu za razvoj lokalne kulture i neprofitnih aktivnosti.....	141
9.2.4. Posebni cilj 4. Povezati baštinu s kreativnim industrijama i lokalnim gospodarstvom	142
9.2.5. Posebni cilj 5. Razvijati održivi, zeleni i digitalni kulturni turizam	142
9.3. Horizontalna načela provedbe	145
9.4. Kriteriji za odabir mjera i strateških projekata	146
9.5. Očekivani rezultati strateškog okvira	148
10. Akcijski plan provedbe.....	150
10.1. Provedbeni okvir Akcijskog plana	150
10.2. Tablični prikaz mjera Akcijskog plana.....	150
11. Model upravljanja kulturnom baštinom	162
11.1. Polazišta upravljačkog modela	162
11.2. Preporučeni model upravljanja	162
11.3. Upravljačka načela	163
11.4. Arhitektura upravljanja.....	165
11.4.1. Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu.....	165
11.4.2. Koordinator Plana	166
11.5. Kontinuitet upravljanja kulturnom baštinom i uloga ključnih dionika.....	166
11.5.1. Grad Korčula.....	167
11.5.2. Gradski muzej Korčula	168
11.5.3. Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula.....	169
11.5.4. Centar za kulturu Korčula	170
11.5.5. Turistička zajednica Grada Korčule.....	171

11.5.6. Korčulanska razvojna agencija KORA d.o.o.	173
11.5.7. KTD Hober d.o.o.	173
11.5.8. Konzervatorski odjel u Dubrovniku.....	174
11.5.9. Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo	174
11.5.10. Vjerske zajednice i bratovštine	174
11.5.11. Društvo turističkih vodiča Korčule	175
11.5.12. Obrazovne ustanove, kulturne udruge, mjesni odbori i drugi partneri	176
11.5.13. Zaključno usmjerenje	176
11.6. Ciklus planiranja, odlučivanja i praćenja	179
11.6.1. Upravljanje bazom potreba, projekata i izvora financiranja	180
11.7. Participativno upravljanje i odnos s lokalnom zajednicom	182
11.8. Objedinjeno upravljanje baštinskim prostorima.....	183
11.9. Financijski model i reinvestiranje prihoda	185
11.10. Ljudski kapaciteti i stručna podrška	186
11.11. Faze uspostave modela	187
11.11.1. Kriteriji za prilagodbu upravljačkog modela	188
11.12. Očekivani učinak modela	189
12. Plan upravljanja posjetiteljima	190
12.1. Upravljačka teza	190
12.2. Kvantificirano polazište i ograničenja podataka.....	191
12.3. Prostorni i operativni model upravljanja	191
12.4. Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule i posjetiteljski proizvod	193
12.5. Prihodovni model i operativna održivost.....	195
12.6. Faze provedbe i prioritetne odluke	196
13. Go Green pristup, zaštita okoliša i klimatska otpornost kulturne baštine	198
13.1. Klimatski i okolišni kontekst	198

13.2. Načela zelenog i klimatski otpornog upravljanja	199
13.3. Procjena klimatskih rizika i preventivno održavanje	199
13.4. Zelena obnova i odgovorno korištenje resursa	200
13.5. Kulturni krajolik, zaštita od požara i upravljanje vodom	201
13.6. Održiva mobilnost i upravljanje posjetiteljima	202
13.7. Uključivanje zelenih kriterija u projekte	203
13.8. Praćenje provedbe.....	203
14. Popis strateških projekata.....	204
14.1. Odabir i provedbena logika	204
14.2. Obnova južnog zida i aktivacija južnoga fortifikacijskog sustava	204
14.3. Obnova i interpretacijska aktivacija Fortece i bastiona sv. Vlaha.....	206
14.4. Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule i posjetiteljski proizvod	208
15. Sustav pokazatelja, praćenja, evaluacije i revizije	211
15.1. Svrha i načela sustava praćenja	211
15.2. Strateški pokazatelji.....	211
15.3. Početne i ciljne vrijednosti.....	213
15.4. Prikupljanje, provjera i upravljanje podacima.....	213
15.5. Ciklus praćenja i godišnje izvještavanje.....	214
15.6. Evaluacija provedbe	215
15.7. Revizija Plana i postupanje kod odstupanja	216
15.8. Transparentnost, učenje i kontinuirano poboljšanje	217
16. Zaključak	219
17. Izvori podataka, popis slika i tablica	221
17.1. Izvori podataka	221
17.1.1. Zakoni	221
17.1.2. Strateški, planski i programski dokumenti.....	221

17.1.3. Međunarodne konvencije i stručni dokumenti.....	222
17.1.4. Evidencije, podatkovni i projektni izvori.....	223
17.1.5. Participativni izvori.....	223
17.2. Popis slika.....	223
17.3. Popis tablica.....	224
17.4. Podaci o autorima dokumenta	227

1. Uvod i svrha

1.1. Polazišta za izradu Plana

Kulturna baština Grada Korčule jedan je od temeljnih nositelja identiteta lokalne zajednice. Njezina vrijednost prije svega leži u povijesnoj jezgri grada Korčule, fortifikacijskom sustavu, sakralnim građevinama, arheološkim lokalitetima, povijesnim sklopovima, ali i pojedinačnim građevinama, kulturnim krajolicima te nematerijalnoj tradiciji koja se održava na životu zahvaljujući aktivnom sudjelovanju stanovništva.

Takva koncentracija kulturnih vrijednosti predstavlja važnu razvojnu osnovu Grada Korčule, ali istodobno traži sustavan pristup zaštiti, upravljanju i korištenju. Pojedina kulturna dobra zahtijevaju obnovu ili kontinuirano održavanje, dok su za druga potrebni dodatno istraživanje, dokumentiranje i jasnije definiranje načina korištenja. Upravljanje baštinom trenutno je u nadležnosti Grada Korčule, ustanova u kulturi, vjerskih zajednica, udruga, privatnih vlasnika i drugih dionika, pri čemu različiti vlasnički odnosi, različite razine pripremljenosti projekata i raspoloživi upravljački kapaciteti utječu na mogućnost usklađenog djelovanja.

Dodatne zahtjeve pred upravljanje kulturnom baštinom postavljaju promjene u prostoru i lokalnoj zajednici. Turistička sezonalnost stvara izražene prostorne i organizacijske pritiske, osobito u povijesnoj jezgri grada Korčule, dok se dio kulturnih lokaliteta izvan glavnih posjetiteljskih tokova nedovoljno koristi i interpretira. Demografska kretanja, raspoloživost stručnih kadrova, klimatski rizici i potreba za prilagodbom infrastrukture također utječu na dugoročnu održivost baštine. Istodobno, ulaganja u obnovu fortifikacija, interpretacijske sadržaje, kulturnu infrastrukturu i digitalnu prezentaciju stvaraju mogućnost za uspostavu povezanijeg sustava upravljanja.

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule odgovara na potrebu da se postojeće vrijednosti, razvojne potrebe, projekti i upravljačke odgovornosti sagledaju unutar jedinstvenog okvira. Njime se uspostavlja zajednička osnova za donošenje odluka o zaštiti, obnovi, korištenju i predstavljanju kulturne baštine te za usklađivanje djelovanja dionika koji sudjeluju u njezinu očuvanju i aktiviranju.

1.2. Kulturna baština kao javno dobro i razvojni resurs

Polazište Plana je razumijevanje kulturne baštine kao javnog dobra čija se vrijednost ne iscrpljuje u fizičkim obilježjima pojedinačnih građevina i lokaliteta. Kulturna baština prenosi povijesna iskustva, lokalna znanja i društvene vrijednosti, ona oblikuje odnos zajednice prema prostoru i pridonosi osjećaju pripadnosti, kontinuiteta i odgovornosti prema naslijeđenim vrijednostima.

Upravljanje kulturnom baštinom stoga treba prvenstveno osigurati očuvanje njezine autentičnosti, cjelovitosti i kulturnog značenja. Korištenje baštine potrebno je prilagoditi obilježjima pojedinog dobra, prostornim uvjetima i prihvatljivom intenzitetu korištenja, pri čemu posebnu pozornost zahtijevaju kulturna dobra i cjeline u kojima se zaštita graditeljskih i prostornih vrijednosti neposredno povezuje s kvalitetom života stanovnika, dostupnošću javnih prostora i svakodnevnim funkcioniranjem naselja.

Kulturna baština ujedno predstavlja i razvojni resurs. Njezino odgovorno korištenje može doprinijeti kvaliteti kulturnog života, obrazovanju, radu ustanova i udruga, razvoju kreativnih djelatnosti te oblikovanju kvalitetnije turističke ponude. Obnovljeni prostori kulturne baštine mogu se staviti u funkciju kulturnih, društvenih i edukativnih aktivnosti, uz očuvanje njihovih izvornih vrijednosti te poštivanje konzervatorskih uvjeta i kapaciteta prostora, dok digitalni alati mogu unaprijediti dokumentiranje, dostupnost informacija i interpretaciju kulturnih sadržaja, osobito kada fizička dostupnost lokaliteta nije moguća ili kada bi veći intenzitet posjećivanja ugrozio njegove vrijednosti. Razvojna uloga kulturne baštine ne podrazumijeva jednaku razinu aktiviranja svih dobara. Pojedini lokaliteti mogu biti namijenjeni intenzivnijem kulturnom i posjetiteljskom korištenju, dok će za druga prioritet biti istraživanje, dokumentiranje, konzervacija ili ograničeno korištenje. Plan stoga uspostavlja okvir za razlikovanje funkcija pojedinih dobara i određivanje prioriteta prema njihovoj vrijednosti, stanju, osjetljivosti i razvojnom potencijalu.

Naposljetku, važno je istaknuti i poveznicu materijalne i nematerijalne baštine. Moreška, kumpanije, Vela setemana i druge kulturne prakse svoju punu vrijednost ostvaruju samo kroz aktivno sudjelovanje zajednice i kroz prostore u kojima se izvode, pa su crkve, bratovštinske kuće, trgovi, ulice i drugi javni prostori sastavni dio njihova značenja. Trajno očuvanje korčulanske baštine stoga ovisi o povezanom očuvanju prostora, kulturnih praksi i zajednica

koje ih oblikuju i daju im život. Upravo u toj međusobnoj povezanosti leži njezina puna vrijednost i temelj njezina prijenosa budućim generacijama.

1.3. Prostorni i tematski obuhvat

Prostorni obuhvat Plana odgovara administrativnom području Grada Korčule te obuhvaća naselja Korčulu, Žrnovo, Pupnat, Račišće, Čaru i pripadajući dio korčulanskog arhipelaga, uključujući otoke i otočiće na kojima se nalaze evidentirane kulturne i prirodne vrijednosti. Površina obuhvata iznosi približno 112,31 km². Plan polazi od činjenice da kulturna baština nije ravnomjerno raspoređena niti jednako istražena na cijelom području Grada. Najveća koncentracija zaštićenih građevina i kulturnih sadržaja nalazi se u povijesnoj jezgri grada Korčule i njezinoj neposrednoj okolini, ali su vrijedni kulturni lokaliteti prisutni i u Žrnovu, Pupnatu, Račišću i Čari, na obalnom području, u unutrašnjosti te na pripadajućim otocima. Takav raspored zahtijeva pristup koji uzima u obzir razlike između urbanih, ruralnih, otočnih i okolišnih cjelina.

Tematsko težište Plana čine nepokretna materijalna kulturna baština, kulturno-povijesne cjeline, kulturni krajolik i povezana prirodna baština. Obuhvaćeni su fortifikacijski elementi, sakralne građevine i sklopovi, arheološka nalazišta, povijesne stambene i javne građevine, memorijalna baština, pomorska baština te drugi prostori i strukture koji imaju kulturnu, povijesnu ili ambijentalnu vrijednost.

Pokretna i nematerijalna kulturna baština uključena je u mjeri potrebnoj za razumijevanje ukupnih kulturnih vrijednosti Grada i povezanosti baštine s lokalnom zajednicom, te obuhvaća relevantne muzejske, crkvene i druge zbirke, tradicijske izvedbene prakse, vjerske običaje, kulturna događanja te djelovanje organizacija koje sudjeluju u njihovu očuvanju i prijenosu. Njihova detaljna inventarizacija može zahtijevati zasebna istraživanja i specijalizirane planove.

Plan uz kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske razmatra i druge evidentirane lokalitete, građevine, kulturne prakse i prostore koje lokalna zajednica i stručni dionici prepoznaju kao relevantne za identitet i razvoj Grada Korčule. Njihovo uključivanje u Plan ne određuje pravni status kulturnog dobra, već omogućuje sagledavanje šire baštinske slike i utvrđivanje potreba za istraživanjem, dokumentiranjem ili budućim vrednovanjem.

1.4. Svrha Plana upravljanja kulturnom baštinom

Temeljna svrha Plana upravljanja kulturnom baštinom je uspostavljanje zajedničkog strateškog i provedbenog okvira za očuvanje, upravljanje i održivo korištenje kulturne baštine Grada Korčule. Plan povezuje stručna načela zaštite s razvojnim potrebama lokalne zajednice i provedbenim mogućnostima Grada i drugih dionika. Njime se utvrđuju obilježja i vrijednosti kulturne baštine, postojeće stanje, ključni pritisci i potrebe za intervencijom, te se na temelju prikupljenih podataka i konzultacija s dionicima određuju vizija, strateški cilj, posebni ciljevi i mjere. Akcijski dio dokumenta povezuje utvrđene potrebe s nositeljima, rokovima, razinom pripremljenosti i mogućim izvorima financiranja.

Plan treba pridonijeti boljoj koordinaciji dionika. Jasnije definiranje uloga Grada Korčule, gradskih ustanova, Turističke zajednice, nadležne konzervatorske službe, vjerskih zajednica, udruga, vlasnika i drugih korisnika kulturnih dobara presudno je za pravodobnu razmjenu informacija i usklađeno planiranje aktivnosti. Posebna se pozornost posvećuje uključivanju nositelja nematerijalne baštine i lokalnih organizacija čije djelovanje osigurava kontinuitet kulturnih praksi.

Svrha Plana je i unaprjeđenje veze između zaštite baštine i drugih područja lokalne politike. Upravljanje kulturnom baštinom povezano je s prostornim planiranjem, prometom, komunalnom infrastrukturom, kulturom, turizmom, obrazovanjem, zaštitom okoliša i prilagodbom klimatskim promjenama, a odluke u tim područjima mogu izravno utjecati na stanje kulturnih dobara, izgled povijesnih prostora i kvalitetu života lokalne zajednice.

Dokument ujedno pruža osnovu za određivanje redoslijeda ulaganja u kulturnu baštinu. Postojeći portfelj Grada obuhvaća projekte različite razine pripremljenosti, od projekata u provedbi i zahvata s ishođenim aktima, do dugoročnih projektnih zamisli. Plan omogućuje njihovo buduće usporedno sagledavanje prema doprinosu strateškom cilju, stanju i potrebama kulturnog dobra, financijskoj i upravljačkoj održivosti te očekivanim koristima za zajednicu. Time se uspostavlja podloga za transparentno određivanje prioriteta i usmjeravanje raspoloživih resursa prema zahvatima koji najviše pridonose očuvanju baštine i dugoročnom razvoju Grada Korčule.

1.5. Projektni kontekst izrade

Plan se izrađuje u okviru projekta FORTIC, punog naziva „From remains Of the war to the aRchiTecture of peace in cross-border area of Italy-Croatia“, kao projektna isporučevina D.1.2.5. Projekt se provodi u okviru programa prekogranične suradnje Italija-Hrvatska 2021. – 2027., u razdoblju od 1. travnja 2024. do 30. rujna 2026. godine. Vodeći partner je Grad Pula – Pola, a Grad Korčula sudjeluje kao projektni partner.

Projekt je usmjeren na unapređenje upravljanja fortifikacijskom i povezanom kulturnom baštinom te na razvoj održivih, zelenih i digitalno-suvremenih pristupa njezinu očuvanju, interpretaciji i korištenju. Aktivnosti Grada Korčule obuhvaćaju istraživanje povijesne jezgre i njezine neposredne okolice, izradu kataloga elemenata fortifikacijske i druge kulturne baštine, razvoj digitalnih i proširenih oblika interpretacije te programsko obogaćivanje manifestacije Noć tvrđava. Razmjena iskustava i stručnih znanja među hrvatskim i talijanskim partnerima dodatno pridonosi jačanju kapaciteta za upravljanje baštinom na lokalnoj razini. Ukupna vrijednost projekta iznosi 2.135.773,60 EUR, od čega se 1.708.618,88 EUR, odnosno 80 % ukupne vrijednosti, financira iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Proračun Grada Korčule iznosi 295.980,00 EUR, pri čemu doprinos Europskog fonda za regionalni razvoj iznosi 236.784,00 EUR, a vlastito sufinanciranje 59.196,00 EUR.

Rezultati projekta FORTIC čine dio stručne i podatkovne podloge za izradu Plana, zajedno s dokumentacijom Grada Korčule, Registrom kulturnih dobara, prostornim i strateškim dokumentima, konzervatorskim elaboratima, programima ustanova u kulturi i informacijama prikupljenima od lokalnih dionika. Projekt FORTIC dao je neposredan poticaj izradi Plana, no sam njegov sadržaj usmjeren je na dugoročne potrebe Grada Korčule, pa Plan upravljanja kulturnom baštinom povezuje projektne rezultate s lokalnim prioritetima i uspostavlja trajniji okvir za usklađivanje aktivnosti, pripremu budućih ulaganja i odgovorno upravljanje kulturnom baštinom i nakon završetka projekta.

1.6. Razdoblje primjene i način korištenja

Plan se donosi za razdoblje od 2026. do 2034. godine. Odabrano razdoblje treba omogućiti povezivanje strateškog cilja s godišnjim planiranjem, pripremom projekata, proračunskim ciklusima i dostupnim nacionalnim i europskim izvorima financiranja.

Plan je definiran kao operativno-strateški dokument koji se koristi u redovitom radu Grada Korčule i povezanih dionika. Njegovi ciljevi i mjere trebaju se uzimati u obzir pri izradi godišnjih programa rada, planiranju proračuna, pripremi projektne dokumentacije, određivanju prioriteta obnove i donošenju odluka koje mogu utjecati na kulturnu baštinu.

Na operativnoj razini Plan služi kao osnova za:

- usklađivanje aktivnosti gradskih upravnih tijela, ustanova i drugih dionika
- određivanje prioriteta zaštite, istraživanja, obnove i korištenja kulturnih dobara
- pripremu projekata i prijava za nacionalne i europske izvore financiranja
- povezivanje baštinskih projekata s prostornim, kulturnim, turističkim i okolišnim politikama
- praćenje provedbe mjera i ostvarenja postavljenih ciljeva.

Provedba Plana prati se kontinuirano kroz redovite preglede napretka i objedinjeno godišnje izvještavanje. Godišnje izvješće priprema koordinator Plana na temelju podataka nositelja mjera, ustanova i drugih odgovornih dionika, nakon čega ga razmatra Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu i predlaže potrebne korektivne aktivnosti. Izvješće se potom podnosi Gradskom vijeću, gradonačelniku i nadležnim gradskim upravnim tijelima, u skladu s njihovim ovlastima i djelokrugom. Cjelovita revizija Plana provodi se u petogodišnjem ciklusu, dok se djelomične izmjene mogu pokrenuti ranije ako rezultati praćenja, evaluacije ili promjene provedbenih okolnosti pokažu potrebu za prilagodbom strateškog ili operativnog okvira.

Plan nema funkciju zamijeniti zakonom propisane konzervatorske postupke, prostorne planove, pojedinačne projekte obnove ili druge obvezujuće dokumente. Njegova je uloga povezati postojeće instrumente i usmjeriti njihovu primjenu prema zajednički utvrđenim ciljevima. Provedba pojedinačnih zahvata i dalje će ovisiti o pravnom statusu dobra, vlasničkim odnosima, potrebnim aktima, konzervatorskim uvjetima, raspoloživim sredstvima i kapacitetima nositelja.

1.7. Očekivani doprinos

Donošenjem i provedbom Plana Grad Korčula dobiva objedinjenu osnovu za upravljanje kulturnom baštinom na cijelom administrativnom području. Očekivani doprinos dokumenta ogleda se u boljem poznavanju baštinskog fonda, transparentnijem određivanju prioriteta, učinkovitijoj koordinaciji dionika i kvalitetnijoj pripremi ulaganja. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule treba doprinijeti tome da se kulturna dobra promatraju u odnosu na prostor, lokalnu zajednicu i njihove stvarne mogućnosti korištenja, čime se omogućuje

primjerenije planiranje funkcija obnovljenih prostora, smanjuje rizik ulaganja bez održivog modela korištenja i potiče povezivanje pojedinačnih lokaliteta u sadržajno i upravljački usklađene cjeline.

Važan očekivani učinak odnosi se na ravnomjernije predstavljanje kulturne baštine na području Grada. Povijesna jezgra grada Korčule zadržava središnje mjesto zbog koncentracije kulturnih dobara i posjetitelja, no istaknuta je potreba da se bolje prepoznaju vrijednosti Žrnova, Pupnata, Račišća, Čare i pripadajućeg arhipelaga. Takav pristup može pridonijeti prostornom i vremenskom raspoređivanju kulturnih sadržaja, jačanju lokalnih inicijativa i većoj dostupnosti baštine stanovnicima.

Ipak, konačni doprinos Plana ovisit će o njegovoj provedbi. Dokument stoga povezuje dugoročna usmjerenja s konkretnim mjerama, projektima, odgovornostima i pokazateljima te uspostavlja jasan okvir za djelovanje i praćenje rezultata. Njegova vrijednost potvrđivat će se kroz očuvana i bolje održavana kulturna dobra, pouzdanije podatke, pripremljenije projekte, dostupnije kulturne sadržaje, uključene korisnike i nositelje kulturnih praksi te kvalitetnije upravljanje prostorom u interesu lokalne zajednice. Upravo će se u tim rezultatima potvrditi puni smisao Plana i doprinijeti tome da kulturna baština Korčule ostane očuvana, živa i snažno prisutna u budućnosti Grada.

2. Metodologija izrade i participativni proces

2.1. Metodološki pristup

Izrada Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule temelji se na povezivanju analize dostupnih podataka i prethodno izrađenih operativnih i strateških dokumenata s informacijama prikupljenima izravno od dionika. Takav pristup omogućuje sagledavanje kulturne baštine kroz njezin pravni, prostorni, društveni i razvojni kontekst te povezivanje stručnih podloga sa stvarnim iskustvima upravljanja, korištenja i očuvanja baštine.

Metodologija je prilagođena strateškoj i provedbenoj prirodi Plana. Analitički dio usmjeren je na utvrđivanje baštinskih vrijednosti, postojećeg stanja, razvojnih potreba i upravljačkih ograničenja, dok je participativni dio omogućio uključivanje lokalnih znanja, iskustava i prijedloga dionika koji djeluju u području kulture, upravljanja prostorom, turizma, obrazovanja, vjerskog i civilnog života te zaštite kulturne baštine.

Proces izrade obuhvatio je analizu dokumentacije, pregled i strukturiranje popisa kulturne baštine, provedbu polustrukturiranih intervjua, prikupljanje anketnih upitnika, izradu SWOT analize te povezivanje nalaza s budućim strateškim ciljem, posebnim ciljevima, mjerama i projektima. Zaključci nisu oblikovani samo na temelju pojedinačnih iskaza, već su razmatrani u odnosu na dostupne podatke, službene dokumente i nalaze drugih sudionika.

Metodološki postupak proveden je kroz sljedeće povezane cjeline:

- prikupljanje i analiza dokumentacije
- mapiranje kulturne baštine i relevantnih dionika
- provedba polustrukturiranih intervjua, anketnog ispitivanja i SWOT analize
- objedinjavanje i interpretacija nalaza
- oblikovanje strateškog i provedbenog okvira
- validacija sadržaja s naručiteljem i relevantnim dionicima.

2.2. Analiza dokumentacije i podataka

Prva faza izrade obuhvatila je prikupljanje i pregled dostupne dokumentacije relevantne za kulturnu baštinu Grada Korčule. Analizirani su dokumenti koji uređuju zaštitu kulturnih dobara, korištenje prostora, lokalni razvoj, kulturu, turizam, komunalnu infrastrukturu, zaštitu okoliša i klimatsku otpornost. Posebna je pozornost posvećena dokumentima koji sadrže konkretne podatke o kulturnim dobrima, planiranim ulaganjima i postojećim upravljačkim praksama.

Analitičku osnovu činili su podatci iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske, Konzervatorska podloga za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule iz 2026. godine, ostala konzervatorska dokumentacija, prostorni planovi, lokalni i regionalni razvojni dokumenti, programi rada gradskih ustanova, proračunski i provedbeni dokumenti, projektna dokumentacija te materijali izrađeni u okviru projekta FORTIC. Korišteni su i ranije izrađeni planovi, studije i stručne podloge koje se odnose na povijesnu jezgru, fortifikacijski sustav, kulturni krajolik i pojedinačne projekte obnove.

Dokumenti su analizirani prema njihovoj relevantnosti za pojedina poglavlja Plana, pri čemu su posebno izdvajani podaci o pravnom statusu kulturnih dobara, prostornom obuhvatu, stanju očuvanosti, vlasničkim i upravljačkim odnosima, postojećem načinu korištenja, planiranim zahvatima, razini pripremljenosti projekata te raspoloživim izvorima financiranja.

Prilikom korištenja ranijih strateških i razvojnih dokumenata uzimana je u obzir godina njihova donošenja i razdoblje na koje se odnose. Dokumenti kojima je formalno razdoblje primjene završilo korišteni su kao analitička podloga za razumijevanje prethodnih razvojnih usmjerenja i kontinuiteta pojedinih potreba, dok su važeći dokumenti korišteni kao neposredan okvir za usklađivanje ciljeva, mjera i projekata Plana.

2.3. Mapiranje kulturne baštine

Pregledno i analitičko mapiranje kulturne baštine za potrebe ovoga Plana provedeno je radi uspostave osnove za analizu njezine zastupljenosti, vrijednosti, prostornog rasporeda i upravljačkih potreba. Za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule polazište je činila digitalna Konzervatorska podloga iz 2026. godine, dok su za kulturna dobra izvan njezina obuhvata polazište činili podatci iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske, dopunjeni podacima iz lokalnih evidencija, projektnih kataloga, stručnih podloga i dokumentacije dostavljene

tijekom izrade Plana. Dodatno su evidentirane građevine, prostori i stvaralački opusi koje lokalna zajednica i stručni dionici prepoznaju kao važne za razumijevanje kulturnog i prostornog razvoja Grada, bez određivanja njihova pravnog statusa kulturnog dobra. Pregled je obuhvatio kulturnopovijesne cjeline, arheološku, sakralnu, fortifikacijsku, stambenu, javnu, memorijalnu i pomorsku baštinu, kulturni krajolik i povezanu prirodnu baštinu, relevantne prostore kulturne infrastrukture te nematerijalna kulturna dobra i kulturne prakse u mjeri potrebnoj za razumijevanje njihove povezanosti s prostorom i lokalnom zajednicom.

Posebna pozornost posvećena je mogućim preklapanjima između pojedinačno zaštićenih kulturnih dobara i širih kulturnopovijesnih cjelina. Takva su preklapanja važna jer pojedina građevina ili fortifikacijski element može istodobno biti zasebno evidentiran i sastavni dio šire zaštićene cjeline. U Planu se navedeni odnosi prikazuju tako da se zadrži cjelovitost prostora, uz mogućnost detaljnije obrade pojedinačnih dobara kada njihova vrijednost, stanje ili razvojna uloga to zahtijevaju. Mapiranje provedeno za potrebe Plana ima analitičku i evidencijsku funkciju te se po razini obrade ne izjednačava s detaljnom stručnom obradom i digitalizacijom provedenom u Konzervatorskoj podlozi za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, već ono omogućuje utvrđivanje područja veće koncentracije kulturnih vrijednosti, prepoznavanje manje zastupljenih ili nedovoljno istraženih lokaliteta te povezivanje kulturnih dobara s postojećim projektima, infrastrukturom i posjetiteljskim tokovima. Popis kulturne baštine potrebno je redovito ažurirati tijekom razdoblja provedbe Plana, u skladu s promjenama pravnog statusa, novim istraživanjima i raspoloživim stručnim podacima.

2.4. Identifikacija i uključivanje dionika

Dionici su identificirani prema njihovoj formalnoj nadležnosti, vlasničkom ili upravljačkom odnosu prema kulturnim dobrima, stručnom djelovanju te ulozi u očuvanju, korištenju i predstavljanju kulturne baštine. U obzir su uzeti gradska upravna tijela, ustanove u kulturi, nadležna konzervatorska služba, razvojne organizacije i dionici u turizmu, vjerske zajednice, bratovštine, kulturne udruge, nositelji nematerijalne baštine, obrazovne ustanove, stručnjaci, gospodarski dionici i predstavnici lokalne zajednice. Odabir sudionika bio je usmjeren na obuhvaćanje različitih iskustava i perspektiva povezanih s kulturnom baštinom. Uključeni su dionici koji neposredno upravljaju kulturnim dobrima ili ih koriste, sudjeluju u kulturnim programima, raspolazu stručnim znanjima ili su izloženi učincima turističkog i prostornog razvoja.

Važno je istaknuti da participativni proces nije imao svrhu statistički predstavljati stavove cjelokupnog stanovništva, već je njegova uloga bila prikupiti kvalitativne informacije od relevantnih sudionika, prepoznati područja slaganja i različita gledišta te utvrditi probleme i prijedloge koji nisu dovoljno vidljivi u službenim dokumentima.

U participativnom procesu provedeno je 17 polustrukturiranih intervjua s ukupno 19 predstavnika dionika. U intervjuima su sudjelovali predstavnici Grada Korčule, odnosno Upravnog odjela za društvene djelatnosti, Korčulanske razvojne agencije KORA, Regionalne razvojne agencije Dubrovačko-neretvanske županije (DUNEA), LAG-a 5, Turističke zajednice Grada Korčule, Centra za kulturu Korčula, Gradskog muzeja Korčula, Gradske knjižnice Ivan Vidali Korčula, Komunalnog trgovačkog društva Hober d.o.o., Društva turističkih vodiča, KUD-a Moreška Korčula, Bratovštine sv. Roka, Bratovštine Svih Svetih, Udruženja obrtnika otoka Korčule te župa sv. Marka, Čara, Pupnat i Račišće.

Sadržajno ispunjeni anketni upitnici zaprimljeni su od Konzervatorskog odjela u Dubrovniku Ministarstva kulture i medija, Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i sport Dubrovačko-neretvanske županije, Arhivskog sabirnog centra Korčula–Lastovo Državnog arhiva u Dubrovniku, kustosice Gradskog muzeja Korčula, Osnovne škole Petra Kanavelića Korčula, Dječjeg vrtića Korčula, Župe sv. Martina u Žrnovu, KPD-a Bratska sloga, Hrvatskog glazbenog društva Sv. Cecilija te Terenske jedinice Korčula Elektrojug Dubrovnik HEP-a.

Prikupljeni doprinosi obuhvatili su perspektive javne uprave, stručnih službi, ustanova u kulturi i obrazovanju, razvojnih i turističkih organizacija, komunalnog sektora, vjerskih zajednica, bratovština, kulturnih udruga i obrtnika.

2.5. Polustrukturirani intervjui, anketni upitnici i SWOT analiza

U okviru participativnog procesa provedeno je 17 polustrukturiranih intervjua s odabranim dionicima. Polustrukturirani format odabran je jer omogućuje usporedivost odgovora između sudionika, uz dovoljno prostora za detaljnije obrazlaganje tema koje pojedini dionik smatra osobito važnima. Intervjui su se temeljili na unaprijed pripremljenom skupu pitanja, koji je u istom obliku korišten i u anketnom upitniku. Pitanja su obuhvatila percepciju vrijednosti kulturne baštine, stanje njezina očuvanja i korištenja, postojeći model upravljanja, raspoložive kapacitete, odnos kulturne baštine i turizma, uključenost lokalne zajednice te prijedloge budućih mjera i projekata. Polustrukturirani format omogućio je postavljanje dodatnih pitanja

i detaljniju razradu odgovora u skladu s područjem djelovanja i iskustvom sugovornika. Posebna vrijednost intervjua proizlazi iz mogućnosti da se službeni podaci dopune praktičnim iskustvima. Sudionici su mogli upozoriti na probleme održavanja, upravljanja i dostupnosti kulturnih dobara, nedostatke u interpretaciji i dokumentiranju, ograničenja djelovanja ustanova i udruga te učinke sezonalnosti i turističkih pritisaka. Intervjui su omogućili i prikupljanje informacija o postojećim inicijativama, planiranim ulaganjima i mogućnostima suradnje.

Nalazi intervjua obrađeni su tematski, pri čemu su iskazi grupirani prema područjima koja odgovaraju analitičkoj strukturi Plana, uključujući vrijednosti baštine, fizičko stanje, upravljanje, korištenje, posjetiteljske tokove, financiranje, stručne kapacitete i uključenost zajednice. Na temelju nalaza intervjua izrađena je SWOT analiza, u kojoj su prepoznate snage, slabosti, prilike i prijetnje povezane s upravljanjem kulturnom baštinom. Pojedinačni navodi korišteni su za razumijevanje problema i odnosa među dionicima, dok su zaključci oblikovani na temelju ponavljajućih obrazaca i njihove usporedbe s drugim dostupnim izvorima. Informacije prikupljene intervjuima tretirane su kao kvalitativni istraživački materijal te se stav pojedinog sudionika nije automatski smatrao zajedničkim stavom svih dionika. Kada su se mišljenja razlikovala, razlike su uzete u obzir pri oblikovanju nalaza i prijedloga upravljačkih rješenja.

Polustrukturirani intervjui provedeni su u razdoblju od 6. do 13. srpnja 2026. godine putem platforme Google Meet. Tijekom razgovora vođene su bilješke, na temelju kojih je nakon svakog intervjua izrađen strukturirani sažetak ključnih nalaza, utvrđenih problema, razvojnih potreba i prijedloga sudionika. Prikupljene informacije potom su objedinjene i tematski analizirane radi prepoznavanja zajedničkih stavova, različitih perspektiva i pitanja važnih za oblikovanje ciljeva i mjera Plana.

Uz polustrukturirane intervjue zaprimljeno je 11 anketnih upitnika, od kojih je deset bilo sadržajno ispunjeno. Anketni upitnik sadržavao je ista pitanja kao i polustrukturirani intervjui te je omogućio strukturirano prikupljanje stavova o postojećim vrijednostima, razvojnim ograničenjima, vanjskim mogućnostima i rizicima povezanim s upravljanjem kulturnom baštinom. Upitnikom su obuhvaćeni dionici koji su bili spriječeni sudjelovati u intervjuima. Na temelju odgovora prikupljenih anketnim upitnikom izrađena je zasebna SWOT analiza, pri čemu su odgovori grupirani prema sadržajnoj povezanosti i učestalosti pojavljivanja. Slični navodi objedinjeni su u zajedničke tematske kategorije, uz očuvanje njihova izvornog značenja.

Upitnik je bio upućen predstavnicima tijela državne i područne uprave, nadležne konzervatorske službe, ustanova u kulturi i obrazovanju, kulturnih društava, vjerskih zajednica te komunalnih i energetske društava, a distribucija i zaprimanje anketnih upitnika provedeni su u razdoblju od 7. do 17. srpnja 2026. godine.

U obje SWOT analize snage i slabosti razmatrane su kao obilježja na koja lokalni dionici mogu neposrednije utjecati, što uključuje vrijednost i prepoznatljivost baštine, stanje infrastrukture, upravljačke kapacitete, kvalitetu interpretacije, suradnju dionika i raspoloživost stručnih znanja, dok su prilike i prijetnje razmatrane kao okolnosti koje uglavnom proizlaze iz šireg okruženja, poput dostupnosti izvora financiranja, promjena u turističkoj potražnji, klimatskih rizika, demografskih procesa i promjena regulatornog okvira.

Elementi obje SWOT analize korišteni su kao podloga za utvrđivanje ključnih razvojnih izazova te za oblikovanje vizije, strateškog cilja i posebnih ciljeva Plana. Zajedničkim sagledavanjem nalaza intervjua i anketnih odgovora dobivena je kvalitativna podloga koja je povezala stručne uvide s iskustvima lokalnih dionika te je omogućila da ciljevi i mjere Plana odgovaraju stvarnim potrebama upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule.

2.6. Objedinjavanje i interpretacija nalaza

Svi podaci, prikupljeni različitim metodama, objedinjeni su kroz zajedničku tematsku analizu. Službeni dokumenti i evidencije pružili su podatkovnu i regulatornu osnovu, dok su intervjui i anketni upitnici omogućili razumijevanje iskustava, potreba i očekivanja dionika. Nalazi su uspoređivani kako bi se utvrdila područja međusobne potvrde, odstupanja i nedostatka podataka. Posebna pažnja posvećena je razlikovanju činjenica od procjena i prijedloga. Podaci o pravnom statusu, prostornom obuhvatu i službeno odobrenim projektima preuzimani su iz mjerodavnih izvora. Procjene stanja, kvalitete upravljanja i razvojnih potreba razmatrane su u odnosu na više izvora i stavove različitih dionika, dok su prijedlozi prikupljeni tijekom participativnog procesa vrednovani prema povezanosti s utvrđenim problemima, strateškoj relevantnosti i mogućnostima provedbe.

Na temelju objedinjene analize utvrđeni su ključni razvojni izazovi i strateški prioriteti, koji su se potom preveli u ciljeve, mjere, pokazatelje i strateške projekte. Takav slijed je osigurao da je akcijski plan proizašao iz prethodno utvrđenih stvarnih potreba i raspoloživih kapaciteta.

2.7. Validacija i ograničenja metodologije

Validacija nalaza i prijedloga Plana provedena je kontinuirano tijekom njegove izrade u suradnji s Gradom Korčulom, Korčulanskom razvojnom agencijom KORA d.o.o., Gradskim muzejom Korčula, Turističkom zajednicom Grada Korčule i ostalim uključenim dionicima. Činjenični podaci, razvojne potrebe i predložena upravljačka usmjerenja provjeravani su usporedbom službene dokumentacije, stručnih podloga i informacija prikupljenih participativnim procesom. Posebna pozornost posvećena je podacima o vlasništvu, nadležnostima, stanju kulturnih dobara, statusu postojećih projekata, razvojnim potrebama i mogućnostima njihove provedbe.

Prisutna metodološka ograničenja proizlaze prvenstveno iz različite dostupnosti, razine detaljnosti i vremena nastanka korištenih podataka. Za sva kulturna dobra nisu dostupni jednako detaljni podaci o stanju očuvanosti, vlasništvu, načinu korištenja i potrebnim ulaganjima, a pojedine evidencije sadržavaju podatke prikupljene u različitim razdobljima ili prema različitim kriterijima. Različita razina pripremljenosti razvojnih prijedloga također utječe na mogućnost njihove procjene. Projekti za koje postoji izrađena tehnička i financijska dokumentacija mogli su se razmotriti preciznije od inicijativa koje se još nalaze u početnoj fazi razvoja. Participativni nalazi pritom predstavljaju kvalitativan doprinos uključenih dionika i odražavaju njihova stručna znanja, iskustva i neposredan odnos prema kulturnoj baštini. Provedeni intervjui i zaprimljeni upitnici omogućili su sagledavanje najvažnijih tema iz različitih perspektiva, a tijekom provedbe Plana predviđeno je daljnje uključivanje lokalne zajednice i drugih relevantnih dionika, osobito pri pripremi pojedinačnih projekata i praćenju učinaka mjera. Ključna metodološka vrijednost Plana proizlazi iz povezivanja službenih evidencija, stručnih podloga, lokalnog znanja i provedbene perspektive u jedinstven okvir za donošenje odluka o očuvanju, korištenju i razvoju kulturne baštine Grada Korčule.

Nakon konzultacija provedenih tijekom prethodnih faza izrade dokumenta, završni nacrt Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule dostavljen je naručitelju na pregled, provjeru podataka i dostavu prijedloga dorada. Konzultacije su provedene pisanim putem do završetka izrade. U okviru finalnog pregleda provjereni su činjenični podaci, nalazi, razvojne potrebe i predložena upravljačka usmjerenja. Zaprimljene primjedbe, ispravci i sadržajne dopune razmotreni su tijekom dodatne obrade, a utemeljene dorade ugrađene su u konačnu verziju

Plana, čime je osigurana dodatna usklađenost dokumenta s lokalnim okolnostima, postojećim inicijativama i mogućnostima provedbe predloženih mjera.

3. Strateški, zakonodavni i planski okvir

3.1. Uloga i međusobna povezanost dokumenata

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule izrađen je unutar šireg sustava propisa, prostornih planova, akata strateškog planiranja i stručnih podloga kojima se uređuju zaštita i očuvanje kulturnih dobara, upravljanje prostorom, lokalni i regionalni razvoj, kultura, turizam, zaštita prirode te prilagodba klimatskim promjenama. Njegova uloga je povezati navedena područja u upravljački okvir prilagođen potrebama i mogućnostima Grada Korčule. Dokumenti analizirani tijekom izrade Plana razlikuju se prema pravnoj snazi, sadržaju, prostornom obuhvatu i razdoblju primjene. Zakoni i podzakonski propisi utvrđuju obveze, nadležnosti i postupke zaštite kulturnih dobara. Prostorni planovi uređuju namjenu i korištenje prostora, uvjete provedbe zahvata i odgovarajuće režime zaštite, strateški dokumenti određuju razvojne ciljeve, prioritete i mjere, dok stručne studije, konzervatorski elaborati i druge podloge pružaju podatke, stručne nalaze i preporuke potrebne za donošenje odluka.

Plan upravljanja kulturnom baštinom povezuje postojeće stanje, utvrđene obveze, razvojna usmjerenja i stručne preporuke te ih prenosi u prioritete upravljanja, konkretne mjere, akcijski plan i portfelj strateških projekata, čime se uspostavlja zajednička osnova za usmjeravanje aktivnosti, koordinaciju dionika i pripremu budućih ulaganja u kulturnu baštinu. Provedenom analizom obuhvaćeni su dokumenti koji sadržavaju relevantne podatke, stručne nalaze ili razvojna usmjerenja, pri čemu je njihov sadržaj razmotren u odnosu na aktualni pravni okvir, novije planske i strateške dokumente te stanje utvrđeno tijekom izrade Plana. Na taj je način osiguran kontinuitet korisnih stručnih spoznaja uz njihovo usklađivanje sa sadašnjim potrebama upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule.

3.2. Lokalni razvoj i programski okvir

Temeljni važeći akt kratkoročnog strateškog planiranja Grada je Provedbeni program Grada Korčule za razdoblje do 2029. godine, izrađen u listopadu 2025. godine. Dokument među prioritetnim područjima izdvaja regenerativni turizam i kulturnu baštinu te naglasak stavlja na razvoj turizma zasnovanog na prirodnoj i kulturnoj baštini, smanjivanje obilježja masovnog turizma, podizanje svijesti stanovništva i turističkih dionika te unaprjeđenje infrastrukture kulturne namjene. Za Plan upravljanja osobito je važna povezanost navedenog prioriteta s ciljevima zaštite prirodne i kulturne baštine, digitalnog razvoja, jačanja kulturnih i kreativnih

industrija te poboljšanja kvalitete života. Provedbeni program stoga pruža jasnu osnovu za povezivanje mjera Plana upravljanja s operativnim planiranjem Grada, proračunom i pokazateljima provedbe.

Strategija razvoja Grada Korčule do 2020. godine, donesena u lipnju 2018. godine, više nije važeći akt za neposredno usmjeravanje budućeg razvoja, ali ostaje važna analitička podloga u kojoj su kultura i kulturna baština povezane s kvalitetom života, identitetom prostora, gospodarskim razvojem i turističkom valorizacijom. Dokument također evidentira dugotrajnije izazove demografskog pada, sezonalnosti i ograničenih institucionalnih kapaciteta, relevantne za upravljanje baštinom i nakon završetka razdoblja njegove primjene.

Program javnih potreba u kulturi Grada Korčule za 2026. godinu, donesen 22. prosinca 2025. godine, predstavlja neposredni programski i financijski okvir lokalne kulturne politike. Program obuhvaća zaštitu i očuvanje kulturne baštine, muzejsku i galerijsku djelatnost, programe udruga, manifestacije, izdavaštvo i druge kulturne aktivnosti. Za provedbu Plana upravljanja važna je mogućnost povezivanja njegovih mjera s budućim programima javnih potreba u kulturi i godišnjim programima ustanova čiji je osnivač Grad. Godišnji planovi rada Gradskog muzeja Korčula, Gradske knjižnice Ivan Vidali Korčula i Centra za kulturu Korčula za 2026. godinu pružaju podatke o programskim prioritetima, organizacijskim kapacitetima i planiranim aktivnostima ustanova u kulturi, te su važni za određivanje realnih nositelja pojedinih mjera, osobito u području interpretacije, edukacije, dostupnosti zbirke i organizacije kulturnih programa.

Lokalni turistički okvir čine Strategija razvoja turizma Grada Korčule iz ožujka 2017. godine te Marketinška i branding strategija Turističke zajednice Grada Korčule iz lipnja 2017. godine. Iako je planirano razdoblje njihove primjene završilo, oba dokumenta naglašavaju održiv i planski usmjeren razvoj turizma, očuvanje autentičnog mediteranskog ambijenta, razvoj sadržaja na cijelom području Grada i podizanje kvalitete života lokalne zajednice. Plan razvoja ruralnog turizma Grada Korčule 2015. – 2020., izrađen u prosincu 2015. godine, dodatno ističe kulturnu i prirodnu baštinu Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare kao osnovu prostorno uravnoteženije turističke ponude. Navedeni dokumenti u domeni turizma koriste se kao izvor podataka i ranije utvrđenih smjernica, dok su aktualna usmjerenja usklađena sa Zakonom o turizmu (NN 156/23) i s osnovnim smjernicama koje će biti ugrađene u Plan upravljanja destinacijom otok Korčula koji je trenutno u izradi, te će predstavljati relevantan okvir za

upravljanje posjetiteljskim tokovima, prihvatnim kapacitetom i pokazateljima održivosti destinacije.

Akcijski plan energetske održivosti razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama, (*Sustainable Energy and Climate Action Plan*, SECAP) iz ožujka 2021. godine daje podlogu za razmatranje klimatskih rizika i prilagodbe istima. Njegove procjene ranjivosti i mjere povezane s turizmom, zgradarstvom, šumarstvom, vodnim resursima i zaštitom od požara važne su za planiranje održavanja i obnove kulturnih dobara te za klimatsku otpornost baštine, dok je Plan upravljanja pomorskim dobrom na području Grada Korčule za razdoblje 2024. – 2028. godine relevantan za kulturna dobra, arheološke lokalitete, povijesne luke i krajobrazne cjeline povezane s obalom. Usklađivanje njegovih aktivnosti s mjerama zaštite baštine važno je kod uređenja obale, postavljanja opreme, osiguravanja javne dostupnosti i planiranja zahvata na pomorskom dobru.

Svi analizirani dokumenti potvrđuju da kulturna baština ima važnu ulogu u razvoju turizma, kvalitete života i otpornosti Grada Korčule, a njihova usmjerenja pružaju jasnu osnovu za povezivanje mjera Plana upravljanja s gradskim programima, proračunom, prostornim i turističkim planiranjem te prilagodbom klimatskim promjenama.

3.3. Prostorno-planski i konzervatorski okvir Grada Korčule

Prostorni plan uređenja Grada Korčule temeljni je lokalni prostorno-planski dokument, kojim se reguliraju uvjeti dugoročnog uređenja, korištenja, namjene, obnove i sanacije prostora te zaštita kulturnih dobara, vrijednih dijelova prirode i krajobraza. Za izradu Plana upravljanja kulturnom baštinom korištene su II. izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Korčule iz 2016. godine. Prostorni plan ima neposredno značenje za upravljanje baštinom jer određuje režime zaštite, uvjete zahvata, građevinska područja i odnos kulturnih dobara prema drugim namjenama prostora. Njegove odredbe treba primjenjivati pri pripremi projekata obnove, uređenju javnih površina, razvoju prometne i komunalne infrastrukture te planiranju novih sadržaja u zaštićenim cjelinama i njihovoj okolini. Poseban stručni i konzervatorski okvir čini rješenje o zaštiti Povijesne cjeline grada Korčule i njezine neposredne okoline, evidentirane u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske pod oznakom Z-6216. Rješenje i pripadajući grafički prikaz režima zaštite razlikuju područja potpune i djelomične zaštite povijesnih

struktura te širu kontaktnu zonu. U tim područjima zahvati se usmjeravaju prema očuvanju povijesne prostorne organizacije, graditeljskih struktura, vizura i ambijentalnih vrijednosti.

Konzervatorsku podlogu za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, u digitalnom obliku i javno dostupnu putem Informacijskog sustava kulturne baštine Republike Hrvatske i usluge e-Građani, izradio je Institut za povijest umjetnosti iz Zagreba u ožujku 2026. godine, u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026., komponente C2.2. R3-I1 – Uspostava digitalne infrastrukture i usluga javne uprave izradom sustava konzervatorskih podloga, koju je provelo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. Konzervatorska podloga nove generacije temeljni je dokument kojim se detaljno analiziraju i vrednuju povijesne, arhitektonske i urbanističke vrijednosti kulturno-povijesne cjeline grada Korčule. Osim analize i valorizacije same kulturno-povijesne cjeline, podloga obuhvaća njezinu kontaktnu zonu, gradske predjele, pojedinačne građevine i druge povijesne strukture te javne površine. Na temelju provedene analize i valorizacije podloga utvrđuje režime zaštite, smjernice za očuvanje te mogućnosti i uvjete prihvatljivih promjena na području povijesnog urbanog krajolika grada Korčule te na taj način predstavlja stručnu osnovu za očuvanje prepoznatih kulturno-povijesnih vrijednosti, ali i za usmjeravanje budućih zahvata i razvoja prostora. Sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24 i NN 151/25), konzervatorska podloga predstavlja stručnu osnovu koja se ugrađuje u prostorne planove, a dokumenti prostornog uređenja, ovisno o svojoj vrsti i području obuhvata, moraju sadržavati podatke iz konzervatorske podloge i odgovarajuće mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Njezin je prostorni obuhvat bio ograničen na kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule i s njom povezane prostore i strukture obrađene u podlozi te ne obuhvaća sva kulturna dobra na administrativnom području Grada Korčule.

Plan upravljanja starom gradskom jezgrom Grada Korčule iz 2019. godine najizravnija je prethodno izrađena upravljačka podloga za povijesnu jezgru. Dokument obuhvaća analizu stanovništva, stanovanja, gospodarstva, društvenih djelatnosti, komunalne i prometne infrastrukture, prirode i okoliša te funkcionalne strukture jezgre, dok strateški dio dokumenta postavlja ciljeve revitalizacije i akcijski plan provedbe. Navedeni akt temelji se na pristupu povijesnom urbanom krajoliku i ostaje važan za razumijevanje odnosa zaštite, stanovanja, javnih prostora, prometa i turizma, dok novi Plan upravljanja kulturnom baštinom obuhvaća cijelo administrativno područje Grada i širi raspon baštine te prethodni dokument koristi kao

detaljnu podlogu za staru jezgru, uz ažuriranje podataka i usklađivanje s novim zakonodavnim i strateškim okvirom. Valja spomenuti i konzervatorske elaborate i projektnu dokumentaciju za Fortecu i bastion sv. Vlaha, Malu i Veliku kneževu kulu, Kulu Svih Svetih, južni gradski zid i druge fortifikacijske elemente, koji pružaju detaljne podatke za pojedinačne zahvate. Njihova je uloga dvostruka, projektna i stručna, te omogućuje da se u okviru aktualnog dokumenta sagledaju međusobna povezanost projekata, buduće funkcije lokaliteta i održivost upravljanja obnovljenim prostorima.

3.4. Županijski i otočni razvojni okvir

Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine prihvaćen je odlukom Županijske skupštine 17. prosinca 2021. godine. Dokument kulturnu baštinu smješta u prioritet očuvanja okoliša, poboljšanja povezivosti i održivog korištenja baštine, pri čemu se Posebni cilj 3.3. konkretno odnosi na očuvanje, valorizaciju i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine. Županijski plan prepoznaje velik broj i visoku vrijednost kulturnih dobara, rastuću potražnju za kulturnim turizmom i sve veće mogućnosti financiranja, istodobno upozoravajući na turističke pritiske, visoke troškove obnove, nedovoljno istraženu ruralnu baštinu, zastarjele oblike prezentacije, ograničene upravljačke kapacitete i neujednačen kulturni razvoj. Navedeni izazovi neposredno su relevantni za Korčulu i potvrđuju potrebu povezivanja zaštite, suvremene interpretacije i jačanja stručnih kapaciteta.

Teritorijalna strategija razvoja otoka Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine izrađena je radi provedbe specifičnog cilja RSO5.2. Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. Nositelj izrade je Dubrovačko-neretvanska županija, a izrađivač i koordinator Regionalna razvojna agencija DUNEA. Strategija kulturnu i prirodnu baštinu povezuje s kvalitetom života, razvojem otočnog gospodarstva, održivim turizmom, dostupnošću sadržaja i teritorijalno integriranim ulaganjima.

Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule važna je otočna dimenzija kulturne baštine. Prometna dostupnost, sezonalnost, ograničeni kadrovski i financijski kapaciteti te potreba povezivanja manjih naselja i arhipelaga utječu na provedivost mjera te je preporuka da se aktivnosti i projekti predloženi ovim Planom, gdje je primjenjivo, povežu s mehanizmima integriranog teritorijalnog razvoja otoka.

3.5. Nacionalni strateški okvir

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/21) predstavlja hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u državi, nadređen svim ostalim strateškim dokumentima. Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule najvažniji je strateški cilj 1. „Konkurentno i inovativno gospodarstvo“, koji obuhvaća poticanje razvoja kulture i medija. U okviru tog cilja kulturna baština prepoznata je kao nacionalni strateški resurs, a prioriteti uključuju njezinu zaštitu, očuvanje, prezentaciju i vrednovanje. Strategija usmjerava ulaganja prema povećanju otpornosti baštine na prirodne i druge rizike, primjeni digitalnih tehnologija te razvoju održivog turizma i javne infrastrukture povezane s baštinom. Za Korčulu je relevantan i strateški cilj 12. „Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima“, unutar kojeg je predviđen razvoj pametnih i održivih otoka. Naglasak je na cjelovitom i održivom upravljanju otočnim resursima, prilagodbi klimatskim promjenama, sprječavanju rizika te razvoju otočnog gospodarstva i kvalitete života. Navedena usmjerenja pružaju jasan okvir za povezivanje očuvanja kulturne baštine Korčule s održivim turizmom, klimatskom otpornošću i razvojnim potrebama lokalne zajednice.

Nacionalni plan razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027. godine (NN 158/23) služi kao krovni srednjoročni akt strateškog planiranja u području kulture i medija. Za upravljanje kulturnom baštinom Grada Korčule najvažniji je posebni cilj 2. „Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine“, koji obuhvaća istraživanje, zaštitu i očuvanje baštine te potporu njezinoj valorizaciji, interpretaciji, promociji i održivom upravljanju. Nacionalni plan posebno ističe potrebu za razvojem planova upravljanja kojima se utvrđuju dugoročni ciljevi korištenja kulturnih dobara, štite njihov integritet i autentičnost te usklađuju interesi zaštite, turizma, lokalne samouprave i drugih dionika. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule neposredno doprinosi provedbi navedenog cilja utvrđivanjem prioriteta zaštite i održivog korištenja materijalne baštine, usklađivanjem načina suradnje nadležnih institucija i lokalnih dionika te određivanjem mjera za upravljanje posjetiteljima, interpretaciju i praćenje stanja kulturnih dobara. Za Korčulu je relevantan i posebni cilj 3. „Razvoj sustava arhiva, knjižnica i muzeja“, osobito u dijelu zaštite, dostupnosti i interpretacije građe te razvoja stručnih i infrastrukturnih kapaciteta muzeja.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/23) utvrđuje dugoročni okvir razvoja hrvatskog turizma utemeljen na očuvanju prirodnog i kulturnog naslijeđa te kvaliteti

života lokalnog stanovništva. Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule najizravnije je relevantan strateški cilj 1. „Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam“, koji razvoj kulturnog turizma temelji na primjerenom korištenju materijalne i nematerijalne baštine, povezivanju baštinskih lokaliteta u kulturne rute te suradnji ustanova u kulturi, turističkog sektora i lokalne zajednice. Važan je i strateški cilj 2. „Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu“, osobito u dijelu upravljanja turističkim razvojem prema prihvatnom kapacitetu destinacije i sprječavanja prekomjernog opterećenja prostora. Plan upravljanja doprinosi navedenim ciljevima utvrđivanjem mjera za očuvanje autentičnosti kulturnih dobara, upravljanje posjetiteljskim tokovima i razvoj kulturnih sadržaja tijekom cijele godine, uz očuvanje dostupnosti baštine lokalnom stanovništvu i njezine uloge u životu zajednice.

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine (NN 97/23) je srednjoročni strateški akt kojim se operacionaliziraju ciljevi Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine. Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule najizravnije je relevantan posebni cilj 1. „Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa“, kojim se potiču turistički proizvodi koji doprinose produljenju sezone i smanjenju pritiska na najopterećenije dijelove destinacije, uz ulaganja u valorizaciju kulturne i prirodne baštine, autentičnu destinacijsku ponudu i infrastrukturu dostupnu lokalnom stanovništvu. Poveznicu s upravljanjem baštinom dodatno uspostavlja posebni cilj 9. „Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma“, koji predviđa upravljanje turističkim tokovima u skladu s prihvatnim kapacitetom, sustavno praćenje pokazatelja održivosti i veće sudjelovanje lokalne zajednice u donošenju odluka. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule pridonosi tim ciljevima usmjeravanjem posjetiteljskih tokova, usmjerenošću na razvoj kulturnih sadržaja tijekom cijele godine, prostornim rasterećenjem povijesne jezgre te usklađivanjem turističkog korištenja s očuvanjem kulturnih dobara i kvalitetom života stanovništva.

Analizirani nacionalni strateški dokumenti pružaju usklađen okvir za zaštitu i održivo korištenje kulturne baštine Grada Korčule. Plan upravljanja prenosi njihove ciljeve na lokalnu razinu kroz očuvanje kulturnih dobara, upravljanje posjetiteljskim tokovima, razvoj cjelogodišnjih kulturnih sadržaja, jačanje klimatske otpornosti te uključivanje lokalne zajednice.

3.6. Zakonodavni okvir

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24, 151/25) predstavlja temeljni pravni okvir za zaštitu i upravljanje kulturnom baštinom. Njime se uređuju utvrđivanje statusa kulturnog dobra, upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, mjere zaštite i očuvanja, upravljanje kulturnim dobrima, izvođenje zahvata, arheološka istraživanja te prava i obveze vlasnika i nositelja drugih prava. Zakon prepoznaje planove upravljanja kao instrumente stručnog upravljanja vrijednostima kulturnog dobra koji obuhvaćaju analizu stanja, namjenu i način uporabe, ciljeve upravljanja, provedbene aktivnosti i pokazatelje, uz sudjelovanje stručnjaka i zainteresiranih dionika. Obvezna izrada planova upravljanja propisana je za kulturna dobra upisana na Listu svjetske baštine i Listu ugrožene svjetske baštine te za kulturna dobra u javnoj namjeni i otvorena za javno korištenje, pri čemu se mogu izrađivati i za druga kulturna dobra. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule slijedi ovaj upravljački okvir utvrđivanjem prioriteta zaštite, održivog korištenja i praćenja stanja baštine.

Zakon o prostornom uređenju (NN 155/25) uređuje sustav prostornog planiranja, praćenje stanja u prostoru te uvjete za korištenje, uređenje i zaštitu prostora. Očuvanje kulturne baštine izrijeком je utvrđeno kao jedan od ciljeva prostornog uređenja, a prostorni planovi moraju sadržavati mjere zaštite kulturnih dobara i drugih zaštićenih vrijednosti. Za Korčulu su osobito važne odredbe koje se odnose na kulturnopovijesne cjeline, kulturne krajolike, obalni prostor i zaštitu lokalnih prostornih posebnosti, pri čemu Plan upravljanja pruža sadržajnu osnovu za povezivanje prioriteta zaštite baštine s prostornim planiranjem, uređenjem javnih prostora, razvojem i obnovom infrastrukture.

Zakon o gradnji (NN 155/25) uređuje projektiranje, građenje, uporabu i održavanje građevina te povezane upravne postupke. Kod rekonstrukcije građevine koja je pojedinačno zaštićeno kulturno dobro, ili se nalazi unutar zaštićene kulturnopovijesne cjeline, primjenjuju se posebni uvjeti utvrđeni propisima o zaštiti kulturnih dobara. Projektna dokumentacija prema potrebi uključuje konzervatorski elaborat, a usklađenost projekta s posebnim uvjetima potvrđuje nadležno tijelo. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule usmjerava odabir i pripremu projekata obnove, sanacije i prenamjene, dok se tehnička rješenja i dopuštenost radova utvrđuju za svaki zahvat zasebno, u kasnijoj fazi planiranja.

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) uređuje zaštitu bioraznolikosti, krajobrazne raznolikosti i zaštićenih dijelova prirode. Za upravljanje kulturnom baštinom Korčule relevantan je na područjima na kojima se kulturne vrijednosti preklapaju s vrijednim krajobrazima, obalnim prostorom, otočićima, speleološkim objektima i područjima ekološke mreže. Pri razradi mjera i projekata iz Plana potrebno je utvrditi njihov odnos prema režimima zaštite prirode. Za planove, programe i zahvate koji mogu značajno utjecati na ciljeve očuvanja ili cjelovitost područja ekološke mreže potrebno je provesti propisane postupke ocjene prihvatljivosti.

Zakon o turizmu (NN 156/23) uređuje razvoj turizma u smjeru održivog i odgovornog korištenja prostora, kulturne baštine i drugih resursa destinacije. Za Korčulu su osobito važne odredbe o pokazateljima održivosti, prihvatnom kapacitetu, upravljanju turističkim tokovima i sudjelovanju lokalnog stanovništva. Zakon izrijekom propisuje da plan upravljanja destinacijom mora biti usklađen s planom upravljanja kulturnim dobrima, stoga Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule predstavlja važnu podlogu za usmjeravanje turističkog korištenja baštine, zaštitu njezine autentičnosti i prostorno rasterećenje najposjećenijih lokaliteta.

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22) uređuje pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje akata strateškog planiranja. Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule važan je prvenstveno kao metodološki okvir jer se njegova načela primjenjuju kroz jasnu povezanost ciljeva, mjera i projekata, određivanje nositelja i rokova provedbe te uspostavu pokazatelja i sustava izvještavanja. Time se omogućuje povezivanje Plana s aktima strateškog planiranja Grada Korčule i uključivanje njegovih prioriteta u proračunsko i razvojno planiranje.

Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22) uređuje oblikovanje kulturne politike i financiranje javnih potreba u kulturi na državnoj i lokalnoj razini. Zaštita, očuvanje i održivo upravljanje kulturnom baštinom izrijekom su utvrđeni kao područje javnih potreba u kulturi. Zakon pruža provedbeni i financijski okvir za uključivanje ciljeva iz Plana upravljanja u godišnje i višegodišnje programe javnih potreba Grada Korčule, te za financiranje programa ustanova, udruga i drugih dionika u kulturi putem proračunskih sredstava i javnih poziva.

Na pojedine mjere i projekte primjenjuju se i propisi koji uređuju muzeje, arhivsko gradivo i arhive, knjižnice, pomorsko dobro, zaštitu okoliša, vlasništvo, komunalno gospodarstvo, javnu nabavu, pristupačnost i zaštitu od požara. Njihova se primjenjivost utvrđuje tijekom pripreme svake aktivnosti, ovisno o vrsti kulturnog dobra, lokaciji i obilježjima planiranog zahvata.

3.7. Europski programski i projektni okvir

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule izrađuje se u okviru projekta FORTIC, punog naziva „From remains Of the war to the aRchiTecture of peace in cross-border area of Italy-Croatia". Projekt se provodi u sklopu Programa prekogranične suradnje Italija - Hrvatska 2021. - 2027., u okviru prioriteta „Kultura i turizam za održivi razvoj“.

Projekt FORTIC je usmjeren na očuvanje fortifikacijske i druge ratne baštine te njezino održivo korištenje u kulturi i turizmu. U okviru aktivnosti Grada Korčule projekt obuhvaća istraživanje i katalogizaciju baštine, digitalnu prezentaciju gradskih zidina, provedbu manifestacije Noć tvrđava i izradu predmetnog Plana. Plan upravljanja kulturnom baštinom usmjeren je na nepokretnu materijalnu kulturnu baštinu na cijelom administrativnom području Grada Korčule, pri čemu se iskustva upravljanja fortifikacijama primjenjuju na širi lokalni sustav upravljanja baštinom.

Plan doprinosi europskim ciljevima održivog lokalnog razvoja, društvene uključenosti i odgovornog korištenja kulturne baštine. Pri provedbi njegovih mjera primjenjivat će se načela jednakih mogućnosti, pristupačnosti i održivog razvoja te načelo nenanošenja bitne štete okolišnim ciljevima, s ciljem usklađivanja s pravilima pojedinog izvora financiranja.

3.8. Međunarodne konvencije i stručne smjernice

Međunarodni okvir zaštite i upravljanja kulturnom baštinom prvenstveno određuje UNESCO-va Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine iz 1972. godine. Povijesni grad Korčula uvršten je 29. siječnja 2007. godine na Pristupni popis Republike Hrvatske za mogući upis na UNESCO-ov Popis svjetske baštine, prema kriterijima (ii), (iii), (iv) i (v). Uvrštenje na Pristupni popis predstavlja preduvjet za moguću buduću nominaciju te pokazuje da je Republika Hrvatska prepoznala potencijalnu iznimnu univerzalnu vrijednost povijesne cjeline Korčule. Takav status dodatno naglašava potrebu za sustavnim dokumentiranjem, očuvanjem i

upravljanjem njezinim kulturnim vrijednostima u skladu s međunarodnim standardima zaštite baštine.

Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003. godine uspostavlja međunarodni okvir za očuvanje živih tradicija, znanja, vještina, izvedbenih praksi i običaja koje zajednice prepoznaju kao dio vlastite kulturne baštine. Za Korčulu je osobito relevantna u odnosu na Morešku, kumpanije, Velu setemanu i druge tradicije koje se prenose među generacijama i ostaju sastavnim dijelom života lokalnih zajednica. Konvencija pojam „očuvanje“ određuje kao skup mjera koje obuhvaćaju identifikaciju, dokumentiranje, istraživanje, zaštitu, promicanje, prenošenje znanja i revitalizaciju baštine. Posebno naglašava aktivnu ulogu zajednica, skupina i pojedinaca koji baštinu stvaraju, izvode i prenose. Iako je ovaj Plan usmjeren na nepokretnu materijalnu kulturnu baštinu, njegova provedba treba uzeti u obzir i tradicije koje kulturnim prostorima daju značenje i društvenu funkciju, što uključuje očuvanje prostora u kojima se tradicije održavaju, uključivanje njihovih nositelja u odlučivanje te povezivanje zaštite građevina i javnih prostora s međugeneracijskim prijenosom znanja.

Preporuka o povijesnom urbanom krajoliku koju je UNESCO donio 2011. godine pruža neposredno primjenjiv pristup upravljanju povijesnom jezgrom Korčule i njezinim širim prostornim okruženjem. Povijesni grad promatra se kao slojeviti sustav koji obuhvaća graditeljsku strukturu, fortifikacije, javne prostore, krajolik, topografiju, vizure, odnos prema moru, društvene i kulturne prakse, gospodarske procese te nematerijalne vrijednosti povezane s identitetom zajednice. Takav pristup omogućuje sagledavanje povijesne jezgre kao živog gradskog prostora čije se vrijednosti oblikuju kroz odnos naslijeđene strukture i suvremenih potreba stanovništva. Za Plan upravljanja posebno je važna potreba usklađivanja konzervatorske zaštite s prostornim uređenjem, stanovanjem, turizmom, mobilnošću, gospodarskim razvojem i prilagodbom klimatskim promjenama. Preporuka naglašava važnost uključivanja lokalne zajednice u utvrđivanje vrijednosti, prepoznavanje razvojnih pritisaka i donošenje odluka, dok sam Plan navedeni modalitet primjenjuje kroz holistički pristup upravljanja povijesnom jezgrom, stavljanje naglaska na važnost očuvanja njezine prostorne i društvene funkcije te usmjeravanje promjena u skladu s vrijednostima kulturne baštine.

Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo, donesena u Faru 2005. godine, povezuje kulturnu baštinu s ljudskim pravima, demokratskim sudjelovanjem i održivim razvojem. Konvencija polazi od prava građana na sudjelovanje u kulturnom životu te

ističe ulogu baštinskih zajednica, koje čine osobe povezane zajedničkim interesom za očuvanje i prenošenje vrijednosti određenih mjesta, tradicija i drugih oblika baštine. Za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule Konvencija je posebno važna jer upravljanje kulturnom baštinom povezuje s vrijednostima i značenjima koja joj pridaje sama lokalna zajednica. Njezina se načela primjenjuju uključivanjem građana, vlasnika, stručnih ustanova, udruga i drugih dionika u prepoznavanje vrijednosti baštine, određivanje razvojnih potreba i praćenje provedbe mjera, čime se uz fizičko očuvanje kulturnih dobara podupiru njihova društvena funkcija i uloga u očuvanju identiteta Korčule.

Za zaštitu pojedinih sastavnica nepokretne kulturne baštine Korčule relevantne su i Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, donesena u Granadi 1985. godine, Europska konvencija o zaštiti arheološke baštine, revidirana u Valletti 1992. godine, te Konvencija o europskim krajobrazima, donesena u Firenci 2000. godine. Konvencija iz Granade utvrđuje načela pravne zaštite, očuvanja i uključivanja graditeljske baštine u prostorno planiranje i razvojne politike. Konvencija iz Vallette naglašava preventivnu zaštitu arheološke baštine, njezino očuvanje na izvornom mjestu kada je to moguće i pravodobno uključivanje arheološke struke u pripremu planova i zahvata. Konvencija o europskim krajobrazima prepoznaje okoliš kao važnu sastavnicu identiteta, kulturne baštine i kvalitete života. Njihova načela zajedno čine osnovu za cjelovito povezivanje zaštite građevina, arheoloških nalazišta i kulturnih krajobraza s prostornim uređenjem, odgovornim upravljanjem promjenama i sudjelovanjem javnosti. Takav pristup omogućuje da se pojedine sastavnice baštine sagledavaju kao međusobno povezani dijelovi prostora te da se njihovo očuvanje uskladi s razvojnim potrebama i vrijednostima lokalne zajednice.

Širi razvojni okvir za primjenu navedenih načela pruža Program Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. godine, poznat kao Agenda 2030., usvojen 2015. godine. U okviru cilja održivog razvoja 11. „Održivi gradovi i zajednice“, podcilj 11.4. usmjeren je na jačanje napora za zaštitu i očuvanje svjetske kulturne i prirodne baštine. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule doprinosi njegovu ostvarenju sustavnom zaštitom kulturnih dobara, odgovornim korištenjem prostornih i drugih resursa, uključivanjem lokalne zajednice te jačanjem otpornosti baštine na klimatske promjene i druge rizike. Očuvanje kvalitete života i rezidencijalne funkcije povijesne jezgre uključuje i zadržavanje prostora unutar stare gradske jezgre i na rivama u slobodnoj javnoj uporabi, bez davanja u zakup za komercijalno korištenje, kako bi stanovnicima

i tijekom ljetnih mjeseci ostali dostupni prostori za boravak i druženje. Na taj se način kulturna baština uključuje u širi razvojni okvir Grada Korčule, kao važna sastavnica kvalitete života, održivog razvoja i dugoročne otpornosti lokalne zajednice.

3.9. Ocjena usklađenosti

Pregled strateškog, zakonodavnog i planskog okvira pokazuje da se upravljanje kulturnom baštinom Grada Korčule mora provoditi kao međusektorska javna politika. Zaštita fizičkih obilježja kulturnih dobara ostaje temelj, ali aktualni dokumenti istodobno zahtijevaju održivo korištenje, upravljanje posjetiteljima, uključivanje zajednice, klimatsku otpornost, digitalnu dostupnost i jačanje provedbenih kapaciteta.

Plan je usklađen s Provedbenim programom Grada Korčule do 2029. godine kroz usmjerenje prema regenerativnom turizmu i kulturnoj baštini. Povezan je s Planom razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine i Teritorijalnom strategijom razvoja otoka do 2027. godine kroz održivo korištenje baštine i otočni razvoj. Na nacionalnoj razini oslanja se na ciljeve Nacionalne razvojne strategije do 2030., Nacionalnog plana razvoja kulture i medija 2023. – 2027. te strateškog i provedbenog okvira održivog turizma.

Na međunarodnoj i europskoj razini Plan je usklađen s UNESCO-vim konvencijama i preporukama, konvencijama Vijeća Europe te Programom Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. godine. Navedeni okvir u upravljanju kulturnom baštinom naglašava cjelovito očuvanje materijalnih i nematerijalnih vrijednosti, uključivanje lokalne zajednice, povezivanje zaštite s prostornim i razvojnim politikama te jačanje otpornosti baštine na klimatske i druge rizike. Plan ta načela prenosi na lokalnu razinu kroz sustavno upravljanje kulturnim dobrima, očuvanje povijesne jezgre i kulturnog krajolika, odgovorno usmjeravanje razvojnih promjena te sudjelovanje građana i drugih dionika u provedbi mjera.

Sama provedba Plana zahtijevat će trajno praćenje promjena propisa i povezanih dokumenata. Posebno je važno uskladiti buduće revizije s izmjenama Prostornog plana uređenja Grada Korčule, donošenjem Plana upravljanja destinacijom, ažuriranjem nacionalnih planova nakon 2027. godine i novim saznanjima o stanju kulturnih dobara, stoga u sustav praćenja Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule treba uključiti redovitu provjeru strateške i pravne usklađenosti.

4. Profil područja i razvojni kontekst Grada Korčule

4.1. Položaj i prostorni obuhvat

Grad Korčula nalazi se u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, na istočnom i središnjem dijelu otoka Korčule. Administrativno područje obuhvaća naselja Korčulu, Žrnovo, Pupnat, Račišće i Čaru, te pripadajući obalni i otočni prostor. Sjedište Grada nalazi se u naselju Korčula, koje ima ulogu upravnog, kulturnog, obrazovnog, uslužnog i turističkog središta istočnog dijela otoka. Prema II. izmjenama i dopunama Prostornog plana uređenja Grada Korčule, područje Grada obuhvaća približno 112,31 km² kopnene površine. Prostor je izdužen u smjeru istok-zapad i uključuje urbanu obalnu zonu Korčule, prostrana ruralna područja Žrnova, Pupnata i Čare, naselje Račišće na sjevernoj obali, te dio korčulanskog arhipelaga. Arhipelag čine otoci, otočići i grebeni smješteni pretežno sjeveroistočno od grada Korčule, među kojima se kulturnim, krajobraznim i razvojnim značenjem izdvajaju Badija, Vrnik i Majsan.

Raspored kulturne baštine na području Grada izravno utječe na način njezina upravljanja. Najveći broj zaštićenih kulturnih dobara, kulturnih ustanova i posjetitelja koncentriran je u povijesnoj jezgri Korčule, no vrijedna sakralna, arheološka, ruralna i nematerijalna baština nalazi se i u ostalim naseljima zbog čega je potrebno organizirati upravljanje na širem području. Grad se u cijelosti nalazi unutar zaštićenog obalnog područja te je odnos kopna, obale, akvatorija i arhipelaga sastavni dio prostornog identiteta Korčule. Povijesni razvoj naselja, pomorstvo, kamenoklesarstvo, poljoprivreda, sakralna baština i obrambeni sustav oblikovani su u neposrednom odnosu s otočnim krajolikom i pomorskim pravcima. Takav prostorni obuhvat zahtijeva upravljački pristup koji povezuje povijesnu jezgru s baštinom ostalih naselja i arhipelaga te mjere prilagođava obilježjima i potrebama pojedinih prostora. Prostorni raspored i dostupnost kulturnih dobara stoga su važna polazišta za određivanje ciljeva i provedbu samog Plana.

4.2. Naselja i prostorne razvojne prilike

Pet naselja Grada razlikuje se prema veličini, gustoći naseljenosti, gospodarskoj osnovi, dostupnosti usluga i odnosu prema turizmu. Naselje Korčula zauzima najmanji dio kopnene površine, ali okuplja gotovo polovinu stanovništva Grada, najveći dio javnih funkcija i najveću koncentraciju turističkog prometa. Zbog toga su upravo u Korčuli najizraženiji pritisci na stanovanje, promet, javne prostore i kulturnu baštinu.

Žrnovo je drugo najveće naselje prema broju stanovnika i prostorno je povezano s gradom Korčulom, Žrnovskom Banjom i širim ruralnim zaleđem. Njegovu razvojnu osnovu čine blizina gradskog središta, stambena funkcija, poljoprivredni i okolišni prostor te snažne kulturne tradicije. Pupnat i Čara obuhvaćaju velika područja unutrašnjosti i južne obale, uz manju gustoću stanovništva, dok je Račišće manje obalno naselje s izraženim pomorskim identitetom i ograničenijim lokalnim uslužnim kapacitetima.

Razlike među naseljima zahtijevaju teritorijalno prilagođen pristup. U povijesnoj jezgri grada Korčule prioriteti su upravljanje intenzivnim korištenjem prostora, očuvanje rezidencijalne funkcije i reguliranje posjetiteljskih tokova, dok u ostalim naseljima veće izazove predstavljaju dostupnost kulturnih sadržaja, održavanje raspršenih lokaliteta, nedostatak stručnih kapaciteta i povezivanje baštine s lokalnim društvenim i gospodarskim aktivnostima.

4.3. Demografska obilježja

Prema Popisu stanovništva provedenom 2021. godine na području Grada Korčule živjelo je 5.415 stanovnika. U odnosu na 2011. godinu, kada je evidentirano 5.663 stanovnika, broj stanovnika smanjen je za 248, odnosno približno 4,4 posto. Premda umjereniji od onog zabilježenog u brojnim drugim otočnim i ruralnim područjima Hrvatske, pad potvrđuje dugoročan demografski izazov. Demografska kretanja nisu jednako izražena u svim naseljima. Koncentracija stanovništva i javnih funkcija u Korčuli i Žrnovu povećava njihovu privlačnost za svakodnevni život, dok manja naselja teže zadržavaju mlađe stanovništvo i teže održavaju dostupnost usluga. Pritom je važno istaknuti da sezonska gospodarska aktivnost može privremeno povećati broj prisutnih osoba, ali ne rješava pitanje stalnog stanovništva, cjelogodišnjeg zapošljavanja i dostupnosti stanovanja.

Tablica 1 Kretanje stanovništva Grada Korčule

Naselje	2021.	2011.
Korčula (naselje)	2.659	2.856
Žrnovo	1.401	1.368
Čara	595	616
Pupnat	381	391
Račišće	379	432
Grad Korčula – ukupno	5.415	5.663

Demografski procesi imaju neposredne posljedice za upravljanje kulturnom baštinom. Smanjenje i starenje stanovništva mogu oslabiti prijenos lokalnih znanja, raspoloživost

volontera i članstva u udrugama te kapacitete za održavanje kulturnih dobara. Posebno su osjetljive nematerijalne tradicije koje ovise o kontinuiranom sudjelovanju zajednice. S druge strane, razvoj kvalitetnih kulturnih sadržaja, prostora za udruge i kreativnih djelatnosti može doprinijeti privlačnosti naselja za život tijekom cijele godine. Demografska održivost povijesne jezgre zasebno je pitanje, jer rast turističke i povremene stambene funkcije može smanjiti raspoloživost prostora za stalno stanovanje i svakodnevne usluge. Očuvanje žive gradske jezgre stoga zahtijeva praćenje broja stalnih stanovnika, te analizu strukture stanovanja i dostupnosti sadržaja potrebnih lokalnoj zajednici.

4.4. Gospodarstvo i tržište rada

Gospodarstvo Grada Korčule snažno je povezano s turizmom i djelatnostima koje ovise o turističkoj potražnji. Ugostiteljstvo, smještaj, trgovina, promet, osobne usluge i dio kulturnih djelatnosti bilježe najveću aktivnost tijekom turističke sezone. Takva struktura omogućuje ostvarivanje prihoda i zapošljavanje, ali povećava izloženost sezonalnosti, vanjskim poremećajima i nedostatku radne snage. Izvan turizma razvojnu osnovu čine malo i srednje poduzetništvo, obrtništvo, poljoprivreda, vinogradarstvo, maslinarstvo, ribarstvo, građevinarstvo i javne usluge. Tradicionalna znanja povezana s kamenom, drvom, gastronomijom, poljoprivredom, i posebno brodogradnjom, predstavljaju dio lokalnog identiteta i mogu biti povezana s kulturnim i kreativnim djelatnostima, no njihovo aktiviranje zahtijeva obrazovne programe, dostupne poslovne prostore i tržišne modele koji omogućuju cjelogodišnji rad.

Provedbeni program Grada Korčule do 2029. godine prepoznaje potrebu jačanja poduzetništva izvan turizma, primjene novih tehnologija, energetske tranzicije i razvoja kulturnih i kreativnih industrija. Kulturna baština u tom kontekstu može poduprijeti razvoj stručnih usluga obnove, interpretacije, dizajna, digitalnih sadržaja, kulturne produkcije i lokalnih proizvoda, no takvo korištenje mora biti usklađeno sa zaštitom vrijednosti i ne smije svoditi baštinu na dekorativni element turističke ponude. Korčulansko tržište rada obilježavaju sezonske oscilacije i nedostatak radnika u pojedinim djelatnostima. U području kulture i baštine poseban su izazov ograničeni stručni kapaciteti za upravljanje projektima, konzervatorske i restauratorske zahvate, rad s publikom, digitalizaciju i razvoj interpretacijskih sadržaja. Plan upravljanja kulturnom baštinom stoga izrijeком povezuje potrebu ulaganja u objekte s razvojem ljudi i organizacija koje će tim prostorima upravljati.

4.5. Turizam i sezonski pritisci

Turizam je jedan od glavnih razvojnih čimbenika Grada Korčule i najvažniji izvor prihoda za stanovništvo, poduzetnike i javni sektor, pri čemu kulturna baština ima središnju ulogu u prepoznatljivosti destinacije. Povijesna jezgra, fortifikacije, sakralna baština, Moreška, Vela setemana, otočni krajolik i lokalne tradicije oblikuju identitet Korčule i predstavljaju osnovu velikog dijela posjetiteljskog iskustva.

Prema podacima sustava eVisitor koje je objavila Turistička zajednica Grada Korčule, na području Grada Korčule u 2025. godini evidentirano je 108.728 dolazaka i 461.130 noćenja. U odnosu na 2024. godinu, kada je evidentirano 104.420 dolazaka i 443.603 noćenja, broj dolazaka povećan je za 4,1 %, a broj noćenja za 4,0 %. Prosječno trajanje boravka iznosilo je 4,24 noći, dok je vršni raspoloživi smještajni kapacitet u kolovozu 2025. godine obuhvaćao 6.635 stalnih i pomoćnih kreveta.

Tablica 2 Turistički pokazatelji Grada Korčule

Naselje	Dolasci	Noćenja	Udio u noćenjima
Korčula	84.664	300.768	65,2 %
Žrnovo	15.866	92.289	20,0 %
Čara	3.519	28.003	6,1 %
Račišće	2.452	20.578	4,5 %
Pupnat	2.227	19.492	4,2 %
Ukupno	108.728	461.130	100,0 %

Podatci pokazuju izrazitu prostornu koncentraciju turističkog prometa. Naselje Korčula ostvarilo je 65,2 %, a Žrnovo 20,0 % svih noćenja evidentiranih tijekom 2025. godine. Ta dva naselja zajedno ostvarila su 85,2 % ukupnih noćenja, dok je preostalih 14,8 % ostvareno u Čari, Račišću i Pupnatu. Takva koncentracija povećava pritisak na povijesnu jezgru, promet, komunalnu infrastrukturu i javne prostore. Tijekom 2025. godine najveći broj noćenja ostvaren je u objektima u domaćinstvu, zatim u hotelima i drugim smještajnim objektima. Pritom je izuzetno važno spojiti akumulaciju kapitala i turističku održivost. Naime, širenje kratkoročnog turističkog najma može donijeti dodatne prihode vlasnicima, ali u povijesnim i stambenim cjelinama može povećati pritisak na dostupnost stanovanja i promijeniti cjelogodišnju funkciju naselja.

Razvoj kulturnog turizma u suštini treba biti usmjeren prema kvaliteti sadržaja, produljenju sezone i boljem upravljanju posjetiteljskim tokovima. Prioritet nije samo povećanje broja posjetitelja, već povećanje razumijevanja baštine, duljine boravka i koristi za lokalnu zajednicu, a za to su potrebni koordinirana interpretacija, tematske rute, dostupni podaci i sadržaji koji povezuju grad Korčulu s drugim naseljima i pripadajućim korčulanskim arhipelagom.

4.6. Prometna dostupnost i infrastrukturna povezanost

Otočni položaj određuje svakodnevnu dostupnost Grada Korčule, kao i način korištenja njezinih kulturnih lokaliteta. Osnovnu cestovnu vezu na otoku čini državna cesta D118 koja povezuje područje Korčule sa središnjim i zapadnim dijelom otoka, dok se pomorska povezanost ostvaruje trajektnim i putničkim linijama prema poluotoku Pelješcu, Splitu, Dubrovniku i drugim odredištima, pri čemu se opseg usluge mijenja tijekom godine. Otvaranje Pelješkog mosta poboljšalo je cestovnu povezanost šireg područja s ostatkom Hrvatske, ali završni dio dolaska u Grad Korčulu i dalje ovisi o pomorskom prijelazu ili dužim otočnim pravicima. Takva dostupnost utječe na život stanovnika, dopremu materijala i opreme, dolazak stručnjaka te organizaciju radova na kulturnim dobrima.

Tijekom turističke sezone povećava se opterećenje cestovne mreže, luka, parkirališta i pješačkih pravaca u Korčuli. Povijesna jezgra ima ograničen kapacitet prihvata vozila i velikih organiziranih grupa, pa je upravljanje mobilnošću izravno povezano sa zaštitom baštine i kvalitetom javnih prostora. U tom je kontekstu važno i redovito održavanje pješačkih i javnih površina, uključujući zamjenu dotrajalih kamenih ploča na ulicama povijesne jezgre i u pristupnim zonama te postupnu zamjenu asfaltiranih površina kamenim popločenjem na Šetalištu Petra Kanavelića.

Paralelno s time, digitalna povezanost važna je za dostupnost kulturnih sadržaja, upravljanje podacima i razvoj usluga, a dodatna digitalna interpretacija može povezati prostorno udaljene lokalitete i omogućiti pristup sadržajima osobama koje ih ne mogu fizički posjetiti. Kako bi se to postiglo, potrebni su pouzdana infrastruktura, redovito održavanje sustava i koordinirano upravljanje ključnim informacijama.

4.7. Društvena i kulturna infrastruktura

Grad Korčula ima razvijenu mrežu javnih ustanova, obrazovnih organizacija, vjerskih zajednica, udruga i drugih nositelja društvenog života. U području kulture ključnu institucionalnu ulogu imaju Gradski muzej Korčula, Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula i Centar za kulturu Korčula. Njihovi programi obuhvaćaju muzejske, knjižnične, izvedbene, obrazovne, izdavačke i druge kulturne aktivnosti. Važan dio kulturnog sustava čine i bratovštine, društva koja njeguju Morešku i kumpanije, kulturno-umjetnička društva, vjerske zajednice i druge udruge. Njihova uloga posebno je važna u očuvanju nematerijalne baštine, organizaciji kulturnih događanja i prijenosu znanja među generacijama, no sudjelovanje se prečesto oslanja na volonterski rad i ograničene organizacijske kapacitete.

Kulturna infrastruktura prostorno je najviše koncentrirana u gradu Korčuli, dok su u manjim naseljima važni društveni domovi, mjesni prostori, crkve i prostori udruga. Ulaganje u te prostore može povećati dostupnost kulturnih sadržaja i poduprijeti lokalne inicijative, no buduće funkcije obnovljenih baštinskih građevina potrebno je planirati u odnosu na postojeću mrežu, stvarne potrebe korisnika i troškove dugoročnog upravljanja. Prepoznat je i potencijal obrazovnih ustanova za snažnije uključivanje baštine u lokalne nastavne i izvannastavne aktivnosti. Suradnja škola, kulturnih ustanova, udruga i stručnjaka može doprinijeti razvoju publike, prijenosu lokalnih znanja i uključivanju mladih u očuvanje baštine, a takva suradnja je važna i za razvoj budućih kulturnih i kreativnih kompetencija.

4.8. Okolišni i klimatski kontekst

Prostor Grada Korčule karakteriziraju sredozemna klima, duga obalna linija, šumska i poljoprivredna područja, krški reljef te osjetljivi otočni ekosustavi, pri čemu prirodne i kulturne vrijednosti često čine jedinstvene cjeline, osobito na području arhipelaga, povijesnih naselja, suhozida, vinograda, maslinika i nekadašnjih kamenoloma. Akcijski plan energetske održivosti razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama iz 2021. godine prepoznaje izloženost otoka rastu temperatura, toplinskim valovima, sušama, požarima, promjenama u raspoloživosti vode i ekstremnim oborinama. Za kulturnu baštinu ti rizici mogu značiti ubrzano propadanje materijala, oštećenja od vlage i oborinskih voda, opasnost od požara te povećane zahtjeve održavanja.

Obalni lokaliteti dodatno su izloženi djelovanju mora, soli, vjetra i mogućem podizanju razine mora, dok su povijesne građevine i javni prostori u gusto izgrađenim cjelinama osjetljivi na toplinske pritiske i nedostatak zelenila. Planiranje obnove zato treba uključiti procjenu klimatskih rizika, primjenu kompatibilnih materijala, upravljanje oborinskim vodama, preventivno održavanje i mjere zaštite od požara.

Održivo upravljanje zahtijeva pažljiv odnos prema energiji, vodi, otpadu i prometu. Zahvati na kulturnim dobrima moraju poštivati njihove konzervatorske vrijednosti, dok se poboljšanja energetske učinkovitosti i otpornosti trebaju prilagoditi obilježjima svake građevine. Paralelno s time, u posjetiteljskom upravljanju važno je smanjivati jednokratnu potrošnju, poticati održivu mobilnost i raspoređivati aktivnosti u skladu s kapacitetom prostora.

4.9. Razvojni kontekst upravljanja kulturnom baštinom

Profil područja pokazuje da kulturna baština Grada Korčule djeluje unutar složenog otočnog razvojnog sustava. Visoka koncentracija kulturnih dobara i turističkog prometa u naselju Korčula stvara potrebu za upravljanjem pritiscima i očuvanjem cjelogodišnjih gradskih funkcija, a raspršenost lokaliteta u drugim naseljima i arhipelagu zahtijeva drukčije modele održavanja, interpretacije i dostupnosti. Demografski pad, sezonsko tržište rada i ograničeni stručni kapaciteti utječu na mogućnost provedbe projekata i upravljanja obnovljenim prostorima, dok istodobno postojeća institucionalna mreža, aktivne udruge, snažne žive tradicije, pripremljeni projekti i međunarodna prepoznatljivost Korčule čine važnu razvojnu osnovu.

Glavni zadatak stoga nije samo obnoviti kulturna dobra, već i uspostaviti sustav u kojem su funkcije prostora, upravljačke odgovornosti, financiranje i potrebe zajednice međusobno usklađeni. Kulturna baština može poduprijeti kvalitetu života, obrazovanje, lokalno gospodarstvo i odgovoran turizam samo ako se njezino korištenje temelji na očuvanju vrijednosti i realnim kapacitetima prostora i dionika.

Nalazi ovog poglavlja, zajedno s Konzervatorskom podlogom za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, čine osnovu za daljnje detaljno mapiranje podataka o arheološkoj baštini i ostalim kulturnim dobrima izvan obuhvata podloge, utvrđivanje upravljačkih izazova, izradu SWOT analize i određivanje strateških prioriteta. Redovito ažuriranje podataka o prostoru,

stanovništvu, gospodarstvu i turizmu omogućit će pravodobno prepoznavanje promjena koje utječu na kulturna dobra i lokalnu zajednicu te odgovarajuću prilagodbu mjera Plana.

5. Mapiranje nepokretne materijalne kulturne baštine u kulturnom, krajobraznom i prirodnom kontekstu

5.1. Obuhvat, polazišta i svrha pregleda

Pregled je prvenstveno usmjeren na nepokretnu materijalnu kulturnu baštinu Grada Korčule, pri čemu osnovno polazište čine kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Obuhvaćene su kulturnopovijesne cjeline, arheološka, sakralna, fortifikacijska i obrambena, profana stambena, komunalna i tehnička baština te memorijalna obilježja i mjesta. Pojedina kulturna dobra sagledavaju se i u odnosu na kulturni krajolik, povezane prirodne vrijednosti, razvoj naselja i kulturne prakse koje im daju širi prostorni i društveni kontekst.

Nematerijalna kulturna dobra uključena su u mjeri potrebnoj za razumijevanje njihove povezanosti s prostorima, građevinama i lokalnim zajednicama. Radi cjelovitijeg prikaza graditeljskog i prostornog razvoja Korčule, pregled obuhvaća i odabrane lokalno prepoznate vrijednosti koje nisu zasebno upisane u Registar te dopunski pregled ostale sakralne baštine na području Grada. Odabrane vrijednosti obrađuju se detaljnije, dok se ostala sakralna baština prikazuje sažeto prema nazivu i lokalitetu. Njihovo uključivanje u Plan ne određuje niti mijenja njihov pravni status.

Za kulturna dobra upisana u Registar navode se relevantni registracijski podatci te prikaz njihovih povijesnih, graditeljskih, umjetničkih, arheoloških ili krajobraznih obilježja. Za odabrane lokalno prepoznate vrijednosti daje se opis njihova značenja i povezanosti s predmetom Plana, bez primjene registracijske nomenklature, dok dopunski pregled sakralne baštine ima informativnu i evidencijsku funkciju. Za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule ovaj se pregled oslanja na detaljnu analizu, valorizaciju i digitalizaciju provedenu u Konzervatorskoj podlozi. Za arheološku baštinu i ostala kulturna dobra izvan njezina obuhvata pregled ima informacijsku i analitičku funkciju te čini polazište za daljnje mapiranje podataka prema istom ili sličnom modelu. Tako strukturiran pregled čini osnovu za procjenu stanja, razmatranje vlasničkih i upravljačkih odnosa, utvrđivanje potreba zaštite te određivanje prioriteta očuvanja i primjerenog korištenja baštine.

5.2. Kulturnopovijesne cjeline

Tablica 3 Kulturno-povijesna cjelina Mratin

Kulturno-povijesna cjelina Mratin	
Registarski broj	Z-6770
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Kulturnopovijesna cjelina
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	ruralna cjelina
Datacija	Nepoznato

Mratin je kulturno-povijesna ruralna cjelina u zaselku Kampuš u Žrnovu, oblikovana oko glavice koja ima središnju prostornu i simboličku ulogu u naselju. Riječ je o blago uzdignutom prostoru zasađenom čempresima i maslinama, dijelom prekrivenom alepskim borom i makijom, u kojem se prirodni krajolik, suhozidna organizacija prostora i graditeljska baština povezuju u prepoznatljivu cjelinu. Na vrhu glavice nalaze se crkva sv. Martina i zvonik, smješteni na ovalnom platou omeđenom suhozidom. Položaj platoa dodatno naglašava spoj triju izvornih žrnovskih komunikacija, zbog čega Mratin ima važnu ulogu u prostornoj organizaciji Kampuša i šireg naselja Žrnovo. Opisani odnos putova, uzvišenja, suhozida i sakralne građevine pokazuje kako je prostor nastajao postupno, povezivanjem svakodnevnog kretanja, vjerske funkcije i lokalnog graditeljskog iskustva.

U neposrednoj blizini crkve nalaze se župni stan, bratimska kuća, zgrada Arhivskog sabirnog centra Korčula – Lastovo, nekadašnja osnovna škola te ostaci stambene kuće iz 17. stoljeća, što ukazuje na to da Mratin nije bio samo prostor sakralne namjene, već i mjesto u kojem su bili prisutni različiti slojevi društvenog, obrazovnog, arhivskog i stambenog života. Crkva sv. Martina sa zvonikom najprepoznatljiviji je element u vizuri glavice i cijelog naselja. Kao monumentalna sakralna građevina nastala u ruralnoj sredini, ona daje jasno prostorno uporište i čini Mratin jednim od važnih mjesta žrnovskog identiteta. Njezina prisutnost u krajoliku povezuje sakralnu funkciju s otvorenim prostorom, dok suhozidi, zelenilo i okolne građevine oblikuju ambijent koji je važan za razumijevanje cjeline.

Mratin treba promatrati u širem kontekstu Žrnova, naselja sastavljenog od više zaselaka i obilježenog tradicijom kamena, suhozida, folklora i ruralnog krajolika. U tom okviru ova

kulturno-povijesna cjelina pokazuje kako se lokalna baština ne sastoji samo od pojedinačnih građevina, već i od odnosa među njima, od položaja u prostoru, od načina korištenja zemljišta i od povijesnih veza koje se održavaju kroz putove, sakralne običaje i zajedničku memoriju stanovnika.

Vrijednost Mratina proizlazi iz povezanosti reljefa, graditeljstva i tradicijske strukture naselja. Glavica s crkvom sv. Martina, zvonikom, suhozidnim platoom i okolnim zgradama čini jasnu ruralnu cjelinu u kojoj su krajobrazni i građevinski elementi međusobno ovisni. Kao kulturno dobro, Mratin je važan za razumijevanje prostornog razvoja Žrnova, ali i za šire sagledavanje korčulanske baštine u kojoj se sakralni, profani i krajobrazni slojevi često oblikuju kao jedna povezana cjelina.

Slika 1 Kulturno-povijesna cjelina Mratin

Tablica 4 Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina

Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina	
Registarski broj	Z-6216
Naselje	Korčula
Vrsta	Kulturnopovijesna cjelina
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	urbana cjelina

Stara gradska jezgra Korčule, zajedno s neposrednom okolinom, jedna je od najočuvanijih srednjovjekovnih urbanih cjelina na hrvatskom Jadranu. Smještena je na sjevernoj strani otoka, na poluotočiću okrenutom prema Pelješkom kanalu, gdje se jasno prepoznaju odnos grada prema moru, fortifikacijski sustav, raspored ulica, sakralna i svjetovna arhitektura te kontinuitet života unutar povijesnog gradskog prostora.

Prepoznatljivost povijesne jezgre Korčule proizlazi iz odnosa njezina utvrđenog vanjskog ruba i pravilno organizirane unutarnje strukture. Ulična mreža, oblikovana u sustavu koji se često opisuje kao riblja kost, prilagođena je položaju grada na uskom poluotoku te istodobno odgovara potrebama obrane, kretanja, provjetravanja i svakodnevnog života. Središnje mjesto u toj urbanoj strukturi ima katedrala sv. Marka, koja zajedno s trgovima, palačama, crkvama, bratovštinskim prostorima i javnim građevinama oblikuje glavno prostorno i simboličko središte grada.

Razvoj Korčule od 13. stoljeća nadalje obilježen je postupnim stilskim i morfološkim mijenama, ali bez gubitka osnovne urbanističke logike. U graditeljskom nasljeđu osobito je važna upotreba korčulanskog kamena i uloga domaćih majstora, čiji se doprinos prepoznaje u sakralnoj i svjetovnoj arhitekturi, kamenoklesarskim detaljima, portalima, prozorima, pročeljima i javnim prostorima. Posebna vrijednost ove cjeline proizlazi iz visokog stupnja očuvanosti graditeljskog tkiva. Zidine, kule, kamene ulice, trgovi, crkve i palače omogućuju jasno čitanje povijesnog razvoja grada i njegova odnosa prema širem prostoru otoka i Pelješkog kanala. Neposredna okolina povijesne jezgre važna je za razumijevanje njezina položaja, vizura i obrambene logike, ali i za očuvanje odnosa između staroga grada, obale, pristupnih pravaca i okolnog prostora.

Povijesni grad Korčula nalazi se od 29. siječnja 2007. godine na pristupnoj listi Republike Hrvatske za UNESCO-ovu Listu svjetske baštine, u kulturnoj kategoriji, prema kriterijima ii, iii, iv i v. Taj status potvrđuje da je riječ o dobru čija je vrijednost prepoznata kao potencijalno relevantna za postupak nominacije za UNESCO-ovu Listu svjetske baštine. U obrazloženju vrijednosti posebno se ističu očuvanost srednjovjekovne urbane cjeline, fortifikacijski sustav, racionalna struktura ulica, klesarska tradicija i kontinuitet života unutar povijesne jezgre.

Ukupno gledano, vrijednost povijesne cjeline grada Korčule ne leži samo u starosti njezinih građevina, već i u očuvanoj povezanosti prostora, funkcija i života samoga grada. Materijalna baština neposredno je povezana s nematerijalnim praksama, procesijama, bratovštinama, javnim događanjima, obrtničkom tradicijom i svakodnevnim korištenjem prostora, a upravo zbog te povezanosti Korčula se prepoznaje kao grad u kojem povijesna jezgra nije izdvojeni spomenički prostor, već živo središte identiteta, kulturne memorije i suvremenog gradskog života.

Slika 2 Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina

5.3. Arheološka baština

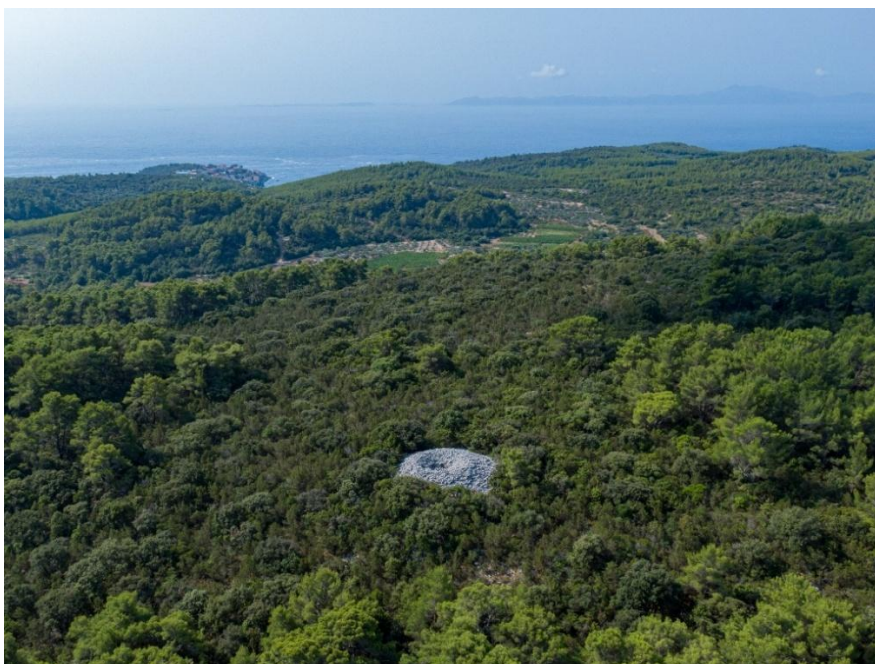
Tablica 5 Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela

Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela	
Registarski broj	Z-7761
Naselje	Korčula, Lumbarda
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	sred. 3. tis. prije Krista - 1. tis. prije Krista

Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela arheološko su kulturno dobro na krajnjem istočnom dijelu otoka Korčule. Obuhvaćaju prostor koji administrativno pripada Gradu Korčuli i Općini Lumbarda, a njihova vrijednost proizlazi iz očuvanih tragova prapovijesnog korištenja prostora, pri čemu je identificirano 28 kamenih gomila, odnosno tumula. Riječ je o arheološkim strukturama koje se datiraju od sredine trećeg do prvog tisućljeća prije Krista, čime pripadaju najstarijim slojevima kulturnog krajolika istočnog dijela Korčule. Njihova brojnost i prostorna rasprostranjenost upućuju na dugotrajnu prisutnost i organizaciju prapovijesnih zajednica na tom dijelu otoka.

Kamene gomile važne su jer čuvaju tragove razdoblja iz kojeg nema pisanih izvora, pa se njihova vrijednost očituje prije svega u arheološkom, krajobraznom i dokumentarnom značenju. One svjedoče o načinu na koji su prapovijesne zajednice obilježavale, koristile i organizirale prostor, pri čemu su uzvišenja, prijelazi, polja i vizualne veze u krajoliku imali posebnu ulogu. Vrijednost kamenih gomila posebno je povezana s njihovom uklopljenošću u krajolik, pri čemu valja istaknuti da se ne radi o spomenicima u klasičnom smislu, već o prostornim tragovima koji se čitaju kroz odnos prema terenu, prirodnim obilježjima i postojećim komunikacijama. Zbog toga ih je važno promatrati kao dio arheološkog krajolika u kojem se materijalni ostaci prapovijesti i današnji prostorni odnosi međusobno nadopunjuju.

Kao arheološko kulturno dobro, prapovijesne kamene gomile imaju važnu ulogu u razumijevanju najranijih slojeva naseljenosti i korištenja prostora na Korčuli. Njihov značaj nije u neposrednoj svakodnevnoj uporabi, već u očuvanju prostorne i arheološke memorije otoka, a u kontekstu kulturne baštine Grada Korčule ovo dobro proširuje sliku baštine izvan povijesne jezgre i sakralnih građevina te pokazuje da se kulturni identitet prostora temelji i na mnogo starijim, prapovijesnim tragovima prisutnima u otvorenom krajoliku.

Slika 3 Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela

Tablica 6 Arheološko nalazište Malo Stražišće

Arheološko nalazište Malo Stražišće	
Registarski broj	Z-7685
Naselje	Čara
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	kraj 3. tis. prije Krista - 1. tis. prije Krista

Malo Stražišće je arheološko nalazište na području Čare, povezano s prapovijesnim korištenjem prostora oko Čarskog polja koje se nalazi na koti 188,5 s južne strane polja. Riječ je o kamenoj gomili promjera približno 38 metara, koja datira iz razdoblja od kraja trećeg do prvog tisućljeća prije Krista. Vrijednost nalazišta proizlazi iz njegova položaja, dimenzija i moguće funkcije u prapovijesnom krajoliku. Zbog dobre lokacije i veličine kamene gomile pretpostavlja se da je mogla imati ulogu promatračnice, no ne može se isključiti ni mogućnost da je riječ o tumulu. Takva dvojnost tumačenja važna je jer upućuje na potrebu da se dobro promatra i kao prostorna točka nadzora i kao mogući pogrebni ili memorijalni prapovijesni element.

Položaj nalazišta s južne strane Čarskog polja dodatno je važan u odnosu na širi kontekst Čare, povijesnog vinarskog naselja čiji se identitet veže uz uzgoj pošipa, zavjetnu i hodočasničku tradiciju te odnos naselja, polja i obalnih uvala. U tom okruženju Malo Stražišće predstavlja stariji, arheološki sloj korištenja prostora, koji prethodi kasnijim ruralnim, sakralnim i gospodarskim oblicima života. Kao arheološko kulturno dobro, Malo Stražišće nema vrijednost samo kao pojedinačna kamena gomila, već i kao dio šire slike prapovijesnog krajolika Korčule. Njegova važnost očituje se u očuvanju materijalnih tragova ranih zajednica koje su prostor birale prema položaju, preglednosti i odnosu prema prirodnim komunikacijama, dok u kontekstu kulturne baštine Grada Korčule pokazuje da se vrijednost prostora Čare ne temelji samo na vinogradarskoj, sakralnoj i naseljskoj tradiciji, već i na znatno starijim prapovijesnim slojevima koji su još uvijek čitljivi u krajoliku.

Tablica 7 Arheološko nalazište Velo stražišće

Arheološko nalazište Velo stražišće	
Registarski broj	Z-6805
Naselje	Čara
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	12. st. prije Krista - 1. st.

Velo stražišće arheološko je nalazište na području Čare i jedan od važnih prapovijesnih položaja u unutrašnjem dijelu otoka Korčule. Nalazi se sjeveroistočno od Čarskog polja i naselja Čara, na uzvišenju visokom 298,9 metara. Njegov položaj upućuje na važnu ulogu u nadzoru prostora, osobito u odnosu na kopnene komunikacije između Čarskog polja i visoravni Dubovo, te između zapadnog i istočnog dijela otoka. Na vrhu brda nalaze se ostaci prapovijesne gradine, odnosno promatračnice, koja je urušavanjem poprimila izgled kamene gomile promjera približno 35 metara. Od nje polazi bedem koji s južne i zapadne strane zatvara i brani gradinski prostor. Bedem je prilagođen konfiguraciji terena, dok se na istočnoj strani gubi zbog prirodne strmine. Takav odnos građene strukture i reljefa pokazuje da je položaj bio odabran i oblikovan prema obrambenim, promatračkim i komunikacijskim potrebama prapovijesne zajednice.

Strateška važnost Vela stražišća proizlazi iz njegove preglednosti i kontrole nad okolnim prostorom. Gradina ostvaruje vizualnu komunikaciju s drugim gradinskim položajima na južnoj obali središnjeg dijela otoka Korčule, kao i s otocima Lastovom i Sušcem. Na gradini i njezinim padinama zabilježeni su nalazi prapovijesne keramike, što dodatno potvrđuje arheološku vrijednost lokaliteta i njegovu povezanost s ranim oblicima naseljavanja i korištenja prostora. Velo stražišće treba promatrati i u širem kontekstu Čare unutar kojeg ono predstavlja stariji prapovijesni sloj krajolika koji prethodi kasnijim ruralnim, sakralnim i gospodarskim oblicima života, ali s njima dijeli istu prostornu logiku korištenja položaja, putova i prirodnih prijelaza.

Vrijednost ovog arheološkog kulturnog dobra temelji se na očuvanim ostacima gradine, bedema, kamene gomile i keramičkih nalaza, ali i na njegovu položaju unutar mreže prapovijesnih promatračnica na otoku Korčuli. Velo stražišće pridonosi razumijevanju načina na koji su prapovijesne zajednice nadzirale prostor, povezivale komunikacijske pravce i koristile prirodna uzvišenja. U baštinskoj slici Grada Korčule ono dopunjuje razumijevanje prostora Čare te upućuje na prapovijesne slojeve koji su i danas prepoznatljivi u krajoliku.

Slika 4 Arheološko nalazište Velo stražišće

Tablica 8 Ostaci rimske cisterne

Ostaci rimske cisterne	
Registarski broj	Z-7683
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	1. st. - 6. st.

Ostaci rimske cisterne nalaze se na istočnom dijelu naselja i uvale Žrnovska Banja, približno dva kilometra južno od Žrnova, a datiraju iz razdoblja od 1. do 6. stoljeća po Kristu, što ih smješta u širi okvir rimskog i kasnoantičkog korištenja prostora. Na lokalitetu su sačuvani ostaci dvostruke cisterne, danas položene između dviju kuća, njihovih vrtova i pomoćnih objekata. Cisterna se sastoji od dviju prostorija podijeljenih zidom u smjeru istok – zapad. Svi vidljivi dijelovi građevine izvedeni su u tehnici opus incertum, što upućuje na antičku graditeljsku praksu i tehničko rješenje namijenjeno prikupljanju i čuvanju vode. Sjeverna prostorija je fizički vidljiva, a njezin sjeverni zid sačuvan je u cijelosti, s tragovima nadsvođenja. Južna prostorija danas više nije vidljiva, ali se smatra da se njezini ostaci nalaze u vrtu susjedne kuće.

Vrijednost ovog arheološkog dobra proizlazi iz njegove rijetkosti, očuvanih građevinskih elemenata i funkcije koju je imalo u svakodnevnom životu. Cisterna svjedoči o organiziranom korištenju vode, prilagodbi gradnje lokalnim uvjetima i tehničkoj kulturi razdoblja u kojem je nastala. Iako je danas djelomično uklopljena u privatni i pomoćni prostor suvremenog naselja, njezini sačuvani dijelovi i dalje omogućuju čitanje osnovne strukture i funkcije građevine.

Ostaci rimske cisterne važni su i za razumijevanje Žrnova i Žrnovske Banje kao prostora s višeslojnim povijesnim razvojem. Širi lokalni kontekst obilježen je starijim naseljskim cjelinama, kamenoklesarskom tradicijom, ruralnim krajolikom i blizinom zaštićenog prirodnog prostora Kočje. U tom okviru cisterna predstavlja antički sloj baštine koji dopunjuje sliku prostora poznatog prije svega po ruralnim, sakralnim i krajobraznim obilježjima, a njihova posebna vrijednost leži u tome što antičku graditeljsku praksu čine vidljivom unutar prostora koji je i danas dio postojećeg živog naselja.

Slika 5 Ostaci rimske cisterne

Tablica 9 Arheološko nalazište Jakasova špilja

Arheološko nalazište Jakasova špilja	
Registarski broj	Z-6614
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	4500. g. prije Krista - 1500. g. prije Krista

Jakasova špilja nalazi se na istočnom dijelu otoka Korčule, nekoliko kilometara južno od žrnovskog zaseoka Postrana. Smještena je stotinjak metara iznad mora, pri vrhu padine brda iznad uvale Rasohatice. Njezin položaj povezuje unutrašnjost Žrnova s južnim obalnim prostorom, dok samo nalazište predstavlja važan prapovijesni sloj kulturne baštine ovoga dijela otoka. Špilja je duga 94 metra te se sastoji od ulaznog dijela i dviju velikih dvorana. Arheološki sedimenti nalaze se neposredno iza ulaza, a debljina istraženih slojeva iznosi oko jedan metar. Dosadašnja istraživanja pokazuju da je špilja bila naseljena od srednjeg neolitika do brončanog

doba. Zbog erozije je približno od sredine brončanog doba pa sve do 1916. godine bila potpuno zatvorena.

Vrijednost Jakasove špilje proizlazi iz njezine uloge u dokumentiranju ranih razdoblja naseljenosti otoka Korčule. Nalazište omogućuje uvid u prapovijesno korištenje špiljskih prostora, u odnos zajednica prema obalnom i padinskom prostoru te u kontinuitet života na istočnom dijelu otoka prije oblikovanja kasnijih naselja, te ruralnih i sakralnih struktura. U širem kontekstu Žrnova, Jakasova špilja dopunjuje sliku prostora te upućuje na znatno starije oblike prisutnosti čovjeka, povezane s prirodnim zaklonima, obalnim vizurama i mogućnošću korištenja prostora iznad uvale Rasohatice, čime nalazište povezuje arheološku, krajobraznu i prostornu dimenziju žrnovskog područja.

Jakasova špilja do danas nije sustavno istražena niti prezentirana, što njezinu vrijednost čini posebno osjetljivom. Njezin značaj nije u javnoj dostupnosti ili uređenoj prezentaciji, već ponajprije u očuvanim arheološkim slojevima i mogućnosti daljnjeg stručnog razumijevanja prapovijesnog života na otoku. Kao arheološko kulturno dobro, ona potvrđuje da se baština Žrnova i Grada Korčule temelji i na prapovijesnim tragovima koji su manje vidljivi u prostoru, ali su ključni za razumijevanje dugog trajanja čovjekove prisutnosti na otoku.

Slika 6 Arheološko nalazište Jakasova špilja

Tablica 10 Arheološko nalazište špilja Žukovica

Arheološko nalazište špilja Žukovica	
Registarski broj	Z-6484

Naselje	Račišće
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	8500. g. prije Krista - 1500. g. prije Krista

Špilja Žukovica nalazi se u blizini naselja Račišće. Riječ je o arheološkom nalazištu koje je važno za razumijevanje najranijih razdoblja naseljenosti otoka Korčule, pri čemu sam njezin položaj, smješten u prostoru koji je povezan s okolnim uvalama i Pelješkim kanalom, špilji daje dodatno značenje u širem kontekstu prapovijesnih komunikacija i korištenja obalnog prostora. Arheološka istraživanja u Žukovici pokazala su kontinuitet naseljenosti kroz više prapovijesnih razdoblja. Najstariji dosad istražen sloj ima predneolitička obilježja i vjerojatno se može datirati u razdoblje mezolitika. U špilji su zastupljeni i slojevi starijeg neolitika, povezani s impresso keramikom, kao i slojevi srednjeg neolitika, odnosno velolučke kulture. Najintenzivnije razdoblje života u Žukovici pripada klasičnom stupnju hvarske kulture, dok se pojedini finiji ulomci posuda mogu povezati s eneolitičkom fazom hvarske kulture i ranim brončanim dobom.

Vrijednost Žukovice proizlazi iz činjenice da na jednom lokalitetu čuva tragove dugog vremenskog raspona prapovijesnog života. Nalazište omogućuje uvid u promjene u načinu korištenja špiljskog prostora, u razvoj materijalne kulture i u veze između različitih prapovijesnih zajednica. Posebno je važno što se špilja nalazi na položaju koji omogućava najkraći prijelaz preko prometno važnog Pelješkog kanala. U tom smislu Žukovica nije samo lokalno nalazište, već i jedan od punktova u širem sustavu prekojadranskih komunikacija na liniji između Apeninskog poluotoka i središnjeg Balkana.

Lokalni kontekst Račišća i okolnog prostora dodatno naglašava prostornu vrijednost nalazišta. Račišće i njegove uvale prepoznaju se po prirodnim plažama, kamenolomima, šetnicama i špiljskim fenomenima, a Žukovica u taj krajolik unosi najstariji arheološki sloj te pokazuje da se prostor uz Pelješki kanal koristio znatno prije kasnijeg oblikovanja naselja, pomorskih veza i ruralnih struktura. Kao arheološko kulturno dobro, špilja Žukovica posebno je osjetljiva zbog očuvanih sedimenata i višeslojne prapovijesne stratigrafije. Njezina vrijednost nije u javnoj dostupnosti, već u stručnom potencijalu za razumijevanje ranih oblika života, kretanja i

kulturnih veza na istočnom Jadranu. U baštinskoj slici Grada Korčule Žukovica potvrđuje važnost špiljskih nalazišta kao prostora u kojima se čuvaju najstariji tragovi čovjekove prisutnosti na otoku.

Slika 7 Arheološko nalazište špilja Žukovica

Tablica 11 Arheološko nalazište na otoku Gubavac

Arheološko nalazište na otoku Gubavac	
Registarski broj	Z-5662
Naselje	Korčula
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	kraj 1. st. prije Krista - 6. st.

Otok Gubavac nalazi se u Pelješkom kanalu, u sklopu korčulansko-lumbardskog arhipelaga, nasuprot otoka Lumbarda. Na tom malom otočnom prostoru sačuvani su tragovi antičkog i kasnoantičkog korištenja prostora, datirani od kraja 1. stoljeća prije Krista do 6. stoljeća. Sam položaj otoka važan je za razumijevanje šireg prostora istočno od Korčule, u kojem su manji otočići imali ulogu u plovidbenim vezama, gospodarskom korištenju krajolika i razvoju ranokršćanskih sakralnih mjesta.

Na položaju Crkvište nalaze se ostaci starokršćanske crkve s polukružnom apsidom iz 5. stoljeća, što upućuje ne samo na sakralnu funkciju otoka u kasnoantičkom razdoblju već i na prisutnost ranokršćanske baštine u korčulansko-lumbardskom arhipelagu. Na krajnjem istočnom rtu otoka nalazi se i kamenolom manjih dimenzija, za koji se smatra da je bio u upotrebi već u antičko doba. Vrijednost ovog arheološkog dobra proizlazi iz njegova otočnog položaja, očuvanih tragova crkvene građevine i dokaza o iskorištavanju kamena u antičkom razdoblju. U širem kontekstu Pelješkog kanala, Gubavac se može promatrati kao dio prostora u kojem su se odvijali plovidba, gospodarsko korištenje otočića i razvoj ranokršćanskih sakralnih mjesta. Njegova vrijednost nije vezana samo uz pojedinačne ostatke, već i uz odnos između otoka, obalnog prostora, arhipelaga i povijesnih komunikacija.

U baštinskoj slici Grada Korčule, arheološko nalazište na Gubavcu proširuje razumijevanje kulturne baštine izvan povijesne jezgre i većih naselja, pokazujući da su i manji otočići Pelješkog kanala bili dio antičkog i kasnoantičkog korištenja prostora, s tragovima sakralne, gospodarske i plovidbene važnosti.

Tablica 12 Arheološki ostaci crkve sv. Luke (otok Lučnjak)

Arheološki ostaci crkve sv. Luke (otok Lučnjak)	
Registarski broj	Z-5568
Naselje	Korčula
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	5. st. - 6. st.

Otok Lučnjak nalazi se u Pelješkom kanalu, u sklopu korčulanskog arhipelaga, sjeveroistočno od otoka Badije. Na njegovu južnom dijelu sačuvani su arheološki ostaci starokršćanske crkve s polukružnom apsidom, datirani u razdoblje 5. i 6. stoljeća. Pretpostavlja se da je titular crkve bio sv. Luka, prema kojem je otok dobio ime. Vrijednost ovog nalazišta proizlazi iz njegova položaja u otočnom prostoru i iz činjenice da čuva tragove ranokršćanske sakralne arhitekture u Pelješkom kanalu. Lučnjak pokazuje da manji otočići korčulanskog arhipelaga nisu bili samo rubni ili pomoćni prostori, već su imali ulogu u kasnoantičkom korištenju krajolika, plovidbenim vezama i oblikovanju ranokršćanskih mjesta.

Ostaci crkve sv. Luke važni su i za razumijevanje šireg arheološkog konteksta korčulanskog arhipelaga, u kojem se na više otočnih i obalnih položaja prepoznaju tragovi korištenja prostora, plovidbe i ranokršćanske baštine. U tom smislu Lučnjak dopunjuje sliku Pelješkog kanala kao prostora u kojem su se povezivali more, obala i sakralni život kasne antike. Kao arheološko kulturno dobro, ostaci crkve sv. Luke upućuju na slojevitost baštine Grada Korčule izvan povijesne jezgre i većih naselja te omogućavaju razumijevanje načina na koji su manji otoci sudjelovali u povijesnom razvoju šireg korčulanskog prostora.

Tablica 13 Arheološko nalazište na otoku Majsan

Arheološko nalazište na otoku Majsan	
Registarski broj	Z-4967
Naselje	Korčula
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	2. st. - 11. st.

Otok Majsan smješten je u središnjem dijelu Pelješkog kanala, u blizini Korčule, pri čemu je arheološko nalazište smješteno na njegovoj zapadnoj strani, u uvali Lučica. Riječ je o lokalitetu koji obuhvaća razdoblje od 2. do 11. stoljeća te je važan za razumijevanje antičkog, kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog korištenja prostora. Najstariji prepoznati sloj samog nalazišta čini antička villa rustica iz 2. stoljeća koja se u doba kasne antike adaptira i dodatno utvrđuje, pri čemu jedna od prostorija postaje i starokršćanska memorija nad grobom sv. Maksima, prema kojemu je otok i dobio ime.

Majsan je u kasnoantičkom i ranosrednjovjekovnom razdoblju imao izraženu sakralnu važnost. Razvoj memorije nad grobom sv. Maksima i nastavak njegova kulta pokazuju da otok nije bio samo prostor gospodarskog korištenja, već i mjesto vjerskog okupljanja i štovanja. U ranom srednjem vijeku memorija se adaptira u stilu tzv. južnodalmatinskog kupolnog tipa predromaničke arhitekture, čime se kontinuitet sakralne funkcije nastavlja i nakon kasnoantičkog razdoblja.

Vrijednost arheološkog nalazišta na Majsanu proizlazi iz slojevitosti lokaliteta na kojem se mogu pratiti prijelazi od antičke gospodarske građevine do kasnoantičkog i

ranosrednjovjekovnog sakralnog prostora. U kontekstu kulturne baštine Grada Korčule, Majsan dopunjuje sliku korčulanskog arhipelaga kao prostora u kojem se isprepliću antički tragovi korištenja zemljišta, ranokršćanska baština i kasniji oblici sakralne arhitekture. Njegov značaj nije ograničen na pojedinačne građevinske ostatke, već proizlazi iz kontinuiteta funkcija i iz položaja otoka u Pelješkom kanalu, gdje su se kroz stoljeća oblikovali načini života, društvena kretanja i vjerske prakse.

Tablica 14 Arheološko nalazište Stine

Arheološko nalazište Stine	
Registarski broj	P-6535
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Privremeno zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista privremeno zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	poč. 4. st. prije Krista - 1. st. prije Krista

Arheološko nalazište Stine nalazi se na istoimenom uzvišenju zapadno od naselja Žrnovo. Riječ je o protopovijesnom naselju gradinskog tipa, datiranom u razdoblje od četvrtog do prvog stoljeća prije Krista. Položaj na uzvišenju upućuje na funkciju nadzora okolnog prostora, dok bogati nalazi ukazuju na svakodnevne gospodarske i proizvodne aktivnosti zajednice koja ga je koristila. Na lokalitetu su zabilježeni brojni nalazi skladišne i stolne keramike, uključujući pitose i amfore, žrnjeve, željezne zgure i opekarske proizvode, odnosno tegule. Takav nalazni skup upućuje na postojanje stambenih objekata, ali i na aktivnosti prerade, proizvodnje i skladištenja koje su se odvijale u njihovoj blizini. Stine stoga ne predstavljaju samo obrambeni ili promatrački položaj, već i naseljski lokalitet s jasnim tragovima svakodnevnog života. Arheološki kontekst nalazišta povezuje se s povijesnim događajima kraja 1. stoljeća prije Krista. Prestanak života na Stinama može se dovesti u vezu s Oktavijanovim pokoravanjem otoka 35. – 33. godine prije Krista. Taj podatak nalazištu daje dodatnu povijesnu važnost, jer ga povezuje s razdobljem rimskog širenja i promjenama koje su zahvatile istočnojadranski prostor. U širem prostoru Žrnova Stine se nadovezuju na slojevitcu sliku naselja i okolnog krajolika, obilježenu starijim naseljskim cjelinama, kamenoklesarskom tradicijom, ruralnim prostorom i blizinom Kočja. Njihova vrijednost proizlazi iz konkretnih arheoloških tragova

stanovanja, proizvodnje i prekida života na lokalitetu, zbog čega predstavljaju važan izvor za razumijevanje protopovijesnog razdoblja na području Grada Korčule.

Slika 8 Arheološko nalazište Stine

Tablica 15 Arheološko nalazište Stražica

Arheološko nalazište Stražica	
Registarski broj	P-6371
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Arheologija
Pravni status	Privremeno zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista privremeno zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	kopnena arheološka zona/nalazište
Datacija	kraj 3. tis. prije Krista - 1. tis. prije Krista

Arheološko nalazište Stražica nalazi se na vrhu istoimenog brda, na koti 215,5, sjeverno od zaselka Prvo Selo u Žrnovu. Riječ je o manjoj prapovijesnoj gradini, datiranoj u razdoblje od kraja 3. tisućljeća prije Krista do 1. tisućljeća prije Krista. Položaj na uzvišenju omogućava širok pregled prostora, osobito prema Pelješkom i Mljetskom kanalu, zbog čega se smatra da je Stražica imala izrazitu nadzornu i komunikacijsku ulogu. Na lokalitetu su sa svih strana vidljivi ostaci suhozidnog bedema koji zatvara plato površine približno 1.500 m². Zapadna strana gradinskog platoa omeđena je dvjema kamenim gomilama, promjera oko 20 i 18 metara, što upućuje na jasno oblikovan gradinski prostor, prilagođen konfiguraciji terena i potrebi kontrole okolnog krajolika.

Lokalitet je dodatno zanimljiv zbog kasnijih intervencija i memorijalnih elemenata. Primjerice, na kamenim gomilama su tijekom Drugog svjetskog rata izvedeni bunker u suhozidu, dva na južnoj i jedan na sjevernoj gomili, dok se istočno od njih nalazi kameni križ s reljefnim prikazom sv. Mihovila na zidanom kamenom postamentu iz 1784. godine. Ti elementi ne pripadaju istom razdoblju kao prapovijesna gradina, ali pokazuju da se položaj Stražice nastavio koristiti i u kasnijim razdobljima. Sama vrijednost nalazišta prije svega proizlazi iz očuvanih ostataka gradinskog bedema, kamenih gomila, strateškog položaja i kasnijih tragova korištenja prostora. Kao arheološko kulturno dobro, Stražica je važna za razumijevanje prapovijesnog sustava nadzora nad kanalima i unutrašnjošću otoka, ali i za čitanje naknadnih slojeva koji su se upisali u isti krajobrazni položaj.

Slika 9 Arheološko nalazište Stražica

5.4. Sakralni kompleksi

Tablica 16 Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole

Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole	
Registarski broj	Z-4918
Naselje	Korčula

Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralni kompleksi
Datacija	15. st.

Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole nalazi se nedaleko od stare gradske jezgre Korčule, na nekadašnjem rtu Vješala, na kraju puta sv. Nikole. Kompleks je podignut krajem 15. stoljeća, u razdoblju između 1480. i 1507. godine, a prema podacima Hrvatske dominikanske provincije samostan je kanonski utemeljen 1498. godine. Smještaj izvan same urbane jezgre, uz obalu i pristupni put, daje mu posebno mjesto u prostornoj slici Korčule. Samostan je građen u etapama kao zatvoreno i masivno zdanje čvrstih zidova, gotovo bez ukrasa. Njegova najstarija crkva imala je jednu lađu, a na njoj su vidljive puškarnice, što upućuje na obrambenu funkciju sklopa i njegov karakter otočke crkve-utvrde. U unutrašnjosti samostana nalazi se jednostavni četverokutni klaustar iz 16. stoljeća, s malim vrtom u sredini, okružen stupovima s odrinom. Unutar samostanskog sklopa nalaze se i refektorij te samostanska biblioteka, dok se zapadno od samostana prostire terasasti vrt.

Uz samu obalu 1656. godine izgrađeni su orsan, zaklonjena lučica, odnosno mandrač, te prihvati za posjetitelje, frušturica. Ti elementi pokazuju da samostan nije bio samo zatvoreni redovnički prostor, već i funkcionalna cjelina povezana s prihvatom ljudi i svakodnevnim potrebama zajednice. Takav odnos samostana, obale, vrta i lučice važan je za razumijevanje njegova povijesnog korištenja i položaja u životu grada. Crkva je danas oblikovana kao dvolađna građevina. Sastoji se od dviju jednako velikih lađa pravokutnog tlocrta, bez apsida, iznutra presvođenih bačvastim svodovima. Prvotnoj, zapadnoj lađi, posvećenoj sv. Nikoli, 1665. godine dodana je istočna lađa istog oblika i proporcija. Nakon dogradnje oltar sv. Nikole premješten je u novu lađu, dok je u starijoj smješten veliki barokni oltar. U objema lađama nalazi se ukupno šest oltara i nekoliko grobnica. Arhitektonska i umjetnička vrijednost crkve osobito je vidljiva na pročeljima. Zapadna, starija lađa ima renesansni portal s polukružnom lunetom ukrašenom bisernim nizom, unutar koje je manja gotička luneta s reljefom sv. Nikole. Na pročelju istočne lađe nalazi se barokni portal rastvorenog zabata. U vrhovima zabata nalaze se barokne glave, na istočnom zabatu kasnogotički akroterij, a na zapadnom stojeći lik sv.

Nikole, rad majstora iz 15. stoljeća. U crkvi se čuvaju i ikona Bogorodice s Djetetom u bizantsko-italskom slogu te slika sv. Nikole na glavnom oltaru.

Samostan je tijekom svoje povijesti bio izložen razaranjima. Godine 1571., za vrijeme turske navale na otok, bio je uništen, nakon čega je Vinko Paletin, korčulanski dominikanac, humanist, moreplovac, kartograf, pravnik i sociolog, dobio dopuštenje za obnovu ili novu gradnju. Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole svjedoči o više od pet stoljeća duhovnog, kulturnog i graditeljskog djelovanja dominikanaca na području Korčule. Njegova vrijednost proizlazi iz spoja samostanske arhitekture, sakralne opreme, obrambenih obilježja, obalnih funkcionalnih elemenata i dugog kontinuiteta korištenja. Kao sakralni kompleks izvan povijesne jezgre, ali u njezinoj neposrednoj vezi, izuzetno je važan za razumijevanje šire prostorne i kulturne slike grada Korčule.

Slika 10 Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole

Tablica 17 Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine

Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine	
Registarski broj	Z-4866
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro

Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralni kompleksi
Datacija	15. st.

Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine nalazi se u središtu povijesne jezgre Korčule, na Trgu Antuna i Stjepana Radića, neposredno nasuprot Gradske vijećnice. Smještaj na jednom od glavnih javnih prostora grada ovom sakralnom kompleksu daje važnu urbanističku i društvenu ulogu. Crkva se spominje već početkom 15. stoljeća, a tijekom 17. i 18. stoljeća dobiva današnji barokni izraz. Riječ je o jednobrodnoj građevini presvođenoj bačvastim svodom, s kupolom nad svetištem. Crkva je sa susjednom kućom bratovštine sv. Mihovila povezana kamenim mostom, odnosno puntom, čineći prepoznatljiv prostorni odnos.

Glavni oltar je izrađen od mramora, u baroknom stilu, sa slikom Gospe od Utjehe, radom Domenica Maggiotta iz 18. stoljeća, dok je pročelje crkve obilježeno manirističkim odlikama, uz prisutnost baroknih elemenata. U središnjoj osi nalazi se portal čiji su arhitektonska kompozicija, reljefna raščlamba i ikonografski repertoar oblikovani u manirističkom duhu. Crkva je kasnije povezana s Bratovštinom Gospe od Utjehe, osnovanom 1603. godine. Zbog položaja na gradskom trgu, odnosa prema Gradskoj vijećnici, povezanosti s kućom bratovštine i uloge u bratovštinskoj tradiciji, crkva sv. Mihovila ima posebno mjesto u razumijevanju javnog, sakralnog i procesijskog života Korčule. Njezina vrijednost proizlazi iz spoja arhitekture, bratovštinske funkcije, umjetničke opremljenosti i neposredne uklopljenosti u jedan od ključnih prostora povijesnoga grada.

Slika 11 Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine

Tablica 18 Samostan i crkva Gospe od Milosrđa na Badiji

Samostan i crkva Gospe od Milosrđa na Badiji	
Registarski broj	RST-0049-1962.
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralni kompleksi
Datacija	15. st. - 20. st.

Samostan i crkva Gospe od Milosrđa nalaze se na otoku Badiji. Franjevački samostan osnovan je krajem 14. stoljeća, a crkva i sam samostanski sklop dovršeni su u drugoj polovici 15. stoljeća. Gradnja postojeće crkve započela je 1483. godine, dok je crkva posvećena 1533. godine.

Sakralni sklop čine jednobrodna crkva, zvonik, klaustar, samostanska krila i orsan. Crkveni portal spaja kasnogotičke i renesansne elemente, što upućuje na prijelazno razdoblje u kojem je oblikovan najvažniji dio sklopa. U 18. stoljeću crkvi je dograđena velika kapela sv. Križa, prema nacrtu mletačkog arhitekta Giorgija Massarija. Kapela je podignuta za raspelo Jurja Petrovića iz 1457. godine, čime je stariji umjetnički i sakralni predmet dobio posebno oblikovan arhitektonski prostor. Taj podatak dodatno naglašava slojevitost crkve, u kojoj se kasnogotički, renesansni i barokni elementi povezuju s franjevačkom pobožnošću i dugim kontinuitetom korištenja. Samostanska zgrada dograđivana je u više navrata, a današnji oblik dobiva u prvoj polovici 20. stoljeća.

Vrijednost samostana i crkve Gospe od Milosrđa proizlazi iz očuvanoga sakralnog sklopa, višestoljetne franjevačke funkcije, umjetničkih i arhitektonskih slojeva te položaja na otoku koji je nerazdvojiv od doživljaja i korištenja prostora.

5.5. Sakralna graditeljska baština

Tablica 19 Crkva Pomoćnice kršćana

Crkva Pomoćnice kršćana	
Registarski broj	Z-6807
Naselje	Račišće

Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	18. st.

Crkva Pomoćnice kršćana nalazi se u središtu Račišća, smještena uz poljanu pred današnjom župnom crkvom sv. Nikole. Riječ je o crkvi koja datira iz 18. stoljeća i veže se uz rani sloj oblikovanja Račišća kao obalnog mjesta.

Riječ je o jednobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, s velikom polukružnom apsidom. Pred pročeljem je dograđen prostrani trijem koji oblikuje prijelaz između otvorenog prostora poljane i unutrašnjosti crkve. Pročelje je rastvoreno portalom, dvama pravokutnim prozorima i rozetom, a završava zabatom s trolučnom preslicom. Takva kompozicija daje crkvi prepoznatljiv sakralni izraz u mjerilu manjeg otočnog naselja.

Vrijednost crkve Pomoćnice kršćana proizlazi iz njezina položaja, arhitektonskog oblikovanja i uloge u povijesnom razvoju Račišća. Kao starija od dviju crkava koje dominiraju naseljem, ona svjedoči o početnom razdoblju sakralnog i društvenog života mjesta.

Slika 12 Crkva Pomoćnice kršćana

Tablica 20 Ostatci crkve sv. Stjepana

Ostatci crkve sv. Stjepana	
Registarski broj	Z-6676
Naselje	Čara
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st. - 15. st.

Ostaci crkve sv. Stjepana, pučki zvane Sustipan, nalaze se izvan naselja Čara, na vrhu brežuljka Koma. Riječ je o manjoj kamenoj crkvi iz razdoblja 14. i 15. stoljeća, čiji položaj upućuje na srednjovjekovni sloj sakralne gradnje povezan s istaknutim točkama u krajoliku. Sačuvani ostaci pripadaju jednobrodnoj građevini pravilne orijentacije. Prema svojim obilježjima crkva se ubraja u skupinu korčulanske srednjovjekovne sakralne arhitekture koja se javlja izvan naselja, često na sjecištima putova ili na strateški važnim položajima. U tom je smislu položaj na brežuljku Koma važan jednako kao i sami građevinski ostaci, jer upućuje na odnos crkve prema okolnom prostoru, putovima i naselju. U širem kontekstu Čare, Sustipan dopunjuje sliku prostora koji se ne oblikuje samo oko naselja i Čarskog polja, već i oko izdvojenih sakralnih položaja u krajoliku. Njegova vrijednost proizlazi iz očuvanih tragova srednjovjekovne crkve, njezina pučkog naziva, smještaja izvan naselja i pripadnosti skupini manjih korčulanskih sakralnih građevina koje obilježavaju važne prostorne točke.

Slika 13 Ostatci crkve sv. Stjepana

Tablica 21 Crkva sv. Martina sa zvonikom

Crkva sv. Martina sa zvonikom	
Registarski broj	Z-6771
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st. - 20. st.

Crkva sv. Martina sa zvonikom nalazi se na glavici Mratin, u zaselku Kampuš u Žrnovu. Smještena je na ovalnom platou, odnosno plokati, ograđenom suhozidnim podzidom. Položaj crkve dodatno je naglašen time što se na prostoru glavice spajaju tri izvorne žrnovske komunikacije, zbog čega je riječ o jednoj od važnih prostornih točaka naselja. Mratinska glavica blago je uzvišenje zasađeno čempresima i maslinama, dijelom prekriveno alepskim borom i makijom. Cijeli prostor pregrađen je suhozidima, što crkvu i zvonik smješta u jasno oblikovan krajobraz i okvir naselja. Sakralna građevina pritom ne stoji izdvojeno, već je dio cjeline koju čine plato, pristupni putevi, suhozidi i vegetacija.

U neposrednoj blizini crkve nalaze se župni stan, bratimska kuća, zgrada Arhivskog sabirnog centra Korčula – Lastovo, nekadašnja osnovna škola te ostaci stambene kuće. Ti prateći elementi pokazuju da prostor oko crkve nije imao samo sakralnu funkciju, već i širu društvenu, obrazovnu i zajedničku ulogu u životu Kampuša i Žrnova.

Vrijednost crkve sv. Martina sa zvonikom proizlazi iz njezina položaja na Mratinu, odnosa prema starim komunikacijama i povezanosti s okolnim javnim i zajedničkim sadržajima. Kao župna crkva u jednom od starijih žrnovskih zaselaka, ona ostaje jedno od središnjih mjesta lokalnog vjerskog, prostornog i kulturnog identiteta.

Slika 14 Crkva sv. Martina sa zvonikom

Tablica 22 Crkva sv. Nikole

Crkva sv. Nikole	
Registarski broj	Z-5170
Naselje	Račišće
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	19. st. - 20. st.

Crkva sv. Nikole nalazi se na prostranom platou u jugoistočnom dijelu Račišća. Riječ je o župnoj crkvi, projektiranoj 1899. godine prema nacrtu arhitekta i konzervatora Ćirila Metoda Ivekovića i posvećenoj 1907. godine. Njezin položaj i veličina daju joj istaknuto mjesto u prostoru Račišća, naselja čiji je identitet snažno povezan s morem i pomorstvom. Crkva je jednobrodna građevina većih dimenzija, izduženog pravokutnog tlocrta, s pročeljem usmjerenim prema zapadu. Uz polukružnu apsidu sa sjeverne strane se naslanja zvonik, a s južne sakristija. Unutrašnjost je natkrivena kasetiranim stropom, dok je u zapadnom dijelu lađe smješteno drveno pjevalište.

Arhitektonsko oblikovanje crkve obilježeno je romaničkim reminiscencijama i izvedeno u duhu kasnog historicizma, s izraženom stilizacijom elemenata arhitektonske plastike. Zbog takvog oblikovanja crkva sv. Nikole ubraja se među značajnija ostvarenja Ćirila Metoda Ivekovića.

Njezina vrijednost proizlazi iz arhitektonske kvalitete, položaja u javnom prostoru Račišća, ali i suvremene uloge župne crkve u vjerskom i društvenom životu mjesta.

Slika 15 Crkva sv. Nikole

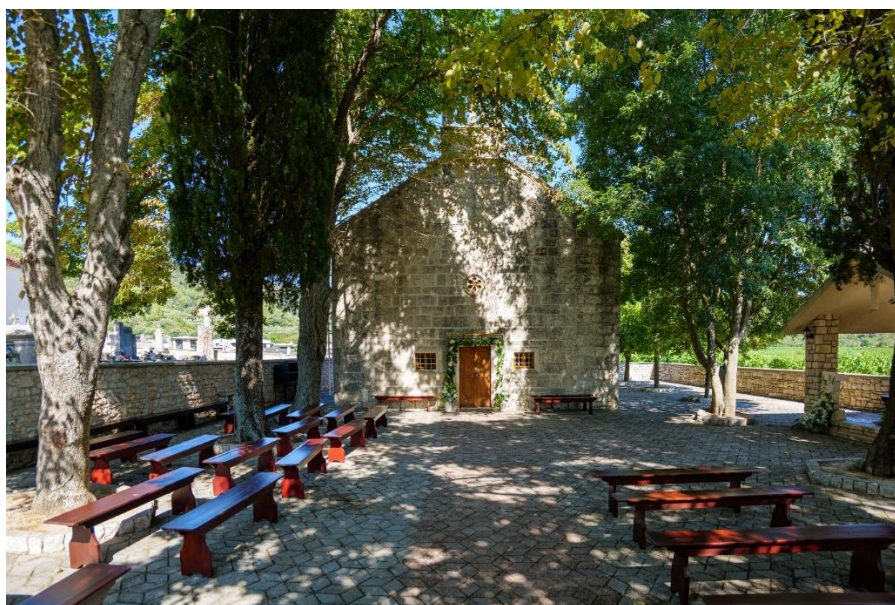
Tablica 23 Crkva Gospe od Polja

Crkva Gospe od Polja	
Registarski broj	Z-5169
Naselje	Čara
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st. - 17. st.

Crkva Gospe od Polja nalazi se izvan naselja Čara, u Čarskom polju, među vinogradima, i uz mjesno groblje. Riječ je o zavjetnoj crkvi iz 14. stoljeća, koja je današnji oblik dobila u baroknom razdoblju.

Crkva je posebno vrijedna zbog oltara s predelom u reljefnim prizorima iz života Bogorodice. Riječ je o kasnogotičkim alabasternim reljefima engleskog podrijetla, povezanim s radionicom iz Nottinghama iz 15. stoljeća. Prema lokalnoj predaji, reljefe je more naplavilo u obližnju uvalu, što ukazuje da se uz crkvu ne vezuje samo umjetnički vrijedan sakralni inventar, nego i bogat sloj usmene predaje i književnih obrada.

Crkva Gospe od Polja jedno je od važnih marijanskih svetišta na otoku, pri čemu se posebno ističu hodočašća koja se održavaju 25. srpnja i 8. rujna, čime se potvrđuje njezina živa vjerska i običajna uloga. U kontekstu Čare, crkva Gospe od Polja zauzima posebno mjesto jer povezuje sakralnu, krajobraznu, vinogradarsku i hodočasničku dimenziju naselja. Njezina vrijednost proizlazi iz starine crkve, baroknog oblikovanja, rijetkih alabasternih reljefa, predaje o njihovu dolasku i trajne uloge svetišta u životu lokalne zajednice.

Slika 16 Crkva Gospe od Polja

Tablica 24 Crkva Navještenja

Crkva Navještenja	
Registarski broj	Z-4919
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	1582. god.

Crkva Navještenja nalazi se u sjeverozapadnom dijelu povijesne jezgre Korčule, uz ulicu Don Jakova Salečića i u blizini kule Bokar. Podignuta je 1582. godine uz obiteljsku kuću kanonika Nikole Pausa i Jakova Giretića, a kasnije je bila u vlasništvu različitih obitelji, među kojima se navode Kanavelić, Antica, Dolfin, Zorzi i Medini. Iz kuće smještene uz zapadni zid otvorena

su vrata za privatni ulaz u crkvu, što jasno pokazuje povezanost sakralne građevine s obiteljskim stanovanjem i patronatskim odnosima unutar povijesne jezgre. Riječ je o jednobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, presvođenoj križno-rebrastim svodom. Pročelje je skladno maniristički oblikovano od fino klesanog kamena, što je povezuje s korčulanskom tradicijom kvalitetne obrade kamena i arhitektonske plastike. Iako je riječ o manjoj sakralnoj građevini, njezin položaj, način nastanka i odnos prema susjednoj kući čine je važnim primjerom privatne pobožnosti i obiteljske sakralne arhitekture u Korčuli krajem 16. stoljeća. U baštinskoj slici povijesne jezgre Crkva Navještenja dopunjuje mrežu manjih crkava i kapela koje nisu imale samo liturgijsku, već i obiteljsku, prostornu i društvenu ulogu. Njezina vrijednost proizlazi iz očuvanog položaja unutar gradskog tkiva, manirističkog pročelja, svodnog oblikovanja i neposredne povezanosti sa stambenim sklopom uz koji je nastala.

Slika 17 Crkva Navještenja

Tablica 25 Crkva sv. Petra

Crkva sv. Petra	
Registarski broj	Z-4923
Naselje	Čara
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	15. st. - 20. st.

Crkva sv. Petra nalazi se u donjem dijelu naselja Čara, uz glavnu otočku cestu koja prolazi uz njezin sjeverni zid i presijeca naselje na dva dijela. Pred zapadnim pročeljem i s južne strane nalazi se popločani prostor nalik manjem trgu, zbog čega crkva ima važnu prostornu ulogu u središtu mjesta. U ispravama se prvi put spominje 1415. godine, a današnji izgled uglavnom je oblikovan pregradnjom izvedenom od 1939. do 1941. godine.

Riječ je o trobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, orijentiranoj u smjeru istok – zapad. Srednji brod produžen je na zapadnoj strani i istaknut ispred korpusa građevine. Pravokutna apside uvučena je u istočni začelni zid i nešto je uža od središnjeg broda. S južne strane apside, u istoj ravnini, nalazi se sakristija, a sa sjeverne strane prizemlje zvonika. Na sjevernom zidu zvonika uklesane su godine 1728. i 1939., koje se odnose na obnove i pregradnje, te 1990. godina, kada je podignut zvonik prema projektu arhitekta Damira Rubeše.

U crkvi se nalaze tri oltara, glavni oltar u apsidi i po jedan oltar na istočnim zidovima bočnih dijelova crkve. Na glavnom oltaru nalazi se slika „Nevjerni Toma“, pripisana Leandru Bassanu i vjerojatno izrađena početkom 17. stoljeća. Iz starije crkve sačuvana je kamena krstionica u srednjem brodu, barokni klesarski rad iz 17. ili 18. stoljeća, čime se čuva kontinuitet starijeg sakralnog inventara.

U kontekstu Čare, crkva sv. Petra ima ulogu župnog, prostornog i simboličkog središta naselja. Njezina vrijednost proizlazi iz dugog kontinuiteta spomena i korištenja, samog položaja, arhitektonskih pregradnji koje svjedoče o promjenama kroz vrijeme te sačuvanih umjetničkih i liturgijskih elemenata starije crkve.

Slika 18 Crkva sv. Petra

Tablica 26 Katedrala sv. Marka

Katedrala sv. Marka	
Registarski broj	Z-4920
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	15. st. - 20. st.

Katedrala sv. Marka nalazi se na glavnom trgu u povijesnoj jezgri Korčule i čini njezino najvažnije sakralno i prostorno središte. Svojim položajem, volumenom i zvonikom dominira urbanom slikom grada te označava glavnu os povijesne jezgre. Riječ je o gotičko-renesansnoj građevini oblikovanoj na romaničkoj bazilikalnoj osnovi, s graditeljskim slojevima koji se razvijaju od srednjeg vijeka do novijeg razdoblja. Unutrašnjost katedrale oblikovana je kao prostor u kojem glavnu lađu od bočnih dijele snažni monolitni stupovi s bogato ukrašenim kapitelima. Kapiteli u južnoj lađi rad su korčulanskih majstora iz 15. stoljeća, a jedan od njih pokazuje bliskost s načinom rada Jurja Dalmatinca. Glavni portal, romaničko-gotičkih obilježja, djelo je Bonina iz Milana iz 1412. godine i predstavlja jedan od važnih kiparskih elemenata katedrale. Posebnu vrijednost ima visoki kameni zvonik, koji objedinjuje više

stilskih slojeva. U prizemlju zadržava romanička obilježja, dok se u višim dijelovima prepoznaju gotički i renesansni elementi. Vrh zvonika oblikovan je velikom terasom nad kojom se uzdiže loža s bogato oblikovanom osmerostranom kupolom i lanternom. Taj završni dio izradio je 1481. godine korčulanski majstor Marko Andrijić, čiji je rad jedno od najvažnijih ostvarenja lokalne klesarske i graditeljske tradicije. Vrijednost katedrale sv. Marka proizlazi iz njezina položaja u središtu povijesne jezgre, iz arhitektonske slojevitosti, iznimne klesarske obrade, umjetničke opreme i dugog kontinuiteta sakralne funkcije. Kao glavni orijentir grada i jedno od njegovih najprepoznatljivijih kulturnih dobara, katedrala ima ključnu ulogu u razumijevanju urbanističkog, graditeljskog, vjerskog i kulturnog identiteta Korčule.

Slika 19 Katedrala sv. Marka

Tablica 27 Crkva sv. Jurja

Crkva sv. Jurja	
Registarski broj	Z-4924
Naselje	Pupnat
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	sred. 14. st.

Crkva sv. Jurja nalazi se na brežuljku zapadno od Pupnata, uz raskrižje starog puta prema Knežama i prema Čari. Smještena je na groblju, izvan središta naselja, čime njezin položaj povezuje sakralnu funkciju, memorijalni prostor i starije komunikacijske pravce. Crkva je srednjovjekovnog podrijetla, prvi se put spominje 1383. godine, a tijekom stoljeća je više puta preoblikovana. Riječ je o jednobrodnoj građevini izduženog pravokutnog tlocrta, bez apside, orijentiranoj u smjeru istok – zapad. Glavno zapadno pročelje rastvoreno je vratima jednostavnog kamenog okvira, ukrašenog motivom ugaonog štapa. Nad nadvratnikom se ocrta zidani luk danas zapunjene lunete, a uz desni dovratnik uzidana je rustična kvadratična škropionica ukrašena motivom izmjeničnih zubaca. Zabat pročelja zaključen je visokom zidanom preslicom.

Bočna pročelja rastvorena su s po jednim kvadratičnim prozorom neprofiliranog kamenog okvira. Dvostrešno krovništvo pokriveno je kupom kanalicom. Unutrašnjost crkve presvođena je bačvastim svodom, dok je prostor svetišta povišen za jednu stubu i presvođen nižim, spljoštenim bačvastim svodom koji se oslanja na jednostavno profilirane vijence. U kontekstu Pupnata, crkva sv. Jurja dopunjuje sliku naselja izvan njegova župnog središta, a njezina vrijednost proizlazi iz srednjovjekovnog podrijetla, položaja, jednostavnog arhitektonskog oblikovanja te očuvanih detalja kamenog pročelja i unutrašnjeg svodnog prostora.

Slika 20 Crkva sv. Jurja

Tablica 28 Crkva sv. Mihovila

Crkva sv. Mihovila	
Registarski broj	Z-4922
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st. - 18. st.

Crkva sv. Mihovila nalazi se na ulazu u Žrnovo iz smjera Banje i grada Korčule. Smještaj na prilazu naselju važan je za razumijevanje njezine izvorne uloge pošto je crkva bila povezana i s obranom sela od mogućih napada iz tog smjera. U dokumentima se prvi put spominje 1329. godine, u vezi s prodajom zemljišta u njezinoj blizini. Riječ je o maloj jednobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, orijentiranoj u smjeru istok – zapad. Početkom 16. stoljeća crkvu je obnovio don Jakov Baničević mlađi, a 1722. godine iz temelja ju je obnovio don Frano Zilio, kanonik prepozit, o čemu svjedoči latinski natpis na ploči u zidu crkve. Ti podaci upućuju na dug kontinuitet korištenja i višekratne obnove građevine.

Pročelje je rastvoreno vratima kamenog okvira s vijencem na nadvratniku. Bočno su smještena dva kvadratna prozora, a nad vratima jednostavna kružna rozeta. Zabat pročelja zaključuje

preslica sastavljena od barokno oblikovanih ulomaka stupića i luka otvora za zvono. Unutrašnjost je natkrivena gotičkim svodom s cvjetnim ključnim kamenom na sredini. Oltar je zidan na tri stepenice i ima barokni okvir pale. Vrijednost crkve sv. Mihovila proizlazi iz ranog spomena, položaja na ulaznoj točki u selo, gotičkog svoda, baroknih elemenata pročelja i oltara te slojeva obnova koji pokazuju dugotrajnu brigu lokalne zajednice za ovu građevinu.

Slika 21 Crkva sv. Mihovila

Tablica 29 Crkva sv. Filipa i Jakova

Crkva sv. Filipa i Jakova	
Registarski broj	Z-4921
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara

Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	16. st.

Crkva sv. Filipa i Jakova nalazi se u polju Dubrova, između Žrnova i Pupnata. Smještena je u agrarnom krajoliku unutrašnjosti otoka, izvan većih naseljskih cjelina. Riječ je o jednostavnoj sakralnoj građevini pravokutnog tlocrta, bez apside. Crkva ima dvostrešno krovšte pokriveno kupom kanalicom, a unutrašnjost je presvođena blago slomljenim svodom. Prema svojim obilježjima pripada skupini skromnih sakralnih građevina srednjovjekovnog postanka, karakterističnih za ruralni prostor otoka Korčule.

Vrijednost crkve sv. Filipa i Jakova proizlazi iz njezina položaja u polju Dubrova i iz jednostavnog arhitektonskog oblikovanja koje odgovara sakralnim građevinama u agrarnom krajoliku. Ona ne dominira prostorom poput župnih crkava u naseljima, već ga obilježava tiho i lokalno, kao sakralna točka na prostoru između Žrnova i Pupnata. U kontekstu kulturne baštine Grada Korčule, crkva sv. Filipa i Jakova je važna jer dopunjuje sliku sakralne baštine izvan naseljskih središta. Njezina veza s ruralnim krajolikom i povijesnim komunikacijama unutrašnjosti otoka daje joj potencijal za pažljivu interpretaciju u okviru pješačkih i kulturnih ruta, uz očuvanje njezina skromnog karaktera i ambijenta polja u kojem se nalazi.

Slika 22 Crkva sv. Filipa i Jakova

Tablica 30 Crkva i bratovština Svih svetih

Crkva i bratovština Svih svetih	
Registarski broj	Z-4859
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	1301. god. - 1759. god.

Crkva i bratovština Svih svetih nalaze se u jugoistočnom dijelu povijesne jezgre Korčule, neposredno uz gradske zidine i kulu Svih svetih. Crkva je vezana uz Bratovštinu Svih Svetih, najstariju korčulansku bratovštinu, utemeljenu 1301. godine. Taj položaj i bratovštinska funkcija čine je važnim mjestom u sakralnom, društvenom i procesijskom životu grada. Crkva pripada skupini srednjovjekovnih sakralnih građevina koje su u staroj jezgri Korčule bile podignute vrlo rano. Tijekom vremena je više puta pregrađivana, a konačan barokni izgled dobila je u 18. stoljeću.

Riječ je o jednobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, s jednostavnim i visokim pročeljem građenim kamenim kvadratima spojenima uskim sljubnicama. Središnju vertikalnu pročelja naglašava barokni zvonik na preslicu, ukrašen volutama, glavicama anđela i vegetabilnim motivima. U unutrašnjosti se ističe trokatni kameni ciborij oslonjen na stupove, kao jedan od najvažnijih elemenata sakralne opreme crkve. Ti arhitektonski i kameni elementi potvrđuju povezanost građevine s korčulanskom klesarskom tradicijom i dugim kontinuitetom oblikovanja sakralnog prostora.

Vrijednost crkve i bratovštine Svih svetih proizlazi iz njihova položaja uz fortifikacijski rub grada, iz ranog srednjovjekovnog podrijetla, baroknog oblikovanja i trajne povezanosti s bratovštinskom tradicijom. U baštinskoj slici Korčule ovo dobro ima posebno mjesto jer povezuje materijalnu baštinu crkve, bratovštinski život, procesijsku praksu i povijesni prostor utvrđenoga grada.

Slika 23 Crkva i bratovština Svih svetih

Tablica 31 Crkva sv. Petra

Crkva sv. Petra	
Registarski broj	Z-4860
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st.

Crkva sv. Petra nalazi se u povijesnoj jezgri Korčule, na središnjem prostoru uz katedralu sv. Marka i kuću Marka Pola. Južno uz crkvu prolazi ulica Don Pavla Poše, a pred njom se otvara manji trg poznat kao Trg pred Petrom. Takav položaj smješta crkvu u jedno od najvažnijih sakralnih i javnih područja staroga grada. Crkva se u arhivskoj građi spominje već 1338. godine i smatra se najstarijom crkvom na korčulanskom poluotočiću. Sadašnji skromni i rustični izgled rezultat je višekratnih pregradnji, među kojima se posebno ističe pregradnja iz sredine 14. stoljeća. Pročelja su jednostavne obrade, a zapadno pročelje zaključeno je jednostavnim trokutnim zabatom sa zvonikom na preslicu.

Posebnu vrijednost pročelja čini reljefno poprsje sv. Petra, smješteno nad portalom unutar kamene ploče polukružnog završetka. Riječ je o djelu Bonina iz Milana s početka 15. stoljeća. U unutrašnjosti se kao vrijedni elementi ističu drveni kipovi apostola, kip sv. Petra na oltaru i nadgrobne ploče s grbovima korčulanskih obitelji. U baštinskoj slici povijesne jezgre crkva sv. Petra ima posebnu vrijednost zbog svoje starosti i položaja, te zbog očuvanih kiparskih i memorijalnih elemenata. Njezina skromna arhitektura važna je zato što pokazuje stariji sloj sakralne izgradnje u prostoru koji je kasnije postao reprezentativno središte grada.

Slika 24 Crkva sv. Petra

Tablica 32 Crkva sv. Antuna

Crkva sv. Antuna	
Registarski broj	Z-4854
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara

Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st. - 17. st.

Crkva sv. Antuna nalazi se istočno od grada Korčule, na vrhu brežuljka Glavica, koji se u povijesnim dokumentima navodi i kao Gradac ili Zagradac. Smještena je na istaknutom položaju prema Lumbardi, približno pola sata hoda od središta Korčule. Do crkve vodi niz od 101 stepenice obrubljene alejom čempresa zasađenih 1708. godine, zbog čega se ovo dobro snažno prepoznaje i kao sakralni i kao krajobrazni znak prostora. Položaj Glavice ima stariji strateški značaj jer se pretpostavlja da se crkva nalazi na mjestu nekadašnje ilirske gradine koja je služila za nadziranje Pelješkog kanala. Na tom mjestu je već u 14. stoljeću postojala crkvica posvećena sv. Antunu Pustinjaku, uz koju se vezala i redovnička pustinjačka nastamba. Krajem 17. stoljeća crkva je obnovljena i posvećena sv. Antunu Padovanskom.

Crkva je pravokutnog tlocrta, orijentirana u smjeru zapad – istok, s pravokutnom apsidom. Građena je uslojenim priklesanim kamenom, a unutrašnjost je presvođena bačvastim svodom. Jednostavna arhitektonska forma odgovara njezinu izdvojenom položaju i zavjetno-pustinjačkom karakteru prostora. Vrijednost crkve sv. Antuna proizlazi iz spoja sakralne funkcije, strateškog položaja, starijeg arheološkog sloja, hodočasničkog pristupa i oblikovanog krajobraza. Stepenište s čempresima, položaj na Glavici i pogledi prema gradu, Lumbardi, Pelješkom kanalu i arhipelagu čine ovu crkvu jednim od prepoznatljivih mjesta Grada.

Slika 25 Crkva sv. Antuna

Tablica 33 Crkva Gospojine

Crkva Gospojine	
Registarski broj	Z-4861
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	14. st.

Crkva Gospojine nalazi se u jugozapadnom uglu Trga sv. Marka, pred katedralom, uz ulicu Korčulanskog statuta koja se spaja s glavnim gradskim trgom. Smještena je u neposrednoj blizini palača Gabrielis i Ismaelis, zbog čega je njezina povijest usko povezana s plemićkim obiteljima i reprezentativnim prostorom povijesne jezgre Korčule. Crkva Gospina začeca, odnosno Gospojina, prvi se put spominje 1369. godine. Prvotno je pripadala plemićkoj obitelji Cherchianis, a 1483. godine patronat nad crkvom predan je obitelji Ismaeli. Početkom 16. stoljeća crkvu obnavljaju Pasqual i Vicko Ismaelis, što je zabilježeno na natpisu postavljenom u 17. stoljeću. Od tada se crkva razvija kao obiteljska crkva i mauzolej plemićkih obitelji Gabrielis i Ismaelis.

U 17. stoljeću crkva dobiva sadašnji maniristički izgled. Njezina memorijalna funkcija vidljiva je u bogato ukrašenim grobnicama spomenutih plemićkih obitelji, a u javnoj interpretaciji dodatno se ističe mogućnost ukopa katedralnog arhiđakona Antuna Rozanovića, važne osobe u obrani Korčule 1571. godine, kao i mozaik Louisa Schrikkela izveden između 1964. i 1967. godine. Tijekom 18. stoljeća crkva je bila zapuštena i pretvorena u crkveno skladište, a krajem 19. stoljeća postojao je pokušaj da se napušteni prostor prenamijeni za smještaj zbirke vrijednih predmeta Zavičajnog muzeja Korčule. Ti podaci pokazuju promjene u njezinoj funkciji, od plemićke sakralne i memorijalne crkve do prostora čija se vrijednost kasnije pokušavala povezati s muzejskom namjenom.

Vrijednost crkve Gospojine proizlazi iz njezina položaja uz glavni trg i katedralu, iz povezanosti s istaknutim korčulanskim plemićkim obiteljima, iz funkcije obiteljskog mauzoleja te iz manirističkog oblikovanja i kasnijih umjetničkih slojeva. U baštinskoj slici Korčule ona je

važna kao mjesto na kojem se preklapaju sakralna, obiteljska, memorijalna i urbana povijest grada.

Slika 26 Crkva Gospojine

Tablica 34 Crkva sv. Vida

Crkva sv. Vida	
Registarski broj	Z-4865
Naselje	Žrnovo
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	13. st.

Crkva sv. Vida s grobljem nalazi se na istočnom dijelu Žrnova, na zaravnjenom platou nad vrtačom. Taj položaj važan je za razumijevanje njezine prostorne uloge, a u arhivskim dokumentima spominje se već u 13. stoljeću. Riječ je o jednobrodnoj pravokutnoj građevini pravilne orijentacije, s voluminoznom polukružnom apsidom. Na rubu apside uzidana je žbukom zapunjena ranogotička monofora šiljastog završetka. Pročelje je zidano kamenim kvadrima rustične obrade i rastvoreno pravokutnim portalom ravnih okvira, s izbačenim profiliranim nadvratnikom i kamenom lunetom s reljefnim prikazima svetaca. Nad portalom je rozeta, a u osi zabata kameno postolje s jednostrukom preslicom i zvonom. Crkva je natkrivena dvostrešnim krovom, dok je unutrašnjost presvođena bačvastim svodom, s naglašenim gotičkim

izduljenjem prema svetištu. Prostor osvjetljavaju dva manja kvadratna bočna prozora. Na zidu je ugrađena kamena škropionica gotičko-renesansnih stilskih obilježja, a glavni kameni oltar iz 18. stoljeća nosi slikarske prikaze sv. Mihovila, sv. Todora i sv. Jurja. Vrijednost crkve dodatno određuje groblje koje je okružuje, s fino cizeliranim kamenim nadgrobnim spomenicima. U kontekstu Žrnova, crkva sv. Vida je važna kao staro sakralno i memorijalno mjesto, povezano s kamenoklesarskim umijećem, reljefnim položajem naselja i kontinuitetom lokalne pobožnosti. Njezina vrijednost proizlazi iz razdoblja gradnje, arhitektonskih obilježja, kamenih detalja, te očuvanog odnosa prema groblju i platou nad vrtačom.

Slika 27 Crkva sv. Vida

Tablica 35 Opatski dvor

Opatski dvor	
Registarski broj	Z-6627
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	1876. god. - 1880. god.

Opatski dvor nalazi se na središnjem gradskom trgu u Korčuli, južno od katedrale sv. Marka. Zbog položaja uz katedralu i glavni trg pripada najužem sakralnom, upravnom i reprezentativnom prostoru povijesne jezgre. Zgrada je izvorno imala funkciju biskupske palače

koja se prvi put spominje 1363. godine. Današnji sklop nastao je objedinjavanjem više srednjovjekovnih čestica, odnosno romaničko-gotičkih kućišta između kojih se nalazila kanižela. Time Opatski dvor čuva slojeve starije gradske strukture, iako je njegov izgled kroz stoljeća znatno mijenjan. Polovicom 17. stoljeća zgrada je uređena u skladu s baroknim ukusom, a u drugoj polovici 19. stoljeća preuređena je za potrebe župnog stana. Najznačajnije promjene izvedene su na zapadnom pročelju, gdje je izmijenjen raspored vrata i prozora, dodani su novi dekorativni elementi, a vraćen je i barokni balkon. Ti zahvati imaju obilježja neostilske intervencije koja je promijenila vanjski i unutarnji izgled građevine, ali je istodobno oblikovala njezin današnji prepoznatljiv izraz na katedralnom trgu. U Opatskom dvoru danas se nalaze župni ured, župni stan i Opatska riznica sv. Marka. Posebnu vrijednost ovom prostoru daje riznica, u kojoj se čuvaju djela venecijanskih i hrvatskih umjetnika, povijesni dokumenti, knjige, Korčulanski kodeks iz 1214. godine, numizmatička građa i umjetnine povezane s dalmatinskom gotičkom i renesansnom baštinom. Vrijednost Opatskog dvora proizlazi iz njegova položaja uz katedralu, iz kontinuiteta crkvene i upravne funkcije, slojevitog razvoja građevine, te iz uloge u čuvanju i prezentaciji pokretne sakralne i kulturnopovijesne baštine. U baštinskoj slici Korčule Opatski dvor nije važan samo kao arhitektonska cjelina, već i kao institucionalno mjesto očuvanja memorije katedralnog trga i crkvene povijesti grada.

Slika 28 Opatski dvor

Tablica 36 Ostaci crkve sv. Barbare na otoku Sutvara

Ostaci crkve sv. Barbare na otoku Sutvara	
Registarski broj	Z-5517
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	sakralne građevine
Datacija	6. st.

Ostaci crkve sv. Barbare nalaze se na otoku Sutvari u Pelješkom kanalu, u sklopu korčulanskog arhipelaga, nasuprot Lumbardi. Smješteni su na zaravni u jugozapadnom dijelu otoka, što upućuje na važnost manjih otočnih prostora u kasnoantičkom i ranosrednjovjekovnom sakralnom krajoliku istočno od Korčule. Riječ je o ostacima starokršćanske crkve datirane u 6. stoljeće. Crkva je imala apsidu vanjske trapezoidne osnove, iznutra polukružno upisanu, što je obilježje koje jasno upućuje na njezin ranokršćanski karakter. U doba ranog srednjeg vijeka građevina je adaptirana, čime se potvrđuje nastavak korištenja sakralnog prostora i nakon kasnoantičkog razdoblja.

Sam otok Sutvara dobio je ime prema titularu crkve sv. Barbare, što pokazuje koliko je sakralna građevina bila važna za identitet otoka. Iako su danas sačuvani tek ostaci, njihova vrijednost proizlazi iz mogućnosti čitanja ranokršćanskog sloja korčulanskog arhipelaga i kontinuiteta sakralne prisutnosti na manjim otocima Pelješkog kanala. U baštinskoj slici Grada Korčule ostaci crkve sv. Barbare važni su kao dio šire mreže kasnoantičkih i ranokršćanskih lokaliteta na manjim otocima oko Korčule. Njihova vrijednost nije vezana uz monumentalnost, već uz položaj, starinu, titularnu povezanost s imenom otoka i svjedočanstvo o ranom kršćanstvu u otočnom prostoru.

5.5.1. Dopunski pregled ostale sakralne baštine na području Grada Korčule

Uz sakralna dobra pojedinačno obrađena u prethodnim potpoglavljima, na području Grada Korčule nalazi se i veći broj drugih crkava, kapela i kapelica važnih za povijest naselja, vjerski život i lokalni kulturni krajolik. Radi cjelovitijeg sagledavanja sakralne baštine, te se građevine prikazuju u sažetom dopunskom pregledu prema naselju i lokalitetu. Pregled je informativnog

karaktera, ne određuje pravni status pojedine građevine te ga je tijekom provedbe Plana potrebno provjeravati i ažurirati u suradnji s vlasnicima, upraviteljima, nadležnim konzervatorskim tijelom i lokalnim zajednicama.

Tablica 37 Dopunski pregled ostale sakralne baštine

Naziv	Naselje / lokalitet
Crkva sv. Barbare (danas hram Uspenja Bogorodice)	Korčula, povijesna jezgra
Crkva sv. Katarine	Korčula, povijesna jezgra
Kapelica Gospe od Saliža (Gospe od Sniga)	Korčula, Kopnena vrata
Kapela Kraljice Svete Krunice u samostanu Anđela Čuvara	Korčula
Crkva sv. Justine	Korčula, Biline
Crkva sv. Luke	Korčula, gradsko groblje
Gospa Lurdska	Korčula
Crkva sv. Antuna	Korčula, predio Sveti Antun
Crkva sv. Liberana	Soline
Crkva sv. Katarine	Badija
Crkva sv. Roka u Postrani	Žrnovo, Postrana
Crkva Male Gospe u Prvom Selu	Žrnovo, Prvo Selo
Crkva sv. Antuna na Brdu	Žrnovo, Brdo
Crkva sv. Staša (Eustahija)	Žrnovo, iznad uvale Orlanduša
Crkvica sv. Ilije na Homu	Žrnovo, Hom
Kapela sv. Ivana u Vrbovici	Žrnovo, Vrbovica
Kapelica Gospe Lurdske u Postrani	Žrnovo, Postrana
Kapelica Gospe Lurdske na Jankovu	Žrnovo, Jankovo
Kapelica sv. Barbare u Prvom Selu	Žrnovo, Prvo Selo
Crkva Gospe od Sniga	Pupnat
Crkva sv. Roka	Pupnat
Kapelica Gospe Lurdske na putu za Kneže	Pupnat, Put Kneža
Kapelica Gospe Lurdske u Dubrovi	Dubrova, između Pupnata i Žrnova
Kapelica Blažene Djevice Marije od Uznesenja	Pupnat, Ruščina

Crkva sv. Vlaha	Račišće, groblje
Crkva sv. Terezije	Kneže
Crkva Gospe u Čavića luci	Čara, Čavića luka

5.6. Fortifikacijska i obrambena baština

Tablica 38 Utvrda i arheološko nalazište Forteca-Sv. Vlaho

Utvrda i arheološko nalazište Forteca-Sv. Vlaho	
Registarski broj	Z-6621
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	vojne i obrambene građevine
Datacija	13. st. - 19. st.

Utvrda i arheološko nalazište Forteca – Sv. Vlaho nalaze se na uzvisini Sv. Vlaha, jugozapadno od povijesne jezgre Korčule. Položaj iznad grada i prema širem akvatoriju lokalitetu daje izrazitu stratešku vrijednost, jer se s njega mogao nadzirati prostor oko grada, pristupi Korčuli i plovidbeni pravci Pelješkim kanalom. Lokalitet objedinjuje više povijesnih slojeva. Na mjestu današnje utvrde od 13. stoljeća nalazila se crkva Gospe od Vrtova, koja se nazivala i imenom sv. Vlaha, sačuvanim u toponimu. U 17. stoljeću, zbog opasnosti od španjolske flote, na istom je prostoru podignuta mletačka utvrda bastionskog tipa. Izgrađena je tijekom listopada i studenoga 1617. godine, što pokazuje brzinu i hitnost obrambene reakcije u tadašnjim vojnim okolnostima.

Zidovi mletačke utvrde tvore nepravilan poligonalan oblik i u potpunosti su građeni od lomljenog kamena u suhozidu. Pojedini uglovi ojačani su trokutastim istacima, što upućuje na utjecaj bastionskog graditeljstva. Na potezu prema jugu i jugoistoku oblikovana je struktura s obilježjima tenalje, prilagođena obrani uzvisine i nadzoru pristupa gradu. Tijekom britanske uprave 1813. godine u središtu mletačke utvrde podignuta je kružna kula, poznata kao Engleska kula. Kula se sužava prema vrhu i pripada tipu Martello kula, koje su se od kraja 18. stoljeća gradile u sustavu britanske vojne arhitekture. Britanci su je nazivali Fort Wellington, dok se na austrijskim prikazima javlja pod nazivom Sv. Vlaho.

Vrijednost utvrde Forteca – Sv. Vlaho proizlazi iz rijetke slojevitosti lokaliteta, u kojem se preklapaju srednjovjekovni sakralni prostor, mletačka bastionska utvrda, britanska Martello kula i arheološki ostaci. U baštinskoj slici Korčule ovaj lokalitet ima posebno mjesto jer omogućuje razumijevanje obrambene povijesti grada izvan samih gradskih zidina. Zbog položaja, očuvanih fortifikacijskih elemenata i uključenosti u suvremene programe revitalizacije obrambene baštine, Forteca je jedno od ključnih mjesta za interpretaciju korčulanskog fortifikacijskog sustava i njegova odnosa prema krajoliku, gradu i moru.

Slika 29 Utvrda i arheološko nalazište Forteca-Sv. Vlaho

Tablica 39 Velika i Mala kneževa kula

Velika i Mala kneževa kula	
Registarski broj	Z-4588
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	vojne i obrambene građevine
Datacija	15. st.

Velika i Mala kneževa kula dio su obrambenog sustava povijesne jezgre Korčule. Smještene su u sklopu južnog obrambenog pojasa grada, u prostoru u kojem se posebno jasno čita odnos gradskih zidina, kula, javnih prolaza i reprezentativnih dijelova stare jezgre. Njihova vrijednost ne proizlazi samo iz pojedinačnih građevina, već i iz uloge koju imaju u cjelini korčulanskoga

fortifikacijskog sustava. Grad Korčula bio je od najranijih faza razvoja opasan zidinama utemeljenima u 13. stoljeću. Iako su zidine u drugoj polovici 19. stoljeća dijelom uklonjene, sačuvani su važni dijelovi obrambenog sklopa, među kojima se ističu južni obrambeni zid i niz kula. U tom kontekstu Velika i Mala kneževa kula pripadaju očuvanom sloju srednjovjekovne i kasnosrednjovjekovne obrambene arhitekture grada. Mala kneževa kula, poznata i kao kula Lombardo, sagrađena je 1449. godine na mjestu starije ugaone kule, u vrijeme kneza Francesca Lombarda. Velika kneževa kula, poznata i kao kula Balbi, sagrađena je 1499. godine u podnožju Male kneževe kule, u sklopu kasnosrednjovjekovne modernizacije korčulanskoga fortifikacijskog sustava nakon aragonske opsade 1483. godine. Time se u istom prostoru može pratiti razvoj obrambenog sklopa od starije ugaone kule prema snažnijem i prilagođenijem fortifikacijskom rješenju kraja 15. stoljeća. Kneževe kule povezane su s prostorom nekadašnje gradske vlasti i s obrambenom organizacijom jezgre. One svjedoče o vremenu u kojem je Korčula bila utvrđeni grad s jasno oblikovanim sustavom kontrole pristupa, nadzora i zaštite. Njihova arhitektonska i prostorna vrijednost posebno je važna jer se mogu promatrati zajedno s ostalim sačuvanim kulama, gradskim vratima, zidinama i ophodima. U suvremenoj baštinskoj slici Korčule Velika i Mala kneževa kula imaju posebno značenje kao prepoznatljivi dijelovi fortifikacijskog prstena stare gradske jezgre. One su važan oslonac za razumijevanje obrambene povijesti grada, ali i za interpretaciju Korčule kao utvrđenoga otočnog grada čiji su zidovi, kule i vrata oblikovali njegov odnos prema moru, kopnenim pristupima i svakodnevnom životu unutar zidina.

Slika 30 Velika i Mala kneževa kula

5.7. Profana stambena baština

Tablica 40 Palača Ismaeli - Gabrielis

Palača Ismaeli - Gabrielis	
Registarski broj	Z-4585
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	stambene građevine
Datacija	16. st.

Palača Ismaeli – Gabrielis nalazi se u samom središtu povijesne jezgre Korčule, uz katedralni trg. Svojem položajem i lokacijom sudjeluje u oblikovanju jednog od najvažnijih javnih prostora grada, u neposrednoj blizini katedrale sv. Marka, Opatskog dvora i drugih reprezentativnih građevina stare Korčule. Palača je nastala početkom 16. stoljeća kao djelo domaćih majstora. Riječ je o monumentalnoj kamenoj dvokatnici s potkrovljem, čije je glavno pročelje usmjereno prema istoku. Pročelje je raščlanjeno brojnim otvorima i bogatom arhitektonskom plastikom, među kojom se posebno ističu velike bifore, simetričan raspored otvora i središnji dekorirani balkon. Reljefni grbovi obitelji Gabrielis raspoređeni su po pročelju i jasno upućuju na reprezentativni karakter palače i njezinu povezanost s istaknutom korčulanskom obitelji.

Unutrašnjost palače tijekom vremena više je puta pregrađivana i prilagođavana različitim namjenama. Od 1957. godine u njoj je smješten Gradski muzej Korčula, čime je palača dobila važnu javnu i kulturnu funkciju. Današnja muzejska namjena povezuje arhitektonsku vrijednost same zgrade s čuvanjem, stručnom obradom i prezentacijom baštine grada i otoka. Gradski muzej u Palači Gabrielis predstavlja arheološke, prirodoslovne, kulturnopovijesne i gospodarske cjeline, a obnovom palače omogućena je suvremenija prezentacija muzejskih zbirki i arhitektonskog razvoja zgrade. Time palača nije samo reprezentativan primjer stambene arhitekture 15. i 16. stoljeća, već i jedno od ključnih institucionalnih mjesta interpretacije korčulanske baštine.

Vrijednost Palače Ismaeli – Gabrielis proizlazi iz njezina položaja na katedralnom trgu, iz kvalitete kamenoklesarske i arhitektonske obrade, iz povezanosti s plemićkom obitelji Gabrielis te iz suvremene muzejske funkcije. U baštinskoj slici Korčule palača povezuje reprezentativnu

stambenu arhitekturu povijesne jezgre s javnom ulogom Gradskog muzeja kao središnjeg mjesta čuvanja i predstavljanja kulturne povijesti otoka.

Slika 31 Palača Ismaeli - Gabrielis

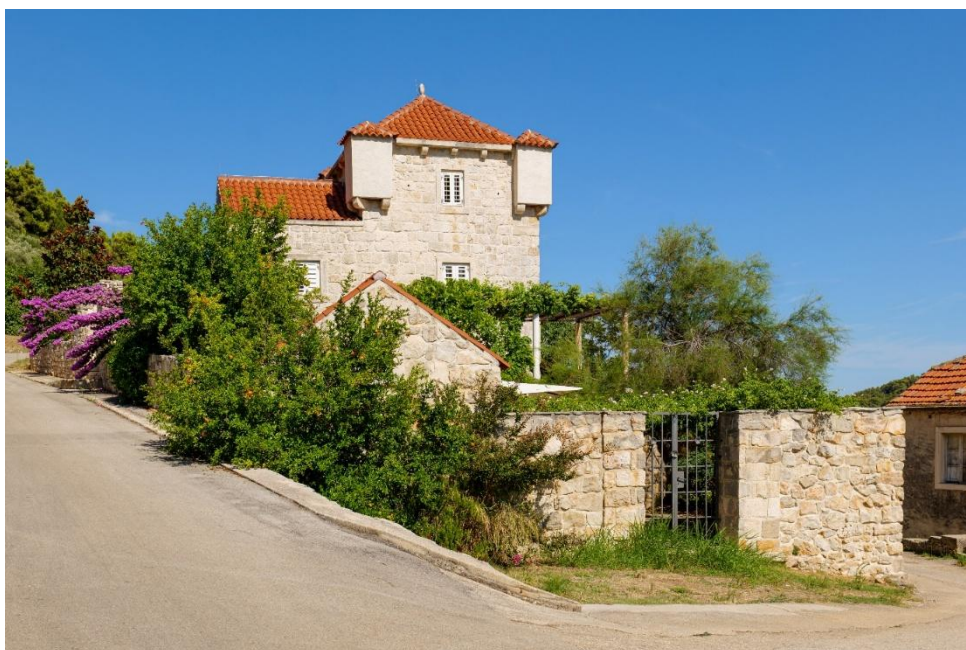
Tablica 41 Kaštel Španić

Kaštel Španić	
Registarski broj	Z-2318
Naselje	Čara
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	stambene građevine
Datacija	17. st.

Kaštel Španić nalazi se na donjem kraju naselja Čara. Izgrađen je 1674. godine kao stambeno-gospodarski sklop s obrambenim obilježjima, namijenjen stanovanju i sklanjanju posjednika. Građevina je kvadratne osnove, trokatna, s elementima fortifikacijske izgradnje. Posebno se ističu četiri ugaone stražarnice, koje joj daju obilježje manjeg kaštela, odnosno utvrđene stambene građevine. Sklop obuhvaća ograđeno dvorište, gospodarske niskogradnje i cisternu, što pokazuje povezanost reprezentativne, obrambene i ekonomske funkcije. Kaštel je građen u kamenu, a vrijednost mu dodatno daju barokno oblikovanje i heraldička oprema. Unatoč kasnijim intervencijama, zadržao je obilježja vrijednog stambeno-fortifikacijskog naslijeđa. U

njemu se prepoznaje model građevine koja nije služila samo stanovanju, već i organizaciji posjeda, zaštiti obitelji i gospodarskom funkcioniranju ruralnog prostora.

U baštinskoj slici Čare Kaštel Španić ima posebno mjesto jer nadopunjuje sakralnu i vinogradarsku baštinu naselja primjerom svjetovne, stambene i obrambene arhitekture 17. stoljeća. Njegova vrijednost prije svega proizlazi iz očuvanog prostornog sklopa s dvorištem, gospodarskim građevinama i cisternom, fortifikacijskih elemenata te barokne i heraldičke obrade.

Slika 32 Kaštel Španić

Tablica 42 Kuća Palčok

Kuća Palčok	
Registarski broj	RST-0852-1975.
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	stambene građevine
Datacija	18. st.

Kuća Palčok nalazi se izvan povijesne gradske jezgre Korčule, na predjelu Borak, uz obalni potez. Riječ je o kamenoj dvokatnici s ožbukanim pročeljem orijentiranim prema moru. Kuća je dio dužobalnog stambenog niza, a uz nju se veže i pripadajući vrtni prostor, što odgovara ladanjskoj matrici izgradnje na rubnim predjelima Korčule. Time se razlikuje od gusto zbijene strukture povijesne jezgre i pokazuje drugačiji oblik stanovanja, povezan s otvorenim obalnim ambijentom. Na pročelju kuće ugrađena je kamena spomen-ploča s natpisom o događajima iz Drugog svjetskog rata. Taj element građevini daje i memorijalnu vrijednost, jer uz stambenu i arhitektonsku ulogu čuva sjećanje na noviju povijest grada. Vrijednost Kuće Palčok proizlazi iz njezina položaja na Borku, iz pripadnosti dužobalnom stambenom nizu, iz odnosa kuće, obale i vrtnog prostora te iz spomen-ploče koja je povezuje s događajima iz Drugog svjetskog rata. U baštinskoj slici Korčule ona je važna kao primjer stambene arhitekture izvan povijesne jezgre i kao svjedočanstvo širenja gradskog života prema obalnim predjelima.

Slika 33 Kuća Palčok

Tablica 43 Ljetnikovac Španić - Cviličević

Ljetnikovac Španić - Cviličević	
Registarski broj	RST-0249-1964.
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara

Klasifikacija	stambene građevine
Datacija	18. st.

Ljetnikovac Španić – Cviličević nalazi se na predjelu sv. Nikole, na raskrižju putova prema Cvjetnom naselju i Forteci. Izvorno je bio smješten izvan najuže povijesne jezgre, u prostoru pogodnom za ladanjsko stanovanje, ali se razvojem Gornjega Varoša postupno uklopio u gušće tkivo naselja. Riječ je o ograđenom kompleksu sa središnjom kućom i vrtom arhitekturom s kraja 18. stoljeća. Sklop je izvorno pripadao plemićkoj obitelji Španić, a u 19. stoljeću prelazi u vlasništvo obitelji Cviličević. Iako je kasnijom izgradnjom u okolici izgubio dio prvotnog ladanjskog karaktera, u prostornom rješenju i dalje se prepoznaje barokno oblikovanje prilagođeno ograničenom i terenski zahtjevnom prostoru. Posebno se ističe reprezentativno oblikovani barokni portal, scenično postavljen i ukrašen nizom dekorativnih florealnih motiva. Kuća je, unatoč kasnijim intervencijama, zadržala barokna obilježja i obiteljski grb, koji svjedoči o njezinu plemićkom podrijetlu i reprezentativnoj funkciji. Vrijednost Ljetnikovca Španić – Cviličević proizlazi iz njegova položaja na prijelazu između obalnog prostora, Gornjega Varoša i pravca prema Forteci, iz očuvanih elemenata baroknog oblikovanja te iz odnosa kuće, ograđenog prostora i vrta. U baštinskoj slici Korčule ovaj sklop predstavlja vrijedan primjer nekadašnje ladanjske arhitekture koja se s vremenom integrirala u šire naseljsko tkivo grada.

Slika 34 Ljetnikovac Španić - Cviličević

5.8. Komunalna i tehnička baština

Tablica 44 Svjetionik Sestrice

Svjetionik Sestrice	
Registarski broj	RST-1429-1996.
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	komunalna i tehnička građevina
Datacija	sred. 1871. god.

Svjetionik Sestrice nalazi se na većem od dvaju malih otočića Sestrice, na ulazu u Korčulanski kanal. Podignut je 1871. godine radi sigurnije orijentacije u plovidbi Pelješkim i Mljetkim kanalom. Njegov položaj pokazuje važnost korčulanskog akvatorija kao pomorskog prostora u kojem su otočići, kanali i svjetioničarske točke imali ključnu ulogu u navigaciji. Zgrada svjetionika oblikovana je kao izdužena kamena jednokatnica s dvoslivnim krovom. Građena je u tradiciji korčulanskog kamenarstva, a pažljivija obrada kamenih elemenata izdvaja je od uobičajenog izgleda svjetioničarskih zgrada. Time svjetionik, osim tehničke i navigacijske funkcije, ima i arhitektonsku vrijednost povezanu s lokalnim graditeljskim umijećem.

Uz južno pročelje zgrade priljubljena je dvokatna kamena kula s lanternom na vrhu, visoka 17 metara. Na katovima kule nalaze se vrlo uski otvori nalik strijelnicama, dok je njezin vrh zaključen dvostrukim stepenastim kamenim vijencem. Ti elementi upućuju na oblikovne reminiscencije fortifikacijske arhitekture, zbog čega se svjetionik vizualno povezuje i s dugom tradicijom obrambenog i pomorskog nadzora otočnog prostora.

Vrijednost Svjetionika Sestrice proizlazi iz njegova položaja na ulazu u Korčulanski kanal, iz povijesne uloge u sigurnosti plovidbe, iz kvalitetne kamene gradnje te iz oblikovanja koje nadilazi isključivo utilitarnu funkciju svjetioničarske građevine. U baštinskoj slici Grada Korčule on predstavlja važan primjer tehničke i pomorske baštine, povezan s kamenarskom tradicijom, otočnim krajolikom i povijesnim plovidbenim pravcima.

5.9. Memorijalna obilježja i mjesta

Tablica 45 Spomenik palim vojnicima u I. svjetskom ratu

Spomenik palim vojnicima u I. svjetskom ratu	
Registarski broj	Z-6467
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	memorijalna obilježja i mjesta
Datacija	20. st.

Spomenik palim vojnicima u Prvom svjetskom ratu nalazi se u parku Hober, izvan povijesne jezgre Korčule. Spomenik je izrađen tijekom samog trajanja Prvog svjetskog rata, u razdoblju od 1915. do 1916. godine. Autor spomenika je Venčeslav Barda. Upravo činjenica da je nastao još za vrijeme rata čini ga rijetkim i vrijednim primjerom ratnog memorijalnog spomenika iz toga razdoblja.

Vrijednost spomenika proizlazi iz njegove memorijalne funkcije, vremena nastanka, autorstva i položaja u parku Hober. U baštinskoj slici Korčule on predstavlja važan sloj javnog sjećanja na Prvi svjetski rat te dopunjuje sakralnu, stambenu, fortifikacijsku i pomorsku baštinu grada primjerom memorijalne baštine 20. stoljeća.

Tablica 46 Spomen ploča palim borcima korčulanske općine

Spomen ploča palim borcima korčulanske općine	
Registarski broj	RST-0853-1975.
Naselje	Korčula
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	memorijalna obilježja i mjesta
Datacija	20. st.

Spomen-ploča palim borcima korčulanske općine nalazi se u atriju zgrade korčulanske općinske uprave. Smještena je ispod kamenog profila baroknog tipa, a donjim se dijelom oslanja na kamenu konzolu. Takav položaj daje joj javni i institucionalni karakter, jer se memorijalno

obilježje nalazi u prostoru povezanom s upravnim i građanskim životom Korčule. Veći dio sadrene ploče zauzima plitki reljef, rad akademskog kipara Ivana Mirkovića. Na desnoj strani reljefa prikazan je nagi muški lik naglašene muskulature, koji u desnici drži mač i njime probada lava. Ispod prizora nalazi se natpis: „Palim borcima korčulanske općine u NOB-i 1941. – 1945. podigao narod općine Korčula.”

Vrijednost spomen-ploče proizlazi iz njezine memorijalne funkcije, kiparskog oblikovanja i smještaja u javnom upravnom prostoru. U baštinskoj slici Korčule ona predstavlja sloj sjećanja na Drugi svjetski rat i Narodnooslobodilačku borbu, te dopunjuje druge oblike kulturne baštine grada primjerom memorijalnog obilježja 20. stoljeća.

Slika 35 Spomen ploča palim borcima korčulanske općine

Tablica 47 Spomenik palim borcima NOR-a

Spomenik palim borcima NOR-a	
Registarski broj	R-236
Naselje	Račišće
Vrsta	Nepokretna pojedinačna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	memorijalna obilježja i mjesta
Datacija	sredina 20. st.

Spomenik palim borcima NOR-a nalazi se u Račišću i pripada memorijalnoj baštini 20. stoljeća na području Grada Korčule. Podignut je u čast palih boraca za slobodu u razdoblju 1941. –

1945. godine, čime je povezan s lokalnim sjećanjem na Drugi svjetski rat, Narodnooslobodilačku borbu i stradanja stanovništva u ratnom razdoblju. Autor spomenika je akademski kipar Petar Pallavicini, korčulanski kipar čiji se opus vezuje uz hrvatsku i širu južnoslavensku modernu skulpturu 20. stoljeća. Vrijednost spomenika proizlazi iz njegove memorijalne funkcije, autorstva i položaja u Račišću. U baštinskoj slici Grada Korčule on predstavlja važan sloj javnog sjećanja na Drugi svjetski rat i antifašističku tradiciju, te dopunjuje druge oblike kulturne baštine primjerom zaštićenog memorijalnog obilježja 20. stoljeća.

Slika 36 Spomenik palim borcima NOR-a

5.10. Nematerijalna kulturna dobra

Tablica 48 Vela setemana u gradu Korčuli

Vela setemana u gradu Korčuli	
Registarski broj	Z-7918
Naselje	Korčula
Vrsta	Nematerijalna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	običaji, obredi i svečanosti
Datacija	14. st. - 21. st.

Vela setemana, poznata i kao Veliki tjedan ili Sveta sedmica, važan je dio vjerskog, društvenog i kulturnog života grada Korčule. Obuhvaća razdoblje u kojem se katoličkim misnim slavljinama, obredima, procesijama i pučkim pobožnostima obilježavaju Isusova muka i Uskrsnuće. Riječ je o tradiciji koja se ne odvija samo unutar crkvenog prostora, nego zahvaća širi život grada, njegove bratovštine, obitelji, javne prostore i povijesnu jezgru.

Posebnu ulogu u očuvanju Vele setemane imaju tri korčulanske bratovštine. Bratovština Svih Svetih utemeljena je 1301. godine, Bratovština svetog Roka 1575. godine, a Bratovština Blažene Djevice Marije od Utjehe pojasa 1603. godine. Pripadnost bratovštini u Korčuli dio je običajnog poretka zajednice te se članovi korčulanskih obitelji upisuju u jednu od triju bratovština prema naslijeđenim pravilima, najčešće u najranijoj životnoj dobi, čime se sudjelovanje u obredima prenosi kroz obiteljsku i lokalnu tradiciju. Tijekom Velikog tjedna do izražaja dolazi povezanost liturgijskih obreda, pučke pobožnosti i bratovštinskog djelovanja. Procesije se kreću ulicama povijesne jezgre, a takav prostorni okvir je bitan za razumijevanje vrijednosti dobra, jer se obredna praksa odvija u ambijentu srednjovjekovnoga utvrđenog grada, čime se materijalna i nematerijalna baština međusobno nadopunjuju.

Procesijski život grada oslanja se na članove triju korčulanskih bratovština, odjevene u tonige, koji nose torce, cereferale i kandelabre, dajući pritom važan vizualni i obredni identitet Vele setemane. Vrijednost Vele setemane proizlazi iz njezina dugog trajanja, očuvanih običajnih pravila i stalnog sudjelovanja lokalne zajednice. Njezin značaj nije samo u starini običaja, već i u činjenici da se običaj i dalje prakticira kao živi dio gradskog života. U tom se smislu Vela

setemana može promatrati kao jedan od najvažnijih primjera nematerijalne baštine Korčule, u jedno povezujući obrede, zajednicu, povijesni prostor i prijenos tradicije između generacija.

Vela setemana povezana je i s europskom mrežom “Holy Week and Easter Celebrations”, što potvrđuje njezinu prepoznatljivost i izvan lokalnog okvira. Njezina osnovna vrijednost ipak ostaje u sudjelovanju mjesne zajednice. Kao nematerijalno kulturno dobro, Vela setemana jasno pokazuje kako se kulturna baština Korčule ne sastoji samo od građevina, crkava, kula i javnih prostora, već i od praksi koje se u tim prostorima kontinuirano održavaju i daju im dodatno značenje.

Tablica 49 "Moreška" bojni mačevni ples

"Moreška" bojni mačevni ples	
Registarski broj	Z-3235
Naselje	Korčula
Vrsta	Nematerijalna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	izvedbene umjetnosti
Datacija	16. st. - 21. st.

Bojni mačevni ples Moreška jedan je od najprepoznatljivijih oblika nematerijalne kulturne baštine grada Korčule. Riječ je o izvedbenoj tradiciji koja spaja ples, glazbu, dramski tekst, mačevanje i javni nastup, a u lokalnom kontekstu ima izrazitu identitetsku vrijednost. Sadržajno, Moreška uprizoruje borbu za djevojku kroz okršaj dviju vojski, evocirajući sukob kršćana i Saracena. Svaka vojska sastoji se od šest do dvanaest moreškanata, a izvedba se temelji na jasno strukturiranom slijedu plesnih i mačevalačkih figura. Moreška je oblikovana u osam zasebnih koreografskih dijelova, koje čine uvodna plesna figura sfida, odnosno izazov, i sedam različitih mačevalačkih figura, poznatih kao kolapi. Takva struktura daje izvedbi čvrst ritam i prepoznatljiv scenski oblik, u kojem se dramski sukob razvija kroz pokret, glazbu i zvuk mačeva.

Važan dio suvremene izvedbe čini glazbena pratnja koju je 1937. godine skladao Krsto Odak, dok tekst današnje Moreške datira iz 1800. godine. Tekst je pisan je u osmercima i na jeziku koji povezuje korčulanski dijalekt sa starim dubrovačkim govorom, čime Moreška prestaje biti

samo plesna i scenska izvedba te postaje i baštinski oblik u kojem se čuvaju jezični, glazbeni i dramski slojevi starije kulturne tradicije.

Moreška se posebno vezuje uz blagdan sv. Todora, zaštitnika grada Korčule, kada ima naglašenu svečanu i identitetsku ulogu, a osim u navedenom vremenskom okviru, izvodi se i tijekom turističke sezone, a rjeđe na gostovanjima izvan Korčule. Njezina suvremena javna prisutnost pokazuje da je riječ o živom kulturnom dobru koje istodobno pripada lokalnoj zajednici i javnoj kulturnoj prezentaciji grada.

Službena i javna prezentacija Moreške naglašava mediteransku tradiciju, scenski sukob i kontinuitet javnog izvođenja, dok temeljna vrijednost Moreške proizlazi iz kontinuiteta izvedbe, prijenosa znanja među izvođačima, lokalnog razumijevanja njezina značenja i uloge u oblikovanju kulturnog identiteta Korčule.

Tablica 50 Kumpanije na otoku Korčuli

Kumpanije na otoku Korčuli	
Registarski broj	Z-4228
Naselje	n/p
Vrsta	Nematerijalna
Pravni status	Zaštićeno kulturno dobro
Lista	Lista zaštićenih kulturnih dobara
Klasifikacija	izvedbene umjetnosti
Datacija	17. st. - 21. st.

Kumpanije na otoku Korčuli zaštićeno su nematerijalno kulturno dobro povezano s izvedbenom tradicijom otočnih mjesta, nositelj zaštite je VU Kumpanjija Blato. Riječ je o tradicionalnim muškim društvima koja njeguju lančani ples s mačevima, očuvan u Žrnovu, Pupnatu, Čari, Smokvici, Blatu i Veloj luci. Pojam “kumpanija” označava organizaciju muškaraca, ali i sam ples te cjeloviti običaj. U prošlosti je običaj obuhvaćao simbolično preuzimanje vlasti u selu, izbor kralja i zajedničke svečanosti. Iako su se nekada kumpanije izvodile uglavnom tijekom pokladnog razdoblja, danas se najčešće održavaju tijekom ljeta i na blagdanima zaštitnika pojedinih mjesta, čime ostaju važan dio društvenog i kulturnog života lokalnih zajednica.

Svaka kumpanija ima vlastite posebnosti u ulogama, nazivlju i plesnim figurama. Zajednički elementi su kapitan kao središnja figura plesa, glazbena pratnja mišnjica i strogo utvrđen slijed radnje. U svim mjestima, osim u Žrnovu, ples s mačevima završava tancem ili starim balom, zajedničkim plesom u kojem se kumpanjolima pridružuju žene, čime se izvedba povezuje s lokalnom zajednicom i širim društvenim okupljanjem, a ne samo s prikazom mačevalačke vještine. Korijeni običaja povezuju se s usmenom predajom o obrani otoka od gusara, dok se sam ples smatra dijelom šire europske tradicije lančanih plesova s mačevima. Vrijednost kumpanija proizlazi iz kontinuiteta izvedbe, prijenosa znanja među generacijama, lokalnih posebnosti pojedinih mjesta i snažne povezanosti s identitetom otočnih zajednica.

Posebno mjesto unutar ove skupine tradicijskih običaja zauzima Moštra, koja se izvodi u Žrnovu. Iako dijeli zajedničko povijesno ishodište s kumpanijama, razvila je vlastite izvedbene značajke i koreografiju te predstavlja zaseban oblik tradicijskog mačevnog plesa. Zajedno s Moreškom i kumpanijama, Moštra čini jedinstvenu skupinu korčulanskih viteških običaja koja nema izravnog pandana u drugim dijelovima Hrvatske. Ovi običaji predstavljaju iznimno vrijedan segment nematerijalne kulturne baštine otoka Korčule, potvrđujući kontinuitet lokalne tradicije, snažan osjećaj zajedništva i važnost očuvanja kulturnog identiteta kroz aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva.

Kao nematerijalno kulturno dobro, Kumpanije na otoku Korčuli važne su jer pokazuju da se kulturni identitet otoka ne oblikuje samo kroz gradsku jezgru, sakralne građevine i fortifikacije, već i kroz žive izvedbene prakse koje se održavaju u manjim mjestima. Njihova vrijednost posebno je povezana s lokalnim društvima, prijenosom plesnog i glazbenog znanja, očuvanjem nazivlja, uloga i slijeda radnje te s kontinuitetom sudjelovanja zajednice u izvedbi.

5.11. Odabrane lokalno prepoznate vrijednosti graditeljske, prostorne i dizajnerske baštine

Uz kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, na području Grada Korčule prepoznate su i druge građevine, prostori i stvaralački opusi važni za razumijevanje lokalnog kulturnog i prostornog razvoja. Njihovo uključivanje u Plan ne određuje njihov pravni status kulturnog dobra, već omogućuje evidentiranje vrijednosti, razvojnih potreba i mogućnosti budućeg istraživanja, zaštite i primjerene uporabe.

5.11.1. Kompleks palače Arneri

Kompleks palače Arneri smješten je na Trgu sv. Marka, nasuprot katedrale, na jednom od prostorno i simbolički najistaknutijih položaja unutar povijesne jezgre Korčule. Zauzima čitav gradski blok koji se proteže od zapadnog ruba grada do glavnog gradskog trga, zbog čega ima važnu ulogu u oblikovanju njegove slike i prostorne strukture. Kompleks je nastajao tijekom više stoljeća postupnim objedinjavanjem nekretnina, kupnjom i ženidbenim vezama, pa njegova današnja organizacija odražava dugotrajan razvoj jedne od značajnih korčulanskih plemićkih cjelina. Posebnu arhitektonsku vrijednost ima istočno pročelje kompleksa, preoblikovano prilikom regulacije glavnog gradskog trga. Malo zdanje u sjeveroistočnom dijelu kompleksa dobilo je novo pročelje krajem 16. ili početkom 17. stoljeća te je, unatoč izrazito uskom pročelnom prostoru, oblikovano kao složena i pažljivo komponirana arhitektonska cjelina. Osnovni odnos pročelja temelji se na omjeru dvostrukog kvadrata, dok se njegova raščlamba oslanja na pravokutnike izvedene iz proporcija zlatnog reza. Izbjegavanje naglašenih kompozicijskih osi, složen odnos vertikalnih i horizontalnih elemenata, istaknuti vijenci, balkon duž cijele širine pročelja i kompaktne zidne plohe upućuju na manieristički način oblikovanja.

Vrijednost pročelja proizlazi iz svjesnog odmaka od klasično uravnoteženih arhitektonskih postupaka. Prostorna ograničenja nisu tretirana samo kao prepreka, već su postala sastavni dio arhitektonske koncepcije. Statičnost osnovnog oblika uravnotežena je dinamičnim sustavom međusobno povezanih proporcija, dok su naglašeni horizontalni elementi korišteni za ublažavanje izražene vertikalnosti uskog pročelja. Takav kompozicijski postupak pokazuje poznavanje tada suvremenih europskih arhitektonskih načela te otvara pitanje je li pročelje oblikovao strani graditelj ili domaći majstor koji je znanje stekao izvan Korčule. Obnova ruševnih dijelova kompleksa započela je osamdesetih godina 20. stoljeća, pri čemu je bilo predviđeno ponovno uspostavljanje stilske, vizualne i proporcionalne cjelovitosti pročelja, uz poštovanje njegove izvorne arhitektonske koncepcije. Kompleks je danas tek djelomično obnovljen, zbog čega je u daljnjim zahvatima potrebno pažljivo sanirati posljedice nedostataka prethodne faze obnove i nastaviti uspostavljati cjelovitost prostora i pročelja.

Dio palače trenutačno se koristi kao depo Gradskog muzeja Korčula te je buduće korištenje potrebno razmotriti u odnosu na postojeću funkciju, prostorne mogućnosti kompleksa, potrebe zaštite i zahtjeve javne dostupnosti. Uz očuvanje primarne funkcije pohrane muzejske građe, može se razmotriti i uspostava dodatnih kulturnih, izložbenih, obrazovnih ili drugih

kompatibilnih sadržaja. Svaka buduća prilagodba treba poštovati izvorne prostorne i oblikovne vrijednosti palače te nove zahtjeve uskladiti s njezinim povijesnim karakterom i položajem u središtu povijesne jezgre.

5.11.2. Suvremena arhitektonska i dizajnerska baština Bernarda Bernardija

Suvremena arhitektonska i dizajnerska baština Korčule važan je dio kontinuiteta njezina kulturnog i prostornog razvoja. Posebno mjesto u tom kontekstu pripada Bernardu Bernardiju, arhitektu i dizajneru rođenom u Korčuli, čiji je rad obilježio razvoj hrvatskog dizajna i unutarnjeg uređenja u drugoj polovini 20. stoljeća. Njegov opus pokazuje da se kulturni identitet Korčule ne temelji samo na očuvanju povijesnih slojeva, već i na sposobnosti prostora da prihvati kvalitetna suvremena arhitektonska i oblikovna rješenja.

Bernardi je bio suosnivač umjetničke skupine EXAT 51, koja je djelovala od 1950. do 1956. godine, te Centra za industrijsko oblikovanje u Zagrebu, osnovanog 1964. godine. Njegov rad obuhvaćao je oblikovanje namještaja za industrijsku proizvodnju, uključujući tipski školski i uredski namještaj, kao i projektiranje cjelovitih interijera. U hrvatskom kontekstu osobito su prepoznati njegovi smireni, funkcionalni i konceptijski čisti interijeri, među kojima se izdvajaju Otvoreno sveučilište u Zagrebu i hotel Maestral u Brelima. Po njemu su nazvani ulica u Korčuli, galerija u Zagrebu i godišnja strukovna nagrada Udruženja hrvatskih arhitekata za ostvarenje u području oblikovanja i unutarnjeg uređenja. Znanja stečena obrazovanjem i studijskim putovanjima u Pariz, skandinavske zemlje i Sjedinjene Američke Države Bernardi je primjenjivao u oblikovanju arhitektonskih i dizajnerskih cjelina koje povezuju funkcionalnost, prostornu jasnoću i suvremeni izraz. U radu je nastojao uskladiti prirodni i kulturni krajolik s razvojem turističke djelatnosti, što je posebno vidljivo u njegovim projektima na Korčuli. Projektirao je i cjelovito opremio interijere hotela Marko Polo iz 1960., hotela Park iz 1971. i hotela Liburna iz 1980. godine. Njegov korčulanski opus obuhvaća i više javnih i stambenih građevina te Memorijalni kompleks poginulima u Drugom svjetskom ratu. Bernardijeva djela nastala su u razdoblju snažnog razvoja turizma i prostornog širenja grada. Njihova vrijednost proizlazi iz pokušaja da se nove funkcije i suvremeni arhitektonski izraz uključe u otočni prostor bez prekidanja odnosa s krajolikom i postojećim kulturnim identitetom. Hoteli i druge građevine koje je projektirao svjedoče o razdoblju u kojem je Korčula aktivno sudjelovala u razvoju suvremene arhitekture i dizajna te pokazivala otvorenost prema međunarodnim stručnim i estetskim strujanjima.

S Bernardijevim životom i djelovanjem povezani su i njegova rodna kuća u ulici Pelavin mir te obiteljska grobnica na groblju sv. Luke, u kojoj je sahranjen. Ti prostori, zajedno s njegovim arhitektonskim i dizajnerskim ostvarenjima, čine osnovu za cjelovitije dokumentiranje, istraživanje i interpretaciju njegova korčulanskog opusa. Afirmacija njegova lika i djela pridonosi razumijevanju Korčule kao grada koji nije ostao statičan niti ograničen isključivo na povijesni identitet, već je tijekom 20. stoljeća nastavio razvijati kvalitetne suvremene prostorne i oblikovne vrijednosti.

6. Analiza stanja, vlasničkih odnosa i upravljačkih izazova

Analiza kulturne baštine pokazuje da mogućnosti njezina očuvanja i korištenja ovise o stanju pojedinih dobara, vlasničkim odnosima i kapacitetima dionika odgovornih za upravljanje. Poseban izazov predstavlja velik broj raznovrsnih kulturnih dobara raspoređenih na području povijesne jezgre Korčule, ostalih gradskih naselja i arhipelaga, tim više što se njihove potrebe razlikuju s obzirom na vrstu baštine, stupanj očuvanosti, način korištenja i dostupnost. Potrebe za obnovom osobito su izražene kod fortifikacijske baštine. Prema katalogu izrađenom u okviru projekta FORTIC, od 30 obrađenih fortifikacijskih elemenata za njih 21 utvrđena je potreba obnove. Većina je u vlasništvu Grada, dok se pojedini elementi ili njihovi dijelovi nalaze u privatnom, odnosno državnom vlasništvu. Takvo stanje zahtijeva višegodišnje planiranje zahvata, pripremu projektne i konzervatorske dokumentacije te određivanje prioriteta prema stanju, vrijednosti, sigurnosnim rizicima i mogućnostima budućeg korištenja. Katalog građevina povijesne jezgre obuhvaća 232 imenovane jedinice. Više od polovice, točnije 127 jedinica, nalazi se u funkciji, oko 19 ih je evidentirano kao kućišta ili ruševine, dok je nekoliko građevina napušteno unatoč očuvanoj krovnoj konstrukciji. Ovi podaci upućuju na različite razine očuvanosti i korištenja građevnog fonda, pri čemu je uz samu obnovu fizičke strukture potrebno i voditi računa o namjeni prostora, stanovanju, redovitom održavanju i očuvanju cjelogodišnjih funkcija povijesne jezgre.

Vlasnička struktura povijesne jezgre izrazito je usitnjena. Od evidentiranih građevina njih 112 nalazi se u privatnom, a 49 u javnom vlasništvu, dok je za dio fonda vlasničke odnose i upravljačke odgovornosti potrebno dodatno razjasniti. U ostatku gradskog područja kulturnim dobrima upravljaju Grad, vjerske zajednice, ustanove, udruge i privatni vlasnici. Vlasništvo, korištenje i stvarna odgovornost za održavanje pritom nisu uvijek objedinjeni. Provedba obnove i uređenja zato ovisi o usklađivanju većeg broja dionika, rješavanju imovinsko-pravnih pitanja te o jasnom određivanju obveza vezanih uz održavanje, financiranje i korištenje kulturnih dobara. Rasprostranjenost baštine izvan naselja Korčule stvara dodatne upravljačke zahtjeve. Sakralni objekti, arheološki lokaliteti, ruralna baština i memorijalna mjesta u Žrnovu, Pupnatu, Račišću i Čari zahtijevaju modele održavanja i interpretacije prilagođene lokalnim okolnostima, dok je upravljanje baštinom arhipelaga dodatno uvjetovano pomorskom dostupnošću, vremenskim prilikama i pravilima korištenja obalnog prostora.

Jedan od važnijih izazova ostaje uspostava cjelovite i redovito ažurirane evidencije kulturne baštine za cijelo administrativno područje Grada Korčule. Za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule izrađena je detaljna digitalna Konzervatorska podloga, dok su podatci o kulturnim dobrima izvan njezina obuhvata raspoređeni u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske, lokalnim evidencijama, projektnim katalozima i drugim stručnim izvorima. Podatke o arheološkoj i ostaloj baštini izvan obuhvata podloge potrebno je postupno mapirati prema istom ili sličnom modelu kao u Konzervatorskoj podlozi te povezati s podacima o stanju, vlasništvu, korištenju, provedenim zahvatima i potrebama ulaganja. Takva evidencija omogućila bi usporedivu procjenu potreba, transparentno određivanje prioriteta i praćenje promjena tijekom provedbe Plana. Posebnu pozornost treba posvetiti arheološkoj, otočnoj i ruralnoj baštini, kulturnim krajolicima i nematerijalnoj baštini, za koje podatci nisu uvijek jednako detaljno obrađeni.

Interpretacija kulturne baštine i njezina digitalna dostupnost još nisu ravnomjerno razvijene. Najveći dio posjetiteljskog interesa usmjeren je prema povijesnoj jezgri, dok su kulturna dobra u ostalim naseljima i arhipelagu slabije uključena u organizirane kulturne i turističke sadržaje. Istodobno, snažna sezonalnost ograničava cjelogodišnje korištenje kulturnih prostora. Daljnji razvoj stoga treba usmjeriti prema kvalitetnijoj interpretaciji, povezivanju lokaliteta i uključivanju baštine u obrazovne, kulturne i kreativne programe tijekom cijele godine. Kulturna baština izložena je i klimatskim, sigurnosnim, te infrastrukturnim rizicima, uključujući ekstremne vremenske pojave, djelovanje mora, požare i propadanje nedovoljno održavanih građevina, dok visoka koncentracija posjetitelja u povijesnoj jezgri povećava opterećenje javnih prostora, komunalne infrastrukture i svakodnevnih gradskih funkcija. Stoga je preporuka da se upravljanje posjetiteljima čvršće poveže s očuvanjem stanovanja, dostupnošću javnih sadržaja i zaštitom autentičnosti povijesne cjeline.

Ključni upravljački izazov predstavlja uspostava sustava koji će povezati evidenciju kulturnih dobara, vlasnike i upravitelje, prioritete ulaganja, izvore financiranja i modele korištenja. Plan upravljanja kulturnom baštinom stoga treba omogućiti postupno rješavanje utvrđenih problema, uz jasnu podjelu odgovornosti, jačanje stručnih kapaciteta i redovito praćenje stanja. Time se stvaraju uvjeti da obnova i korištenje kulturne baštine doprinesu očuvanju identiteta Korčule, povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva i održivom razvoju cijelog otočnog područja.

7. SWOT analiza i ključni razvojni izazovi

7.1. Metodološko polazište i obuhvat izvora

SWOT analiza izrađena je povezivanjem nalaza 17 polustrukturiranih intervjua i deset sadržajno relevantnih odgovora prikupljenih putem anketnih upitnika s podacima iz analiziranih strateških, programskih i institucionalnih dokumenata. U obzir su uzeti programi rada, raspoloživa infrastruktura, zbirke, digitalni resursi, ljudski kapaciteti i postojeće aktivnosti ustanova i drugih nositelja kulturne baštine. Participativni izvori pružili su lokalne i iskustvene uvide, dok je analiza dokumentacije omogućila njihovu provjeru i dopunu podacima o postojećim kapacitetima i rezultatima rada. Takav obuhvat omogućio je sagledavanje baštine iz više perspektiva, od strateškog planiranja i upravljanja kulturnim dobrima do njihova svakodnevnog održavanja, korištenja i uloge u životu lokalne zajednice.

Intervjui i anketni upitnici obrađeni su zasebno. Intervjui su pružili širi uvid u postojeći način upravljanja baštinom, podjelu odgovornosti, suradnju među dionicima, pripremu i provedbu projekata, izvore financiranja te dugoročnu održivost ulaganja. Omogućili su i bolje razumijevanje razvojnih ambicija, institucionalnih ograničenja i prioriternih područja djelovanja. Anketni odgovori dopunili su tu sliku konkretnim zapažanjima o stanju i održavanju pojedinih prostora, svakodnevnom korištenju baštine, infrastrukturnim potrebama, obrazovnim sadržajima, privatnom vlasništvu i položaju kulturnih dobara izvan povijesne jezgre. Odvojena obrada dviju skupina izvora omogućila je jasnije prepoznavanje zajedničkih stavova, ali i razlika koje proizlaze iz uloge, odgovornosti i iskustva pojedinih dionika. Posebna je pozornost posvećena temama koje se ponavljaju u više razgovora i odgovora, kao i pojedinačnim nalazima koji, iako nisu učestalo zastupljeni, upućuju na važan razvojni problem ili potrebu određene skupine korisnika, vlasnika ili nositelja baštine.

U SWOT analizu uključeni su nalazi koji su jasno navedeni u intervjuiima ili anketnim odgovorima i neposredno su važni za buduće upravljanje kulturnom baštinom. Sadržajno povezani iskazi objedinjeni su u šire tematske cjeline te razvrstani među snage, slabosti, prilike i prijetnje. Analiza donosi objedinjenu sliku iskustava, potreba i razvojnih prioriteta uključenih dionika, čime je osigurana analitička podloga za utvrđivanje ključnih razvojnih izazova te definiranje strateškog cilja, posebnih ciljeva i budućih mjera Plana.

7.2. SWOT analiza na temelju intervjua

Tablica 51 Rezultati SWOT analize na temelju intervjua s ključnim dionicima

SWOT ANALIZA	
SNAGE	SLABOSTI
- Iznimno očuvana i prostorno cjelovita povijesna jezgra s prepoznatljivom urbanističkom matricom, zidinama, kulama, palačama i sakralnim građevinama - Fortifikacijski sustav ima snažnu identitetsku i razvojnu vrijednost, a za dio prioriteta sastavnica već postoje projektne i konzervatorske podloge - Baštinski fond obuhvaća sakralnu, ruralnu, arheološku i otočnu baštinu, kulturni krajolik, suhozide i povijesna naselja - Živa nematerijalna baština (Moreška, Kumpanije, Moštra, bratovštine, Vela setemana, glazba i tradicijska znanja) koja materijalnim lokalitetima daje autentičan sadržaj - Postoje pozitivni primjeri obnove i aktivacije, među kojima se ističu Gradski muzej, Centar Marka Pola, Ljetno kino te pojedini muzejski i sakralni prostori - Projekt FORTIC donosi iskustvo međunarodne suradnje, katalogizacije fortifikacija i programa Noć tvrđava - Korčula je već snažno prepoznata kao destinacija kulturnog turizma, što pruža tržišnu osnovu za kvalitetnije i cjelogodišnje kulturne sadržaje. - Dionici raspolažu konkretnim projektnim idejama i jasno prepoznaju vodeće	- Upravljanje je rascjepkano između Grada, ustanova, turističkog sektora, crkvenih subjekata, udruga, itd., bez jedinstvene linije odgovornosti za provedbu - Koordinacija se često odvija projektno ili ad hoc, te ne postoji trajni mehanizam koji povezuje prioritete, proračun, projektnu pripremu i praćenje rezultata - Ljudski, stručni i administrativni kapaciteti ograničeni su, a postojeći zaposlenici preopterećeni poslovima dokumentacije, nabave, koordinacije i izvještavanja - Financiranje je nestabilno i nedostatno u odnosu na troškove obnove, dok se ulaganja često oslanjaju na povremene natječaje umjesto na višegodišnji program - Širi projektni portfelj nije dovoljno rangiran prema kulturnoj vrijednosti, hitnosti, spremnosti i održivosti, stoga dio pripremljenih ili započetih projekata ostaje nedovršen - Za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule izrađena je digitalna Konzervatorska podloga, ali za cijelo administrativno područje Grada nije uspostavljena objedinjena evidencija stanja, vlasništva, dokumentacije, rizika, troškova i spremnosti kulturnih dobara, osobito arheološke, otočne i ruralne baštine

prioritete, posebno južni zid, Kulu Svih Svetih, kneževe kule i Fortecu ● U svim sektorima prisutno je razumijevanje da baština nije samo turistički resurs, nego temelj identiteta, javnog prostora i kvalitete života.	● Za dio prostora nisu unaprijed riješeni buduća namjena, upravitelj, operativni troškovi i izvor redovitog održavanja nakon kapitalne obnove ● Interpretacija je neujednačena. Pojedini postavi i oznake su zastarjeli ili nedovršeni, a sakralne zbirke, arheološki lokaliteti i manje vidljivi slojevi baštine predstavljaju se fragmentirano ● Programi i posjetiteljska ponuda izrazito su sezonski, dok lokalna publika, djeca, mladi i stanovnici izvan vrhunca sezone nisu dovoljno sustavno uključeni ● Javna i komunalna infrastruktura u pojedinim baštinskim prostorima (odvodnja, kanalizacija, pristup, parkiranje, otpad i uređenje javnih površina) nije dovoljno integrirana s ciljevima zaštite ● Postoji prostorna neravnoteža. Povijesna jezgra dominira ulaganjima i promocijom, dok su ruralna naselja, otočići i pojedini sakralni i krajobrazni lokaliteti slabije obuhvaćeni ● Provedba pravila na terenu nije uvijek dosljedna, osobito kod zauzimanja javnih površina, neprimjerenih zahvata na kamenu i zaštite svakodnevnih funkcija povijesne jezgre
PRILIKE	PRIJETNJE
● Fondovi EU, programi transnacionalne i prekogranične suradnje, te nastavak kooperacije pokrenute kroz projekt FORTIC, mogu pomoći u financiranju	● Rast turističkog pritiska, jednodnevnih posjeta i komercijalnog zauzimanja prostora može smanjiti prohodnost, oštetiti kulturna dobra i potisnuti javne funkcije

obnove, digitalizaciji, edukaciji i razvoju novih modela upravljanja • Postojeća dokumentacija omogućuje usmjeravanje na mali broj pripremljenih projekata i brže pokretanje intervencija kada se otvore odgovarajući izvori • Uspostava stalnog koordinacijskog i provedbenog mehanizma može pretvoriti postojeću mrežu dionika u funkcionalan sustav upravljanja • Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule, povezane rute i mogući model zajedničke ulaznice mogu povezati lokalitete, interpretaciju i podatke • Digitalna interpretacija, proširena stvarnost, virtualne zbirke, označavanje i tematske karte mogu povećati dostupnost bez dodatnog fizičkog opterećenja osjetljivih prostora • Cjelogodišnji kulturni, obrazovni, znanstveni i kreativni programi mogu aktivirati obnovljene prostore, razvijati lokalnu publiku i smanjiti sezonsku ovisnost • Povezivanje materijalne i nematerijalne baštine otvara prostor za autentične programe, lokalne proizvode, kreativne industrije i kvalitetnija radna mjesta • Sakralne, ruralne, arheološke i otočne tematske cjeline mogu prostorno rasporediti posjete i ravnopravnije uključiti naselja izvan povijesne jezgre • Razmjena znanja s gradovima poput Pule, Šibenika, Dubrovnika, itd. može ubrzati	• Depopulacija, apartmanizacija i rast troškova života mogu povijesnu jezgru pretvoriti u sezonski ili muzealizirani prostor bez stalne zajednice • More, sol, intenzivne oborine, toplinski ekstremi, požar, potres i drugi rizici povećavaju troškove zaštite i ugrožavaju kamene građevine i javne prostore • Ovisnost o projektnim pozivima i ograničen pristup pojedinim financijskim mehanizmima mogu odgoditi ulaganja unatoč pripremljenoj dokumentaciji • Složeni upravni, vlasnički i konzervatorski postupci mogu produljiti rokove, povećati troškove i obeshrabriti manje vlasnike, župe i udruge • Neriješeni vlasnički odnosi, zapuštene kuće i vlasnici bez interesa ili kapaciteta za obnovu mogu ubrzati fizičko propadanje i gubitak stambene funkcije • Neprimjerene adaptacije, novi materijali i nekontrolirana izgradnja mogu postupno narušiti autentičnost urbanih, ruralnih i krajobraznih cjelina • Odlazak stručnih ljudi i starenje članstva udruga i nositelja tradicije mogu oslabiti provedbene kapacitete i prekinuti prijenos nematerijalne baštine • Promjene političkih ili institucionalnih prioriteta mogu zaustaviti započete projekte i svesti Plan upravljanja kulturnom baštinom na formalni dokument bez provedbenog kontinuiteta • Loša odvodnja, kanalizacija, promet, otpad i druga infrastrukturna opterećenja mogu
--	--

primjenu provjerenih upravljačkih i financijskih modela • Prihodi od ulaznica, vođenja i primjerenih programa mogu se transparentno reinvestirati u preventivno održavanje i manje vidljive dijelove baštine • Sustavno uključivanje škola, mladih i lokalnih nositelja tradicije može ojačati prijenos znanja i osigurati buduće korisnike i čuvare baštine • Adaptivna uporaba nedovoljno iskorištenih prostora može osigurati nove javne, kulturne i obrazovne funkcije bez širenja gradnje	izravno ubrzati oštećenja i smanjiti kvalitetu baštinskog prostora • Prekomjerna komercijalizacija kulturnih praksi može oslabiti njihovu autentičnu društvenu i obrednu funkciju • Otvaranje novih prostora bez osiguranog upravitelja, osoblja i održavanja može stvoriti trajne operativne obveze koje lokalni sustav ne može financirati
---	--

7.2.1. Interpretacija nalaza intervjua

Intervjui pokazuju vrlo visok stupanj suglasnosti o temeljnim snagama i problemima. Korčula nema problem nedostatka baštinske vrijednosti ni razvojnih ideja, nego problem pretvaranja tih vrijednosti i ideja u dovršene, održavane i upravljački održive rezultate. Bogatstvo i cjelovitost povijesne jezgre, fortifikacija, sakralne, ruralne i otočne baštine predstavljaju iznimno snažnu osnovu. Jednako je važna živa nematerijalna baština, koja prostorima daje sadržaj i razlikuje Korčulu od destinacija čija se ponuda temelji samo na fizičkim spomenicima. Najveći jaz nalazi se između projektne pripreme i provedbe. Za dio fortifikacijskog sustava postoje dokumentacija i razrađene namjene, ali dionici istodobno navode nedovršene projekte, nejasne odgovornosti, manjak ljudi i ovisnost o natječajima za financiranje. To pokazuje da nova lista projekata sama po sebi neće biti dovoljna za poboljšanje postojećeg stanja. Presudno je odrediti portfelj, imenovati odgovorne osobe, povezati ga s proračunom i za svaki obnovljeni prostor unaprijed odrediti upravitelja, program i trošak održavanja.

Turizam se pojavljuje kao istodobna snaga, prilika i prijetnja. Prepoznatljivost Korčule stvara potražnju i mogućnost prihoda, ali koncentracija posjeta i komercijalnih sadržaja u povijesnoj jezgri ugrožava prohodnost, stanovanje i autentičnost svakodnevnog života. Strateški odgovor zato nije maksimiziranje broja posjetitelja, već upravljanje opterećenjem, razvoj sadržaja izvan

vršnih termina i povezivanje šire mreže lokaliteta. Nalazi također upozoravaju da zaštita ne može biti ograničena samo na reprezentativne građevine. Komunalna infrastruktura, odvodnja, promet, otpad, javne površine i način stanovanja izravno utječu na stanje i doživljaj baštine, dok se istodobno ruralna, sakralna, arheološka i otočna baština moraju uključivati u operativno prezentiranu baštinu, prema kulturnoj vrijednosti i stvarnoj spremnosti, bez stvaranja novog, neprovedivog popisa ulaganja.

7.3. SWOT analiza na temelju anketnih upitnika

Tablica 52 Rezultati SWOT analize na temelju ispunjenih anketnih upitnika

SWOT ANALIZA	
SNAGE	SLABOSTI
- Povijesna jezgra, fortifikacije, sakralne građevine, palače i karakteristična urbana matrica prepoznati su kao iznimno očuvana i autentična cjelina - Prirodno i kulturno okruženje promatraju se kao jedinstvena vrijednost te se kameni grad, zelenilo, more, ruralni krajolik, suhozidi, maslinici i povijesni putovi međusobno nadopunjuju - Fizička baština je i dalje prostor živih praksi, koncerata, procesija, Moreške, Moštre, tradicijskih plesova, proba, susreta i svakodnevnog života zajednice - Kulturne udruge, župe i stanovnici ulažu znatan volonterski rad i vlastita sredstva u održavanje prostora, programa, arhiva, nošnji i lokalnih tradicija - Vrtić, škola, arhiv i muzej već koriste baštinu kao otvorenu učionicu i izvor lokalnog znanja, što daje snažnu osnovu za međugeneracijski prijenos	- Sredstva za obnovu i redovito održavanje nisu stabilna ni dostatna, a velik dio tereta snose vlasnici, župe, udruge i volonteri s ograničenim proračunima - Postoji vidljiv zaostatak održavanja na južnom zidu, Kuli Svih Svetih, kamenim ulicama, Kneževu prolazu, pojedinim crkvama, zgradi Bratske sloge i drugim lokalnim prostorima - Manjak dostupnih stručnih kapaciteta, lokalno dostupne konzervatorske podrške, projektnog menadžmenta i administrativne pomoći manjim vlasnicima i organizacijama - Suradnja je često dobra na pojedinačnim projektima, ali nije pretvorena u trajni sustav zajedničkog planiranja, ranog uključivanja i praćenja provedbe - Digitalna dokumentacija, virtualne zbirke, interpretacijski sadržaji i povezivanje arhivske, muzejske i nepokretne baštine nedovoljno su razvijeni

● Postoji širok institucionalni krug (Grad, Ministarstvo, Konzervatorski odjel, Županija, javna poduzeća, ustanove, Crkva, udruge i vlasnici) koji može podržati provedbu Plana ● Baština već ima važnu ulogu u turizmu, kulturi i obrazovanju te visoku lokalnu, nacionalnu i međunarodnu prepoznatljivost ● Povijesna jezgra bez motornog prometa pruža vrijedan pješački i obrazovni prostor, osobito za djecu i organizirane lokalne programe ● Arhivsko, muzejsko i konzervatorsko znanje omogućuje stručno utemeljeno istraživanje, dokumentiranje i obnovu kulturnih dobara ● Među ispitanicima postoji snažan konsenzus da baština mora ostati živa, dostupna lokalnoj zajednici i povezana s kvalitetom života	● Upravljanje i korištenje prostora pretežno su prilagođeni ljetnom turizmu, dok su obrazovne, dječje i cjelogodišnje potrebe lokalne zajednice slabije zastupljene ● Složeni vlasnički i administrativni odnosi usporavaju obnovu, a privatni vlasnici nemaju dovoljno jasne smjernice, poticaje ni stručnu pomoć ● Ruralna baština i javni prostori u manjim naseljima imaju slabiju institucionalnu i financijsku potporu te u velikoj mjeri ovise o lokalnom volonterstvu ● Parkiranje, promet, dostava, komunalna infrastruktura i zauzimanje javnih površina nisu dovoljno usklađeni sa zaštitom i svakodnevnim korištenjem baštine ● Neprimjerena obnova kamenih kuća, betoniranje vrtova te korištenje neadekvatnih materijala postupno narušavaju ruralni i urbani identitet ● Preventivno održavanje i upravljanje rizicima nisu razvijeni kao redoviti sustavi, zbog čega se često reagira tek kada zahvati postanu hitni i skupi ● Nedostatak mladih članova i volontera ugrožava održavanje lokalnih prostora i kontinuitet kulturnih praksi
PRILIKE	PRIJETNJE
● Fondovi EU, nacionalni programi i županijske potpore mogu se usmjeriti na obnovu, digitalizaciju, edukaciju i jačanje otpornosti	● Komercijalizacija, apartmanizacija i rast turističkih kapaciteta mogu smanjiti prisutnost obitelji, oslabiti ulogu lokalne zajednice u životu povijesne jezgre i pretvoriti ju u sezonsku kulisu

● Digitalizacija arhivske i projektne dokumentacije, virtualne izložbe i tematske ture mogu povezati znanje institucija i učiniti ga dostupnim stručnjacima, građanima i posjetiteljima ● Angažiranje vanjskih stručnjaka za pripremu projektnih prijedloga, provedbu projekata i javnu nabavu može nadoknaditi veliki dio nedostatka stručnih kadrova ● Sadržaji prilagođeni djeci (taktilne makete, slikovnice, interaktivni vodiči i sigurne edukativne rute) mogu baštinu uključiti u redoviti odgojno-obrazovni rad ● Cjelogodišnji programi, radionice, izložbe i izvedbe mogu aktivirati baštinske prostore izvan ljeta i snažnije uključiti stanovnike ● Formalizirana suradnja arhiva, muzeja, škola, vrtića, župa, udruga, javnih poduzeća i turističkih dionika može povećati kvalitetu i doseg programa ● Program preventivnog održavanja, plan javnih površina i plan upravljanja rizicima mogu smanjiti buduće troškove i zaštititi prioritetna dobra ● Smjernice, sufinanciranje i stručna pomoć privatnim vlasnicima, župama i udrugama mogu potaknuti kvalitetnu obnovu i spriječiti neprimjerene zahvate ● Postrana, Žrnovo i druge ruralne i sakralne cjeline mogu se uključiti u tematske rute i programe, uz zadržavanje njihove primarne funkcije za zajednicu ● Bolje upravljanje pješačkim koridorima, parkiranjem, infrastrukturom i	● Iseljavanje i starenje stanovništva mogu prekinuti svakodnevnu uporabu prostora i prijenos lokalnog znanja, običaja i volonterskog angažmana ● Klimatske promjene, vremenski ekstremi i starenje građevina mogu povećati broj hitnih sanacija i ubrzati propadanje nezaštićenih objekata ● Nedostatak sredstava u odnosu na opseg potreba može dovesti do trajnog odgađanja radova na objektima čije se stanje već pogoršava ● Neriješeni vlasnički odnosi i vlasnici bez interesa ili kapaciteta za obnovu mogu povećati broj zapuštenih i neprimjereno prenamijenjenih nekretnina ● Parkiranje na povijesnim trgovima, betoniranje vrtova, promet te neusklađeni infrastrukturni zahvati mogu nepovratno promijeniti izgled i funkciju zaštićenih prostora ● Neprimjereni materijali i parcijalne adaptacije bez dovoljno stručnog vodstva mogu postupno izbrisati autentične detalje kamenih kuća i javnih površina ● Administrativna složenost i nedostatak stručne pomoći mogu obeshrabriti manje vlasnike, udruge i župe od pravovremene pripreme projekata ● Trajno davanje prednosti turističkoj uporabi pred obrazovanjem i lokalnim životom može oslabiti društvenu legitimnost zaštite baštine ● Nedovoljna zaštita ruralne, sakralne i krajobrazne baštine može produbiti
---	---

ugostiteljskim inventarom može istodobno povećati dostupnost i zaštititi javni prostor ● Povezivanje baštine s energetsom učinkovitošću, održivom infrastrukturom, kreativnim industrijama i lokalnim poduzetništvom može proširiti razvojni učinak ulaganja ● Besplatni ili povlašteni lokalni programi i obveze javnih upravitelja mogu osigurati da obnovljeni prostori stvarno služe građanima ● Sustavna edukacija mladih i volontiranje mogu obnoviti bazu budućih nositelja tradicije i čuvara prostora	prostornu neravnotežu i gubitak vrijednosti izvan stare jezgre ● Ako koordinacija ostane neformalna, pojedinačne dobre suradnje neće osigurati kontinuitet projekata ni provedbu zajedničkih prioriteta ● Plan bez odgovorne osobe, financijske potpore i sustava praćenja mogao bi ostati deklarativan, dok bi se problemi nastavili rješavati reaktivno
---	---

7.3.1. Interpretacija nalaza anketnih upitnika

Upitnici potvrđuju temeljne institucionalne nalaze intervjua, ali ih prevode na razinu svakodnevnog iskustva. Problemi zaštite vidljivi su kroz otežano kretanje dječjih skupina, parkiranje na povijesnim trgovima, propadanje krovova i spremišta, neprimjerenu obnovu kamenih kuća, nedostatak stručne pomoći vlasnicima te volontersko održavanje prostora koje javni sustav ne pokriva dovoljno stabilno. Posebna vrijednost upitnika jest snažan naglasak na baštini kao infrastrukturi zajednice. Vrtić i škola povijesni grad promatraju kao živu učionicu; udruge i župe kao prostor tradicije, susreta i vjerskog života; arhiv i muzej kao izvor znanja; a javna poduzeća kao prostor u kojem infrastrukturne intervencije moraju biti unaprijed usklađene sa zaštitom. Upravljanje stoga mora uključiti širi krug aktera od samih kulturnih ustanova i turističkih organizacija.

Upitnici jasnije od intervjua otkrivaju teritorijalnu neravnotežu. Ulazni podaci iz Postrane i Žrnova navode konkretne potrebe ruralne arhitekture, suhozida, sakralnog krajolika i društvenih prostora, uz osjećaj da je povijesna jezgra vidljivija i lakše dolazi do financiranja. Odgovor stoga ne može biti jednako financiranje svih prijedloga, već transparentni kriteriji prioriteta, stručna pomoć manjim nositeljima i program preventivnog održavanja koji obuhvaća cijelo administrativno područje. Istodobno se otvara vrlo konkretna razvojna prilika i mogućnost povezivanja obrazovanja, digitalizacije i cjelogodišnjeg korištenja. Taktilni i

interaktivni sadržaji, virtualne zbirke, lokalne publikacije, radionice i vođeni programi mogu povećati dostupnost baštine uz relativno ograničena fizička opterećenja, no njihov uspjeh ponajviše ovisi o stabilnim partnerstvima i obvezi upravitelja da dio programa kontinuirano usmjeravaju lokalnoj zajednici.

7.4. Integrirana interpretacija SWOT nalaza

Usporedna analiza nalaza iz intervjua i anketnih upitnika pokazuje visok stupanj podudarnosti u procjeni postojećeg stanja. Obje skupine dionika prepoznaju iznimnu vrijednost i prepoznatljivost korčulanske kulturne baštine, važnost živih tradicija te snažnu povezanost baštine s identitetom i svakodnevnim životom lokalne zajednice. Istodobno se ponavljaju ista ograničenja, koja se očituju u nedostatnom i nestabilnom financiranju, ograničenim stručnim i provedbenim kapacitetima, neujednačenom održavanju, složenim vlasničkim odnosima i nedovoljno razvijenoj koordinaciji među nositeljima upravljanja. Razlike između dviju skupina izvora prvenstveno proizlaze iz različitih uloga i iskustava dionika. Intervjui snažnije ističu pitanja upravljačkog sustava, odgovornosti, projektne pripreme, određivanja prioriteta i dugoročne održivosti ulaganja.

Anketni upitnici tu sliku dopunjuju iskustvima korisnika, vlasnika, ustanova, udruga i lokalnih zajednica, osobito u pogledu svakodnevnog održavanja, dostupnosti stručne pomoći, korištenja javnih prostora, obrazovnih sadržaja te položaja baštine u manjim naseljima. Te perspektive nisu suprotstavljene, već zajedno pokazuju razliku između strateških namjera i stvarnih uvjeta provedbe. Slično vrijedi i za procjene međuinstitucionalne suradnje. Pojedini dionici navode vrlo dobru suradnju na konkretnim projektima i programima, dok se istodobno gotovo u svim izvorima prepoznaje nedostatak trajnog mehanizma koordinacije. Korčula, prema tome, raspolaže iskustvom, znanjem i razvijenim odnosima među brojnim dionicima, ali se suradnja još u velikoj mjeri oslanja na pojedinačne inicijative, osobni angažman i projektne prilike. Postoje primjeri dobre prakse, ali još nije uspostavljen jedinstven provedbeni model koji bi ih pretvorio u redovit i ponovljiv način rada. Integrirani nalazi također potvrđuju dvojaku ulogu turizma.

Turistička prepoznatljivost stvara mogućnosti za aktivaciju baštine, razvoj sadržaja i ostvarivanje prihoda, ali istodobno povećava pritisak na povijesnu jezgru, javne prostore i lokalne funkcije. Ključni izazov stoga nije dodatno širenje popisa projekata, već jasnije

određivanje prioriteta, povezivanje ulaganja s budućim upravljanjem i održavanjem, te usklađivanje turističkog korištenja s očuvanjem autentičnosti i kvalitete života lokalne zajednice.

Tablica 53 Implikacije SWOT analize za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule

Strateška kombinacija	Implikacija za Plan
SO – iskoristiti snage za prilike	Povezati očuvanu fortifikacijsku, sakralnu i nematerijalnu baštinu u mrežne, cjelogodišnje i digitalno podržane programe, koristeći postojeće institucije i projektna partnerstva.
WO – prilikama ukloniti slabosti	Europske i nacionalne izvore usmjeriti ne samo na radove, nego i na projektnu pripremu, baze podataka, stručne kapacitete, poslovne modele i preventivno održavanje.
ST – snagama ublažiti prijetnje	Aktivnu lokalnu zajednicu, obrazovne ustanove i nositelje tradicije koristiti kao protutežu turistifikaciji, depopulaciji i gubitku autentične funkcije prostora.
WT – smanjiti izloženost	Uspostaviti jasnu odgovornost, prioritetni portfelj, kontrolu javnih površina, pomoć vlasnicima i plan rizika kako bi se spriječilo istodobno djelovanje propadanja, administrativnih zastoja i manjka sredstava.

7.5. Ključni razvojni izazovi

Integrirana interpretacija SWOT nalaza upućuje na pet međusobno povezanih razvojnih izazova. Oni ne proizlaze iz nedostatka baštinskih vrijednosti, razvojnih ideja ili angažiranih dionika, već iz potrebe da se postojeći potencijali povežu u stabilan, usmjeren i provediv sustav upravljanja. Njihovo rješavanje stoga predstavlja osnovu za određivanje strateškog cilja, posebnih ciljeva, mjera i projekata Plana.

1. Uspostavljanje jasnog i provedivog sustava upravljanja

Upravljanje kulturnom baštinom trenutačno je raspoređeno između Grada, kulturnih ustanova, vjerskih zajednica, turističkog sektora, udruga, javnih poduzeća i vlasnika kulturnih dobara. Takva širina dionika predstavlja važan resurs, ali bez jasno utvrđenih odgovornosti otežava usklađivanje prioriteta, pripremu projekata i praćenje rezultata. Ključni izazov je postojeću suradnju, koja često ovisi o pojedinačnim inicijativama i konkretnim projektima, pretvoriti u trajan način rada. To zahtijeva jasnu podjelu odgovornosti, redovitu koordinaciju i izravno povezivanje planiranih aktivnosti s nositeljima provedbe, rokovima i izvorima financiranja.

2. Određivanje prioriteta i dovršavanje strateških ulaganja

Potrebe za obnovom, uređenjem i aktivacijom kulturne baštine znatno su veće od raspoloživih financijskih, stručnih i administrativnih kapaciteta. Istodobno postoji veći broj projektnih ideja i lokaliteta u različitim fazama pripremljenosti. U takvim okolnostima nije moguće svim zahvatima pristupati jednakom dinamikom. Plan mora omogućiti jasno rangiranje projekata prema kulturnoj vrijednosti, ugroženosti, stupnju pripremljenosti, javnom učinku i mogućnosti održivog korištenja, a prednost treba dati dovršavanju ograničenog broja strateški važnih i provedbeno spremnih ulaganja, uz izbjegavanje otvaranja novih projekata za koje nisu osigurani kapaciteti za provedbu i kasnije upravljanje.

3. Osiguravanje dugoročnog financiranja, održavanja i otpornosti baštine

Obnova kulturnog dobra ne završava završetkom građevinskih radova. Svako ulaganje stvara trajne obveze upravljanja, održavanja, programiranja i financiranja, koje je potrebno utvrditi prije početka provedbe. Poseban izazov predstavlja prijelaz s povremenih i reaktivnih sanacija na redovito preventivno održavanje utemeljeno na praćenju stanja i pravodobnom odgovoru na uočene rizike. Pritom zaštitu baštine treba uskladiti s upravljanjem odvodnjom, kanalizacijom, prometom, otpadom i drugim infrastrukturnim sustavima koji izravno utječu na stanje kulturnih dobara i kvalitetu zaštićenih prostora. Dugoročna održivost zahtijeva stabilnu kombinaciju proračunskih, projektnih i vlastitih prihoda te jasno planirana sredstva za održavanje tijekom cijelog životnog ciklusa ulaganja.

4. Očuvanje živoga grada uz održivo turističko korištenje

Turizam je važan izvor prepoznatljivosti, aktivnosti i prihoda povezanih s kulturnom baštinom, ali njegovo intenzivno i prostorno koncentrirano korištenje može potisnuti stanovanje, svakodnevne funkcije i autentične oblike lokalnog života. Posebno je važno očuvati povijesnu jezgru kao prostor u kojem se baština istodobno štiti, koristi i živi. Razvojni odgovor ne treba biti usmjeren samo na povećanje broja posjetitelja, već na kvalitetu sadržaja, ravnomjerniju raspodjelu posjeta, cjelogodišnje programe i snažnije povezivanje turističkog korištenja sa živim tradicijama i lokalnom zajednicom. Upravljanje baštinom mora pritom osigurati da komercijalna uporaba ostane usklađena s kulturnim vrijednostima, javnim interesom i svakodnevnim potrebama stanovnika.

5. Ravnomjernije uključivanje lokalne zajednice, privatnih vlasnika i baštine izvan povijesne jezgre

Dosadašnja ulaganja, vidljivost i posjetiteljska pozornost u velikoj su mjeri usmjereni prema povijesnoj jezgri Korčule, dok su ruralna, sakralna, arheološka i krajobrazna baština te kulturna dobra u manjim naseljima slabije uključeni u programe upravljanja i interpretacije. Istodobno značajan dio odgovornosti za očuvanje nose privatni vlasnici, župe, bratovštine, udruge i volonteri, često bez dostatne stručne, administrativne i financijske podrške. Ključni je izazov uspostaviti transparentne kriterije potpore, dostupnije stručno savjetovanje i modele suradnje koji će obuhvatiti cijelo područje Grada. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti uključivanju djece, mladih i obrazovnih ustanova kako bi se osigurao prijenos znanja, tradicija i odgovornosti za baštinu na buduće generacije.

Zbirno gledano, navedeni izazovi ne mogu se rješavati odvojeno. Jasniji sustav upravljanja preduvjet je kvalitetnijeg određivanja prioriteta, dok održivo financiranje i preventivno održavanje omogućuju da obnovljena kulturna dobra dugoročno ostanu očuvana i dostupna. Istodobno, turistička aktivacija može biti razvojno opravdana samo ako pridonosi očuvanju živoga grada, uključivanju lokalne zajednice i ravnomjernijem vrednovanju baštine na cijelom području Grada Korčule.

8. Vrijednost kulturne baštine i razvojni potencijal

8.1. Višedimenzionalna vrijednost kulturne baštine

Kulturna baština Grada Korčule predstavlja javno dobro i zajednički resurs čija vrijednost proizlazi iz međusobne povezanosti prostora, građevina, krajolika, predmeta, znanja i živih tradicija. Povijesna cjelina grada Korčule, fortifikacijski sustav, sakralni kompleksi, arheološki lokaliteti, ruralne cjeline, pomorska i kamenarska baština te Vela setemana, Moreška i kumpanije zajedno oblikuju prepoznatljiv kulturni identitet područja. Njihova vrijednost nije ograničena na starost, arhitektonsku kvalitetu ili formalni status zaštite, već uključuje značenje koje imaju za lokalnu zajednicu i ulogu koju mogu imati u suvremenom razvoju.

Razvojni potencijal baštine pritom ne podrazumijeva njezino neograničeno gospodarsko iskorištavanje. Aktiviranje kulturnog dobra prihvatljivo je kada pridonosi njegovu očuvanju, razumijevanju i dostupnosti, te kada stvara korist za lokalnu zajednicu. Korištenje koje ugrožava fizički integritet, potiskuje stanovanje i svakodnevne funkcije, prekida kontinuitet tradicije ili svodi baštinu na scenografiju nije održivo, čak ni kada kratkoročno stvara prihod ili povećava broj posjetitelja. Za potrebe Plana pojam vrijednost se promatra kroz kulturnu i identitetsku, društvenu, obrazovnu, prostornu i okolišnu, gospodarsku, turističku i digitalnu dimenziju, pri čemu je važno razumjeti da navedene dimenzije nisu odvojene. Obnova građevine može istodobno zaštititi kulturnu vrijednost, osigurati prostor za lokalne programe, povećati kvalitetu javnog prostora i stvoriti novu posjetiteljsku funkciju. Jednako tako, odluka usmjerena samo na jednu dimenziju može umanjiti ostale vrijednosti.

Tablica 54 Vrijednosti i razvojne mogućnosti kulturne baštine Grada Korčule

Dimenzija vrijednosti	Kako se očituje	Razvojna mogućnost
Kulturna i identitetska	Kontinuitet grada, naselja, obreda, jezika, vještina i kolektivnog pamćenja	Zaštita autentičnosti i prijenos tradicije
Društvena	Mjesta susreta, pripadnosti, suradnje i djelovanja lokalnih organizacija	Veće sudjelovanje zajednice i kvaliteta života
Obrazovna i stručna	Izvor znanja o povijesti, arhitekturi, arheologiji, umjetnosti i okolišu	Programi učenja, istraživanja i razvoja vještina

Prostorna i okolišna	Kvaliteta povijesnih naselja, krajolika, obale i javnih prostora	Revitalizacija uz klimatsku otpornost
Gospodarska i kreativna	Osnova za kulturne sadržaje, obrte, dizajn, digitalne proizvode i lokalnu proizvodnju	Cjelogodišnje aktivnosti i lokalna dodana vrijednost
Turistička	Temelj identiteta i doživljaja destinacije	Kvalitetniji posjeti i ravnomjernija raspodjela koristi
Digitalna	Dokumentiranje, očuvanje, sustavno prikupljanje i dostupnost vrijedne fotografske, audiovizualne i druge digitalne građe te povezivanje raspršenih sadržaja	Novi oblici interpretacije i upravljanja podacima

8.2. Kulturni identitet, pripadnost i društvena kohezija

Najveća vrijednost kulturne baštine Grada Korčule proizlazi iz njezina kontinuiteta u životu zajednice. Premda sve manje, povijesna jezgra još uvijek nije samo skup vrijednih građevina, već prostor stanovanja, vjerskih obreda, rada ustanova, susreta i svakodnevnog korištenja. Vela setemana povezuje bratovštine, obitelji, crkvene prostore i ulice grada, dok Moreška i kumpanije održavaju izvedbeno, glazbeno i organizacijsko znanje koje se prenosi među generacijama, a sakralna i memorijalna baština čuvaju različite slojeve lokalnog pamćenja. Baština može jačati društvenu koheziju kada lokalna zajednica sudjeluje u određivanju njezine namjene, sadržaja i načina predstavljanja. Posebnu vrijednost pritom imaju prostori koje mogu koristiti udruge, bratovštine, kulturna društva, djeca, mladi i starije stanovništvo, no sama obnova prostora bez aktivne zajednice ne osigurava njegov društveni učinak. Programi stoga trebaju biti oblikovani tako da potiču susrete različitih generacija i naselja te povezuju institucionalnu kulturu s lokalnim inicijativama.

Razvojni potencijal postoji i izvan povijesne jezgre Grada Korčule. Društveni i kulturni prostori u Račišću i Pupnatu, lokalne tradicije Žrnova i Čare, ruralna cjelina Mratin te kulturni krajolici i otočni lokaliteti omogućuju teritorijalno uravnoteženiji pristup. Ulaganja u manjim naseljima mogu poduprijeti dostupnost kulturnih sadržaja, vidljivost lokalnih identiteta i uključivanje stanovnika koji nisu neposredno povezani s programima u gradskom središtu. Uspostava besplatnih WiFi točaka može dodatno povećati dostupnost digitalnih kulturnih sadržaja i

pridonijeti raspoređivanju posjetitelja izvan grada Korčule. Interpretacija pojedinih kulturnih dobara može se unaprijediti diskretnim oznakama s QR kodovima, koje uz niže troškove i manji vizualni utjecaj na prostor smanjuju potrebu za postavljanjem većih interpretacijskih ploča.

8.3. Obrazovanje, istraživanje i prijenos znanja

Raznolikost baštine omogućuje razvoj obrazovnih sadržaja koji povezuju lokalnu povijest, arheologiju, povijest umjetnosti, graditeljstvo, geografiju, biologiju, glazbu, izvedbene umjetnosti i građanski odgoj. Povijesna planimetrija grada, fortifikacije, sakralna umjetnost, špiljski lokaliteti, brodograđevna i pomorska tradicija, kamenolomi i poljoprivredni krajolici pritom se mogu koristiti kao otvoreni obrazovni resursi. Suradnja škola, vrtića, muzeja, knjižnice, Centra za kulturu, udruga, bratovština i stručnjaka može oblikovati cjelogodišnje programe koji nisu vezani samo uz pojedinačne manifestacije. Potencijal uključuje lokalne kurikulare, terensku nastavu, radionice tradicijskih vještina, rad s muzejskim i arhivskim izvorima, volontiranje mladih, stručne prakse, ljetne škole i programe građanske znanosti, dok digitalizirani sadržaji mogu proširiti dostupnost i povezati lokalne učenike s istraživačima i obrazovnim ustanovama izvan otoka.

Baštinski projekti mogu služiti i razvoju stručnih kompetencija. Konzervatorski i restauratorski radovi, dokumentiranje, geodetsko snimanje, arheološka istraživanja, upravljanje zbirkama, interpretacija i digitalizacija stvaraju mogućnosti za suradnju s visokim učilištima i stručnim organizacijama. Dugoročna vrijednost takvih suradnji povećava se kada rezultati ostaju dostupni lokalnim ustanovama i kada se osposobljavaju lokalni djelatnici. Uspješan primjer predstavlja digitalna knjižnica Virtualna Korčula, odnosno VirKO, koju pod stručnim i operativnim vodstvom Gradske knjižnice Ivan Vidali Korčula razvijaju Knjižnica, Gradski muzej Korčula i Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo. Virtualna Korčula služi pohrani, zaštiti i javnoj dostupnosti digitalizirane knjižnične, muzejske i arhivske građe. Od Virtualne Korčule treba razlikovati Konzervatorsku podlogu za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, kao službenu stručnu podlogu dostupnu putem Informacijskog sustava kulturne baštine Republike Hrvatske, jedinstvenu upravljačku evidenciju iz mjere 1.1., te predloženi sustav digitalne interpretacije kulturne baštine iz mjere 5.2., koji povezuje postojeće digitalne resurse i stručno provjerene sadržaje bez uspostavljanja paralelne platforme. Navedene digitalne izvore i sustave potrebno je koristiti komplementarno, uz jasno utvrđene odgovornosti, stručnu provjeru sadržaja i izbjegavanje nepotrebnog dupliciranja digitalne građe i infrastrukture.

8.4. Prostorna revitalizacija i kulturni krajolik

Kulturna baština određuje prostornu kvalitetu Korčule i okolnih naselja. Očuvane cjeline, fortifikacije, crkve, javni prostori, suhozidi, polja, obala i otočići zajedno oblikuju kulturni krajolik, dok sama ulaganja u baštinu mogu unaprijediti sigurnost, dostupnost i kvalitetu javnih prostora te vratiti funkciju zapuštenim građevinama. Pritom je posebno važna povezanost pojedinačnih zahvata s uređenjem ulica, obale, zelenih površina, pješačkih pravaca i komunalne infrastrukture. Poseban potencijal za takav pristup ima fortifikacijski sustav, čije se kule, zidovi, prolazi i Forteca mogu povezati u jedinstvenu prostornu i interpretacijsku cjelinu, čime bi se omogućilo jasnije predstavljanje povijesnog obrambenog sustava, usmjeravanje posjetitelja i usklađeno upravljanje sadržajima. Obnova južnog obrambenog zida te uređenje Kule Revelin, Velike i Male kneževe kule, Kule Svih Svetih i Fortece mogu postupno oblikovati povezanu mrežu baštinskih prostora, uz prilagodbu svakog zahvata nosivom kapacitetu prostora te osiguravanje njegova redovitog održavanja. Revitalizacija povijesne jezgre treba očuvati njezinu stambenu i svakodnevnu funkciju te omogućiti primjereno korištenje praznih i nedovoljno korištenih prostora, pri čemu, primjerice, Grad može povezati evidenciju takvih prostora sa stručnom podrškom vlasnicima i programima sufinanciranja konzervatorski prihvatljivih zahvata, slijedeći iskustva Dubrovnika, Makarske i drugih usporedivih povijesnih gradova, uz procjenu pravne, financijske i prostorne primjenjivosti pojedinog modela na Korčulu.

Za kulturni krajolik Vrnika, zaštićeni krajolik sv. Anton, park šumu Hober, ruralnu cjelinu Mratin i arheološke lokalitete potrebno je planirati zahvate koji povezuju zaštitu baštine s očuvanjem okoliša, uređenjem pristupnih staza i postojećim načinima korištenja prostora. Opseg posjetiteljske infrastrukture treba prilagoditi osjetljivosti i nosivom kapacitetu svakog lokaliteta, dok se njihova vrijednost može predstaviti vođenim programima, označenim rutama, digitalnom interpretacijom i manjim intervencijama koje čuvaju obilježja krajolika.

8.5. Kulturna produkcija, kreativne djelatnosti i lokalna ekonomija

Kulturna baština može poduprijeti razvoj lokalne ekonomije kroz kulturnu produkciju, tradicijske obrte, dizajn, izdavaštvo, audiovizualne i digitalne sadržaje, gastronomiju, lokalne proizvode i stručne usluge povezane s obnovom. Takav razvoj ima najveću vrijednost kada se znanje, rad i prihod zadržavaju u lokalnoj zajednici, te kada proizvodi proizlaze iz stvarnog

razumijevanja baštine. Kamenoklesarstvo, brodogradnja, obrada drva, izrada kostima i opreme za tradicijske izvedbe, glazbena i scenska produkcija te rad s lokalnim prehrambenim proizvodima predstavljaju područja mogućeg povezivanja baštine i suvremenog stvaralaštva. Kako bi se to postiglo potrebni su prostori za rad, mentorstvo, edukacija, pristup opremi i kanali prodaje, pri čemu obnovljeni baštinski prostori mogu povremeno služiti radionicama, rezidencijama i prezentaciji lokalnih autora, naravno ako su takve funkcije konzervatorski i operativno primjerene.

Plan upravljanja ne pretpostavlja unaprijed da će svaki kulturni prostor ostvarivati tržišni prihod ili biti profitabilan. Dio programa ima javnu, obrazovnu ili zajedničku funkciju, te zahtijeva stabilno javno financiranje, dok je sam gospodarski potencijal potrebno procjenjivati prema kvaliteti radnih mjesta, cjelogodišnjoj aktivnosti, uključenosti lokalnih dobavljača i doprinosu održavanju baštine, a ne samo prema broju prodanih ulaznica ili kratkoročnom prihodu.

8.6. Održivi kulturni turizam i upravljanje posjetiteljskim iskustvom

Kulturna baština čini temelj turističke prepoznatljivosti Korčule, ali njezin razvojni doprinos ovisi o načinu upravljanja posjetima. Potencijal se nalazi u produljenju boravka, kvalitetnijem razumijevanju prostora, većoj potrošnji na lokalne kulturne i kreativne sadržaje te ravnomjernijoj raspodjeli posjeta tijekom godine i među naseljima. Povećanje broja posjetitelja u već opterećenim dijelovima povijesne jezgre nije samo po sebi razvojni cilj.

Mreža interpretacijskih centara i tematskih ruta može povezati fortifikacije, sakralnu baštinu, arheološke lokalitete, viteške plesove, pomorsku i kamenarsku tradiciju. Zajednička interpretacijska osnova, koordinirano radno vrijeme, objedinjene informacije i moguća zajednička ulaznica olakšali bi planiranje posjeta i raspodjelu tokova, dok sami sadržaji trebaju biti prilagođeni različitim publikama, uključujući lokalno stanovništvo, obitelji, škole, individualne posjetitelje i organizirane grupe.

Razvoj izvan glavne sezone treba povezati s kalendarom lokalnih programa, obrazovnim i stručnim događanjima, rezidencijama, manjim festivalima i vođenim tematskim obilascima. Programi moraju poštovati značenje vjerskih i tradicijskih događanja, a nematerijalna baština se ne smije prilagođavati isključivo očekivanjima turističkog tržišta, već se uvjeti njenog javnog predstavljanja trebaju dogovarati s nositeljima tradicije.

8.7. Digitalizacija, interpretacija i dostupnost

Digitalna tehnologija omogućuje dokumentiranje stanja, povezivanje raspršenih lokaliteta i dostupnost sadržaja izvan fizičkih ograničenja prostora. Izrađena Konzervatorska podloga osigurava detaljnu digitalnu stručnu osnovu za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, dok projekt FORTIC uključuje digitalnu i proširenu interpretaciju fortifikacijske baštine. Javni sustav digitalne interpretacije može se dalje razvijati povezivanjem postojećih resursa, uključujući tematske karte, digitalne zbirke, audiovodiče, sadržaje proširene stvarnosti i obrazovne materijale. Digitalizacija pritom mora biti zasnovana na provjerenim podacima i jasnim pravima korištenja, pri čemu javno dostupne sadržaje treba odvojiti od stručnih i sigurnosno osjetljivih podataka. Potrebno je planirati i dugoročno održavanje sustava, pohranu, ažuriranje, pristupačnost osobama s invaliditetom i višejezičnost.

Digitalni sadržaji ne zamjenjuju neposredno iskustvo baštine, ali mogu smanjiti pritisak na osjetljive lokalitete, omogućiti virtualni pristup nedostupnim prostorima i povezati fizičke posjete s dodatnim znanjem. Dodana vrijednost nastaje tek kada su digitalni proizvodi dio jedinstvene interpretacijske strategije i kada ih lokalne ustanove mogu samostalno ažurirati.

8.8. Projektna spremnost i razvojni portfelj

Grad Korčula najvišu je razinu projektne spremnosti dosegno u području fortifikacijske baštine, gdje je oblikovan portfelj međusobno povezanih investicijskih cjelina, razrađenih kroz konzervatorske elaborate, glavne i izvedbene projekte, projekte stalnih postava, studije izvedivosti i financijske analize. Takva razina pripremljenosti pruža kvalitetnu osnovu za određivanje prioriteta, faznu provedbu ulaganja i pravodobno kandidiranje projekata za nacionalne i europske izvore financiranja.

Središnju stratešku cjelinu predstavlja projekt Južni zid, usmjeren na obnovu i povezivanje južnog poteza fortifikacijskog sustava. Njime su obuhvaćeni Kula Svih Svetih, Kula Revelin, Velika i Mala kneževa kula te pripadajuće zidine, prolazi i prostori uz Knežev dvor i Ljetno kino. Pojedini zahvati unutar te cjeline u projektnoj, upravnoj i financijskoj dokumentaciji vode se odvojeno, uključujući projekt revitalizacije obrambenih utvrda Grada Korčule, što omogućuje njihovu etapnu pripremu i provedbu. Za Kulu Svih Svetih te Veliku i Malu kneževu kulu izrađeni su glavni projekti, a u veljači 2023. godine ishođene su i pravomoćne građevinske dozvole. Za Kulu Revelin izrađeni su glavni i izvedbeni projekt te su tijekom 2021. godine

pribavljene odgovarajuće potvrde glavnog projekta. Planirani zahvati obuhvaćaju interpretacijske i višenamjenske prostore, vidikovce, prostore za izvedbe Moreške i drugih kulturnih programa te ponovno uspostavljanje pješačke veze duž južnoga obrambenog poteza, pri čemu se konkretan pravac i režim pristupa utvrđuju zasebno za svaku sastavnicu prema konzervatorskim, tehničkim, vlasničkim i upravljačkim uvjetima. Povezivanjem ovih sadržaja može se postupno uspostaviti jedinstven sustav interpretacije fortifikacijske baštine, uz praćenje posjećenosti i povezivanje s ostalim kulturnim sadržajima Grada, dok bi se zajednička prodaja ulaznica uspostavila pod uvjetom da nadležne ustanove nakon evaluacije takav model ocijene opravdanim. Studijom izvedivosti iz 2023. godine vrijednost projekta „Revitalizacija obrambenih utvrda Grada Korčule” bila je procijenjena na 5.765.566,49 EUR, uz predviđeno trajanje provedbe od 24 mjeseca, no navedenu brojku treba korigirati zbog inflacije. Prema postojećoj studiji Gradski muzej Korčula predložen je kao budući upravitelj, uz financijsku i organizacijsku potporu Grada, dok je konačnu odluku o upravljanju potrebno potvrditi prije početka provedbe odgovarajuće faze projekta.

Zasebnu stratešku cjelinu čine Forteca i bastion sv. Vlaha, za koje su izrađeni konzervatorski elaborat, projekt rekonstrukcije te financijska analiza iz 2024. godine. Projektom je predviđeno uređenje interpretacijskog centra, vidikovca i prostora bastiona, kao i okolnog krajolika za boravak, kulturne programe i događanja na otvorenom. Vrijednost ulaganja bila je procijenjena na 2.311.126,56 EUR, uz porast cijene zbog inflacije. Uz navedene dvije cjeline, razvojni portfelj obuhvaća i druge projekte i programske cjeline. To uključuje dovršetak obnove i programsku razradu kompleksa palače Arneri, sustavno istraživanje i interpretaciju arheološke baštine i korčulanskog arhipelaga, obradu ostalih fortifikacijskih elemenata i povezanih javnih prostora, osobito Bokara, Kule Zakerjan, Kule Morskih vrata i Lođe, kao i crkvene građevine, Kuću Španić, Tre Pozzi, obalu i staze na Vrniku te kulturne i društvene prostore u Račišću i Pupnatu. Za palaču Arneri potrebno je fazno razraditi preostale zahvate i budući model korištenja, uz očuvanje postojeće funkcije depoa i provjeru mogućnosti uvođenja dodatnih kulturnih, izložbenih i obrazovnih sadržaja.

Razvojni portfelj obuhvaća projekte različite razine spremnosti i prioriteta. Stoga je prije donošenja investicijske odluke za svaki projekt potrebno procijeniti kulturnu vrijednost i hitnost zahvata, razriješiti vlasničke odnose i pravo korištenja te provjeriti stanje projektne dokumentacije, procijenjene troškove i mogućnosti sufinanciranja. Potrebno je utvrditi i

budućeg upravitelja, program rada te operativnu održivost, pri čemu model upravljanja projektima kojima se uspostavlja nova javna funkcija treba definirati prije završetka građevinskih radova. Prioritete ulaganja treba određivati na temelju navedenih kriterija, uz redovito ažuriranje podataka o projektnoj spremnosti i izvorima financiranja. Usklađenom i postupnom provedbom pojedinačnih etapa omogućit će se razvoj prostorno povezane, funkcionalne i dugoročno održive cjeline.

8.9. Financijski potencijal i operativna održivost

Razvojni potencijal baštine ovisi o sposobnosti kombiniranja kapitalnih ulaganja i dugoročnog financiranja programa, osoblja i održavanja. Kapitalni projekti mogu se financirati iz gradskog i županijskog proračuna, iz sredstava Ministarstva kulture i medija, europskih fondova i programa teritorijalne suradnje, nacionalnih fondova, donacija i drugih dostupnih izvora. Operativni troškovi, pak, zahtijevaju stabilniju kombinaciju javnog financiranja, vlastitih prihoda, programskih potpora, partnerstava i sponzorstava.

Za planirane interpretacijske centre u Kuli Svih Svetih te na Forteci i bastionu sv. Vlaha u ožujku 2024. godine izrađene su financijske analize s analizom troškova i koristi. Prema navedenim podacima ulaganje u Kulu Svih Svetih procijenjeno je na približno 1,88 milijuna EUR, a ulaganje u Fortecu i bastion sv. Vlaha na približno 2,31 milijuna EUR. Analize pretpostavljaju približno 7.700 do 8.000, odnosno 5.100 do 5.200 posjetitelja godišnje te vlastite prihode od približno 28.000 do 30.000 EUR po projektu godišnje.

Tablica 55 Usporedni prikaz ulaganja, financijskih potencijala i održivosti dvaju interpretacijskih centara

Projekt	Ulaganje	Posjetitelji godišnje	Vlastiti prihodi godišnje
Interpretacijski centar Kule Svih Svetih	oko 1,88 mil. EUR	oko 7.700 do 8.000	oko 28 do 30 tis. EUR
Interpretacijski centar Forteca i bastion sv. Vlaha	oko 2,31 mil. EUR	oko 5.100 do 5.200	oko 29 do 30 tis. EUR

Projekcije pokazuju da prihod od ulaznica i drugih vlastitih izvora neće samostalno pokriti sve troškove rada i održavanja. Za Kulu Svih Svetih navedeni su godišnji rashodi od približno 67.000 EUR, što potvrđuje potrebu za unaprijed utvrđenim operativnim i financijskim modelom. Za posjetiteljske lokalitete može se, nakon organizacijske, pravne i financijske

provjere, razmotriti postupno povezivanje odabranih funkcija, primjerice koordiniranog radnog vremena, zajedničke prodaje, prikupljanja podataka i reinvestiranja dijela prihoda u održavanje. Financijska održivost ne znači da svaka lokacija mora biti samofinancirajuća, već da je za svaki lokalitet i povezani proizvod unaprijed poznato tko pokriva troškove i koju javnu vrijednost ostvaruje.

8.10. Uvjeti za odgovorno aktiviranje razvojnog potencijala

Razvojni potencijal kulturne baštine može se ostvariti samo uz jasne ulazne i upravljačke uvjete. Prvi se odnosi na očuvanje vrijednosti i pravodobno održavanje. Drugi je uključivanje lokalne zajednice i nositelja tradicije u odluke koje utječu na značenje i korištenje dobra. Treći obuhvaća određivanje odgovornog upravitelja, realnog programa i financijskog modela prije ulaganja, dok se četvrti odnosi na praćenje učinaka na stanje dobra, stanovnike, prostor, posjetitelje i lokalnu ekonomiju. Prioritet pritom treba dati projektima koji istodobno rješavaju utvrđeni konzervatorski ili društveni problem, imaju jasnog nositelja i stvaraju dugoročnu javnu vrijednost, dok potencijal pojedinog dobra treba promatrati u odnosu na mrežu postojećih prostora i programa. Time se smanjuje udvostručavanje sadržaja, dijele troškovi i omogućuje da se različita mjesta specijaliziraju za teme koje proizlaze iz njihove stvarne vrijednosti.

Operativno gledano, najvažniji razvojni smjerovi su povezivanje fortifikacija u funkcionalnu i interpretacijsku mrežu, jačanje nositelja nematerijalne baštine, razvoj cjelogodišnjih obrazovnih i kulturnih programa, teritorijalno širenje sadržaja, potpora lokalnom stvaralaštvu, digitalizacija, te profesionalizacija upravljanja projektima i posjetiteljima. Navedeni smjerovi predstavljaju bazu za definiranje vizije, strateškog cilja i posebnih ciljeva prepoznatih u narednom poglavlju.

9. Vizija, strateška logika i posebni ciljevi

9.1. Vizija razvoja i upravljanja kulturnom baštinom

Razvoj i upravljanje kulturnom baštinom Grada Korčule temelje se na razumijevanju baštine kao zajedničkog dobra, temelja lokalnog identiteta i trajnog javnog interesa. Njezina vrijednost ne proizlazi samo iz pojedinačnih dobara, već iz njihove povezanosti s povijesnim cjelinama, kulturnim krajolikom, živim tradicijama, lokalnim znanjima i svakodnevnim životom zajednice. Zaštita tih vrijednosti stoga predstavlja polazište za donošenje svih odluka o obnovi, korištenju i razvojnoj aktivaciji baštine.

Buduće upravljanje treba osigurati ravnotežu između očuvanja i suvremenog korištenja. Održivi pristup podrazumijeva korištenje kulturnih dobara u skladu s njihovim značenjem, stanjem, osjetljivošću i mogućnostima dugoročnog održavanja. Zeleno upravljanje obuhvaća preventivnu zaštitu, prilagodbu klimatskim promjenama, odgovorno korištenje resursa i očuvanje kulturnog krajolika, dok digitalna rješenja trebaju unaprijediti dokumentiranje, praćenje, dostupnost i interpretaciju baštine. Kulturna baština pritom treba ostati aktivno prisutna u životu grada. Baštinski prostori i tradicije trebaju podupirati kulturno stvaralaštvo, obrazovanje, prijenos znanja i razvoj kreativnih industrija te biti dostupni različitim skupinama stanovništva. Turističko korištenje treba pridonositi očuvanju baštine i lokalnom razvoju, uz poštovanje potreba stanovnika i ograničenja najosjetljivijih prostora. Takvo usmjerenje objedinjuje zaštitu, uključivost i razvoj te određuje željeno stanje kojemu Grad Korčula teži provedbom Plana.

Korčula je grad koji svoju kulturnu baštinu čuva kao temelj identiteta i javnog interesa, a koristi je na održiv, zelen i digitalno suvremen način za razvoj kulture, kreativnih industrija, uključive zajednice i odgovornog kulturnog turizma.

9.2. Strateški cilj i posebni ciljevi Plana

Strateški okvir polazi od potrebe za cjelovitim pristupom upravljanju kulturnom baštinom Grada Korčule i njezinim povezivanjem s aktivnim životom zajednice i lokalnim razvojem. Na temelju utvrđenih potreba, izazova i razvojnih potencijala određen je strateški cilj Plana upravljanja, koji se ostvaruje kroz pet međusobno povezanih posebnih ciljeva.

Osigurati cjelovito, održivo i participativno upravljanje kulturnom baštinom Grada Korčule radi njezina trajnog očuvanja, aktivnog uključivanja u život zajednice i odgovornog doprinosa lokalnom razvoju.

Pet posebnih ciljeva obuhvaća sva ključna područja djelovanja i čini povezanu cjelinu. Prvi posebni cilj osigurava znanje o baštini, njezinu zaštitu i dokumentiranje. Drugi uspostavlja upravljačke, financijske i organizacijske uvjete provedbe. Treći vraća i jača društvenu, kulturnu i obrazovnu funkciju baštinskih prostora i živih tradicija. Četvrti stvara poveznice s kreativnim djelatnostima i lokalnim gospodarstvom. Peti usmjerava turističko korištenje prema kvaliteti, održivosti, zelenoj tranziciji i digitalnoj dostupnosti. Za potrebe ovoga Plana posebni ciljevi predstavljaju glavna područja promjene koja vode ostvarenju strateškog cilja, dok mjere obuhvaćaju povezane načine djelovanja unutar svakog posebnog cilja. Mjere se u Akcijskom planu razrađuju kroz opis provedbe, nositelje, rokove, potrebna sredstva, moguće izvore financiranja i pokazatelje rezultata.

Tablica 56 Posebni ciljevi i njihovi učinci

Posebni cilj	Primarno područje promjene	Očekivani dugoročni učinak
PC 1	Znanje, zaštita i dokumentiranje	Pouzdana evidencija, prioriteti zaštite i smanjeni rizici
PC 2	Upravljanje i provedbeni kapacitet	Jasne odgovornosti, koordinacija i održivo financiranje
PC 3	Lokalna kultura i neprofitne aktivnosti	Dostupniji programi, uključene publike i prijenos znanja

PC 4	Kreativne industrije i lokalno gospodarstvo	Novi proizvodi, sadržaji, usluge i partnerstva
PC 5	Održivi, zeleni i digitalni kulturni turizam	Kvalitetniji posjeti, manji pritisci i šira dostupnost

9.2.1. Posebni cilj 1. Očuvati, istražiti i sustavno dokumentirati kulturnu baštinu Grada Korčule

Prvi posebni cilj polazi od postojeće digitalne Konzervatorske podloge za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule i odgovara na nedostatak objedinjene i redovito ažurirane upravljačke evidencije za cijelo administrativno područje Grada, na neujednačenu razinu podataka o stanju i vlasništvu kulturnih dobara te na velik opseg potreba za njihovom obnovom. Učinkovita zaštita mora se temeljiti na pouzdanim informacijama o pravnom statusu, lokaciji, vlasništvu, stanju, rizicima, provedenim i planiranim zahvatima, raspoloživoj dokumentaciji, načinu korištenja i odgovornim osobama za svako pojedino dobro. Evidencija prvenstveno treba obuhvatiti nepokretnu materijalnu, a u daljnjim fazama i pokretnu te nematerijalnu baštinu, uz povezivanje pojedinačnih dobara s pripadajućim kulturnopovijesnim cjelinama i krajolikom. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na fortifikacijski sustav, čiji znatan dio zahtijeva obnovu i plansko usklađivanje zahvata, kao i na sakralnu, arheološku, memorijalnu, otočnu i ruralnu baštinu izvan obuhvata postojeće podloge, za koju će se podatci mapirati prema istom ili sličnom modelu. Prioritete zaštite i obnove potrebno je određivati prema kulturnoj vrijednosti, stupnju ugroženosti, sigurnosnim rizicima, važnosti pojedinog dobra za očuvanje cjeline te stvarnim mogućnostima pripreme i provedbe zahvata.

Mjera 1.1 Objediniti i dopuniti podatke o kulturnoj baštini te uspostaviti sustav praćenja

Mjera obuhvaća uspostavu jedinstvene upravljačke evidencije Grada Korčule koja se oslanja na metodologiju Konzervatorske podloge i službene podatke Informacijskog sustava kulturne baštine Republike Hrvatske, bez njihova dupliciranja. Podatci o arheološkoj i ostaloj kulturnoj baštini izvan njezina obuhvata postupno će se mapirati prema istom ili sličnom modelu, prilagođenom vrsti dobra i dostupnim stručnim podacima, u suradnji s nadležnim konzervatorskim tijelom. Evidencija će povezivati podatke iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske, katastra, zemljišnih knjiga te konzervatorske, projektne i druge stručne dokumentacije s podacima o stanju, vlasništvu, korištenju, rizicima, provedenim i planiranim zahvatima, potrebama ulaganja i odgovornim dionicima. Služit će praćenju stanja, određivanju

prioriteta i pripremi projekata. Za svaku skupinu podataka utvrdit će se izvor, datum posljednje provjere, odgovornost i dinamika ažuriranja, uz odvojeno vođenje javno dostupnih, stručnih i sigurnosno osjetljivih sadržaja.

Mjera 1.2 Prioritetno provoditi zaštitu, obnovu i preventivno održavanje

Zahvati se planiraju prema transparentnim kriterijima hitnosti, kulturne vrijednosti, rizika i izvedivosti. Uz kapitalne obnove potrebno je uspostaviti godišnji program pregleda i preventivnog održavanja kako bi se manja oštećenja otklonila prije nastanka većih oštećenja i troškova. Program obuhvaća kulturna dobra i povijesne javne površine te se može usmjeriti na kamena popločenja, kamenu plastiku, urbanu opremu i druge elemente koji doprinose cjelovitosti baštinskih prostora. Mjera može obuhvatiti i gradski program sufinanciranja očuvanja i obnove tradicijske gradnje, uključujući zidne i stropne slike, popravak i obnovu drvene stolarije, zamjenu neprimjerene vanjske stolarije odgovarajućom drvenom stolarijom, kamenu plastiku, tradicijske pokrove i druge konzervatorski opravdane zahvate. Programom se utvrđuju prihvatljivi korisnici i radovi, kriteriji prioriteta, intenzitet potpore te prihodovni cenzus kada je takav kriterij opravdan. Potpora može obuhvatiti sufinanciranje zahvata vlasnicima i drugim prihvatljivim naručiteljima, poticaje za razvoj specijaliziranih obrta i stručno osposobljavanje obrtnika. U okviru istog programa može se poduprijeti obnova povijesnog stambenog fonda i poboljšanje uvjeta stanovanja, uključujući konzervatorski prihvatljive zahvate kojima se povećava konstrukcijska i potresna otpornost. Povezane aktivnosti mogu obuhvatiti obrazovne programe, smjernice i priručnike za vlasnike, korisnike i stanovnike o pravilnom očuvanju i održavanju zaštićene povijesne jezgre, kontaktne zone i njezina okruženja. Opseg programa utvrđuje se prema stanju, prioritetima, konzervatorskim uvjetima i raspoloživim sredstvima. Svaki veći projekt mora imati odgovarajuću stručnu osnovu, uređene vlasničke ili korisničke odnose, plan održavanja i dokumentiran tijekom zahvata.

Mjera 1.3 Razvijati istraživanje, dokumentiranje i upravljanje rizicima

Mjera obuhvaća provedbu arheoloških, povijesnih, arhitektonskih, muzeoloških, knjižničnih i drugih stručnih istraživanja te dokumentiranje materijalne i nematerijalne kulturne baštine. U području arheološke baštine koordinator Plana, u suradnji s nadležnim konzervatorskim tijelom, stručnim ustanovama i nositeljima istraživanja, treba voditi godišnji pregled planiranih i provedenih kopnenih i podvodnih arheoloških kampanja, njihovih osnovnih rezultata, potreba zaštite i mogućnosti daljnje interpretacije. Dokumentiranje može uključivati stručnu obradu i

digitalizaciju knjižnične, muzejske, arhivske, zavičajne i druge baštinske građe radi njezina očuvanja i korištenja u daljnjim istraživanjima. Prema potrebi se mogu uspostaviti modeli suradnje s privatnim vlasnicima vrijednih zbirki, dokumenata, fotografskih, audiovizualnih i drugih zapisa radi njihova evidentiranja, stručne obrade i digitalizacije. Za prioriteta kulturna dobra potrebno je izraditi osnovne ili, kada je opravdano, detaljne procjene požarnih, klimatskih, konstrukcijskih, infrastrukturnih i posjetiteljskih rizika. Rezultati istraživanja, dokumentiranja i procjene rizika koriste se kao stručna podloga za planiranje zaštite, obnove, održavanja, interpretacije i korištenja kulturnih dobara.

Očekivana promjena je uspostava kontinuiranog sustava zaštite koji se oslanja na postojeću Konzervatorsku podlogu za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule i postupno dopunjavanje upravljačkih podataka za cijelo administrativno područje Grada, uz utvrđene potrebe, obrazložene prioritete te redovito praćenje stanja i rizika.

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST
OI.02.8.69 Ukupna javna potrošnja za kulturnu baštinu po broju stanovnika	15,68 EUR	20,00 EUR

9.2.2. Posebni cilj 2. Uspostaviti učinkovit model upravljanja kulturnom baštinom

Drugi posebni cilj stvara institucionalne i operativne uvjete za provedbu Plana upravljanja kulturnom baštinom. Sadašnji sustav uključuje Grad Korčulu, nadležno konzervatorsko tijelo, kulturne ustanove, Turističku zajednicu, vjerske zajednice, bratovštine, udruge, obrazovne ustanove, privatne vlasnike i gospodarske subjekte. Raznolikost dionika predstavlja snagu, ali bez jasnih odgovornosti, koordinacije i zajedničkih podataka raznolikost može dovesti i do usporavanja projekata te raspršenog korištenja resursa. Grad Korčula ima središnju koordinacijsku ulogu, dok zakonske, vlasničke i stručne odgovornosti ostaju kod nadležnih tijela i vlasnika. Učinkovitost se postiže imenovanjem koordinatora Plana, redovitim radom Koordinacijskog vijeća za kulturnu baštinu, vođenjem portfelja projekata i godišnjim izvještavanjem.

Mjera 2.1 Formalizirati koordinaciju, odgovornosti i participaciju

Potrebno je imenovati koordinatora Plana koji će djelovati kao jedinstvena kontaktna točka te uspostaviti Koordinacijsko vijeće koje će se sastajati najmanje dvaput godišnje. Za ključne procese potrebno je izraditi matricu odgovornosti, a svakom zaključku sa sastanka odrediti nositelja i rok provedbe. Participacija se osigurava godišnjim javnim pregledom provedbe, ciljanim konzultacijama za projekte s većim utjecajem te uspostavom kanala za prijavu potreba i problema na terenu.

Mjera 2.2 Upravljanje portfeljem projekata, financiranjem i rizicima

Svaki projekt se vodi kroz standardiziranu projektnu karticu koja obuhvaća cilj, vrijednost kulturnog dobra, nositelja projekta, vlasničke odnose, potrebnu dokumentaciju i dozvole, procijenjeni trošak, izvor financiranja, budućeg upravitelja i operativni model provedbe. Kontrolnim točkama osigurava se da ulaganje ne započne prije ispunjenja ključnih pretpostavki, projekti se godišnjim planom provedbe povezuju s gradskim proračunom, nacionalnim programima i europskim izvorima financiranja, dok evidencija rizika omogućuje pravodobno reagiranje na kašnjenja i promjene troškova.

Očekivana promjena je stvaranje sustava u kojem su odluke pravodobne i dokumentirane, projekti prolaze jasne faze pripreme, a za obnovljene prostore unaprijed su utvrđeni budući upravitelj, odgovornosti i okvir operativne održivosti.

POKAZATELJ ISHODA		POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST
OI.02.16.45	Postotak investicijskih projekata završenih u roku	90 %	95 %
OI.02.16.46	Postotak investicijskih projekata završenih unutar proračuna	80 %	90 %
OI.02.8.47	Rashodi za rekreaciju, kulturu i religiju kao udio u ukupnim rashodima Grada	23,13 %	33 %

9.2.3. Posebni cilj 3. Aktivirati kulturnu baštinu za razvoj lokalne kulture i neprofitnih aktivnosti

Treći posebni cilj usmjeren je na povećanje dostupnosti kulturne baštine, razvoj publike i uključivanje različitih skupina korisnika u obrazovne, istraživačke, interpretacijske i volonterske programe. Baštinski prostori, muzejske i zavičajne zbirke, digitalni resursi i programi u različitim naseljima trebaju služiti kao mjesta učenja, sudjelovanja i povezivanja lokalne zajednice s kulturnom baštinom. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti djeci i mladima, starijim osobama, osobama s invaliditetom i drugim korisnicima koji se mogu suočiti s preprekama pri pristupu i sudjelovanju. Suradnja kulturnih i obrazovnih ustanova, udruga i nositelja lokalnih znanja treba poduprijeti prijenos znanja među generacijama te povezati fizičke i digitalne sadržaje s potrebama lokalne zajednice.

Mjera 3.1 Povezati baštinu s obrazovanjem, uključivošću i razvojem publike

Razvoj publike temelji se na zajedničkom oblikovanju obrazovnih, istraživačkih i interpretacijskih programa, terenske nastave, radionica, volonterskih aktivnosti i sadržaja prilagođenih različitim dobnim i društvenim skupinama. Programi mogu uključivati, primjerice, korištenje muzejskih i zavičajnih zbirki, Virtualne Korčule, fizičke i digitalne izložbe, tematske šetnje, istraživanje lokalne povijesti, programe građanske znanosti te mentorstvo učenicima i studentima. Programi se, prema mogućnostima, razvijaju i u drugim naseljima, dok se gostujućim i digitalnim sadržajima može povećati dostupnost korisnicima koji ne mogu sudjelovati u programima u gradu Korčuli.

Očekuje se da će provedba mjere povećati broj i dostupnost obrazovnih i interpretacijskih programa, uključiti različite skupine korisnika te ojačati sudjelovanje mladih i lokalne zajednice u istraživanju, razumijevanju i predstavljanju kulturne baštine. Programi će se, prema mogućnostima, razvijati i u drugim naseljima te dopunjavati gostujućim i digitalnim sadržajima.

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST
OI.02.8.72 Broj posjetitelja muzeja	8.235	9.882
OI.02.16.77 Ukupno pohađanje festivala i kulturnih događanja	27.021	31.074

9.2.4. Posebni cilj 4. Povezati baštinu s kreativnim industrijama i lokalnim gospodarstvom

Četvrti posebni cilj usmjeren je na razvoj kreativnih proizvoda, usluga i sadržaja utemeljenih na istraženim i stručno obrađenim baštinskim temama Korčule. Važnu sadržajnu osnovu čine kamenoklesarstvo, brodogradnja i pomorstvo, glazbena i izvedbena tradicija, sakralna umjetnost, gastronomija i druge sastavnice lokalnog identiteta. Njihovo povezivanje sa suvremenim dizajnom, izdavaštvom, audiovizualnom produkcijom, digitalnim sadržajima i umjetničkim praksama može rezultirati izvornim proizvodima, uslugama i partnerskim projektima. Razvoj sadržaja treba se temeljiti na vjerodostojnoj primjeni baštinskih tema, uređenim autorskim pravima i suradnji kulturnih ustanova, autora, umjetnika, udruga i poduzetnika.

Mjera 4.1 Razvijati kreativne proizvode i sadržaje utemeljene na korčulanskom identitetu

U okviru mjere potiče se razvoj dizajnerskih i izdavačkih projekata, glazbene i scenske produkcije, filma, fotografije, digitalnih aplikacija, interpretacijskih proizvoda, izložbi i suvremenih umjetničkih sadržaja utemeljenih na istraženim i stručno obrađenim baštinskim temama. Aktivnosti mogu obuhvatiti, primjerice, sadržaje povezane s fortifikacijskom, brodograditeljskom, sakralnom, gastronomskom i nematerijalnom baštinom, ovisno o stručnoj utemeljenosti, interesu publike i raspoloživim kapacitetima. Provedba mjere temelji se na suradnji kulturnih ustanova, autora, umjetnika, udruga i poduzetnika. Pri razvoju sadržaja mogu se koristiti postojeće zbirke, istraživanja i interpretacijski kapaciteti ustanova, uz uređenje autorskih i drugih prava te stručnu provjeru prije javnog predstavljanja.

Očekivana promjena je veći broj kvalitetnih lokalnih kulturnih i kreativnih proizvoda, snažnija suradnja kulture i gospodarstva te veći udio vrijednosti koji ostaje u lokalnoj zajednici.

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST
OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S po stanovniku	135,13 EUR	247 EUR

9.2.5. Posebni cilj 5. Razvijati održivi, zeleni i digitalni kulturni turizam

Peti posebni cilj usmjeren je na razvoj odgovornog i održivog turističkog korištenja kulturne baštine, utemeljenog na kvaliteti doživljaja, očuvanju kulturnih vrijednosti i stvaranju koristi za lokalnu zajednicu. Budući da povijesna jezgra već podnosi najveći dio turističkog opterećenja,

daljnji razvoj treba usmjeriti prema kvalitetnijem upravljanju posjetiteljima. Naglasak je na ravnomjernijem prostornom i vremenskom raspoređivanju posjetiteljskih tokova, produljenju boravka i turističke sezone te boljem razumijevanju vrijednosti i značenja korčulanske baštine. Jednako je važno razvijati sadržaje izvan najposjećenijih prostora te sustavno pratiti utjecaj turizma na stanovanje, korištenje javnih prostora, svakodnevni život stanovnika i stanje kulturnih dobara. Mreža fortifikacija, interpretacijski centri, sakralna i arheološka baština, kulturni krajolik i žive tradicije pružaju osnovu za razvoj raznovrsnih i sadržajno povezanih iskustava. Njihovo povezivanje potrebno je provoditi na programskoj i upravljačkoj razini, uspostavom zajedničkog sustava informiranja, usklađenog radnog vremena te, gdje za to postoje opravdani uvjeti, zajedničke ulaznice. Svaka lokacija pritom treba zadržati prepoznatljivu temu i način interpretacije koji proizlaze iz njezine kulturne vrijednosti, povijesnog konteksta i uloge u baštinskoj cjelini Korčule.

Mjera 5.1 Upravlјati posjetiteljskim tokovima, kapacitetima i kvalitetom iskustva

U okviru mjere uspostavlja se praćenje posjeta prema lokaciji, vremenu dolaska i tipu korisnika, uz procjenu prihvatnih kapaciteta osjetljivih prostora. Plan upravljanja kulturnom baštinom povezuje se s Planom upravljanja destinacijom, pri čemu se zajednički koriste podaci o sezonalnosti, posjetiteljskim tokovima, korištenju javnog prostora i zadovoljstvu stanovništva. Na temelju podataka mogu se prilagođavati rute, termini obilaska, događanja i informativni sadržaji s ciljem ublažavanja opterećenja povijesne jezgre te poticanja prostorne i vremenske raspodjele posjeta. Mjera može obuhvatiti evaluaciju postojećeg modela zajedničke ulaznice i, ako uključene ustanove ocijene model opravdanim, njegovo ponovno aktiviranje pod upravljanjem nadležnih vlasnika i ustanova. Može se unaprijediti primjena postojećeg zajedničkog kalendara događanja te dogovoriti postupak izravne najave organiziranih posjeta pojedinim muzejima i drugim upraviteljima sadržaja, u skladu s njihovim operativnim potrebama. Za upravljanje kulturnim i posjetiteljskim sadržajima odgovorni su njihovi nositelji, dok Turistička zajednica provedbi mjere doprinosi informiranjem, promocijom i razmjenom turističkih podataka u okviru svojih nadležnosti.

Mjera 5.2 Razviti integriranu digitalnu interpretaciju kulturne baštine

U okviru mjere razvija se javni sustav digitalne interpretacije baštine povezivanjem postojećih digitalnih resursa i sadržaja nadležnih ustanova. Sustav može povezivati Virtualnu Korčulu, rezultate projekta FORTIC i turističke digitalne alate bez dupliciranja platformi, građe i

infrastrukture. Virtualna Korčula zadržava funkciju repozitorija digitalizirane knjižnične, arhivske i muzejske građe, a QR oznake mogu služiti kao ulazne točke prema tematskim kartama, audiovodičima, digitalnim rutama i drugim multimedijским sadržajima. Ako tehnička, financijska i organizacijska procjena potvrdi opravdanost, sustav može uključiti interaktivni sloj utemeljen na umjetnoj inteligenciji koji korisnicima pruža informacije prilagođene njihovim interesima, jeziku i potrebama pristupačnosti, pri čemu koristi sadržaje koje su odobrile nadležne ustanove, uz jasno određene odgovornosti za upravljanje sadržajem, zaštitu podataka, održavanje i redovito ažuriranje. Fizičke i digitalne oznake mogu se oblikovati prema zajedničkim interpretacijskim, vizualnim i tehničkim standardima prilagođenim lokalitetu, a sami sadržaji trebaju biti stručno utemeljeni, višejezični, pristupačni, prostorno nenametljivi, kvalitetno izvedeni te jednostavni za održavanje.

Mjera 5.3 Primjenjivati zelena načela i jačati klimatsku otpornost

Obnova i korištenje kulturnih dobara planiraju se uz procjenu klimatskih i okolišnih rizika te primjenu energetske i tehničke rješenja usklađenih s njihovim kulturnim i povijesnim vrijednostima. Potrebno je odgovorno upravljati vodom i otpadom, unaprijediti zaštitu od požara, održavati zelenilo i kulturni krajolik te poticati održivu mobilnost. Održavanje kulturnog krajolika može obuhvatiti evidentiranje prioriteta suhozidnih i terasiranih cjelina, izradu smjernica za njihovu obnovu te stručno vrednovanje zahvata koji mogu bitno promijeniti tradicijsku strukturu i izgled krajolika. Mjera može obuhvatiti izradu i provedbu odgovarajućih programa održavanja, zaštite i interpretacije područja u kojima se kulturne i prirodne vrijednosti neposredno povezuju, primjerice zaštićenog krajolika sv. Antona, pripadajućeg stubišta i šetnica te prostora park-šume Hober. Opseg i način provedbe utvrđuju se u suradnji s nadležnim javnim ustanovama, Hrvatskim šumama, komunalnim službama, Konzervatorskim odjelom te drugim vlasnicima i upraviteljima. Posjetitelje se, prema mogućnostima pojedinog lokaliteta, usmjerava na pješačenje te korištenje javnog i pomorskog prijevoza. Zelena rješenja moraju biti prilagođena pojedinom lokalitetu i ne smiju narušavati njegove baštinske vrijednosti.

Očekivana promjena je stvaranje sustava turizma koji generira veću kulturnu i lokalnu vrijednost, uz manji pritisak na povijesnu jezgru, bolju prostornu i sezonsku raspodjelu posjeta te kvalitetnije podatke za upravljanje.

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST
-------------------	--------------------	-------------------

OI.02.8.64 Udio noćenja izvan razdoblja od 1.6. do 30.9.	12,96 %	25,00 %
OI.02.8.70 Broj fizičkih i virtualnih posjeta narodnim knjižnicama	52.000	57.000

9.3. Horizontalna načela provedbe

Provedba strateškog cilja, posebnih ciljeva i pripadajućih mjera treba se temeljiti na zajedničkim horizontalnim načelima koja usmjeravaju planiranje, donošenje odluka i provedbu aktivnosti. Očuvanje kulturnih vrijednosti i postupanje u skladu s važećim pravnim okvirom temeljna su polazišta svakog zahvata i programa, dok participativni pristup podrazumijeva pravodobno uključivanje vlasnika, korisnika, nositelja tradicije, stručnih ustanova, organizacija civilnog društva i lokalnog stanovništva, uz jasno predstavljanje mogućnosti, odgovornosti i ograničenja. Istodobno treba voditi računa o teritorijalnoj ravnoteži kako bi programi i ulaganja bili prilagođeni potrebama Korčule, Žrnova, Pupnata, Čare i Račišća te posebnostima baštinskih lokaliteta na pripadajućem otočnom području.

Pristupačnost treba promatrati cjelovito te njome obuhvatiti fizičku, komunikacijsku, informacijsku, financijsku i digitalnu dostupnost kulturne baštine. Pri planiranju programa, sadržaja i zahvata posebno se trebaju uzeti u obzir potrebe osoba s invaliditetom, osoba smanjene pokretljivosti, starijih osoba, djece i drugih skupina koje se mogu suočiti s preprekama pri pristupu i sudjelovanju. Rješenja je potrebno prilagoditi obilježjima i mogućnostima zaštićenih građevina i prostora, uz poštovanje njihovih kulturnih vrijednosti i konzervatorskih uvjeta. Kada potpuna fizička pristupačnost nije moguća, prema raspoloživim mogućnostima treba osigurati alternativne načine pristupa sadržajima, uključujući digitalna, taktilna, zvučna i druga prilagođena interpretacijska rješenja.

U pripremi i provedbi projekata potrebno je primijeniti načela klimatske odgovornosti, učinkovitog korištenja resursa i nenanošenja bitne štete okolišnim ciljevima, dok financijsku održivost treba osiguravati jasnim razdvajanjem kapitalnih ulaganja od operativnih troškova, transparentnim praćenjem prihoda i rashoda te pravodobnim utvrđivanjem odgovornosti za upravljanje, redovito održavanje i obnovu. Pri obnovi, prenamjeni i opremanju baštinskih prostora novi arhitektonski, oblikovni i tehnički elementi trebaju biti suvremeno i kvalitetno oblikovani, jasno prepoznatljivi te usklađeni s autentičnošću, cjelovitošću i vrijednostima

kulturnog dobra. Takvi elementi mogu pridonijeti stvaranju suvremenih prostornih i oblikovnih vrijednosti ako su usklađeni s konzervatorskim uvjetima te ne narušavaju povijesne slojeve i karakter prostora.

Donošenje odluka treba se temeljiti na pouzdanim podacima, stručnim podlogama i redovitoj evaluaciji ostvarenih rezultata, pri čemu se za svaku mjeru utvrđuju nositelji, rokovi provedbe, izvori financiranja i odgovarajući pokazatelji. Plan se tijekom provedbe treba prilagođavati novim stručnim spoznajama, promjenama u procjeni rizika i rezultatima praćenja, uz očuvanje njegove temeljne vizije i obveze odgovornog, uključivog i održivog upravljanja kulturnom baštinom.

9.4. Kriteriji za odabir mjera i strateških projekata

Strateški okvir usmjerava raspodjelu ograničenih financijskih, ljudskih i prostornih resursa, a samo uvrštavanje aktivnosti u Plan ne znači automatski jednaku razinu prioriteta niti jamstvo financiranja. Svaka mjera i projekt procjenjuju se prema zajedničkim kriterijima kako bi se odluke mogle obrazložiti, uspoređivati i preispitivati tijekom provedbe. Određeni kriteriji pritom moraju biti primjenjivi na različite vrste baštine, od hitne sanacije građevine do programa prijenosa nematerijalne tradicije ili digitalnog sadržaja.

Prvi skup kriterija odnosi se na kulturnu vrijednost, hitnost i javni interes. Prednost imaju aktivnosti koje sprječavaju gubitak vrijednosti, uklanjaju sigurnosni rizik, čuvaju cjelovitost zaštićene cjeline ili podupiru praksu čiji je kontinuitet ugrožen. Javni interes procjenjuje se prema doprinosu lokalnoj zajednici, dostupnosti, obrazovanju, kvaliteti prostora i očuvanju identiteta. Visoka turistička vidljivost može biti dodatna korist, ali ne može biti zamjena za kulturnu vrijednost i hitnost zaštite.

Drugi skup kriterija obuhvaća strateški doprinos i sinergiju. Prednost imaju mjere koje doprinose ostvarenju više povezanih posebnih ciljeva, bez raspršivanja osnovne svrhe. Primjerice, obnova fortifikacije ima veći razvojni učinak ako istodobno rješava zaštitu, sigurnost, funkciju, interpretaciju i održavanje te se uklapa u mrežu drugih prostora, dok program nematerijalne baštine ima veći učinak kada povezuje nositelje tradicije, mlade, obrazovne ustanove i kvalitetno dokumentiranje.

Treći skup kriterija odnosi se na izvedivost i održivost. Projekt mora imati jasnog nositelja, riješeno vlasništvo ili pravo korištenja, potrebnu dokumentaciju, realnu procjenu troška i vremenski plan. Za prostore koji će se otvoriti javnosti potrebno je unaprijed odrediti upravitelja, program, osoblje, godišnje troškove, izvore prihoda i odgovornost za održavanje. Nedostatak pune spremnosti ne umanjuje nužno stratešku važnost, ali određuje fazu u kojoj se projekt nalazi, kao i sljedeću odluku koju treba donijeti.

Četvrti skup kriterija odnosi se na rizike i proporcionalnost. Potrebno je procijeniti konzervatorske, financijske, klimatske, pravne, operativne i reputacijske rizike te mogućnost njihova ublažavanja. Opseg intervencije mora biti razmjern problemu i kapacitetu upravitelja, pri čemu prednost imaju fazna i reverzibilna rješenja koja omogućuju provjeru funkcije i potražnje prije većeg ulaganja, osobito kod novih programa i digitalnih proizvoda.

Tablica 57 Kriteriji za odabir mjera i strateških projekata

Kriterij	Pitanje procjene	Minimalni dokaz
Kulturna vrijednost i hitnost	Stupanj ugroženosti, sigurnost, autentičnost i cjelovitost	Stručna ocjena stanja i vrijednosti
Javni i društveni interes	Doprinos stanovnicima, obrazovanju i identitetu, dostupnost	Obrazloženi korisnici i javna korist
Strateški doprinos	Povezanost s ciljem, prioritetom ulaganja i drugim projektima	Jasna intervencijska logika
Pripremljenost	Vlasništvo, dokumentacija, dozvole, trošak i nositelj	Potvrđena faza i sljedeća odluka
Operativna održivost	Program, upravitelj, osoblje, prihodi, rashodi i održavanje	Višegodišnji operativni plan
Rizik i proporcionalnost	Mogućnost provedbe uz prihvatljive rizike i opseg zahvata	Mjere ublažavanja i faznost

Ocjenjivanje se provodi na razini cjelokupnog projektnog portfelja najmanje jednom godišnje, s ciljem redovitog usklađivanja redoslijeda projekata s potrebama zaštite, stupnjem pripremljenosti projekata i raspoloživim mogućnostima financiranja. Budući da se okolnosti provedbe mijenjaju, rezultati ocjenjivanja služe kao podloga za donošenje obrazložene odluke

o projektima koji ulaze u daljnju pripremu, projektima spremnima za financiranje, projektima u provedbi te projektima koji ostaju u portfelju radi daljnjeg praćenja. Pojava potrebe za hitnim zaštitnim zahvatom može utjecati na prethodno utvrđeni redoslijed projekata, neovisno o ranije dodijeljenoj ocjeni. Koordinator Plana pritom vodi cjelovitu evidenciju provedenog ocjenjivanja i pripadajućih obrazloženja, dok Koordinacijsko vijeće razmatra rezultate i prijedlog prioriternih projekata prije njihova uključivanja u godišnji plan provedbe.

9.5. Očekivani rezultati strateškog okvira

Posebni ciljevi usmjereni su na ostvarivanje promjena koje se mogu jasno prepoznati, pratiti i vrednovati tijekom cijelog razdoblja provedbe Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule. Ostvarenjem prvog posebnog cilja unaprijedit će se kvaliteta i pouzdanost odlučivanja te smanjiti rizik od gubitka kulturnih vrijednosti. Drugi posebni cilj treba doprinijeti učinkovitijoj pripremi projekata, jasnijoj raspodjeli odgovornosti i održivijem upravljanju baštinskim prostorima. U okviru trećeg posebnog cilja naglasak je na razvoju publike, dostupnim obrazovnim i interpretacijskim programima te uključivanju različitih skupina korisnika, dok je četvrti posebni cilj usmjeren na razvoj kreativnih proizvoda, usluga i partnerskih projekata utemeljenih na korčulanskom identitetu. Provedba petog posebnog cilja treba unaprijediti posjetiteljsko iskustvo, uz odgovornije upravljanje pritiscima na prostor, kulturna dobra i svakodnevni život lokalnog stanovništva.

Ostvareni rezultati procjenjuju se kombinacijom kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja. Broj kulturnih dobara i javnih površina obuhvaćenih zaštitom ili održavanjem, provedenih istraživanja i dokumentacijskih obrada, pripremljenih i provedenih projekata, obrazovnih i interpretacijskih programa, uključenih korisnika, partnerskih projekata, digitalnih sadržaja i zelenih rješenja omogućuje praćenje opsega provedbe. Njihovu stvarnu vrijednost pokazuju promjene stanja kulturnih dobara, kvaliteta odlučivanja i interpretacije, dostupnost sadržaja, sudjelovanje korisnika te utjecaj mjera na posjetiteljske, prostorne, klimatske i razvojne pritiske. Odabrani pokazatelji trebaju biti jasno definirani, mjerljivi i ostvarivi, a za svaki od njih potrebno je odrediti nositelja odgovornog za prikupljanje i redovito ažuriranje podataka.

Tablica 58 Očekivani rezultati strateškog okvira

Cilj	Očekivana promjena	Područja praćenja
------	--------------------	-------------------

PC 1	Ažurna evidencija, obrazloženi prioriteti, više preventivnog održavanja i manji rizik propadanja	Stanje dobara, obuhvat evidencije, zahvati i procjene rizika
PC 2	Redovita koordinacija, uređeni projekti i pravodobnije odluke	Portfelj projekata, rokovi, financiranje, rizici, sjednice i donesene odluke
PC 3	Više dostupnih obrazovnih i interpretacijskih programa te uključene lokalne publike	Programi, sudionici, skupine korisnika, naselja i oblici dostupnosti
PC 4	Više autentičnih proizvoda, usluga i partnerskih projekata	Partnerski projekti, novi proizvodi i usluge
PC 5	Kvalitetniji i raspoređeniji posjeti, digitalna dostupnost i primjena zelenih mjera	Posjeti, opterećenja, digitalna uporaba, zadovoljstvo i zelene mjere

Za pokazatelje za koje podaci još nisu raspoloživi potrebno je tijekom prve godine provedbe utvrditi početne vrijednosti. Ciljane vrijednosti trebaju odražavati razvojne ambicije Plana te istodobno biti usklađene s raspoloživim financijskim sredstvima, razinom projektne spremnosti i provedbenim kapacitetima nadležnih nositelja. Godišnjim izvješćem prikazuje se ostvareni napredak i obrazlažu eventualna odstupanja od planirane dinamike, dok se srednjoročnom evaluacijom procjenjuje potreba za prilagodbom mjera, rokova, načina financiranja ili organizacije provedbe. Uspješnost strateškog okvira u konačnici se vrednuje prema poboljšanju sigurnosti, stanja i održavanja kulturnih dobara, kvaliteti koordinacije i projektne pripreme, dostupnosti i korištenju kulturnih sadržaja, razvoju kreativnih i digitalnih proizvoda te učinkovitijem upravljanju posjetiteljskim i klimatskim pritiscima. Važno mjerilo uspješnosti predstavlja i sposobnost Grada da turističkim, prostornim i razvojnim pritiscima upravlja na temelju pouzdanih i redovito prikupljenih podataka. Takav pristup povezuje dugoročnu viziju s konkretnim odlukama i omogućuje pravodobno prilagođavanje Plana tijekom cijelog razdoblja njegove primjene.

10. Akcijski plan provedbe

10.1. Provedbeni okvir Akcijskog plana

Akcijski plan predstavlja provedbeni okvir Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule do 2034. godine. Njime se posebni ciljevi razrađuju kroz mjere usmjerene na očuvanje, istraživanje, upravljanje i održivo korištenje kulturne baštine, te njezino uključivanje u kulturni, društveni i gospodarski razvoj Grada Korčule. Za svaku mjeru određeni su njezina svrha i sadržaj, rok provedbe, nositelj ili nositelji te pokazatelji rezultata s početnim i ciljanim vrijednostima. Prikazan je i doprinos ciljevima održivog razvoja UN Agende 2030, prioritetima zelene tranzicije i digitalne transformacije te Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine. Financijski dio obuhvaća procijenjenu vrijednost provedbe i moguće izvore financiranja.

Provedba mjera odvijat će se u skladu s raspoloživim organizacijskim i financijskim kapacitetima Grada Korčule i ostalih nositelja. Pojedine aktivnosti uključivat će pripremu projektne i stručne dokumentacije, rješavanje vlasničkih i upravljačkih pitanja, pribavljanje potrebnih odobrenja te osiguravanje sredstava iz gradskog proračuna, nacionalnih programa, fondova Europske unije i drugih raspoloživih izvora. Procijenjene vrijednosti imaju indikativan karakter i detaljnije će se utvrđivati tijekom pripreme pojedinačnih programa i projekata. Napredak u provedbi pratit će se prema utvrđenim pokazateljima rezultata. Praćenje će omogućiti prepoznavanje odstupanja, pravodobno prilagođavanje aktivnosti i usklađivanje Akcijskog plana s promjenama u stanju kulturnih dobara, razvojnim potrebama Grada i dostupnim mogućnostima financiranja.

10.2. Tablični prikaz mjera Akcijskog plana

U nastavku je prikazan pregled mjera Akcijskog plana prema utvrđenim posebnim ciljevima. Za svaku mjeru navedeni su svrha i opis, razdoblje provedbe, nositelj ili nositelji, pokazatelji rezultata, povezanost s razvojnim prioritetima, procijenjena financijska vrijednost i mogući izvori financiranja. Tablični prikaz omogućuje sustavno praćenje provedbe i ostvarenja planiranih rezultata do 2034. godine.

POSEBNI CILJ 1. OČUVATI, ISTRAŽITI I SUSTAVNO DOKUMENTIRATI KULTURNU BAŠTINU GRADA KORČULE		
MJERA 1.1 OBJEDINITI I DOPUNITI PODATKE O KULTURNOJ BAŠTINI TE USPOSTAVITI SUSTAV PRAĆENJA		
SVRHA I OPIS MJERE	Mjera obuhvaća uspostavu jedinstvene upravljačke evidencije Grada Korčule koja se oslanja na metodologiju Konzervatorske podloge i službene podatke Informacijskog sustava kulturne baštine Republike Hrvatske, bez njihova dupliciranja. Podatci o arheološkoj i ostaloj kulturnoj baštini izvan njezina obuhvata postupno će se mapirati prema istom ili sličnom modelu, prilagođenom vrsti dobra i dostupnim stručnim podacima, u suradnji s nadležnim konzervatorskim tijelom. Evidencija će povezivati podatke iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske, katastra, zemljišnih knjiga te konzervatorske, projektne i druge stručne dokumentacije s podacima o stanju, vlasništvu, korištenju, rizicima, provedenim i planiranim zahvatima, potrebama ulaganja i odgovornim dionicima. Služit će praćenju stanja, određivanju prioriteta i pripremi projekata. Za svaku skupinu podataka utvrdit će se izvor, datum posljednje provjere, odgovornost i dinamika ažuriranja, uz odvojeno vođenje javno dostupnih, stručnih i sigurnosno osjetljivih sadržaja.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula, Gradski muzej Korčula i Korčulanska razvojna agencija KORA d.o.o.	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Uspostavljena objedinjena evidencija kulturne baštine Grada Korčule</i>	0	1
<i>Udio registriranih dobara izvan Konzervatorske podloge s unesenim osnovnim podacima</i>	0 %	100 %
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Digitalna transformacija ✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
20.000,00 EUR		Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi

POSEBNI CILJ 1. OČUVATI, ISTRAŽITI I SUSTAVNO DOKUMENTIRATI KULTURNU BAŠTINU GRADA KORČULE

MJERA 1.2 PRIORITETNO PROVODITI ZAŠTITU, OBNOVU I PREVENTIVNO ODRŽAVANJE

SVRHA I OPIS MJERE	Zahvati se planiraju prema transparentnim kriterijima hitnosti, kulturne vrijednosti, rizika i izvedivosti. Uz kapitalne obnove potrebno je uspostaviti godišnji program pregleda i preventivnog održavanja kako bi se manja oštećenja otklonila prije nastanka većih oštećenja i troškova. Program obuhvaća kulturna dobra i povijesne javne površine te se može usmjeriti na kamena popločenja, kamenu plastiku, urbanu opremu i druge elemente koji doprinose cjelovitosti baštinskih prostora. Mjera može obuhvatiti i gradski program sufinanciranja očuvanja i obnove tradicijske gradnje, uključujući zidne i stropne slike, popravak i obnovu drvene stolarije, zamjenu neprimjerene vanjske stolarije odgovarajućom drvenom stolarijom, kamenu plastiku, tradicijske pokrove i druge konzervatorski opravdane zahvate. Programom se utvrđuju prihvatljivi korisnici i radovi, kriteriji prioriteta, intenzitet potpore te prihodovni cenzus kada je takav kriterij opravdan. Potpora može obuhvatiti sufinanciranje zahvata vlasnicima i drugim prihvatljivim naručiteljima, poticaje za razvoj specijaliziranih obrta i stručno osposobljavanje obrtnika. U okviru istog programa može se poduprijeti obnova povijesnog stambenog fonda i poboljšanje uvjeta stanovanja, uključujući konzervatorski prihvatljive zahvate kojima se povećava konstrukcijska i potresna otpornost. Povezane aktivnosti mogu obuhvatiti obrazovne programe, smjernice i priručnike za vlasnike, korisnike i stanovnike o pravilnom očuvanju i održavanju zaštićene povijesne jezgre, kontaktne zone i njezina okruženja. Opseg programa utvrđuje se prema stanju, prioritetima, konzervatorskim uvjetima i raspoloživim sredstvima. Svaki veći projekt mora imati odgovarajuću stručnu osnovu, uređene vlasničke ili korisničke odnose, plan održavanja i dokumentiran tijekom zahvata.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula, KTD Hober d.o.o. i upravitelji kulturnih dobara i baštinskih prostora	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Izrađen i redovito ažuriran program zaštite i preventivnog održavanja</i>	0	1
<i>Broj kulturnih dobara, baštinskih javnih površina i drugih povijesnih elemenata obuhvaćenih pregledom, preventivnim održavanjem, zaštitom ili obnovom</i>	0	5
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	

AGENDE 2030	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Nacionalna razvojna strategija
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere	Izvor financiranja
400.000,00 EUR	Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi

POSEBNI CILJ 1. OČUVATI, ISTRAŽITI I SUSTAVNO DOKUMENTIRATI KULTURNU BAŠTINU GRADA KORČULE		
MJERA 1.3 RAZVIJATI ISTRAŽIVANJE, DOKUMENTIRANJE I UPRAVLJANJE RIZICIMA		
SVRHA I OPIS MJERE	Mjera obuhvaća provedbu arheoloških, povijesnih, arhitektonskih, muzeoloških, knjižničnih i drugih stručnih istraživanja te dokumentiranje materijalne i nematerijalne kulturne baštine. U području arheološke baštine koordinator Plana, u suradnji s nadležnim konzervatorskim tijelom, stručnim ustanovama i nositeljima istraživanja, treba voditi godišnji pregled planiranih i provedenih kopnenih i podvodnih arheoloških kampanja, njihovih osnovnih rezultata, potreba zaštite i mogućnosti daljnje interpretacije. Dokumentiranje može uključivati stručnu obradu i digitalizaciju knjižnične, muzejske, arhivske, zavičajne i druge baštinske građe radi njezina očuvanja i korištenja u daljnjim istraživanjima. Prema potrebi se mogu uspostaviti modeli suradnje s privatnim vlasnicima vrijednih zbirki, dokumenata, fotografskih, audiovizualnih i drugih zapisa radi njihova evidentiranja, stručne obrade i digitalizacije. Za prioriteta kulturna dobra potrebno je izraditi osnovne ili, kada je opravdano, detaljne procjene požarnih, klimatskih, konstrukcijskih, infrastrukturnih i posjetiteljskih rizika. Rezultati istraživanja, dokumentiranja i procjene rizika koriste se kao stručna podloga za planiranje zaštite, obnove, održavanja, interpretacije i korištenja kulturnih dobara.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula, Gradski muzej Korčula, Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula i Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Postotak prioriteta kulturnih dobara s izrađenom procjenom rizika i utvrđenim mjerama postupanja</i>	0 %	100 %
<i>Broj provedenih stručnih istraživanja i dokumentacijskih obrada baštine</i>	0	3
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim ✓ Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Digitalna transformacija ✓ Nacionalna razvojna strategija ✓ Zelena tranzicija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
300.000,00 EUR		Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi

POSEBNI CILJ 2. USPOSTAVITI UČINKOVIT MODEL UPRAVLJANJA KULTURNOM BAŠTINOM		
MJERA 2.1 FORMALIZIRATI KOORDINACIJU, ODGOVORNOSTI I PARTICIPACIJU		
SVRHA I OPIS MJERE	Potrebno je imenovati koordinatora Plana koji će djelovati kao jedinstvena kontaktna točka te uspostaviti Koordinacijsko vijeće koje će se sastajati najmanje dvaput godišnje. Za ključne procese potrebno je izraditi matricu odgovornosti, a svakom zaključku sa sastanka odrediti nositelja i rok provedbe. Participacija se osigurava godišnjim javnim pregledom provedbe, ciljanim konzultacijama za projekte s većim utjecajem te uspostavom kanala za prijavu potreba i problema na terenu.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Uspostavljeno Koordinacijsko vijeće</i>	0	1
<i>Imenovan Koordinator Plana upravljanja</i>	0	1
<i>Broj sastanaka Koordinacijskog vijeća na godišnjoj razini</i>	0	2
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
1.000,00 EUR		Gradski proračun

POSEBNI CILJ 2. USPOSTAVITI UČINKOVIT MODEL UPRAVLJANJA KULTURNOM BAŠTINOM		
MJERA 2.2 UPRAVLJATI PORTFELJEM PROJEKATA, FINANCIRANJEM I RIZICIMA		
SVRHA I OPIS MJERE	Svaki projekt se vodi kroz standardiziranu projektnu karticu koja obuhvaća cilj, vrijednost kulturnog dobra, nositelja projekta, vlasničke odnose, potrebnu dokumentaciju i dozvole, procijenjeni trošak, izvor financiranja, budućeg upravitelja i operativni model provedbe. Kontrolnim točkama osigurava se da ulaganje ne započne prije ispunjenja ključnih pretpostavki, projekti se godišnjim planom provedbe povezuju s gradskim proračunom, nacionalnim programima i europskim izvorima financiranja, dok evidencija rizika omogućuje pravodobno reagiranje na kašnjenja i promjene troškova.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula i Korčulanska razvojna agencija KORA d.o.o.	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Uspostavljena i ažurirana baza projektnih prijedloga i rizika</i>	0	1
<i>Broj novih projekata za koje je osigurano financiranje</i>	0	5
<i>Broj provedenih novih projekata</i>	0	3
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere	Izvor financiranja	
20.000,00 EUR	Gradski proračun	

POSEBNI CILJ 3. AKTIVIRATI KULTURNU BAŠTINU ZA RAZVOJ LOKALNE KULTURE I NEPROFITNIH AKTIVNOSTI		
MJERA 3.1 POVEZATI BAŠTINU S OBRAZOVANJEM, UKLJUČIVOŠĆU I RAZVOJEM PUBLIKE		
SVRHA I OPIS MJERE	Razvoj publike temelji se na zajedničkom oblikovanju obrazovnih, istraživačkih i interpretacijskih programa, terenske nastave, radionica, volonterskih aktivnosti i sadržaja prilagođenih različitim dobnim i društvenim skupinama. Programi mogu uključivati, primjerice, korištenje muzejskih i zavičajnih zbirki, Virtualne Korčule, fizičke i digitalne izložbe, tematske šetnje, istraživanje lokalne povijesti, programe građanske znanosti te mentorstvo učenicima i studentima. Programi se, prema mogućnostima, razvijaju i u drugim naseljima, dok se gostujućim i digitalnim sadržajima može povećati dostupnost korisnicima koji ne mogu sudjelovati u programima u gradu Korčuli.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula, Gradski muzej Korčula i Centar za kulturu Korčula	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Broj obrazovnih i interpretacijskih programa</i>	65	137
<i>Broj sudionika u programima razvoja publike</i>	6.766	10.810
<i>Broj novoizrađenih programa usmjerenih starijim osobama i osobama s invaliditetom</i>	0	48
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja ✓ Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Digitalna transformacija ✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
150.000,00 EUR		Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi

POSEBNI CILJ 4. POVEZATI BAŠTINU S KREATIVNIM INDUSTRIJAMA I LOKALNIM GOSPODARSTVOM		
MJERA 4.1 RAZVIJATI KREATIVNE PROIZVODE I SADRŽAJE UTEMELJENE NA KORČULANSKOM IDENTITETU		
SVRHA I OPIS MJERE	U okviru mjere potiče se razvoj dizajnerskih i izdavačkih projekata, glazbene i scenske produkcije, filma, fotografije, digitalnih aplikacija, interpretacijskih proizvoda, izložbi i suvremenih umjetničkih sadržaja utemeljenih na istraženim i stručno obrađenim baštinskim temama. Aktivnosti mogu obuhvatiti, primjerice, sadržaje povezane s fortifikacijskom, brodograditeljskom, sakralnom, gastronomskom i nematerijalnom baštinom, ovisno o stručnoj utemeljenosti, interesu publike i raspoloživim kapacitetima. Provedba mjere temelji se na suradnji kulturnih ustanova, autora, umjetnika, udruga i poduzetnika. Pri razvoju sadržaja mogu se koristiti postojeće zbirke, istraživanja i interpretacijski kapaciteti ustanova, uz uređenje autorskih i drugih prava te stručnu provjeru prije javnog predstavljanja.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Centar za kulturu Korčula, Gradski muzej Korčula, Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula i Turistička zajednica Grada Korčule	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Broj partnerskih projekata kulturnih ustanova i kreativnih autora</i>	25	90
<i>Broj novih proizvoda i usluga nastalih suradnjom</i>	0	34
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve ✓ Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Digitalna transformacija ✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
250.000,00 EUR		Nacionalna sredstva, EU fondovi, privatna sredstva

POSEBNI CILJ 5. RAZVIJATI ODRŽIVI, ZELENI I DIGITALNI KULTURNI TURIZAM		
MJERA 5.1 UPRAVLJATI POSJETITELJSKIM TOKOVIMA, KAPACITETIMA I KVALITETOM ISKUSTVA		
SVRHA I OPIS MJERE	U okviru mjere uspostavlja se praćenje posjeta prema lokaciji, vremenu dolaska i tipu korisnika, uz procjenu prihvatnih kapaciteta osjetljivih prostora. Plan upravljanja kulturnom baštinom povezuje se s Planom upravljanja destinacijom, pri čemu se zajednički koriste podaci o sezonalnosti, posjetiteljskim tokovima, korištenju javnog prostora i zadovoljstvu stanovništva. Na temelju podataka mogu se prilagođavati rute, termini obilaska, događanja i informativni sadržaji s ciljem ublažavanja opterećenja povijesne jezgre te poticanja prostorne i vremenske raspodjele posjeta. Mjera može obuhvatiti evaluaciju postojećeg modela zajedničke ulaznice i, ako uključene ustanove ocijene model opravdanim, njegovo ponovno aktiviranje pod upravljanjem nadležnih vlasnika i ustanova. Može se unaprijediti primjena postojećeg zajedničkog kalendara događanja te dogovoriti postupak izravne najave organiziranih posjeta pojedinim muzejima i drugim upraviteljima sadržaja, u skladu s njihovim operativnim potrebama. Za upravljanje kulturnim i posjetiteljskim sadržajima odgovorni su njihovi nositelji, dok Turistička zajednica provedbi mjere doprinosi informiranjem, promocijom i razmjenom turističkih podataka u okviru svojih nadležnosti.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula, Gradski muzej Korčula, Centar za kulturu Korčula i Turistička zajednica Grada Korčule	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Broj aktivnih sustava praćenja posjeta</i>	0	1
<i>Broj izrađenih mjera upravljanja posjetiteljskim tokovima</i>	0	1
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Nacionalna razvojna strategija ✓ Zelena tranzicija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
20.000,00 EUR		Gradski proračun, sredstva TZ Grada Korčule, EU fondovi

POSEBNI CILJ 5. RAZVIJATI ODRŽIVI, ZELENI I DIGITALNI KULTURNI TURIZAM		
MJERA 5.2 RAZVITI INTEGRIRANU DIGITALNU INTERPRETACIJU KULTURNE BAŠTINE		
SVRHA I OPIS MJERE	U okviru mjere razvija se javni sustav digitalne interpretacije baštine povezivanjem postojećih digitalnih resursa i sadržaja nadležnih ustanova. Sustav može povezivati Virtualnu Korčulu, rezultate projekta FORTIC i turističke digitalne alate bez dupliciranja platformi, građe i infrastrukture. Virtualna Korčula zadržava funkciju repozitorija digitalizirane knjižnične, arhivske i muzejske građe, a QR oznake mogu služiti kao ulazne točke prema tematskim kartama, audiovodičima, digitalnim rutama i drugim multimedijским sadržajima. Ako tehnička, financijska i organizacijska procjena potvrdi opravdanost, sustav može uključiti interaktivni sloj utemeljen na umjetnoj inteligenciji koji korisnicima pruža informacije prilagođene njihovim interesima, jeziku i potrebama pristupačnosti, pri čemu koristi sadržaje koje su odobrile nadležne ustanove, uz jasno određene odgovornosti za upravljanje sadržajem, zaštitu podataka, održavanje i redovito ažuriranje. Fizičke i digitalne oznake mogu se oblikovati prema zajedničkim interpretacijskim, vizualnim i tehničkim standardima prilagođenim lokalitetu, a sami sadržaji trebaju biti stručno utemeljeni, višejezični, pristupačni, prostorno nenametljivi, kvalitetno izvedeni te jednostavni za održavanje.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula, Gradski muzej Korčula i Turistička zajednica Grada Korčule	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Uspostavljen sustav digitalne interpretacije kulturne baštine</i>	0	1
<i>Broj kulturnih dobara povezanih s digitalnim interpretacijskim sadržajima</i>	15	35
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Digitalna transformacija ✓ Nacionalna razvojna strategija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere		Izvor financiranja
30.000,00 EUR		Gradski proračun, EU fondovi

POSEBNI CILJ 5. RAZVIJATI ODRŽIVI, ZELENI I DIGITALNI KULTURNI TURIZAM		
MJERA 5.3 PRIMJENJIVATI ZELENA NAČELA I JAČATI KLIMATSKU OTPORNOST		
SVRHA I OPIS MJERE	Obnova i korištenje kulturnih dobara planiraju se uz procjenu klimatskih i okolišnih rizika te primjenu energetske i tehničke rješenja usklađenih s njihovim kulturnim i povijesnim vrijednostima. Potrebno je odgovorno upravljati vodom i otpadom, unaprijediti zaštitu od požara, održavati zelenilo i kulturni krajolik te poticati održivu mobilnost. Održavanje kulturnog krajolika može obuhvatiti evidentiranje prioriteta suhozidnih i terasiranih cjelina, izradu smjernica za njihovu obnovu te stručno vrednovanje zahvata koji mogu bitno promijeniti tradicijsku strukturu i izgled krajolika. Mjera može obuhvatiti izradu i provedbu odgovarajućih programa održavanja, zaštite i interpretacije područja u kojima se kulturne i prirodne vrijednosti neposredno povezuju, primjerice zaštićenog krajolika sv. Antona, pripadajućeg stubišta i šetnica te prostora park-šume Hober. Opseg i način provedbe utvrđuju se u suradnji s nadležnim javnim ustanovama, Hrvatskim šumama, komunalnim službama, Konzervatorskim odjelom te drugim vlasnicima i upraviteljima. Posjetitelje se, prema mogućnostima pojedinog lokaliteta, usmjerava na pješaćenje te korištenje javnog i pomorskog prijevoza. Zelena rješenja moraju biti prilagođena pojedinom lokalitetu i ne smiju narušavati njegove baštinske vrijednosti.	
ROK PROVEDBE MJERE	2034. godina	
NOSITELJ(I) MJERE	Grad Korčula, KTD Hober d.o.o. i nadležna javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode	
POKAZATELJI REZULTATA	Početna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2034.)
<i>Broj projekata s procjenom klimatskih i okolišnih rizika</i>	0	3
<i>Broj lokaliteta obuhvaćenih programima održavanja, zaštite ili prilagodbe</i>	0	5
<i>Broj kulturnih lokaliteta s najmanje jednim provedenim zelenim rješenjem usklađenim s konzervatorskim uvjetima</i>	0	3
DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA UN AGENDE 2030	✓ Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim ✓ Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica	
DOPRINOS PRIORITETIMA EU (zelena tranzicija i/ili digitalna transformacija i/ili Nacionalna razvojna strategija)	✓ Nacionalna razvojna strategija ✓ Zelena tranzicija	
Procijenjena financijska vrijednost provedbe mjere	Izvor financiranja	
250.000,00 EUR	Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi	

11. Model upravljanja kulturnom baštinom

11.1. Polazišta upravljačkog modela

Model upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule polazi od činjenice da baština na području Grada čini povezan sustav povijesnih prostora, građevina, fortifikacija, sakralnih sklopova, kulturnih krajolika, zbirki i živih tradicija. Odgovornosti za njezino očuvanje i korištenje raspoređene su između Grada, gradskih ustanova i trgovačkih društava, vjerskih zajednica, udruga, nositelja nematerijalne baštine i tradicije, privatnih vlasnika, obrazovnih ustanova i gospodarskih subjekata. Takva raspodjela odgovornosti zahtijeva trajan koordinacijski mehanizam, jasne ovlasti, provedbenu disciplinu i zajednički pregled prioriteta.

Participativni proces proveden tijekom izrade Plana ukazao je na to da sadašnji modalitet upravljanja prečesto ovisi o pojedinačnim inicijativama i dostupnosti financiranja u pojedinoj točki vremena. Dionici su posebno istaknuli rascjepkanost odgovornosti, nedovoljnu povezanost ulaganja, manjak upravljačkih i menadžerskih kapaciteta, teškoće pri dovršavanju započetih projekata te potrebu da se provedba Plana zaštiti od promjena prioriteta i političkih mandata. Istodobno je prepoznata dobra suradnja među dijelom institucija, visoka stručna vrijednost lokalnih ustanova i udruga te snažan potencijal razvojne agencije KORA, Turističke zajednice, komunalnih službi, vjerskih zajednica i razvojnih partnera za zajedničku provedbu.

Predloženi model oslanja se na pristup povijesnom urbanom krajoliku koji je razvio UNESCO, pristup upravljanju svjetskom baštinom, ICCROM-ov pristup usmjeren na ljude i načela Faro konvencije. Zajedničko im je upravljanje baštinom u širem društvenom, prostornom, okolišnom i gospodarskom kontekstu, uz uključivanje zajednice, jasno definirane odgovornosti, redovito praćenje i prilagodbu upravljačkih mjera.

11.2. Preporučeni model upravljanja

Na temelju analitičkih i participativnih nalaza uspostavlja se Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu Grada Korčule kao stalno tijelo za usklađivanje prioriteta, praćenje pokazatelja Plana i razmatranje pitanja koja zahtijevaju suradnju više institucija. Potreba za njegovom uspostavom proizlazi iz raspršenih odgovornosti, nedostatne razmjene informacija, ograničenih stručnih i provedbenih kapaciteta te odvojenog planiranja projekata obnove, korištenja prostora, upravljanja posjetiteljima i financiranja.

Grad Korčula zadržava punu stratešku, upravljačku i političku odgovornost za provedbu Plana, dok Koordinacijsko vijeće djeluje kao međuinstitucionalna platforma za pripremu i usklađivanje odluka, bez zadiranja u ovlasti Gradskog vijeća, gradonačelnika, upravnih tijela, vlasnika kulturnih dobara i nadležnih konzervatorskih službi. Njegova je zadaća osigurati da se odluke pripremaju na temelju zajedničkog pregleda potreba, projekata, rokova, troškova, izvora financiranja i provedbenih rizika. U radu Vijeća sudjeluju predstavnici ključnih gradskih, kulturnih, razvojnih, turističkih, stručnih, vjerskih i lokalnih dionika, dok se privatni vlasnici, vanjski stručnjaci, poduzetnici i drugi sudionici uključuju ovisno o temi, projektu ili vrsti baštine koja se razmatra.

Vijeće se sastaje najmanje dva puta godišnje i razmatra status strateških projekata, pripremljenost dokumentacije, izvore financiranja, potrebe za sufinanciranjem, rokove, vlasničke i upravljačke odnose, stanje kulturnih dobara, posjetiteljske pritiske te ostvarenje ciljeva i pokazatelja Plana. Za svakodnevnu koordinaciju imenuje se koordinator Plana unutar gradske uprave. Koordinator priprema materijale za sjednice, vodi bazu potreba, projekata i izvora financiranja, prati izvršenje dogovorenih obveza te upozorava na kašnjenja, nedostatak dokumentacije i financijske prepreke.

Takav model omogućio bi Gradu jedinstven pregled potreba, odgovornosti, procijenjenih troškova, raspoloživih izvora financiranja i odluka potrebnih za nastavak pripreme i provedbe pojedinih projekata. Istodobno bi uspostavio jasan kanal za prijenos informacija s terena prema donositeljima odluka, odnosno pristup odozdo prema gore, u kojem ustanove, vlasnici, mjesni odbori, udruge, župe, bratovštine i drugi neposredni dionici redovito dostavljaju podatke o stanju kulturnih dobara, lokalnim prioritetima, provedbenim poteškoćama i novim razvojnim potrebama. Takvi se inputi kroz Koordinacijsko vijeće objedinjuju, razmatraju i pretvaraju u prijedloge projekata, mjera, proračunskih prioriteta i odluka nadležnih gradskih tijela. Time bi se ojačao kontinuitet provedbe Plana, unaprijedila priprema projekata i omogućilo pravodobno rješavanje prepreka koje su dionici prepoznali kao jedan od glavnih razloga sporog ili nedovršenog provođenja baštinskih projekata.

11.3. Upravljačka načela

Upravljački model treba istodobno očuvati javni interes, stručne standarde zaštite i sposobnost provedbe. U Korčuli to podrazumijeva upravljanje cjelinom područja Grada, uz uvažavanje

različitih potreba povijesne jezgre, Žrnova, Pupnata, Račišća, Čare i otočica korčulanskog arhipelaga. Razlike u vlasništvu, funkciji i osjetljivosti pojedinih dobara zahtijevaju prilagođene režime upravljanja, dok bi zajednički standardi trebali vrijediti za planiranje, održavanje, interpretaciju, financiranje i izvještavanje.

Tablica 59 Načela upravljanja kulturnom baštinom

Načelo	Primjena u upravljanju baštinom Grada Korčule
Javna odgovornost i kontinuitet	Grad je odgovoran za strateško usmjerenje, povezivanje s proračunom i izvještavanje o provedbi. Mandati i zadaci ugrađuju se u gradske akte i godišnje planove kako bi provedba imala institucionalni kontinuitet.
Cjelovit pristup prostoru i baštinskim vrijednostima	Odluke se donose uz sagledavanje odnosa nepokretne, pokretne i nematerijalne baštine, javnog prostora, komunalne infrastrukture, krajolika, turizma i svakodnevnog života stanovnika.
Supsidijarnost i jasna odgovornost	Svaku aktivnost vodi dionik koji za nju ima pravni mandat, stručnost i operativnu sposobnost. Koordinacijski mehanizam usklađuje djelovanje vlasnika, ustanova, Grada i konzervatorske službe.
Sudjelovanje zajednice i nositelja baštine	Stanovnici, bratovštine, župe, kulturne udruge, izvođači tradicijskih praksi, privatni vlasnici i predstavnici naselja sudjeluju u oblikovanju odluka koje utječu na način korištenja i značenje baštine.
Financijska održivost i reinvestiranje	Prihodi ostvareni korištenjem baštinskih prostora usmjeravaju se u održavanje, programiranje i razvoj šireg sustava, uz transparentno praćenje prihoda i troškova.
Upravljanje na temelju podataka	Prioriteti se određuju prema stanju dobra, kulturnoj vrijednosti, rizicima, pripremljenosti projekta, utjecaju na zajednicu i operativnoj održivosti. Odluke se redovito preispituju prema rezultatima i promjenama u okruženju.

11.4. Arhitektura upravljanja

Preporučuje se model koji obuhvaća četiri povezana mehanizma upravljanja. Svaki od njih ima zasebnu svrhu, čime se razdvajaju politička odgovornost, stručna koordinacija, operativna provedba i sudjelovanje zajednice. Takva arhitektura osigurava da koordinacijsko tijelo bude povezano s konkretnim odlukama i rokovima, dok operativni nositelji djeluju unutar ovlasti Grada, vlasnika kulturnih dobara i drugih nadležnih tijela.

Tablica 60 Mehanizmi upravljanja kulturnom baštinom

Mehanizam	Nositelj	Temeljna zadaća
Strateška odgovornost	Gradsko vijeće, gradonačelnik i nadležna gradska upravna tijela	Usvajanje Plana i njegovih izmjena, osiguravanje proračuna, donošenje ključnih odluka, imenovanje nositelja i razmatranje godišnjeg izvješća.
Koordinacija i nadzor	Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu	Usklađivanje prioriteta, pregled napretka, rješavanje međuinstitucionalnih pitanja, davanje preporuka nadležnim tijelima i osiguravanje kontinuiteta provedbe.
Operativno upravljanje Planom	Koordinator Plana i administrativna podrška u nadležnom gradskom tijelu	Vođenje akcijskog plana, projektne baze, kalendara odluka, pripreme sjednica, praćenje pokazatelja, koordinacija izvještavanja i komunikacija s nositeljima.
Provedbena mreža	Ustanove, KORA, Turistička zajednica, KTD Hober, župe, bratovštine, udruge, mjesni odbori, privatni vlasnici i projektni partneri	Provedba projekata, održavanje, programiranje, interpretacija, rad sa zajednicom, upravljanje posjetiteljima i prikupljanje podataka prema dodijeljenim odgovornostima.

11.4.1. Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu

Koordinacijsko vijeće uspostavlja se kao stalno savjetodavno i koordinacijsko tijelo Grada. Njegova je uloga osigurati da se informacije o stanju kulturnih dobara, lokalnim potrebama, provedbenim poteškoćama, napretku projekata i ostvarenju pokazatelja pravodobno objedine i

uključuje u pripremu odluka nadležnih tijela. Vijeće djeluje kao poveznica između operativne razine i donositelja odluka, bez promjene zakonskih i upravljačkih ovlasti nadležnih tijela, ustanova i vlasnika kulturnih dobara. Sastav Vijeća treba osigurati zastupljenost svih naselja uz broj članova koji omogućuje učinkovit rad, dok se dodatni dionici uključuju prema temi, projektu ili vrsti kulturne baštine koja se razmatra.

Vijeće se sastaje najmanje dva puta godišnje, a prema potrebi i češće, osobito radi usklađivanja većih ulaganja, odgovora na ugroze kulturnih dobara ili pripreme odluka koje uključuju više dionika. Zaključci svake sjednice evidentiraju se u zapisniku, uz jasno određene odgovorne osobe, rokove i pitanja koja se upućuju nadležnim tijelima.

11.4.2. Koordinator Plana

Zbog osiguravanja kontinuiteta provedbe i učinkovitije međuinstitucionalne koordinacije potrebno je imenovati koordinatora Plana unutar gradske uprave, odnosno osobu s odgovarajućom razinom upravljačke odgovornosti i ovlasti, pristupom donositeljima odluka te mogućnošću koordiniranja rada upravnih tijela, gradskih ustanova i drugih nositelja aktivnosti. Koordinator djeluje kao središnja kontaktna točka za nositelje aktivnosti, prikuplja informacije s terena i pretvara ih u strukturirane prijedloge za odlučivanje, čime se smanjuje rizik da projekti zastanu između više nadležnih dionika ili ostanu bez jasnog nastavka.

Zadaci koordinatora obuhvaćaju praćenje provedbe Plana, pripremu sastanaka Koordinacijskog vijeća, praćenje zaključaka, rokova, troškova i statusa projekata te osiguravanje jasno utvrđenih nositelja aktivnosti. U suradnji s Korčulanskom razvojnom agencijom KORA i drugim relevantnim dionicima koordinator ažurira bazu potreba, projekata i izvora financiranja te pravodobno upućuje pitanja koja zahtijevaju odluku Grada.

11.5. Kontinuitet upravljanja kulturnom baštinom i uloga ključnih dionika

Upravljanje kulturnom baštinom Grada Korčule nadograđuje se na dugogodišnji rad Grada, ustanova u kulturi, Turističke zajednice, stručnih i razvojnih institucija, vjerskih zajednica, bratovština, udruga i drugih organizacija koje već raspolažu stručnim znanjima, zbirkama, prostorima, digitalnom infrastrukturom i programskim iskustvom, te čine osnovu budućeg sustava upravljanja. Glavno ograničenje pritom nije nedostatak aktivnosti, nego njihova

raspršenost i nedovoljno formalizirana koordinacija, stoga Plan ne zamjenjuje postojeće institucije niti preuzima njihove nadležnosti, već povezuje postojeće kapacitete, jasnije određuje odgovornosti i usmjerava aktivnosti u zajednički upravljački sustav, uz puno poštivanje zakonskih ovlasti, osnivačkih akata, vlasničkih i upravljačkih prava te važećih planova svakog dionika. Važno je istaknuti da opis uloga razrađenih u ovom poglavlju ne stvara nove zakonske obveze. Aktivnosti koje proizlaze iz zakona ili Plana upravljanja destinacijom zadržavaju svoju postojeću pravnu osnovu, dok se ostale aktivnosti primjenjuju kao preporuke nakon odluke nadležnog tijela ili dogovora uključenih dionika i osiguranja potrebnih uvjeta.

Pritom je potrebno razlikovati strateško upravljanje, stručnu zaštitu, upravljanje prostorima i zbirkama, kulturno programiranje, dokumentiranje i digitalizaciju, razvoj kulturno-turističkih proizvoda, komunalno održavanje te upravljanje posjetiteljima. Nakon uspostave Koordinacijskog vijeća i imenovanja koordinatora Plana, navedeni mehanizmi osiguravat će zajednički okvir za djelovanje, bez zadiranja u samostalnost ustanova, prava vlasnika kulturnih dobara i ovlasti nadležnih tijela. Time će se postojećim institucijama omogućiti snažnija uloga u određivanju prioriteta, pripremi projekata, razmjeni podataka, praćenju provedbe i oblikovanju zajedničkih programa.

11.5.1. Grad Korčula

Grad Korčula nositelj je ukupne strateške, političke i upravljačke odgovornosti za provedbu Plana upravljanja. Njegova dosadašnja uloga obuhvaća donošenje lokalnih strateških, planskih i programskih dokumenata, financiranje javnih potreba u kulturi, ostvarivanje osnivačkih prava nad gradskim ustanovama, ulaganja u obnovu i opremanje kulturnih prostora, pripremu razvojnih projekata te koordinaciju s vlasnicima kulturnih dobara, konzervatorskom službom i drugim nadležnim tijelima. Grad raspolaže instrumentima potrebnim za povezivanje kulturne baštine s prostornim uređenjem, komunalnom infrastrukturuom, turizmom, obrazovanjem, zaštitom okoliša i proračunskim planiranjem, te kao takav treba usmjeravati cjelokupni sustav, utvrđivati prioritete, odlučivati o namjeni i modelu upravljanja prostorima u svojem vlasništvu, osiguravati sredstva za održavanje i sufinanciranje projekata te pratiti ostvarenje ciljeva Plana.

Grad je odgovoran za uspostavu Koordinacijskog vijeća, imenovanje koordinatora Plana, povezivanje mjera s gradskim proračunom i programima javnih potreba, razmatranje godišnjih izvješća i donošenje korektivnih odluka. Nadležno gradsko upravno tijelo osigurava operativnu

koordinaciju, priprema gradske odluke, prati ugovore, upravlja evidencijama te povezuje projekte, proračunsko planiranje i sustav izvještavanja. Grad pritom treba osigurati da ulaganja u povijesnu jezgru podupiru njezinu rezidencijalnu i društvenu funkciju te da razvoj kulturnih sadržaja obuhvati Žrnovo, Pupnat, Račišće, Čaru i pripadajući arhipelag. Godišnje proračunsko planiranje potrebno je povezati s prioritetima Plana, a odluke o novim ulaganjima uskladiti s realnim mogućnostima budućeg upravljanja, održavanja i programiranja, čime se smanjuje rizik da obnovljeni prostori ostanu nedovoljno korišteni ili da njihove obveze premaše kapacitete budućih upravitelja.

11.5.2. Gradski muzej Korčula

Gradski muzej Korčula ima središnju stručnu ulogu u istraživanju, prikupljanju, zaštiti, čuvanju, dokumentiranju i prezentiranju kulturne baštine. Muzej svojim zbirkama, stručnim djelatnicima, izložbenim programima i istraživačkim radom čuva materijalne tragove povijesnog razvoja grada i otoka te ih povezuje s kulturnim praksama, svakodnevnim životom i identitetom lokalne zajednice. Dosadašnji doprinos Muzeja posebno je važan u stručnom vrednovanju kulturnih dobara, muzeološkoj obradi građe, pripremi izložbi, radu s publikom i suradnji s ustanovama, župama, bratovštinama, udrugama i vlasnicima kulturnih dobara. Poznavanje povijesne jezgre, graditeljskih slojeva, umjetničke baštine i povijesnog konteksta čini ga nezaobilaznim partnerom pri pripremi projekata obnove, određivanju interpretacijskih tema i procjeni primjerenosti budućih sadržaja.

U provedbi Plana upravljanja Muzej treba imati vodeću stručnu ulogu u muzejskoj interpretaciji, razvoju zbirke, istraživanju i zaštiti baštine, izložbenoj djelatnosti i određivanju stručnih standarda prezentacije. Posebno je važan u razvoju muzejsko-interpretacijskih sadržaja u obnovljenim fortifikacijama, stručnoj provjeri digitalnih sadržaja i povezivanju muzejskih predmeta s nepokretnom baštinom. Kao jedan od nositelja zaštite Vele setemane u gradu Korčuli, Muzej dugoročno sudjeluje u pripremi i prijavi projekata za financiranje povezanih kulturnih aktivnosti iz nacionalnih i europskih izvora, uključujući aktivnosti bratovština koje nemaju pravnu osobnost ili potrebne provedbene kapacitete. Preporuča se uvrštavanje aktivnosti i sredstva za sustavno prikupljanje povijesne i arhivske građe te, prema stručno utvrđenim prioritetima, otkup vrijednih fotografskih, audiovizualnih i drugih digitalnih zapisa u vlasništvu privatnih osoba u godišnje programe rada, dok se upravljanje pojedinim prostorima utvrđuje zasebnim odlukama prema vlasničkim odnosima, namjeni, stručnim kapacitetima i

financijskoj održivosti. Muzej treba biti trajno uključen u zajedničke programe s Knjižnicom, Arhivskim sabirnim centrom, Centrom za kulturu i Turističkom zajednicom, osobito kada se muzejska i arhivska građa prevodi u digitalne, edukativne i turističke sadržaje.

11.5.3. Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula

Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula jedna je od ključnih lokalnih ustanova za prikupljanje, stručnu obradu, čuvanje, dokumentiranje, digitalizaciju, dostupnost i popularizaciju korčulanske kulturne baštine. Ona je istodobno informacijsko i istraživačko središte, prostor cjeloživotnog učenja, kulturne produkcije i susreta lokalne zajednice. Posebnu vrijednost ima Zavičajna zbirka, osnovana 1991. godine, u kojoj se sustavno prikuplja, obrađuje, čuva i predstavlja građa povezana s Korčulom. Zbirka sadržava približno 2.450 jedinica pisane, slikovne i audiovizualne građe čime pruža važnu podlogu za istraživanje lokalne povijesti, književnosti, graditeljstva, umjetnosti, društvenog života i nematerijalne baštine. Knjižnica ima vodeću lokalnu ulogu u digitalizaciji baštine te od 2017. godine, u suradnji s Gradskim muzejom Korčula i Arhivskim sabirnim centrom, razvija digitalnu knjižnicu Virtualna Korčula, javno dostupan repozitorij koji objedinjuje knjižničnu, arhivsku i muzejsku građu, sadržava približno 999 digitalnih jedinica i povezan je s nacionalnim sustavom e-Kultura. Time je uspostavljena važna digitalna kulturna infrastruktura na kojoj treba nastaviti graditi javnu dostupnost i interpretaciju korčulanske baštine.

Djelovanje Knjižnice u području baštine obuhvaća prikupljanje i zaštitu zavičajne građe, digitalizaciju, fizičke i virtualne izložbe, predavanja, predstavljanja publikacija, nakladničku djelatnost kroz Biblioteku Žilković i časopis Kanavelić, program Korčulanska baština za djecu i mlade te suradnju sa školama, Muzejom, Arhivskim sabirnim centrom, Turističkom zajednicom i kulturnim udrugama. Knjižnica raspolaže pristupačnim prostorom sa zavičajnom zbirkom, čitaonicom, računalnim i studijskim odjelom, izložbenim prostorom i višenamjenskim sadržajima. Prema dostavljenim podacima, njezine fizičke i virtualne usluge bilježe više od 52.000 posjeta godišnje, a četiri stručne knjižničarke osiguravaju kontinuitet stručnog, kulturnog i edukativnog rada. Knjižnica dodatno doprinosi aktiviranju baštine kroz fizičke i virtualne izložbe, stručna predavanja, predstavljanja knjiga, kataloge i programe namijenjene djeci i mladima. Programi poput Korčulanske baštine, nakladnička djelatnost i suradnja na temama gastronomske i druge nematerijalne baštine potvrđuju da Knjižnica nije samo mjesto pohrane građe, već i aktivni interpretacijski i edukacijski prostor. Njezina široka dostupnost

lokalnom stanovništvu čini je posebno važnom za uključivanje građana koji nisu primarno obuhvaćeni turističkim ili muzejskim programima.

U provedbi Plana upravljanja kulturnom baštinom Knjižnica treba imati vodeću ili partnersku ulogu u digitalizaciji, upravljanju Virtualnom Korčulom, zaštiti zavičajne građe, izdavaštvu, istraživanju lokalne povijesti, razvoju publike i edukaciji. Može razvijati programe građanske znanosti, istraživačke projekte sa školama i studentima, digitalne obrazovne sadržaje, virtualne izložbe i tematske šetnje povezane sa zavičajnim zbirkama. Virtualnu Korčulu potrebno je razvijati pod stručnim i operativnim vodstvom Knjižnice, u suradnji s Gradskim muzejom Korčula i Arhivskim sabirnim centrom Korčula – Lastovo, kao javno dostupan repozitorij digitalizirane knjižnične, arhivske i muzejske građe. Javni sustav digitalne interpretacije iz mjere 5.2. razvija se povezivanjem postojećih digitalnih resursa i stručno provjerenih sadržaja pod zajedničkim nositeljstvom Turističke zajednice Grada Korčule, Gradskog muzeja Korčula i Gradske knjižnice Ivan Vidali Korčula. Sustav se može povezivati s Virtualnom Korčulom i relevantnim gradskim evidencijama putem usklađenih podataka, uz jasno razlikovanje njihovih funkcija i izbjegavanje dupliciranja građe, sadržaja i infrastrukture.

Daljnji razvoj treba obuhvatiti jačanje spremištih, izložbenih i digitalnih kapaciteta, unapređenje pristupačnosti sadržaja te razvoj stručnih radionica o zaštiti, dokumentiranju i korištenju digitalnih baštinskih zbirki. Uključivanje učenika, studenata i građana u istraživačke i dokumentacijske aktivnosti može proširiti bazu znanja o lokalnoj baštini, pri čemu se takvi programi trebaju provoditi uz stručnu kontrolu i jasno definirane standarde obrade podataka. Knjižnični prostor pritom treba vrednovati kao važan dio kulturne i društvene infrastrukture Grada, otvoren različitim dobnim skupinama i korisnicima. Njegova redovita dostupnost, stručna podrška i povezanost fizičkih i digitalnih sadržaja omogućuju da se baština uključi u svakodnevni život zajednice, a ne samo u povremene manifestacije ili turističke programe.

11.5.4. Centar za kulturu Korčula

Centar za kulturu Korčula raspolaže iskustvom koje proizlazi iz više od dva desetljeća kontinuiranoga kulturnog djelovanja, programskog korištenja kulturnih prostora i razvoja publike. Upravlja zgradom Centra, velikom i malom dvoranom, koordinira korištenje Ljetnog kina te skrbi o Lođi i stalnom postavu izložbe „Korčulanska drvena brodogradnja”. Njegovo iskustvo obuhvaća i desetogodišnje upravljanje Kulom Revelin, prostorom interpretacije Marka

Pola i Galerijom Maksimilijana Vanke. Centar kontinuirano organizira glazbene, kazališne, filmske, izložbene i edukativne programe u Lođi, Ljetnom kinu, atriju Gradske vijećnice, Katedrali sv. Marka, dvorištu palače Arneri, na trgovima i drugim povijesnim lokacijama. Time je stekao praktična znanja o programskim, tehničkim, sigurnosnim i posjetiteljskim zahtjevima korištenja baštinskih prostora, razvoju publike, radu s djecom i mladima te suradnji sa školama, vrtićima, ustanovama u kulturi, umjetnicima, udrugama i kulturnim mrežama. Njegova dugogodišnja programska i partnerska praksa potvrđuje da Centar raspolaže kapacitetima potrebnima za povezivanje kulturne baštine sa suvremenom kulturnom produkcijom i razvojem publike.

U provedbi Plana upravljanja Centar treba imati jednu od vodećih uloga u programskom korištenju i kulturnom oživljavanju obnovljenih prostora. To uključuje organizaciju programa u fortifikacijama i drugim povijesnim ambijentima, razvoj izložbenih i multimedijjskih sadržaja, interpretaciju fortifikacijske i brodograditeljske baštine te povezivanje glazbe, kazališta, filma i drugih umjetničkih oblika s kulturnom baštinom. Centar je potrebno uključivati već u fazi određivanja buduće namjene i projektiranja prostora kako bi tehnička rješenja odgovarala stvarnim programskim potrebama, kapacitetima publike, pristupačnosti, sigurnosti i troškovima rada. Pri razvoju novih sadržaja Centar može preuzeti odgovornost za, primjerice, produkcijsku razradu, tehničku pripremu i operativnu koordinaciju kulturnih programa, dok Muzej i druge stručne ustanove osiguravaju sadržajnu i interpretacijsku utemeljenost. Takva načelna podjela uloga omogućuje da obnovljeni prostori dobiju redovit program i publiku, a da se pritom ne naruše stručni standardi zaštite i interpretacije baštine.

Buduća uloga Centra ne podrazumijeva automatsko preuzimanje upravljanja svim novim prostorima, jer se odgovornost za pojedine objekte određuje zasebno, prema namjeni, vlasništvu, stručnim potrebama i održivosti. Centar pritom ostaje ključni nositelj kulturnog programiranja, razvoja publike, edukacije i uključivanja umjetnika, udruga i građana, u uskoj suradnji s Muzejom, Knjižnicom i Turističkom zajednicom.

11.5.5. Turistička zajednica Grada Korčule

Turistička zajednica Grada Korčule važan je institucionalni partner u promociji kulturne baštine, razvoju proizvoda kulturnog turizma, digitalnoj komunikaciji i informiranju posjetitelja. Svoj doprinos kvaliteti posjetiteljskog iskustva ostvaruje povezivanjem javnih i

privatnih dionika, izradom te distribucijom informativnih i destinacijskih marketinških materijala, upravljanjem mrežnim sadržajima i turističkim informativnim centrima, razvojem turističke signalizacije te sudjelovanjem u turističkim informacijskim sustavima, istraživanjima i analizama. Te poslove obavlja u skladu sa zakonom, Statutom i godišnjim programom rada, a marketinške aktivnosti usklađuje sa strateškim smjernicama i uputama Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije i Hrvatske turističke zajednice. Turistička zajednica može organizirati manifestacije i priredbe koje doprinose turističkom identitetu destinacije, stručne skupove i edukacije te sudjelovati u planiranju i provedbi projekata važnih za razvoj destinacije. U tom okviru već provodi ili podupire Festival viteških igara Korčule, Korčulanski barokni festival, LumiArt Korčula, Badijavanje, Camino Korčula, Sakralni glazbeni Camino i Slow Food Korčula. U području turističke valorizacije kulturne baštine Turistička zajednica može sudjelovati u razvoju turističkih proizvoda, izradi i distribuciji informativnih materijala, stvaranju mrežnih sadržaja, razvoju turističke signalizacije te organiziranju stručnih skupova i edukacija, dok je Statutom izrijekom propisano da Turistička zajednica posebnu brigu vodi o zaštiti i čuvanju kulturnih dobara.

Njezina interpretacijska i komunikacijska infrastruktura uključuje turističko-informativne centre, mrežne stranice destinacije, promotivne filmove i fotografije, tiskane publikacije, tematske karte, društvene mreže, mobilne i multimedijske sadržaje te suradnju u postavljanju turističke i interpretacijske signalizacije. Turistička zajednica ujedno provodi edukacije vodiča, iznajmljivača, turističkih agencija i drugih dionika, čime izravno utječe na kvalitetu predstavljanja baštine i odgovorno ponašanje prema kulturnim dobrima. Zajednica je posebno važna u razvoju sadržaja izvan glavne turističke sezone, uključivanju lokalnog stanovništva i ravnomjernijoj raspodjeli događanja i posjeta prema Žrnovu, Pupnatu, Čari i Račišću.

Provedbi Plana upravljanja kulturnom baštinom Turistička zajednica Grada Korčule doprinosi razvojem i promocijom proizvoda kulturnog turizma, informiranjem posjetitelja, praćenjem turističkih opterećenja, razvojem kulturnih ruta, te informiranjem o kalendaru događanja i interpretacijskoj signalizaciji. U integriranom sustavu fortifikacijske baštine Grada Korčule i mogućem modelu zajedničke ulaznice njezina se uloga odnosi na informiranje i promociju putem turističkih informativnih centara, mrežnih stranica i mobilne aplikacije, pri čemu o samoj uspostavi i radu sustava ulaznica, prodaji, prihodima, cijenama i rezervacijama odlučuju Grad, vlasnici i ustanove nadležne za pojedine sadržaje. Digitalni i promotivni sadržaji razvijaju se

na temelju postojeće suradnje Turističke zajednice s Muzejom, Knjižnicom, Arhivskim sabirnim centrom, župama, bratovštinama i drugim nositeljima znanja, uz poštovanje njihove stručne i sadržajne odgovornosti. Turistička zajednica time doprinosi povezivanju lokaliteta i programa u razumljive i tržišno vidljive informacije i proizvode, uz očuvanje autentičnosti prostora i odgovorno turističko korištenje kulturne baštine. Turistička zajednica može dodatno pridonijeti praćenju provedbe kroz podatke o broju i strukturi posjetitelja, sezonskim opterećenjima, korištenju kulturnih sadržaja i interesu za pojedine rute i programe. Ti podatci trebaju dopunjavati, a ne zamijeniti, stručne procjene stanja kulturnih dobara te se redovito razmjenjivati s Gradom, upraviteljima lokaliteta i koordinatorom Plana.

11.5.6. Korčulanska razvojna agencija KORA d.o.o.

KORA ima ključnu razvojnu i projektnu ulogu u provedbi Plana. Priprema i provodi razvojne projekte, prati izvore financiranja, koordinira projektne partnere te povezuje lokalne potrebe s nacionalnim i europskim programima. U budućem sustavu treba biti glavni stručni partner Grada i nositelja mjera pri razvoju projektnih ideja, procjeni njihove spremnosti, izradi prijave, oblikovanju financijskih konstrukcija i provedbi projekata. KORA pritom ne preuzima konzervatorske, muzejske ili programske ovlasti drugih institucija, već je njezina zadaća stručno oblikovane prioritete prevesti u izvedive projekte s jasnim troškovima, rokovima, odgovornostima i izvorima financiranja te, u suradnji s koordinatorom Plana, voditi pregled razvojnih potreba, projekata i mogućih izvora financiranja.

11.5.7. KTD Hober d.o.o.

KTD Hober ima važnu operativnu ulogu u održavanju javnih prostora, komunalnom redu, čistoći, zelenim površinama i svakodnevnom funkcioniranju prostora u kojima se kulturna baština nalazi i koristi. Njegove aktivnosti neposredno utječu na stanje povijesne jezgre, pristup kulturnim dobrima, kvalitetu javnih površina i uvjete života stanovnika. U provedbi Plana Hober treba pravodobno uključivati u zahvate povezane s pristupnim zonama, rasvjetom, zelenilom, čistoćom, odvodnjom, urbanom opremom i prostorom oko kulturnih dobara, pri čemu redovito komunalno održavanje treba koordinirati s konzervatorskim uvjetima, a operativne probleme tijekom turističke sezone povezivati sa zaštitom svakodnevne funkcije povijesne jezgre i razvojem zelenih, klimatski odgovornih rješenja.

11.5.8. Konzervatorski odjel u Dubrovniku

Konzervatorski odjel u Dubrovniku nadležno je tijelo državne uprave za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara. Njegova uloga obuhvaća utvrđivanje i provedbu mjera zaštite, izdavanje posebnih uvjeta i potvrda, stručni nadzor te sudjelovanje u postupcima istraživanja, obnove, prenamjene i korištenja kulturnih dobara. Odjel treba pravodobno uključivati u razmatranje prioriternih zahvata i pripremu složenijih projekata, osobito pri određivanju novih funkcija, većim prostornim intervencijama, poboljšanju pristupačnosti, energetske učinkovitosti i intenzivnijem posjetiteljskom korištenju. Sudjelovanje u Koordinacijskom vijeću pritom omogućuje ranu razmjenu informacija, ali ne mijenja formalne ovlasti niti zamjenjuje propisane upravne postupke.

11.5.9. Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo

Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo važan je nositelj zaštite, obrade i dostupnosti arhivskoga gradiva povezanog s poviješću Korčule i šireg otočnog područja. Gradivo pruža temeljne izvore za istraživanje naselja, građevina, obitelji, institucija, obrta, upravljanja prostorom i društvenog života. U provedbi Plana Centar treba biti stručni partner u istraživanju i dokumentiranju kulturnih dobara, pripremi izložbi i publikacija, digitalizaciji i razvoju interpretacijskih sadržaja, pri čemu je posebno važna njegova suradnja s Gradskom knjižnicom Ivan Vidali Korčula i Gradskim muzejom Korčula u razvoju Virtualne Korčule. Suradnja treba počivati na jasno utvrđenim pravilima odabira građe, autorskih i drugih prava, izrade metapodataka, digitalne pohrane i javne dostupnosti.

11.5.10. Vjerske zajednice i bratovštine

Župe, druge vjerske zajednice i bratovštine skrbe o znatnom dijelu sakralne, pokretne i nematerijalne kulturne baštine. One održavaju crkve, kapele, župne i bratovštinske prostore te osiguravaju kontinuitet liturgijskih, procesijskih, zavjetnih i društvenih praksi koje baštini daju živo značenje. U provedbi Plana ostaju odgovorni nositelji upravljanja dobrima i praksama koje su im povjerene, u skladu s vlastitim pravilima, pravnim statusom i namjenom prostora. Grad i druge institucije trebaju im pružati stručnu i projektnu podršku pri evidentiranju potreba, pripremi dokumentacije, pronalaženju izvora financiranja, zaštiti zbirki i razvoju primjerene javne dostupnosti. Turističko i kulturno korištenje mora poštovati primarnu vjersku funkciju, liturgijski raspored i dostojanstvo prostora te stavove vlasnika i korisnika.

11.5.11. Društvo turističkih vodiča Korčule

Društvo turističkih vodiča Korčule strukovna je udruga licenciranih vodiča koja promiče kvalitetno, održivo i odgovorno turističko vođenje. Njegovi članovi svakodnevno posreduju između kulturne baštine, lokalne zajednice i posjetitelja te raspolažu neposrednim iskustvom o interesima posjetitelja, kretanju grupa, opterećenju lokaliteta i kvaliteti interpretacijskih sadržaja. Društvo provodi stručna i kostimirana vođenja, javna predavanja, radionice i studijska putovanja članova te surađuje s Turističkom zajednicom, Gradom, ustanovama u kulturi, župama i udrugama. Nositelj je kolektivne nagrade Grada Korčule, a među važnijim inicijativama ističe se sudjelovanje u procesu uvrštenja Vele setemane na popis nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Njegovo djelovanje obuhvaća stručno usavršavanje vodiča, razvoj tematskih ruta, prenošenje potvrđenih povijesnih i kulturnih sadržaja te praćenje problema povezanih s posjetiteljskim tokovima i korištenjem javnih prostora. Društvo je važno i kao poveznica između stručnih ustanova i osoba koje baštinu svakodnevno predstavljaju posjetiteljima, pa može pomoći u prijenosu novih istraživanja, usklađivanju interpretacijskih poruka i pravodobnom uočavanju potreba na terenu.

Društvo turističkih vodiča Korčule ima važnu ulogu u prepoznavanju potreba povezanih s ravnomjernijom prostornom raspodjelom kulturnih programa i posjetitelja, jačanjem inicijativa u ostalim naseljima, razvojem nenametljive digitalne interpretacije i uključivanjem kulturnog krajolika i lokaliteta izvan povijesne jezgre, te u suradnji s privatnim vlasnicima vrijednih zbirki i povijesnih prostora. Zahvaljujući neposrednom radu s posjetiteljima, Društvo predstavlja vrijedan izvor terenskih informacija i savjetodavnog uvida u korištenje baštinskih prostora. U provedbi Plana Društvo bi trebalo biti uključeno u razvoj standarda interpretacije, edukaciju vodiča, testiranje kulturnih ruta, razmatranje modela obilaska fortifikacija i praćenje posjetiteljskog iskustva. Redovita razmjena informacija s Turističkom zajednicom, ustanovama u kulturi i koordinatorom Plana može pravodobno ukazati na preveliku koncentraciju grupa, nedostatke signalizacije, nejasnoće u interpretacijskim sadržajima te sigurnosne i pristupne probleme. Društvo pritom ne preuzima stručne ovlasti ustanova, konzervatorske službe ili vlasnika kulturnih dobara, već djeluje kao stručni, interpretacijski i savjetodavni partner.

Uloga Društva je osobito korisna pri pilotiranju novih ruta, provjeri razumljivosti interpretacijskih materijala i procjeni učinaka promjena režima obilaska, čime iskustvo vodiča

postaje dio sustava povratnih informacija za upravljanje posjetiteljima, dok se odluke i stručni sadržaji i dalje utvrđuju u okviru nadležnih institucija.

11.5.12. Obrazovne ustanove, kulturne udruge, mjesni odbori i drugi partneri

Odgojno-obrazovne ustanove, kulturne udruge, nositelji nematerijalne baštine, mjesni odbori, privatni vlasnici, obrtnici, poduzetnici i druge organizacije čine dio šire provedbene mreže Plana. Njihova je uloga važna u prijenosu znanja, radu s djecom i mladima, očuvanju živih tradicija, prepoznavanju lokalnih potreba i uključivanju baštine u svakodnevni život naselja. Obrazovne ustanove mogu razvijati istraživačke i terenske programe s Muzejom, Knjižnicom, Arhivskim sabirnim centrom i udrugama. Mjesni odbori povezuju potrebe Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare s gradskom bazom potreba i projekata, dok se privatni vlasnici uključuju kroz dokumentiranje, stručnu podršku, dogovorenu javnu dostupnost i digitalnu prezentaciju, uz poštovanje vlasničkih prava, zaštite kulturnog dobra i javnog interesa.

11.5.13. Zaključno usmjerenje

Budući model upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule temelji se na postojećim institucijama, jasnoj podjeli odgovornosti i obvezujućoj koordinaciji. Grad Korčula zadržava stratešku, upravljačku i javnu odgovornost za provedbu Plana te odgovornost za povezivanje njegovih prioriteta s gradskim proračunom i drugim razvojnim politikama, dok nadležno gradsko upravno tijelo osigurava operativnu koordinaciju, administrativno praćenje i povezivanje projekata, ugovora, evidencija i izvještavanja. Gradski muzej Korčula nositelj je stručne, muzeološke i interpretacijske uloge te posebnih aktivnosti povezanih sa zaštitom Vele setemane, projektnom podrškom bratovštinama i prikupljanjem vrijedne građe. Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula ima vodeću ulogu u zaštiti zavičajne građe, digitalizaciji, razvoju Virtualne Korčule, istraživanju i prijenosu znanja. Centar za kulturu Korčula nositelj je kulturnog programiranja, produkcije, aktiviranja baštinskih prostora i razvoja publike, dok Turistička zajednica Grada Korčule doprinosi razvoju i promociji proizvoda kulturnog turizma, informiranju posjetitelja, razvoju ruta i praćenju turističkih pokazatelja u okviru svojih nadležnosti.

KORA osigurava projektну pripremu, razvoj financijskih konstrukcija i povezivanje prioriteta Plana s nacionalnim i europskim izvorima financiranja, dok KTD Hober obavlja operativne i

komunalne poslove važne za održavanje javnih i baštinskih prostora. Konzervatorski odjel u Dubrovniku zadržava zakonom utvrđene stručne i upravne ovlasti, a Arhivski sabirni centar sudjeluje u zaštiti, istraživanju, digitalizaciji i dostupnosti arhivskoga gradiva. Vjerske zajednice i bratovštine ostaju odgovorni nositelji upravljanja sakralnim dobrima i živim tradicijama koje čuvaju, uz poštovanje njihove primarne vjerske i društvene funkcije. Društvo turističkih vodiča Korčule djeluje kao stručni, interpretacijski i savjetodavni partner u razvoju ruta, edukaciji vodiča, praćenju posjetiteljskog iskustva i prenošenju terenskih informacija. Odgojno-obrazovne ustanove, kulturne udruge, nositelji nematerijalne baštine, mjesni odbori, privatni vlasnici, obrtnici i drugi partneri uključuju se prema svojim znanjima, dobrima, prostorima i odnosu s lokalnom zajednicom.

Upravljanje pojedinim prostorom ili kulturnim dobrom utvrđuje se zasebnim odlukama, u skladu s vlasništvom, zakonskim ovlastima, namjenom, stručnim kapacitetima i financijskom održivošću. Takav model ne uspostavlja paralelnu strukturu, već povezuje postojeće institucije u sustav u kojem su njihova dosadašnja postignuća jasno priznata, buduće odgovornosti određene, a zajednički projekti usmjereni prema ostvarivanju ciljeva Plana.

Tablica 61 Uloge i odgovornosti ključnih dionika

Dionik	Ključna odgovornost u provedbi Plana
Grad Korčula	Strateško usmjeravanje i ukupna javna odgovornost za provedbu Plana, uspostava Koordinacijskog vijeća i imenovanje koordinatora, povezivanje prioriteta s proračunom i drugim gradskim politikama te odlučivanje o namjeni i modelima upravljanja gradskim prostorima.
Gradski muzej Korčula	Osigurava stručni doprinos istraživanju, zaštiti, dokumentiranju, muzeološkoj obradi, interpretaciji i prezentaciji materijalne i nematerijalne baštine te muzejskih zbirki. Sudjeluje u razvoju interpretacijskih standarda, stručnom praćenju baštinskih prostora, edukaciji i provjeri digitalnih, edukativnih i turističkih sadržaja. Kao jedan od nositelja zaštite Vele setemane u gradu Korčuli, dugoročno sudjeluje u pripremi i prijavi projekata za financiranje povezanih kulturnih aktivnosti, uključujući aktivnosti bratovština bez pravne osobnosti ili potrebnih provedbenih kapaciteta. U godišnjem

	programu rada planira sustavno prikupljanje povijesne i arhivske građe te, prema stručnim prioritetima, otkup vrijednih fotografskih, audiovizualnih i drugih digitalnih zapisa u privatnom vlasništvu.
Gradska knjižnica Ivan Vidali Korčula	Zaštita i dostupnost zavičajne građe, digitalizacija, stručno i operativno vođenje Virtualne Korčule, izdavaštvo, istraživanje lokalne povijesti, prijenos znanja, edukacija i uključivanje građana u dokumentiranje baštine.
Centar za kulturu Korčula	Kulturno programiranje i produkcija, aktiviranje baštinskih prostora, razvoj publike te organizacija izložbenih, izvedbenih, edukativnih i multimedijских programa u povijesnim prostorima.
Turistička zajednica Grada Korčule	Promocija proizvoda kulturnog turizma i mogućeg sustava zajedničke ulaznice, informiranje posjetitelja, sudjelovanje u razvoju ruta i interpretacijske signalizacije te praćenje turističkih pokazatelja i opterećenja u okviru zakonskih poslova i Plana upravljanja destinacijom.
Korčulanska razvojna agencija KORA d.o.o.	Priprema i provedba razvojnih projekata, oblikovanje financijskih konstrukcija, koordinacija partnera te povezivanje prioriteta Plana s nacionalnim i europskim izvorima financiranja.
KTD Hober	Operativno i komunalno održavanje javnih i baštinskih prostora, zelenila, čistoće, urbane opreme i pristupnih zona, uz usklađivanje redovitih zahvata s konzervatorskim uvjetima.
Konzervatorski odjel u Dubrovniku	Provedba zakonom utvrđenih mjera zaštite, izdavanje posebnih uvjeta i potvrda, stručni nadzor te pravodobno sudjelovanje u pripremi zahvata na kulturnim dobrima.
Arhivski sabirni centar Korčula – Lastovo	Zaštita, obrada i dostupnost arhivskoga gradiva, sudjelovanje u istraživanju, dokumentiranju, digitalizaciji i interpretaciji baštine te razvoj Virtualne Korčule u suradnji s Knjižnicom i Muzejom.
Vjerske zajednice i bratovštine	Upravljanje i skrb o sakralnim dobrima, zbirkama i živim tradicijama koje su im povjerene te osiguravanje kontinuiteta liturgijskih, procesijskih, zavjetnih i društvenih praksi.

Društvo turističkih vodiča Korčule	Stručna i odgovorna interpretacija baštine u okviru djelatnosti pružanja usluga turističkog vođenja, edukacija vodiča, razvoj i testiranje ruta, praćenje posjetiteljskog iskustva te pružanje terenskih informacija o korištenju prostora i kretanju posjetitelja.
Odgojno-obrazovne ustanove, kulturne udruge, mjesni odbori i drugi partneri	Prijenos znanja, očuvanje živih tradicija, rad s djecom i mladima, uključivanje lokalne zajednice, prepoznavanje potreba naselja te sudjelovanje u istraživačkim, edukativnim, programskim i interpretacijskim aktivnostima.

11.6. Ciklus planiranja, odlučivanja i praćenja

Provedba Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule organizira se kroz dva polugodišnja ciklusa povezana s gradskim proračunom, planovima ustanova i programima javnih potreba, uz dodatne operativne preglede prema potrebi. Sastanci Koordinacijskog vijeća služe razmatranju provedbe aktivnosti, statusa projekata i pitanja koja zahtijevaju odluku Grada ili drugih nadležnih dionika.

Tablica 62 Ciklusi planiranja, odlučivanja i praćenja

Razdoblje	Ključne aktivnosti	Rezultat
Prvo polugodište	Pregled provedbe Plana u prethodnoj godini, financija, pokazatelja i statusa projekata. Praćenje provedbe projekata, pripreme dokumentacije, prijava na izvore financiranja i stanja kulturnih dobara.	Godišnje izvješće i prijedlog korektivnih aktivnosti. Ažuriran pregled projekata, rokova i rizika.
Drugo polugodište	Praćenje posjetiteljskih pritisaka, korištenja javnog prostora i operativnih problema tijekom turističke sezone. Utvrđivanje prioriteta za sljedeću godinu i usklađivanje s gradskim proračunom i planovima ustanova.	Prijedlog mjera za upravljanje posjetiteljima i rad baštinskih prostora. Godišnji plan provedbe s nositeljima, rokovima i izvorima financiranja.

11.6.1. Upravljanje bazom potreba, projekata i izvora financiranja

Jedan od ključnih preduvjeta učinkovitog upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule je uspostava jedinstvene baze razvojnih potreba, projekata i izvora financiranja. Prema dostupnim podacima, potrebe za obnovom, održavanjem, zaštitom, interpretacijom i aktiviranjem kulturne baštine disperzirane su u različitim dokumentima, projektnim prijedlozima, stručnim podlogama i institucijskim evidencijama. Takva fragmentiranost otežava cjelovit pregled prioriteta, procjenu stvarnih financijskih potreba i pravodobno usmjeravanje projekata prema odgovarajućim izvorima sredstava. Jedinstvena baza treba omogućiti da Grad u svakom trenutku raspolaže jasnim pregledom onoga što je potrebno učiniti, u kojoj je fazi priprema pojedinog zahvata, tko je odgovoran za njegovu provedbu, kolika je procijenjena vrijednost ulaganja i iz kojih se izvora financiranje može osigurati. Njezina glavna upravljačka vrijednost proizlazi iz povezivanja razvojnih potreba s realnim financijskim mogućnostima. Cilj nije samo evidentirati projekte, već sustavno stvarati zalihu pripremljenih intervencija koje se mogu pravodobno kandidirati na raspoložive nacionalne i europske programe.

Baza treba obuhvatiti potrebe za hitnom zaštitom, redovitim održavanjem, konzervatorskim i građevinskim zahvatima, izradom projektne dokumentacije, obnovom i opremanjem prostora, digitalizacijom, interpretacijom, edukacijom, razvojem kulturnih programa i očuvanjem živih tradicija. Svaka potreba treba biti evidentirana neovisno o tome postoji li već razrađena projektna ideja, izrađena dokumentacija ili poznat izvor financiranja. Time se omogućuje pravodobna priprema projekata za buduće pozive i smanjuje ovisnost o kratkim rokovima natječaja. Posebna pažnja treba biti usmjerena na pripremu financijske konstrukcije, uključujući iznos vlastitog sufinanciranja, prihvatljivost troškova, mogućnost financiranja pripreme dokumentacije, vremensku usklađenost projekta s očekivanim rokovima poziva i sposobnost nositelja da predfinancira ili sufinancira provedbu.

Izvori financiranja trebaju se planirati kao kombinacija gradskog i županijskog proračuna, programa Ministarstva kulture i medija, drugih nacionalnih fondova, programa Europske unije, programa teritorijalne suradnje, fondova namijenjenih zelenoj i digitalnoj tranziciji, prihoda ostvarenih korištenjem baštinskih prostora, donacija, sponzorstava i odgovarajućih partnerstava s privatnim sektorom. Za pojedine projekte bit će potrebno kombinirati više izvora, osobito kada jedan program ne pokriva cjelokupni trošak pripreme, obnove, opremanja i kasnijeg upravljanja. Grad Korčula pritom treba uspostaviti redovito praćenje izvora financiranja i

povezati ga s projektnom bazom, što podrazumijeva praćenje najava poziva, programa rada nadležnih tijela, višegodišnjih financijskih okvira, uvjeta prihvatljivosti i mogućnosti partnerstva. Takav pristup omogućuje da se prioritetne potrebe ne razmatraju tek nakon objave natječaja, već da se projekti unaprijed pripremaju prema očekivanim uvjetima financiranja.

Posebnu ulogu u procesu treba imati KORA, u suradnji s nadležnim gradskim upravnim tijelima i nositeljima pojedinih projekata. Njezina zadaća treba uključivati praćenje financijskih prilika, procjenu usklađenosti projekata s uvjetima poziva, pripremu projektnih prijava, razvoj financijskih konstrukcija i koordinaciju partnerstava. Koordinator Plana treba osigurati da su podaci o potrebama, dokumentaciji, troškovima i izvorima financiranja redovito ažurirani i dostupni za donošenje odluka. Projekti bi se trebali razvrstati prema razini spremnosti, od početno utvrđene potrebe do projekta s pripremljenom dokumentacijom i osiguranim financiranjem. Takav pregled omogućuje Gradu da razlikuje dugoročne razvojne potrebe od projekata koji se mogu odmah prijaviti na pozive ili natječaje te da postupno ulaže u dokumentaciju za intervencije s najvećom kulturnom, društvenom i razvojnom vrijednošću.

Jedinstvena baza potreba, projekata i izvora financiranja treba postati jedan od središnjih instrumenata provedbe Plana. U nastavku se predlaže standardizirana tablica za evidentiranje i praćenje projekata i projektnih ideja u području kulturne baštine. Tablica je zamišljena kao praktičan upravljački alat koji objedinjuje ključne podatke o potrebama, odgovornim nositeljima, rokovima, troškovima, izvorima financiranja, operativnom modelu i očekivanim rezultatima. Njezina primjena omogućuje usporediv pregled projektnog portfelja, lakše određivanje prioriteta i pravodobnu pripremu projekata za odgovarajuće izvore financiranja. Prijedlog informacija je kako slijedi:

Tablica 63 Prijedlog tablice za praćenje projektnih prijedloga i projekata

Područje	Podatak za unos
Naziv projekta	
Kulturno dobro, lokalitet ili područje	
Utvrđena potreba i razlog intervencije	
Cilj projekta i ključne aktivnosti	
Nositelj projekta i partneri	

Vlasnik i budući upravitelj	
Trenutačna faza pripreme	
Dostupna i potrebna dokumentacija	
Sljedeći korak, odgovorna osoba i rok	
Planirano razdoblje provedbe	
Trošak pripreme dokumentacije	
Trošak radova, opreme i drugih aktivnosti	
Procijenjeni godišnji trošak upravljanja i održavanja	
Primarni izvor financiranja	
Dodatni ili zamjenski izvori financiranja	
Potreban iznos i izvor vlastitog sufinanciranja	
Potreba za predfinanciranjem	
Model korištenja i financiranja nakon završetka ulaganja	
Ključni pokazatelji rezultata	
Glavni rizici i preduvjeti	
Datum posljednjeg ažuriranja	

11.7. Participativno upravljanje i odnos s lokalnom zajednicom

Rezultati razgovora s ključnim dionicima potvrđuju da učinkovito upravljanje kulturnom baštinom zahtijeva trajno uključivanje lokalnih ustanova, vlasnika kulturnih dobara, vjerskih zajednica, bratovština, udruga, mjesnih odbora i nositelja nematerijalne baštine. Njihova vrijednost u upravljačkom procesu proizlazi iz neposrednog poznavanja prostora, stanja pojedinih dobara, načina korištenja baštine i potreba lokalne zajednice.

Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu predstavlja glavni institucionalni okvir za takvo sudjelovanje. U njegovu radu trebaju biti zastupljeni dionici iz povijesne jezgre i ostalih naselja, uz mogućnost uključivanja dodatnih sudionika ovisno o temi pojedine sjednice. Time se omogućuje da se prije donošenja odluka razmotre stručni zahtjevi, iskustva korisnika prostora i posljedice planiranih zahvata za lokalni život. Participacija se prvenstveno organizira kroz

konkretna pitanja, poput obnove pojedinog dobra, određivanja njegove buduće namjene, uređenja javnog prostora, razvoja turističke rute ili korištenja nematerijalne baštine.

Za projekte koji mogu imati značajan utjecaj na svakodnevni život stanovnika, vjerske obrede, javne prostore ili način izvođenja tradicijskih praksi predlaže se provođenje ciljanih konzultacija s neposredno uključenim dionicima. Takve konzultacije trebaju se provesti u fazi pripreme projekta, dok još postoji mogućnost prilagodbe planiranog rješenja. Posebno je važno uključiti stanovnike povijesne jezgre u pitanja povezana s turističkim pritiscima, korištenjem ulica i trgova, komunalnim režimima i očuvanjem stambene funkcije grada, tim više što su provedeni intervjui pokazali da se očuvanje života lokalne zajednice smatra jednim od temeljnih uvjeta očuvanja autentičnosti povijesne jezgre.

Participativni model treba osigurati odgovarajuću zastupljenost ostalih naselja u sklopu administrativnog obuhvata Grada Korčule (Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare), čiji se razvojni prioriteti prije svega tiču sakralne baštine, društvenih prostora, zavičajnih sadržaja, starih putova, kulturnog krajolika te pomorske tradicije. Njihovo uključivanje u bazu potreba i projekata omogućuje da se razvoj kulturne baštine ne koncentrira isključivo na povijesnu jezgru Korčule. Razgovori sa župnicima Čare, Pupnata i Račišća jasno su pokazali potrebu za stručnom i projektnom podrškom lokalnim inicijativama, osobito pri pripremi dokumentacije, rješavanju vlasničkih pitanja i pronalaženju izvora financiranja.

Učinkovitost participativnog pristupa treba pratiti kroz redovite sastanke Koordinacijskog vijeća, status dogovorenih aktivnosti i pokazatelje provedbe Plana. Koordinator pritom evidentira prijedloge dionika, donesene zaključke, odgovorne nositelje i rokove te prati jesu li dogovorene aktivnosti provedene, a rezultati se uključuju u godišnje izvješće o provedbi Plana, zajedno s podacima o napretku projekata, korištenim izvorima financiranja i ostvarenim pokazateljima, čime se sudjelovanje dionika povezuje s konkretnim odlukama i mjerljivim rezultatima, umjesto da ostane ograničeno samo na povremeno savjetovanje.

11.8. Objedinjeno upravljanje baštinskim prostorima

Razvoj interpretacijskih centara, fortifikacijskih i muzejskih prostora te drugih lokaliteta otvorenih posjetiteljima otvara pitanje njihove dugoročne operativne i financijske održivosti. Za posjetiteljske lokalitete, osobito one uključene u integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule, može se razmotriti postupno povezivanje odabranih funkcija putem sporazuma

ili pilot rješenja. To može obuhvatiti prodaju ulaznica i rezervacije, digitalnu prodaju, promociju, prikupljanje podataka o posjetiteljima, usklađivanje radnog vremena i zajedničke standarde usluge. O povezivanju tih funkcija, upravljanju sustavom, cijenama, prodaji i prihodima odlučuju vlasnici i ustanove koje upravljaju uključenim sadržajima, dok Turistička zajednica može pružiti informativnu i promotivnu podršku u okviru svojih nadležnosti. Pojedini prostori pritom zadržavaju postojeće vlasničke odnose, stručne nadležnosti i programske posebnosti, a svako šire povezivanje uvodi se nakon organizacijske, pravne i financijske provjere.

Pri određivanju buduće funkcije pojedinog prostora potrebno je razmotriti primjerenost muzejskog, interpretacijskog, programskog ili višenamjenskog modela. Odabir modela temelji se na vrijednostima prostora i građe, potrebnoj razini stručne zaštite, uvjetima javne dostupnosti, očekivanom načinu korištenja te raspoloživim upravljačkim i financijskim kapacitetima. Odabrani model može se uvoditi postupno, ovisno o procijenjenim koristima, raspoloživim kapacitetima i potrebama uključenih institucija. U početnoj fazi mogu se povezati aktivnosti kod kojih postoji najveći potencijal za smanjenje troškova, kvalitetnije praćenje podataka i unapređenje iskustva posjetitelja. Može se razmotriti i izrada zajedničkih smjernica za korištenje baštinskih prostora, kojima bi se razlikovali kulturni i obrazovni programi, lokalne neprofitne aktivnosti, komercijalna događanja i turistički posjeti te utvrdili kriteriji prihvatljivosti sadržaja, uvjeti zaštite, način određivanja naknada, odgovornosti korisnika i tehnički uvjeti korištenja.

Prije uvođenja takvog modela bilo bi korisno provesti organizacijsku, pravnu i financijsku analizu kojom bi se utvrdilo koje je funkcije opravdano povezati, kakve bi se uštede i upravljačka poboljšanja mogle ostvariti te koja bi institucija ili skupina institucija mogla preuzeti koordinacijsku ulogu. U početnoj fazi moglo bi se razmotriti oslanjanje na postojeću gradsku ustanovu ili ugovorno povezivanje više institucija, uz jasno određene odgovornosti, način upravljanja prihodima, standarde transparentnosti i opseg zajedničkih usluga, dok bi se konačni oblik modela trebao odrediti na temelju potreba za osobljem, očekivanih prihoda i ukupnih troškova upravljanja.

Tablica 64 Prijedlog operativne logike upravljanja kulturnom baštinom

Skupina prostora	Primjeri	Preporučena operativna logika
------------------	----------	-------------------------------

Glavni posjetiteljski lokaliteti	Gradski muzej, Centar Marka Pola, Revelin, Kula Svih Svetih, Forteca, Kneževе kule i budući interpretacijski centri	Zajednička prodaja, rezervacije, standardi usluge, posjetiteljski podaci, marketing i reinvestiranje prihoda
Kulturni i društveni prostori	Centar za kulturu, Ljetno kino, Knežev dvor, domovi kulture i prostori u naseljima	Programska koordinacija, prioritet lokalnim i neprofitnim sadržajima, zajednička tehnička podrška i kalendar korištenja
Sakralna i bratovštinska baština	Crkve, riznice, bratimske kuće, samostani, procesijski prostori i zbirke	Upravljanje u partnerstvu s vlasnicima i nositeljima, uz očuvanje vjerske funkcije, stručnih uvjeta i dogovorenog režima posjeta
Arheološki, krajobrazni i osjetljivi lokaliteti	Špilje, gradine, otočići, suhozidi, kamenolomi i kulturni krajolici	Zaštita i praćenje stanja, ograničena ili vođena dostupnost, digitalna interpretacija i očuvanje integriteta lokaliteta

11.9. Financijski model i reinvestiranje prihoda

Pri razradi modela financiranja i održavanja valja razmotriti potrebu za odvojenim praćenjem kapitalnih ulaganja i troškova redovitog upravljanja. Obnova, rekonstrukcija i opremanje baštinskih prostora mogu se financirati iz gradskog i županijskog proračuna, programa Ministarstva kulture i medija, nacionalnih i europskih fondova, donacija te drugih dostupnih izvora, dok bi se troškovi redovitog rada mogli pokrivati kombinacijom proračunskih sredstava, vlastitih prihoda, programskih potpora, sponzorstava i odgovarajućih partnerstava.

Kao jedna od mogućnosti može se razmotriti uspostava zasebne programske linije unutar gradskog proračuna za aktivnosti povezane s provedbom Plana upravljanja kulturnom baštinom. Takav pristup bi omogućio preglednije praćenje sredstava namijenjenih održavanju, pripremi projekata, hitnim intervencijama, programima nositelja baštine i sufinanciranju projektnih prijava. U slučaju povezivanja više prostora u zajednički operativni sustav korisno bi bilo osigurati pregled prihoda i troškova po pojedinom lokalitetu i vrsti aktivnosti, dok se nakon pokrića izravnih troškova treba razmotriti mogućnost da se dio raspoloživih sredstava

usmjeri u održavanje i razvoj kulturne baštine. Točan način raspodjele utvrdio bi se nakon pravne, organizacijske i, prije svega, financijske analize.

Pri oblikovanju takvog modela važno je uzeti u obzir da pojedini baštinski prostori imaju različite mogućnosti ostvarivanja prihoda. Posjetiteljski lokaliteti mogu imati izraženiji prihodovni potencijal, dok kulturne ustanove, domovi kulture, sakralna dobra, arheološki lokaliteti i kulturni krajolici prvenstveno ostvaruju javnu, kulturnu i društvenu funkciju. Povezani financijski okvir mogao bi omogućiti da se dio prihoda ostvarenih na posjećenijim lokalitetima usmjeri prema dobrima koja imaju visoku kulturnu vrijednost, uz ograničene mogućnosti komercijalnog korištenja. Privatna ulaganja i partnerski modeli također se mogu razmotriti u slučajevima u kojima mogu pridonijeti dodatnim financijskim, stručnim ili operativnim kapacitetima. Pri tome bi bilo korisno unaprijed definirati konzervatorske uvjete, obveze održavanja, razinu javne dostupnosti, dopuštene načine korištenja, način upravljanja prihodima i mehanizme zaštite javnog interesa.

11.10. Ljudski kapaciteti i stručna podrška

Intervjuiranje ključnih dionika i anketni upitnici jasno su pokazali da postojeći stručni i operativni kapaciteti nisu dostatni za provedbu svih planiranih aktivnosti, osobito ako se istodobno pokrene veći broj projekata obnove, interpretacije i aktiviranja baštinskih prostora. Nedostatak kapaciteta posebno je izražen u području pripreme i vođenja projekata, financijskog planiranja, javne nabave, upravljanja prostorima, razvoja publike, marketinga, digitalnih sadržaja, prikupljanja podataka i praćenja rezultata. Provedba Plana stoga se ne može temeljiti isključivo na dodatnom opterećenju postojećih zaposlenika, već je potrebno jasno odrediti odgovornosti, raspoloživo radno vrijeme i kapacitete svake uključene institucije te pravodobno utvrditi područja u kojima je potrebna dodatna podrška vanjskih stručnjaka. Prije otvaranja novih lokaliteta ili pokretanja složenijih ulaganja potrebno je odrediti osobe koje će voditi projekt, upravljati prostorom nakon završetka ulaganja te pratiti financijske i operativne rezultate.

Istodobno, manjak stručnih kapaciteta unutar lokalnih institucija ne znači da potrebna znanja nisu dostupna. Grad i njegove ustanove mogu angažirati vanjske stručnjake za poslove za koje nemaju odgovarajuće interne resurse, uključujući konzervatorske i arhitektonske studije, pripremu projektne dokumentacije, prijave na izvore financiranja, pravna i financijska pitanja,

razvoj interpretacijskih sadržaja, upravljanje posjetiteljima i izradu poslovnih modela. Vanjska stručna podrška treba biti usmjerena na jasno definirane zadatke, uz prijenos znanja zaposlenicima i obvezu da rezultati ostanu dostupni institucijama koje će ih kasnije primjenjivati.

Kao upravljački postupak može se uvesti godišnji pregled potrebnih kompetencija i plan stručne podrške kojim bi se utvrdilo koje se aktivnosti mogu provesti postojećim kapacitetima, za koje je potrebna edukacija zaposlenika, a za koje je opravdano angažirati vanjske stručnjake. Posebnu pažnju treba usmjeriti na upravljanje projektima, javnu nabavu, preventivnu zaštitu, interpretaciju baštine, upravljanje posjetiteljima, digitalne alate, financijsko planiranje, pristupačnost i klimatske rizike. Projekt FORTIC i druge nacionalne i međunarodne mreže mogu se pritom koristiti za razmjenu iskustava i prijenos primjenjivih rješenja. Takvi oblici suradnje mogu smanjiti potrebu da svaka institucija samostalno razvija sva potrebna znanja, osobito u specijaliziranim područjima.

Dugoročno je potrebno jačati lokalnu stručnu bazu i smanjivati ovisnost o pojedincima. Suradnja s fakultetima, stručne prakse, mentorski programi, projektni angažmani i ciljano uključivanje mladih stručnjaka mogu pridonijeti stvaranju novih kadrova i očuvanju institucionalnog znanja. Vanjska stručna podrška pritom ostaje važan dio modela, osobito za povremene, specijalizirane i zahtjevne poslove za koje nije opravdano trajno zapošljavanje.

11.11. Faze uspostave modela

Uspostava upravljačkog modela provodi se postupno kroz formalizaciju koordinacije, konsolidaciju upravljanja projektnim portfeljem te redovitu evaluaciju i prilagodbu radnih postupaka. Faze neposredno operacionaliziraju mjere 2.1. i 2.2., dok se dodatna organizacijska ili tehnička podrška uvodi prema utvrđenim potrebama, raspoloživim kapacitetima i rezultatima provedbe.

Tablica 65 Faze uspostave upravljačkog modela

Faza	Fokus	Ključne aktivnosti	Očekivani rezultat
Prva faza, tijekom prve	Formalizacija odgovornosti i	Imenovanje osobe zadužene za koordinaciju Plana, uspostava	Jasniji pregled projekata,

godine provedbe	uspostava upravljačke discipline	Koordinacijskog vijeća, dogovor o osnovnim odgovornostima, izrada baze potreba i projekata te povezivanje provedbe s godišnjim planiranjem	odgovornosti, rokova i potreba za financiranjem
Druga faza, od druge do treće godine	Konsolidacija upravljanja projektnim portfeljem	Primjena standardiziranih projektnih kartica, redovito ažuriranje baze projekata i rizika, godišnje određivanje prioriteta, povezivanje projekata s proračunom i izvorima financiranja te unaprjeđenje izvještavanja	Uređen projektni portfelj, pravodobnije odluke i bolja pripremljenost projekata
Treća faza, nakon evaluacije prvih rezultata	Evaluacija i prilagodba upravljačkog modela	Procjena funkcioniranja Koordinacijskog vijeća i koordinatora, kvalitete projektnog portfelja, provedbenih kapaciteta i radnih postupaka te prilagodba odgovornosti, protokola i stručne podrške prema utvrđenim potrebama	Upravljački model prilagođen iskustvu provedbe i stvarnim kapacitetima Grada i uključenih dionika

11.11.1. Kriteriji za prilagodbu upravljačkog modela

Potrebu za prilagodbom upravljačkog modela potrebno je procjenjivati na temelju rezultata provedbe, broja i složenosti aktivnih projekata, opterećenja postojećih institucija, raspoloživih stručnih kapaciteta, troškova koordinacije i kvalitete ostvarenih rezultata. Prilagodba može obuhvatiti promjenu radnih postupaka, jasnije razgraničenje odgovornosti, dodatnu administrativnu ili stručnu podršku te ugovorno uređivanje suradnje među uključenim dionicima. Postojeću institucionalnu strukturu treba zadržati dok god omogućuje učinkovitu provedbu Plana. Dodatna organizacijska rješenja mogu se razmatrati samo ako evaluacija pokaže da postojeći model ne može odgovoriti stvarnom opsegu poslova i dugoročnim potrebama Grada.

11.12. Očekivani učinak modela

Predloženi model upravljanja kulturnom baštinom omogućio bi da se provedba Plana vodi kroz jasno određene odgovornosti, redovite sastanke Koordinacijskog vijeća, godišnje planiranje, te jedinstvenu bazu potreba, projekata i izvora financiranja. Grad na taj način dobiva pregled projekata, njihovih nositelja, rokova, procijenjenih troškova, potrebne dokumentacije i mogućih izvora sredstava. Ustanove i drugi partneri time lakše usklađuju svoje aktivnosti, dok se problemi koji mogu usporiti provedbu prepoznaju i rješavaju u ranijoj fazi. Takav pristup povezuje obnovu kulturnih dobara s njihovim budućim korištenjem, održavanjem, programima upravljanja posjetiteljima i izvorima financiranja. Za svaki veći projekt unaprijed se određuju odgovorni nositelj, budući upravitelj, potrebni kapaciteti i okvir pokrića troškova nakon završetka ulaganja, čime se smanjuje rizik da obnovljeni prostori ostanu bez sadržaja, osoblja ili sredstava za redovito funkcioniranje.

Predloženi model bi također omogućio ravnomjernije uključivanje povijesne jezgre, Žrnova, Pupnata, Račišća, Čare i otočnih lokaliteta u zajednički sustav upravljanja. Lokalna zajednica, vlasnici, župe, bratovštine, kulturne udruge i nositelji nematerijalne baštine uključivali bi se u pitanja koja neposredno utječu na korištenje prostora i očuvanje kulturnih vrijednosti, a krajnji rezultat bi bio pregledniji sustav odlučivanja, kvalitetnija priprema projekata za financiranje i veća vjerojatnost provedbe planiranih aktivnosti.

12. Plan upravljanja posjetiteljima

12.1. Upravljačka teza

Upravljanje posjetiteljima jedan je od ključnih instrumenata očuvanja kulturne baštine, zaštite kvalitete života lokalne zajednice i održivog razvoja destinacije. Upravljanje posjetiteljima u kontekstu Korčule ne treba biti usmjereno prema nekontroliranom povećanju broja posjetitelja, već prema unaprjeđenju kvalitete i vrijednosti posjeta, privlačenju posjetitelja zainteresiranih za kvalitetne, sadržajno bogate i cjelogodišnje programe te stvaranju veće lokalne vrijednosti po posjetu, ravnomjernijoj prostornoj i vremenskoj raspodjeli turističkih tokova, ali i učinkovitom upravljanju razdobljima najvećeg opterećenja. Uspješnost takvog pristupa ne mjeri se isključivo brojem dolazaka i noćenja, već očuvanjem kulturno-povijesnih vrijednosti, osiguravanjem nesmetanog svakodnevnog funkcioniranja povijesne jezgre te razvojem šire mreže baštinskih lokaliteta kao povezane i cjelogodišnje dostupne posjetiteljske cjeline.

Plan stoga uspostavlja tri temeljna upravljačka usmjerenja:

1. zaštitu povijesne jezgre i njezinih javnih, stambenih i društvenih funkcija
2. prostorno i vremensko usmjeravanje posjetitelja prema manje opterećenim terminima
3. postupno povezivanje prodaje, interpretacije i praćenja podataka za lokalitete uključene u zajedničke posjetiteljske proizvode, uz jasno određene upravljačke odgovornosti..

Odluke o prihvatnim kapacitetima, režimima korištenja i eventualnim ograničenjima moraju se donositi na temelju pouzdanih podataka, sigurnosnih procjena i konzervatorskih uvjeta, uz redovito praćenje njihovih učinaka na baštinu, lokalnu zajednicu i kvalitetu posjetiteljskog iskustva.

Tablica 66 Noćenja i indeks turističke razvijenosti

461.130	65,2 %	29,99
noćenja u komercijalnom smještaju 2025.	noćenja ostvareno u naselju Korčula	Indeks turističke razvijenosti 2025.

Provedba plana upravljanja treba slijediti načelo „mjeri – upravljaj – prilagodi“, pri čemu bi se u prvoj fazi uspostavili linija odgovornosti i jednostavni operativni protokoli, dok bi se u drugoj fazi testirao postupak izravne najave organiziranih posjeta institucijama. Ako nadležna tijela

uključenih ustanova nakon evaluacije potvrde opravdanost, u istoj se fazi može ponovno aktivirati i prilagoditi postojeći model zajedničke ulaznice, nakon čega bi se u trećoj fazi, na temelju dobivenih rezultata, donijele trajne odluke o kapacitetima, cijenama i ulaganjima.

12.2. Kvantificirano polazište i ograničenja podataka

Prema podacima sustava eVisitor, na području Grada Korčule u 2025. godini evidentirano je 108.728 dolazaka i 461.130 noćenja. U odnosu na 2024. godinu broj dolazaka povećan je za 4,1 %, a broj noćenja za 4,0 %, dok je prosječno trajanje boravka iznosilo 4,24 noći. Indeks turističke razvijenosti od 29,99 svrstava Grad Korčulu u II. kategoriju, neposredno ispod praga I. kategorije od 30, što potvrđuje visoku turističku intenzivnost.

Tablica 67 Promjene dolazaka i noćenja u 2024. i 2025. godini

Pokazatelj	2024.	2025.	Promjena
Dolasci	104.420	108.728	4,1 %
Noćenja	443.603	461.130	4,0 %

Podatci sustava eVisitor za cijelu 2025. godinu pokazuju snažnu prostornu koncentraciju turističkog prometa. Naselje Korčula ostvarilo je 65,2 %, a Žrnovo 20,0 % svih evidentiranih noćenja, dok je preostalih 14,8 % ostvareno u Čari, Račišću i Pupnatu. Evidencija smještajnog prometa ne obuhvaća dnevne izletnike, putnike u pomorskom prometu, organizirane grupe ni satno opterećenje povijesne jezgre. Iz podataka je vidljiv umjeren rast ukupnog turističkog prometa, ali i njegova izrazita prostorna koncentracija. Naselje Korčula ostvarilo je gotovo dvije trećine svih evidentiranih noćenja, a zajedno sa Žrnovom 85,2 % ukupnih noćenja. Takva raspodjela potvrđuje neravnomjernost turističkih tokova na području Grada. Budući da dostupna evidencija ne obuhvaća dnevne izletnike, organizirane grupe i putnike u pomorskom prometu, stvarno opterećenje povijesne jezgre tijekom vršnih razdoblja vjerojatno je veće od onoga koje proizlazi iz podataka o smještajnom prometu. To upućuje na potrebu sustavnog praćenja posjetiteljskih tokova te njihova prostornog i vremenskog usmjeravanja.

12.3. Prostorni i operativni model upravljanja

Prostorni i operativni model upravljanja temelji se na različitom intenzitetu turističkog pritiska i različitoj osjetljivosti baštine, kao i na infrastrukturnoj spremnosti pojedinih dijelova Grada. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na povijesnu jezgru u kojoj se sa svakodnevnim životom stanovnika preklapaju kulturno-povijesne vrijednosti, javne funkcije, gospodarske aktivnosti i posjetiteljski sadržaji. Upravljanje tim prostorom treba osigurati zaštitu kulturnih

dobara, prohodnost javnih površina, sigurnost posjetitelja i stanovnika te uvjete za nesmetano svakodnevno funkcioniranje grada. Na ostalim lokalitetima način korištenja potrebno je prilagoditi njihovoj namjeni, stanju, dostupnosti, infrastrukturnoj opremljenosti i uvjetima zaštite.

Raspoloživi podaci pružaju tek početno polazište za upravljanje posjetiteljima, dok je za preciznije utvrđivanje prostornih obrazaca kretanja, razdoblja najvećeg opterećenja i prihvatnih kapaciteta pojedinih lokaliteta potrebno postupno razvijati holistički sustav praćenja. Unaprjeđenjem i proširenjem primjene postojećega zajedničkog kalendara udruga u kulturi i turističkih zajednica otoka Korčule te njegovim povezivanjem s informacijama o organiziranim posjetima, jasnim određivanjem odgovornosti i redovitom razmjenom informacija između Grada, kulturnih ustanova, turističkih dionika i nadležnih službi stvorit će se osnova za usklađivanje turističkog korištenja s potrebama zaštite baštine. Posebni režimi korištenja, organizacija grupnih posjeta i eventualna ograničenja definirat će se na temelju praćenja posjećenosti, konzervatorskih uvjeta, prihvatnog kapaciteta prostora i željene razine kvalitete iskustva turista.

Operativni model treba obuhvatiti način korištenja kulturnih dobara i javnih prostora za održavanje većih programa i događanja. Pri njihovoj pripremi potrebno je procijeniti usklađenost sadržaja s kulturnom vrijednošću i namjenom lokaliteta, intenzitet i trajanje korištenja, broj sudionika, postavljanje privremene opreme, komunalne potrebe te utjecaj na stanovnike i druge korisnike prostora. Organizacija programa, termini posjeta i način interpretacije trebaju se prilagoditi osjetljivosti kulturnog dobra, konzervatorskim zahtjevima, sezonskim i klimatskim uvjetima te osnovnim sigurnosnim standardima. Time se omogućuje turistička i programska aktivacija baštine bez ugrožavanja njezinih vrijednosti, uz istodobno unaprjeđenje kvalitete i održivosti posjetiteljskog iskustva.

Uspostavom koordiniranog i podatkovno utemeljenog modela Grad će moći pravodobno usklađivati turističko korištenje prostora s potrebama zaštite kulturne baštine i svakodnevnog života lokalne zajednice. Takav pristup omogućit će postupno unaprjeđenje posjetiteljskog iskustva, uz očuvanje vrijednosti i dugoročne održivosti baštinskih lokaliteta.

12.4. Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule i posjetiteljski proizvod

Ključna razvojna prilika korčulanske fortifikacijske baštine leži u povezivanju pojedinačnih građevina u cjelovit upravljački, interpretacijski i posjetiteljski sustav. Za potrebe Plana koristi se opisni naziv integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule, dok će konačan naziv projekta i posjetiteljskog proizvoda utvrditi uključeni partneri i lokalni dionici tijekom pripreme projekta. Pojedinačni lokaliteti pritom bi se povezivali zajedničkom interpretacijskom pričom, standardom posjeta i upravljačkim modelom, čime bi se fortifikacijska baština predstavljala kao povijesno i prostorno povezan sustav.

Početni obuhvat integriranog sustava može uključiti Revelin, odnosno Kulu kopnenih vrata, Kulu Svih Svetih, Veliku i Malu kneževu kulu, Knežev dvor te Fortecu i bastion sv. Vlaha, no prije konačnog određivanja obuhvata potrebno je izraditi cjeloviti pregled ostalih fortifikacijskih elemenata i povezanih javnih prostora, osobito Bokara, Kule Zakerjan, Kule Morskih vrata, Lođe i drugih očuvanih ili prostorno prepoznatljivih sastavnica obrambenog sustava. Pregled treba obuhvatiti njihovo stanje, vlasničke i upravljačke odnose, postojeću dokumentaciju, način korištenja i mogućnost postupnog uključivanja u zajedničku interpretaciju. Sadržajnu okosnicu integriranog sustava treba graditi oko razvoja korčulanskoga obrambenog sustava, njegova odnosa prema urbanom razvoju, pomorstvu i krajoliku te oko promjena koje su tijekom povijesti oblikovale grad. Moreška se pritom može uključiti kao poveznica i aktivni interpretacijski sloj nematerijalne baštine i kulturnog identiteta Korčule.

Tablica 68 Sastavnice integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule

Razina proizvoda	Sastavnice	Primarna uloga
Fortifikacijska baština povijesne jezgre	Revelin, Kula Svih Svetih, Velika i Mala kneževa kula, Knežev dvor te drugi fortifikacijski elementi uključeni nakon stručne i operativne provjere	Cjelovito predstavljanje razvoja gradskih zidina, obrambenih građevina i povijesne jezgre
Izdvojeni fortifikacijski lokalitet	Forteca i bastion sv. Vlaha	Proširenje interpretacije na obrambeni položaj izvan gradskih zidina i kasnije faze razvoja fortifikacijskog sustava

Povezani interpretacijski sadržaji	Moreška, tematski programi i digitalni sadržaji	Povezivanje graditeljske baštine s kulturnim identitetom, običajima i povijesnim iskustvom grada
---	---	--

Integrirani sustav potrebno je razvijati postupno, u skladu s pripremljenošću i uvjetima korištenja pojedinih lokaliteta. Umjesto jedne obvezne rute, primjerenije je uspostaviti modularan proizvod koji posjetiteljima omogućuje odabir različitih lokaliteta i tema. Takav pristup omogućuje uključivanje novih sadržaja bez promjene osnovne strukture proizvoda, kao i prilagodbu obilaska različitim skupinama posjetitelja, uključujući individualne goste, organizirane skupine, obitelji i obrazovne ustanove.

Mogućnost ponovnog aktiviranja modela zajedničke ulaznice za Gradski muzej Korčula, Katedralu sv. Marka, Opatsku riznicu, Centar Marka Pola i Kulu Revelin, za koji je već nabavljena potrebna oprema, treba najprije evaluirati. Evaluacija obuhvaća razloge ograničenog korištenja, funkcionalnost opreme, organizacijske odgovornosti te interes uključenih ustanova i posjetitelja. Nadležna tijela uključenih ustanova i vlasnici sadržaja pritom odlučuju o obuhvatu ulaznice, cijenama, prodaji, evidentiranju posjeta, prihodima, troškovima i upravitelju sustavom. Turistička zajednica pritom može informirati posjetitelje i promovirati prihvaćeni model putem turističkih informativnih centara, mrežnih stranica i mobilne aplikacije, dok se najave organiziranih posjeta dostavljaju neposredno ustanovama ili upravitelju sadržaja koji grupa posjećuje. Ako evaluacija potvrdi opravdanost, postojeći prodajni i evidencijski sustav može se ponovno aktivirati kao zajednička tehnička osnova za zajedničku ulaznicu i poseban paket integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule. Ponovno aktiviranje i uvođenje pojedinih paketa provodi se fazno, nakon ispunjenja osnovnih operativnih uvjeta, uz početni pilot na ograničenom broju lokacija. Sustav bi trebao imati jednostavne i transparentne kategorije ulaznica, povezanu digitalnu i fizičku prodaju te jedinstveno evidentiranje posjeta. Podatci iz pilot-faze koriste se za procjenu interesa posjetitelja, korištenja lokaliteta, financijskih učinaka i opravdanosti daljnjeg širenja sustava, a uključeni lokaliteti primjenjuju zajedničke standarde terminologije, višejezičnosti, pristupačnosti i vizualnog identiteta, uz očuvanje vlastite povijesne teme svakog kulturnog dobra. Digitalni sadržaji pritom mogu nadopunjavati neposredan doživljaj baštine, olakšati pripremu posjeta i omogućiti predstavljanje prostora koji nisu dostupni za obilazak.

Kulturni programi i događanja mogu dodatno aktivirati mrežu, pod uvjetom da su sadržajno povezani s lokalitetom i usklađeni s njegovim konzervatorskim uvjetima. Radi smanjenja vršnog opterećenja prostora oko Kopnenih vrata, besplatne koncerte i druga primjerena događanja potrebno je, kada to dopuštaju njihova obilježja i organizacijski uvjeti, usmjeravati prema prostoru Ljetnog kina, koji se nalazi u neposrednoj blizini i izložen je manjem posjetiteljskom pritisku. Dio prihoda ostvarenih kroz zajednički proizvod potrebno je, u okviru budućeg poslovnog modela, usmjeravati u održavanje lokaliteta i daljnji razvoj interpretacijskih sadržaja.

12.5. Prihodovni model i operativna održivost

Prihodovni model i operativna održivost mreže kulturno-baštinskih lokaliteta trebaju polaziti od trajne javne funkcije i realnog tržišnog dosega. Financijske analize izrađene 2024. godine za planirane interpretacijske centre u Kuli Svih Svetih te na Forteci i bastionu sv. Vlaha pokazuju da se potpuno pokriće troškova rada i održavanja ne može očekivati isključivo iz vlastitih prihoda. Takve projekcije ne predstavljaju cilj za mrežu u cjelini, ali potvrđuju temeljnu plansku pretpostavku koja glasi da dugoročna održivost zahtijeva unaprijed definiran odnos tržišnih prihoda, javnog financiranja i sredstava namijenjenih ulaganju u kulturnu baštinu.

Na toj osnovi financijsko upravljanje mrežom treba urediti kroz četiri međusobno povezana pravila.

Tablica 69 Prihodovni model i operativna održivost

Upravljačka komponenta	Pravilo primjene	Svrha
Struktura financiranja	Vlastite, proračunske i projektne izvore te kapitalne i operativne troškove planirati odvojeno.	Osigurati stabilnost rada bez nerealnog oslanjanja na tržišne prihode.
Praćenje po lokalitetima	Prihode i izravne troškove evidentirati po lokalitetu, a zajedničke troškove raspoređivati prema unaprijed utvrđenim pravilima.	Utvrđiti stvarni financijski doprinos pojedinog lokaliteta i mreže u cjelini.
Troškovi održavanja	Redovito i preventivno održavanje planirati kao obveznu godišnju stavku,	Zaštititi vrijednost kulturnih dobara i spriječiti nastanak većih budućih troškova.

	neovisno o sezonskim oscilacijama prihoda.	
Financijska kontrola	Planirane prihode i rashode jednom godišnje usporediti s ostvarenjem te pravodobno prilagoditi opseg rada i programa.	Omogućiti donošenje odluka na temelju stvarnih rezultata.

Za vjerodostojno praćenje rezultata potrebno je odvojiti postojeće prihode i rashode kulturnih ustanova od novih, odnosno dodatnih učinaka mreže. Prihod koji bi bio ostvaren i bez zajedničkog proizvoda ne treba prikazivati kao njegov novi rezultat, kao što se ni očekivane uštede od objedinjavanja pojedinih funkcija ne trebaju priznavati prije nego što budu potvrđene u poslovanju. Prije pune operativne primjene potrebno je donijeti objedinjeni poslovni plan s najmanje trogodišnjom projekcijom. Plan treba utvrditi nositelje financijske odgovornosti, strukturu izravnih i zajedničkih troškova, način raspodjele prihoda, potreban javni doprinos te minimalna sredstva za održavanje. Godišnje vrednovanje provodi se na temelju ostvarenih, a ne projiciranih rezultata, uz unaprijed određene korektivne mjere u slučaju značajnijih odstupanja.

Cilj takvog modela nije profitabilnost svakog lokaliteta zasebno, već financijski odgovorno upravljanje mrežom koja osigurava redovit rad, kvalitetnu javnu uslugu i dugoročno očuvanje kulturnih dobara.

12.6. Faze provedbe i prioritetne odluke

Provedba Plana upravljanja posjetiteljima trebala bi biti organizirana prema načelu „mjeri – upravljaj – prilagodi“, čime se ograničava rizik preuranjenog širenja sustava i omogućuje donošenje trajnih odluka na temelju provjerenih rezultata.

Tablica 70 Faze provedbe i prioritetne odluke

Faza i okvir	Ključni sadržaj	Rezultat faze
1. Uspostava sustava	Potvrđuju se odgovornosti, unaprjeđuje se i proširuje primjena postojećega zajedničkog kalendara udruga u kulturi i turističkih zajednica otoka Korčule, usklađuju se operativni protokoli, uspostavlja usporedivo	Utvrđene bazne vrijednosti, odgovorni nositelji i odobren opseg pilot-provedbe.

	prikupljanje podataka, izrađuje poslovni plan te određuju lokaliteti spremni za pilot provedbu.	
2. Pilot-provedba i vrednovanje	Na ograničenom broju spremnih lokaliteta testiraju se postupak izravne najave grupnih posjeta upraviteljima uključenih sadržaja, zajednički posjetiteljski proizvod i alternativni pravci obilaska te se prate operativni, financijski i konzervatorski učinci.	Dokumentirana evaluacija i prilagođena pravila upravljanja, cijena i organizacije rada.
3. Konsolidacija i širenje	Sustav se proširuje samo na operativno pripremljene lokalitete; potvrđuju se režimi korištenja, kapaciteti i višegodišnje financiranje te se uvodi redovito godišnje vrednovanje.	Stabilan i skalabilan model uključen u redovito upravljanje kulturnom baštinom i destinacijom.

Odluku o prijelazu između faza donosio bi Grad na temelju potvrđene konzervatorske i prostorne prihvatljivosti, operativne spremnosti, podataka o korištenju te osiguranih financija. Ako kriteriji nisu ispunjeni, opseg provedbe bi se zadržao na postojećoj razini, a uočeni nedostaci bi se trebali otkloniti prije prelaska u iduću fazu.

13. Go Green pristup, zaštita okoliša i klimatska otpornost kulturne baštine

Go Green pristup predstavlja horizontalno načelo koje povezuje zaštitu kulturne baštine s odgovornim korištenjem prostora, energije, vode i materijala te s prilagodbom klimatskim promjenama. Pritom je važno istaknuti da se njime ne uvodi zaseban sustav zaštite niti zamjenjuju SECAP, prostorni planovi, konzervatorski postupci ili drugi obvezujući dokumenti, već je njegova svrha osigurati da se okolišni i klimatski kriteriji pravodobno razmotre pri pripremi projekata, obnovi kulturnih dobara, održavanju baštinskih prostora i organizaciji njihova korištenja.

13.1. Klimatski i okolišni kontekst

Temeljnu podlogu za sagledavanje klimatskih rizika čini Akcijski plan energetske održivosti razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama (SECAP). Riječ je o zajedničkom dokumentu jedinica lokalne samouprave otoka Korčule koji obuhvaća ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njihovim očekivanim učincima. Procjenom ranjivosti obuhvaćeni su poljoprivreda, šumarstvo, zdravstvo, vodoopskrba, turizam, ribarstvo i obalni pojas, dok kulturna baština nije obrađena kao zaseban sektor, stoga njegove nalaze treba razumjeti kao širi klimatski okvir koji se kroz Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule prevodi u potrebe zaštite, održavanja i korištenja kulturnih dobara.

SECAP je za područje Grada Korčule istaknuo visoki rizik od požara te visok rizik za turizam povezan s visokim temperaturama i obilnim oborinama, rizici od suše i toplinskih udara su ocijenjeni kao srednji, dok je rizik od poplava uzrokovanih podizanjem razine mora ocijenjen kao nizak, uz potrebu detaljnijeg sagledavanja pojedinih lokacija. Navedeni rizici mogu imati različite posljedice na kulturnu baštinu. Požari mogu ugroziti arheološke lokalitete, ruralne cjeline, sakralne građevine, stare putove i kulturni krajolik, intenzivne oborine mogu povećati probleme odvodnje, prodora vlage i ispiranja tla, više temperature i dulja sušna razdoblja utječu na materijale, vegetaciju, uvjete čuvanja zbirke i sigurnost posjetitelja, dok su obalna dobra dodatno izložena soli, vjetru, vlazi i djelovanju mora. Za sva kulturna dobra potrebno je u okviru jedinstvene evidencije zabilježiti osnovne podatke o mogućoj izloženosti klimatskim i okolišnim rizicima. Pojedinačnu procjenu klimatske ranjivosti potrebno je izraditi za prioritete

projekte, kulturna dobra i lokalitete izložene većem riziku, uzimajući u obzir njihov položaj, stanje, materijale, način korištenja i postojeću infrastrukturu.

13.2. Načela zelenog i klimatski otpornog upravljanja

Primjena Go Green pristupa trebala bi se temeljiti na nekoliko zajedničkih načela. Prioritet treba dati očuvanju postojećih građevina, struktura i materijala, jer njihovo održavanje i odgovarajuća obnova u pravilu stvaraju manje okolišno opterećenje od zamjene ili izgradnje novih sadržaja. Zahvati se pritom trebaju prilagoditi kulturnoj vrijednosti dobra, uz primjenu kompatibilnih materijala i rješenja koja ne narušavaju njegovu autentičnost, izgled i povijesnu strukturu. Posebno je važno naglasiti značaj preventivnog održavanja koje bi trebalo imati prednost pred intervencijama nakon nastanka većih oštećenja. Redovitim pregledima krovišta, pročelja, sustava odvodnje, okolne vegetacije, instalacija i uvjeta čuvanja može se smanjiti rizik od nastanka štete i potreba za financijski zahtjevnijim zahvatima.

Pri planiranju ulaganja potrebno je razmotriti cijeli životni ciklus projekta. Uz trošak obnove treba procijeniti buduću potrošnju energije i vode, potrebe održavanja, nastanak otpada, zahtjeve za osobljem te otpornost planirane funkcije na klimatske i sezonske uvjete. Valja istaknuti da pojedina univerzalna zelena ili energetska rješenja nisu jednako primjerena svim kulturnim dobrima te se njihova primjena treba utvrditi na temelju stručne procjene, konzervatorskih uvjeta, tehničke izvedivosti i učinka na kulturne vrijednosti prostora.

13.3. Procjena klimatskih rizika i preventivno održavanje

Za prioritetne projekte i kulturna dobra izložena većem riziku predlaže se uvesti osnovnu procjenu klimatske ranjivosti. Procjena ne bi trebala predstavljati složenu zasebnu studiju za svaki manji zahvat, već strukturirani pregled izloženosti požaru, ekstremnim temperaturama, intenzivnim oborinama, vlazi, suši, eroziji, djelovanju mora i drugim relevantnim opasnostima. Takav pregled može se uključiti kao dodatak projektnoj kartici i koristiti pri određivanju prioriteta, pripremi dokumentacije i odabiru tehničkih rješenja. Za složenije i izloženije lokalitete trebalo bi, prema potrebi, provesti detaljniju stručnu procjenu.

Za važnija kulturna dobra, baštinske prostore i zbirke preporučuje se postupno uspostaviti planove preventivnog održavanja. Oni bi trebali odrediti učestalost pregleda, elemente koji se

prate, odgovorne osobe, način evidentiranja promjena i postupanje nakon ekstremnog događaja. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti:

1. stanju krovova, pročelja, fuga i kamenih elemenata
2. odvodnji oborinskih voda i mogućnosti prodora vlage
3. stanju instalacija i opreme koja može predstavljati izvor požara ili drugih oštećenja
4. vegetaciji uz kulturna dobra i pristupnim putovima za interventne službe
5. mikroklimatskim uvjetima u muzejskim, arhivskim, crkvenim i drugim prostorima u kojima se čuvaju zbirke
6. stanju pokretne građe i pojedinih izložaka, osobito knjiga i drugih predmeta u Opatskoj riznici i Zbirci ikona.

Nakon požara, oluje, intenzivnih oborina ili drugog izvanrednog događaja trebalo bi omogućiti brzi stručni pregled izloženih lokaliteta i evidentiranje eventualnih oštećenja. Rezultati se trebaju uključivati u bazu potreba i projekata te koristiti pri određivanju daljnjih intervencija.

13.4. Zelena obnova i odgovorno korištenje resursa

Energetska i resursna učinkovitost trebaju se uključivati u projekte obnove u mjeri koja je spojiva s konzervatorskim zahtjevima i tehničkim obilježjima pojedine građevine. Prednost bi trebalo davati pasivnim i manje invazivnim rješenjima, uključujući popravak postojeće stolarije, poboljšanje prirodnog provjetravanja, odgovarajuću zaštitu od prodora vode, učinkovito upravljanje rasvjetom i prilagodbu režima grijanja i hlađenja stvarnom načinu korištenja prostora. Ugradnja novih sustava, uključujući opremu za korištenje obnovljivih izvora energije, može se razmatrati kada ne narušava izgled, strukturu, vizure i vrijednost kulturnog dobra. Prije odabira rješenja potrebno je provjeriti konzervatorske uvjete, nosivost i stanje građevine, način korištenja prostora te stvarne energetske potrebe.

Pri izvođenju radova trebalo bi poticati popravak i ponovnu uporabu postojećih elemenata gdje god je to stručno opravdano, pažljivo odvajanje građevinskog otpada te nabavu materijala i opreme prema kriterijima trajnosti, mogućnosti održavanja i ukupnog okolišnog utjecaja. Kriteriji zelene javne nabave mogu se primjenjivati na rasvjetu, tehničku opremu, uređaje, potrošni materijal, usluge čišćenja i druge nabave koje ne zadiru u konzervatorske zahtjeve. SECAP već predviđa energetska obnova javnih zgrada i uvođenje kriterija zelene javne nabave,

što predstavlja odgovarajuću osnovu za povezivanje energetske i baštinske ciljeve. Za prostore koji se redovito koriste preporučuje se pratiti potrošnju energije i vode. Takvi podaci mogu pomoći pri utvrđivanju neučinkovitosti, procjeni troškova upravljanja i planiranju budućih ulaganja.

13.5. Kulturni krajolik, zaštita od požara i upravljanje vodom

Kulturni krajolik Grada Korčule, među ostalim, obuhvaća suhozide, poljoprivredne terase, vinograde, maslinike, stare putove, povijesne kamenolome, ruralne cjeline i otočne lokalitete, čija vrijednost proizlazi iz povezanosti prirodnih obilježja s dugotrajnim ljudskim korištenjem prostora. Posebnu vrijednost imaju očuvani suhozidni sustavi i terasirani poljoprivredni krajolici, koji uz graditeljsku i krajobraznu vrijednost čuvaju znanja povezana s umijećem suhozidne gradnje. Tijekom provedbe Plana potrebno je evidentirati i stručno vrednovati najznačajnije suhozidne cjeline i amfiteatralne vinogradarske krajolike, uključujući područje Defore. Za područja veće kulturne i krajobrazne vrijednosti potrebno je izraditi stručne podloge i smjernice kojima će se razmotriti mogućnosti njihove zaštite, održavanja i obnove. Zahvate strojne melioracije krša na takvim područjima potrebno je prethodno sagledati u odnosu na očuvanje suhozida, arheoloških tragova, reljefa, tla, odvodnje i ukupne slike kulturnog krajolika. S obzirom na visok rizik od požara za područje Grada Korčule, kulturna dobra i krajolike smještene u blizini šumskih i zaraslih površina trebalo bi uključiti u lokalne planove i operativne postupke zaštite od požara. Moguće aktivnosti uključuju redovito održavanje vegetacije, očuvanje prohodnosti pristupnih putova, evidentiranje izvora vode, provjeru mogućnosti pristupa vatrogasnih vozila te razmjenu podataka između Grada, vatrogasnih službi, komunalnih društava, vlasnika i upravitelja lokaliteta. Uređenje vegetacije mora se provoditi pažljivo, uz očuvanje kulturnog krajolika, arheoloških slojeva, vrijednih stabala i zaštićenih prirodnih obilježja. Cilj nije uklanjanje zelenila, već smanjenje neposrednog rizika i uspostava održivog režima upravljanja. SECAP u tom području predviđa unapređenje protupožarnog nadzora, poboljšanje dostupnosti šumskih područja, edukaciju stanovništva i razvoj zelene infrastrukture.

Racionalno korištenje vode osobito je važno tijekom ljetne sezone. U baštinskim prostorima mogu se razmotriti uređaji i režimi koji smanjuju potrošnju, pravodobno otkrivanje curenja te korištenje kišnice za zalijevanje ili tehničke potrebe gdje je to izvedivo, dopušteno i sigurno za

kulturno dobro. Upravljanje vodom treba uključivati i redovito održavanje sustava odvodnje, osobito na lokalitetima izloženima intenzivnim oborinama i prodoru vlage.

13.6. Održiva mobilnost i upravljanje posjetiteljima

Go Green pristup izravno je povezan s planom upravljanja posjetiteljima i održivom urbanom mobilnošću. Razvoj kulturnih ruta i povezivanje lokaliteta trebalo bi usmjeravati prema pješaćenju, biciklizmu, javnom prijevozu i drugim oblicima mobilnosti koji smanjuju ovisnost o osobnom automobilu. Navedeno je osobito važno za staru povijesnu jezgru, ali i za povezivanje Korčule sa Žrnovom, Pupnatom, Račišćem, Čarom i ostalim otočnim mjestima. Raspoređivanje kulturnih sadržaja na širem području Grada može smanjiti koncentraciju posjetitelja u najopterećenijim dijelovima povijesne jezgre i doprinijeti ravnomjernijem korištenju postojeće infrastrukture.

Prilagodba upravljanja kulturnom baštinom sve izraženijim razdobljima visokih temperatura zahtijeva i fleksibilniju organizaciju rada lokaliteta, te pažljivo planiranje termina kulturnih programa, uz istodobnu zaštitu baštine, posjetitelja, izvođača i djelatnika. Važnu potporu takvom pristupu pruža digitalna interpretacija, koju je potrebno razvijati kao nadopunu neposrednom doživljaju baštine i koristiti za pripremu i usmjeravanje posjeta te predstavljanje arheoloških, otočnih i krajobraznih lokaliteta ograničene dostupnosti. Time se omogućuje šira dostupnost kulturnih sadržaja bez dodatnog opterećenja osjetljivih prostora i bez potrebe za izgradnjom nove fizičke infrastrukture. Istodobno se savjetuje da se u organizaciju događanja postupno uključuju načela okolišne održivosti, osobito racionalno korištenje opreme i materijala, smanjenje uporabe jednokratne plastike te odvojeno prikupljanje otpada, uz pravodobnu koordinaciju s nadležnim komunalnim službama.

Na buduću organizaciju mobilnosti i posjetiteljskih tokova utjecat će otvaranje luke Polačište i povezano premještanje linijskog prometa. Pri razradi rješenja u okviru nadležnih prometnih i prostornih planova potrebno je razmotriti smanjenje prometnog opterećenja kontaktne zone povijesne jezgre, intermodalno povezivanje, mogućnost pomorske veze s operativnom rivom u središtu Korčule, povezivanje šetnica i pješačkih pravaca te pristupačno kretanje osoba s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću. Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule pritom samo uzima u obzir učinke navedenih prometnih pitanja na posjetiteljske tokove i

baštinski prostor, dok bi konkretne mjere i metodologija njihove provedbe trebali biti detaljnije razrađeni u nadležnim prometnim i prostornim dokumentima.

13.7. Uključivanje zelenih kriterija u projekte

Kako Go Green pristup ne bi ostao samo opće usmjerenje, predlaže se njegovo uključivanje u pripremu i vrednovanje prioritetnih projekata. Projektna kartica za veća ulaganja trebala bi sadržavati osnovnu procjenu klimatskih i okolišnih rizika, planirane mjere prilagodbe i preventivnog održavanja, procjenu buduće potrošnje energije i vode, jasno raspisan pristup upravljanju materijalima i otpadom, očekivane troškove redovitog održavanja te potrebne konzervatorske, okolišne i druge uvjete. Kod projekata koji se kandidiraju za nacionalne ili europske izvore financiranja ujedno bi trebalo pravodobno provjeriti zahtjeve povezane s energetsom učinkovitošću, prilagodbom klimatskim promjenama, kružnim gospodarstvom, pristupačnošću i načelom nenanošenja bitne štete.

13.8. Praćenje provedbe

Za praćenje provedbe Go Green pristupa nije potrebno uspostavljati velik broj novih pokazatelja, već je dovoljno pratiti ograničen skup operativnih pokazatelja, primjerice broj prioritetnih projekata za koje je provedena osnovna procjena klimatskih rizika, broj projekata u kojima su primijenjeni zeleni kriteriji pripreme, nabave ili upravljanja resursima, pratiti potrošnju energije i vode, ili, pak, broj provedenih aktivnosti povezanih sa zaštitom od požara, upravljanjem vegetacijom ili održivom potrošnjom. Takvi pokazatelji bi služili kao dopuna pokazateljima učinka i ishoda iz nacionalne Biblioteke pokazatelja koja ne obuhvaća sve lokalne zelene i klimatske ciljeve Plana, a samo praćenje pokazatelja bi se uključilo u godišnje izvješće o provedbi Plana upravljanja kulturnom baštinom, dok bi se praćenje napretka vršilo komparativno iz godine u godinu.

14. Popis strateških projekata

14.1. Odabir i provedbena logika

Status strateškog projekta dodjeljuje se samo intervencijama koje istodobno imaju visoku kulturnu vrijednost i javni interes, jasno prepoznatljiv prostorni ili upravljački obuhvat, potporu relevantnih dionika te potencijal proizvesti dugoročnu promjenu u zaštiti, korištenju i upravljanju baštinom. Primjenom tih kriterija iz širega gradskog projektnog portfelja i prijedloga prikupljenih participativnim procesom izdvojena su tri strateška projekta. Ostale inicijative zadržavaju se u Akcijskom planu ili pričuvnom portfelju do postizanja potrebne razine pripremljenosti.

Portfelj je strukturiran u dvije međusobno povezane razine. Obnova južnog zida i aktivacija južnoga fortifikacijskog sustava vodeći su kapitalni projekt Plana, dok Forteca i bastion sv. Vlaha čine zasebnu, prostorno i tehnički definiranu investiciju. Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule treći je strateški projekt koji obnovljene i postojeće lokalitete povezuje zajedničkim upravljačkim, te interpretacijskim i posjetiteljskim standardima. Kapitalni projekti pritom stvaraju zaštićene i funkcionalne prostore, a integrirani sustav uređuje njihovo povezivanje, podatke, interpretaciju i financiranje održavanja. Zajednička ulaznica jedan je od mogućih operativnih instrumenata, a opravdanost, model upravljanja i uvjete njezine primjene utvrdit će nadležne ustanove na temelju buduće evaluacije. Ovakvo razgraničenje osigurava usporedivu razinu projekata, sprječava dvostruko računanje istih zahvata i usmjerava ograničene provedbene kapacitete na mali broj odluka s najvećim učinkom.

14.2. Obnova južnog zida i aktivacija južnoga fortifikacijskog sustava

Obnova južnog obrambenog zida najčešće je istican kapitalni prioritet u provedenim intervjuima i raspoloživoj dokumentaciji. Njegov strateški značaj proizlazi iz činjenice da zahvat ne obuhvaća samo sanaciju jedne građevine, već ponovno uspostavljanje cjelovitosti najvažnijega fortifikacijskog poteza povijesne jezgre. Južni zid pritom mora ostati središte projekta, dok Kula Svih Svetih, Revelin, Velika i Mala kneževa kula, Knežev dvor, Ljetno kino i pripadajući javni prostori čine povezane funkcionalne cjeline. Projekt treba povezati konzervatorsku obnovu s javnom dostupnošću, interpretacijom i primjerenim kulturnim korištenjem. Posebnu vrijednost donosi mogućnost zajedničkog predstavljanja razvoja obrambenog sustava, odnosa grada i mora, te Moreške kao živog sloja korčulanskog identiteta.

Povezivanje lokaliteta ne podrazumijeva automatsko otvaranje svih prostora ni uspostavu ophoda po zidinama, već se način pristupa određuje zasebno za svaku sastavnicu prema konzervatorskim, tehničkim, vlasničkim i upravljačkim uvjetima.

Raspoložive podloge pokazuju da je projekt Južnog zida i povezanih fortifikacijskih elemenata detaljno razrađen, pri čemu se njegove sastavnice nalaze u različitim fazama pripreme i provedbe. Glavni ograničavajući čimbenik predstavlja osiguravanje dostatnih i kontinuiranih izvora financiranja za zahvat čija vrijednost premašuje mogućnosti samostalnog financiranja iz gradskog proračuna. Radi postupne provedbe potrebno je ažurirati i međusobno uskladiti postojeću dokumentaciju, odrediti redoslijed zahvata te odabrati prvu financijski i funkcionalno zaokruženu fazu. Za svaku fazu potrebno je potvrditi buduću namjenu, upravitelja i troškove održavanja kako bi obnovljeni prostori imali uvjete za dugoročno korištenje.

Tablica 71 Strateški projekt obnove južnog zida

OBNOVA JUŽNOG ZIDA I AKTIVACIJA JUŽNOGA FORTIFIKACIJSKOG SUSTAVA KORČULE	
NOSITELJ	<i>Grad Korčula</i>
PARTNERI	<i>Gradski muzej Korčula, Centar za kulturu i Turistička zajednica Grada Korčule</i>
DOPRINOS POS. CILJU	<i>PC 1. Očuvati, istražiti i sustavno dokumentirati kulturnu baštinu Grada Korčule</i>
KRATKI OPIS PROJEKTA	<i>Cjelovita i fazna obnova južnog obrambenog zida kao vodećeg zahvata, uz funkcionalno povezivanje Kule Svih Svetih, Revelina, Velike i Male kneževe kule, Kneževa dvora, Ljetnog kina i pripadajućih javnih prostora. Projekt objedinjuje konzervatorsku obnovu, uređenje pristupa i komunikacija, interpretaciju razvoja obrambenog sustava te primjerene kulturne i edukativne sadržaje, uključujući prezentaciju Moreške. Svaka faza mora imati potvrđenu funkciju, upravitelja i plan održavanja.</i>
RAZINA SPREMNOSTI	<i>X U fazi idejnog rješenja</i> <i>X Izrađena projektno-tehnička dokumentacija</i> ☐ <i>Osigurani izvori financiranja</i> ☐ <i>Potvrđeni partneri na projektu</i> ☐ <i>Izvršena prethodna faza investicije</i>

	☐ <i>Ostalo</i>
GODINA POČETKA PROVEDBE	<i>2026. godina</i>
TRAJANJE U MJ.	<i>120 mjeseci</i>
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	<i>1. Potvrđen jedinstveni obuhvat i redoslijed faza.</i> <i>2. Ažurirana dokumentacija, troškovnici i potrebni akti.</i> <i>3. Potvrđeni upravitelji, korisnici i model održavanja.</i> <i>4. Osigurano financiranje i provedena najmanje jedna funkcionalno zaokružena faza.</i> <i>5. Obnovljeni prostori otvoreni uz zajednički standard interpretacije.</i>
INDIKATIVNA VRIJEDNOST	<i>8.000.000,00 EUR</i>
IZVOR FINANCIRANJA	<i>Gradski proračun, županijski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi</i>

14.3. Obnova i interpretacijska aktivacija Fortece i bastiona sv. Vlaha

Forteca i bastion sv. Vlaha predstavljaju zaseban strateški projekt zbog prostorne izdvojenosti, cjelovitog investicijskog obuhvata i razine pripremljenosti. Raspoložive podloge uključuju konzervatorski elaborat, izvedbeni projekt s troškovnikom i financijsku analizu, dok je ishodenje akta za građenje u tijeku. Svrha projekta je očuvati i obnoviti izdvojeni obrambeni sklop te mu osigurati održivu javnu i interpretacijsku funkciju. Prezentacija treba objasniti položaj Fortece u razvoju korčulanskoga obrambenog sustava i njegov odnos prema povijesnoj jezgri i krajoliku. Posjetiteljski sadržaji moraju biti razmjerni osjetljivosti lokaliteta, a uređenje pristupa, boravka i interpretacije treba provesti bez zahvata koji bi umanjili kulturnu ili ambijentalnu vrijednost.

Preostale odluke odnose se ponajprije na dovršetak projektno-tehničke pripreme, ažuriranje vrijednosti ulaganja i osiguravanje izvora financiranja. Jednako je važno prije početka radova potvrditi budućeg upravitelja, operativni standard, godišnje potrebe održavanja i način uključivanja lokaliteta u integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule. Projekt se ne treba vrednovati samo prema broju posjetitelja ili vlastitom prihodu, već i prema očuvanju

kulturnog dobra, kvaliteti interpretacije i sposobnosti da nakon kapitalnog ulaganja redovito i odgovorno funkcionira.

Tablica 72 Strateški projekt obnove i interpretacijske aktivacije Fortece i bastiona sv. Vlaha

OBNOVA I INTERPRETACIJSKA AKTIVACIJA FORTECE I BASTIONA SV. VLAHA	
NOSITELJ	<i>Grad Korčula</i>
PARTNERI	<i>Gradski muzej Korčula i Turistička zajednica Grada Korčule</i>
DOPRINOS POS. CILJU	<i>PC 1. Očuvati, istražiti i sustavno dokumentirati kulturnu baštinu Grada Korčule</i>
KRATKI OPIS PROJEKTA	<i>Rekonstrukcija, zaštita i interpretacijsko uređenje Fortece i bastiona sv. Vlaha kao izdvojenoga obrambenog sklopa i važnog dijela fortifikacijske baštine Korčule. Projekt uključuje građevinske i konzervatorske radove, uređenje interpretacijskog sadržaja, pristupa i osnovne posjetiteljske infrastrukture te definiranje režima korištenja usklađenog s kulturnom vrijednošću i krajobraznim položajem lokaliteta. Prije otvaranja potrebno je potvrditi upravitelja, godišnji trošak rada i održavanja te vezu s integriranim sustavom fortifikacijske baštine Grada Korčule.</i>
RAZINA SPREMNOSTI	<i>X U fazi idejnog rješenja</i> <i>X Izrađena projektno-tehnička dokumentacija</i> ☐ <i>Osigurani izvori financiranja</i> ☐ <i>Potvrđeni partneri na projektu</i> ☐ <i>Izvršena prethodna faza investicije</i> ☐ <i>Ostalo</i>
GODINA POČETKA PROVEDBE	<i>2030. godina</i>
TRAJANJE U MJ.	<i>48 mjeseci</i>
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	<i>1. Ishođen akt za građenje.</i> <i>2. Ažurirani troškovnik, financijska analiza i plan nabave.</i> <i>3. Potvrđeni upravitelj i operativni model.</i> <i>4. Osigurano kapitalno financiranje i provedeni radovi.</i> <i>5. Postavljen interpretacijski sadržaj i lokalitet uključen u zajednički sustav posjeta.</i>

INDIKATIVNA VRIJEDNOST	2.500.000,00 EUR
IZVOR FINANCIRANJA	Gradski proračun, županijski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi

14.4. Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule i posjetiteljski proizvod

Integrirani sustav fortifikacijske baštine Grada Korčule razvija se kao jedinstven upravljački i posjetiteljski sustav. Naziv koji se koristi u Planu opisne je naravi, a konačan naziv projekta i proizvoda utvrdit će uključeni partneri i lokalni dionici tijekom pripreme projekta. Svrha je povezati lokalitete različite razine dostupnosti, pripremljenosti i upravljanja u prepoznatljivu cjelinu s jasnim standardom usluge. Zajednička interpretacija predstavlja razvoj fortifikacijskog sustava Korčule, uz zadržavanje vlastite teme, kulturne vrijednosti i uvjeta korištenja svakog lokaliteta. Projekt obuhvaća operativni model, nositelje odgovornosti, početni obuhvat, zajednički vizualni i interpretacijski standard, koordinirane informacije i radno vrijeme te, ako se potvrdi opravdanost, povezanu fizičku i digitalnu prodaju. Postojeći model zajedničke ulaznice i nabavljena oprema najprije će se reevaluirati, a nadležna tijela uključenih ustanova i vlasnici će odlučiti o obuhvatu, cijenama, prodaji, prihodima, troškovima i upravitelju sustava.

Integrirani sustav uspostavlja se postupno, bez čekanja dovršetka svih kapitalnih projekata. Pilot-aktivnost provodi se na ograničenom broju lokacija koje ispunjavaju osnovne operativne uvjete, a ostali lokaliteti uključuju se prema napretku obnove i potvrđenoj spremnosti. Projekt FORTIC pritom pruža početnu sadržajnu i tehnološku osnovu, a sami rezultati pilot-faze trebaju potvrditi stvarni interes korisnika i održivost upravljačkog modela te, ako je primjenjivo, funkcionalnost prodajnog sustava. Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu može pratiti razvoj mreže i usklađivati dionike, dok operativne odgovornosti moraju biti jasno raspoređene i ugovorno uređene među uključenim nositeljima.

Tablica 73 Strateški projekt integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule

INTEGRIRANI SUSTAV FORTIFIKACIJSKE BAŠTINE GRADA KORČULE I POSJETITELJSKI PROIZVOD	
NOSITELJ	Grad Korčula

PARTNERI	<i>Gradski muzej Korčula, Centar za kulturu Korčula, ustanove i upravitelji uključenih lokaliteta, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske te Turistička zajednica Grada Korčule</i>
DOPRINOS POS. CILJU	<i>PC 2. Uspostaviti učinkovit model upravljanja kulturnom baštinom.</i>
KRATKI OPIS PROJEKTA	<i>Uspostava integriranog upravljačkog i posjetiteljskog sustava koji fortifikacijske lokalitete povezuje zajedničkim standardom interpretacije, vizualnim identitetom, informacijama i praćenjem posjeta. Projekt uključuje evaluaciju postojećeg modela zajedničke ulaznice i pripadajuće opreme, a ako nadležna tijela uključenih ustanova potvrde opravdanost, prodajni i evidencijski sustav može se ponovno aktivirati i prilagoditi kao zajednička tehnička osnova. Ustanove i vlasnici pritom uređuju prodaju, cijene, prihode, troškove i ulaganje u održavanje, dok Turistička zajednica informira posjetitelje i promovira prihvaćeni proizvod. Pojedini proizvodi i lokaliteti uključuju se fazno, na temelju njihove operativne spremnosti i rezultata evaluacije.</i>
RAZINA SPREMNOSTI	<i>X U fazi idejnog rješenja</i> ☐ <i>Izrađena projektno-tehnička dokumentacija</i> ☐ <i>Osigurani izvori financiranja</i> ☐ <i>Potvrđeni partneri na projektu</i> ☐ <i>Izvršena prethodna faza investicije</i> ☐ <i>Ostalo</i>
GODINA POČETKA PROVEDBE	<i>2028. godina</i>
TRAJANJE U MJ.	<i>12 mjeseci</i>
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	<i>1. Potvrđeni operativni model, nositelji odgovornosti i početni lokaliteti integriranog sustava.</i> <i>2. Evaluirani postojeći model zajedničke ulaznice, oprema i organizacijske odgovornosti.</i> <i>3. Doneseni poslovni plan, standard usluge te pravila raspodjele prihoda i troškova.</i>

	<i>4. Donesena odluka nadležnih ustanova o eventualnom ponovnom aktiviranju i prilagodbi prodajnog i evidencijskog sustava.</i> <i>5. Evaluirani rezultati i donesena odluka o uključivanju dodatnih lokaliteta u integrirani sustav.</i>
INDIKATIVNA VRIJEDNOST	<i>100.000,00 EUR</i>
IZVOR FINANCIRANJA	<i>Gradski proračun, nacionalna sredstva, EU fondovi</i>

15. Sustav pokazatelja, praćenja, evaluacije i revizije

15.1. Svrha i načela sustava praćenja

Sustav pokazatelja, praćenja, evaluacije i revizije omogućuje da se provedba Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule redovito uspoređuje s vizijom, strateškim ciljem, posebnim ciljevima i mjerama iz poglavlja 9. Njegova svrha nije samo evidentiranje provedenih aktivnosti, već utvrđivanje stvarnih promjena u stanju kulturne baštine, kvaliteti upravljanja, sudjelovanju lokalne zajednice, lokalnoj gospodarskoj vrijednosti i upravljanju posjetiteljskim pritiscima. Rezultati praćenja koristit će se za godišnje planiranje, raspodjelu sredstava, upravljanje projektnim portfeljem i pravodobno donošenje korektivnih odluka.

Za strateško praćenje koriste se pokazatelji ishoda iz nacionalne biblioteke pokazatelja. Njihova uporaba osigurava usporedivost, jednoznačne definicije i usklađenost sa sustavom strateškog planiranja. Konkretni pokazatelji rezultata povezani s aktivnostima, mjerama i samim projektima prate se kroz podatke dobivene od strane Grada Korčule i povezanih institucija. Sustav se temelji na načelima relevantnosti, razmjernosti, provjerljivosti, dosljednosti i pravodobnosti. Prikupljaju se samo podaci koji se koriste za odlučivanje i za koje je moguće odrediti izvor, odgovornu osobu, učestalost i način provjere. Definicija pokazatelja, mjerna jedinica i metoda izračuna ne mijenjaju se tijekom razdoblja praćenja bez obrazloženja. Kada dođe do promjene metodologije vanjskog izvora, prekid vremenskog niza mora biti jasno označen.

15.2. Strateški pokazatelji

Praćenje ostvarenja posebnih ciljeva temelji se na pokazateljima ishoda koji su odabrani u poglavlju 9. iz nacionalne biblioteke pokazatelja. Pokazatelji omogućuju praćenje dugoročnih promjena u održivosti kulturne baštine, upravljanju projektima, sudjelovanju stanovništva u kulturi, razvoju kulturnih djelatnosti i održivosti turističkog korištenja baštine.

Tablica 74 Popis strateških pokazatelja

Posebni cilj	Kod	Pokazatelj ishoda
PC 1. Očuvati, istražiti i sustavno dokumentirati kulturnu baštinu	OI.02.8.69	Ukupna javna potrošnja za kulturnu baštinu po broju stanovnika

PC 2. Uspostaviti učinkovit model upravljanja kulturnom baštinom	OL.02.16.45	Postotak investicijskih projekata završenih u roku
	OL.02.16.46	Postotak investicijskih projekata završenih unutar proračuna
	OL.02.8.47	Rashodi za rekreaciju, kulturu i religiju kao udio u ukupnim rashodima Grada
PC 3. Aktivirati kulturnu baštinu za razvoj lokalne kulture i neprofitnih aktivnosti	OL.02.8.72	Broj posjetitelja muzeja
	OL.02.16.77	Ukupno pohađanje festivala i kulturnih događanja
PC 4. Povezati baštinu s kreativnim industrijama i lokalnim gospodarstvom	OL.02.8.48	Rashodi za kulturu JLP(R)S po stanovniku
PC 5. Razvijati održivi, zeleni i digitalni kulturni turizam	OL.02.8.64	Udio noćenja izvan razdoblja od 1.6. do 30.9.
	OL.02.8.70	Broj fizičkih i virtualnih posjeta narodnim knjižnicama

Pokazatelj prvoga posebnog cilja prati razinu javnog ulaganja u kulturnu baštinu. Pokazatelji drugoga cilja prate pravodobnost i financijsku urednost provedbe investicijskih projekata te udio rashoda za rekreaciju, kulturu i religiju u ukupnim rashodima Grada. U okviru trećega cilja prate se broj posjetitelja muzeja i ukupno pohađanje festivala i kulturnih događanja. Pokazatelj četvrtoga posebnog cilja prati razinu javnog ulaganja u kulturu kao jedan od preduvjeta razvoja kulturnih i kreativnih djelatnosti, dok pokazatelji petoga cilja prate sezonalnost turističkog prometa te fizičku i digitalnu dostupnost sadržaja narodnih knjižnica.

Pokazatelji rezultata utvrđeni u Akcijskom planu prate neposredna ostvarenja pojedinih mjera, kao što su uspostavljene evidencije i koordinacijski mehanizmi, provedeni zahvati zaštite i održavanja, istraživanja i dokumentacijske obrade, pripremljeni i provedeni projekti, obrazovni i interpretacijski programi, kreativni proizvodi i partnerski projekti, rješenja za upravljanje posjetiteljima, digitalni sadržaji i zelene intervencije. Prikupljaju ih nositelji mjera, a koriste se za godišnje praćenje provedbe i tumačenje promjena zabilježenih pokazateljima ishoda.

15.3. Početne i ciljane vrijednosti

Za svaki pokazatelj ishoda utvrđene su početna vrijednost, pripadajuća bazna godina, ciljane vrijednosti i planirana godina njezina ostvarenja. Početne vrijednosti određene su prema posljednjim dostupnim, provjerenim i metodološki usporedivim podacima prije početka provedbe Plana. Ciljane vrijednosti utvrđene su na temelju početnog stanja, dosadašnjih kretanja, planiranih mjera i projekata, raspoloživih financijskih i upravljačkih kapaciteta te očekivanih promjena tijekom razdoblja provedbe. Važno je istaknuti da se povećanje vrijednosti ne smatra automatski pozitivnim rezultatom, osobito kod pokazatelja povezanih s intenzitetom turističkog korištenja ili javnom potrošnjom. Naglasak je na kvaliteti, održivosti i doprinosu ostvarenju pripadajućega posebnog cilja.

Ostvarene vrijednosti prate se u odnosu na utvrđene ciljeve, dok se u okviru redovitog izvještavanja analiziraju razlozi značajnijih odstupanja i njihov utjecaj na provedbu Plana. Ciljane vrijednosti mogu se izmijeniti samo uz jasno obrazložene promjene u metodologiji, dostupnosti podataka, uvjetima provedbe ili strateškom okviru, pri čemu je potrebno osigurati kontinuitet, transparentnost i usporedivost podataka tijekom cijelog razdoblja provedbe.

15.4. Prikupljanje, provjera i upravljanje podacima

Koordinator Plana vodi jedinstvenu evidenciju pokazatelja i kalendar prikupljanja podataka te koordinira njihovu pravodobnu dostavu. Nositelji mjera, ustanove i druga odgovorna tijela dostavljaju podatke iz svojeg područja djelovanja, zajedno s razdobljem na koje se odnose, izvorom, datumom preuzimanja i opisom primijenjene metodologije. Podaci se prikupljaju prema unaprijed utvrđenim definicijama i jednakim pravilima obuhvata, pri čemu se posebna pozornost posvećuje pokazateljima koji objedinjuju podatke više nositelja ili zahtijevaju dodatni izračun, uključujući proračunske rashode, ukupnu posjećenost ustanova i programa, udio zaposlenih u kulturnim djelatnostima te udio turističkih noćenja izvan glavne sezone. Izvori i metodologija trebaju ostati dosljedni tijekom razdoblja provedbe kako bi se omogućila usporedba vrijednosti između pojedinih godina.

Prije uključivanja podataka u godišnje izvješće koordinator provodi kontrolu njihove potpunosti, usporedivosti i vjerodostojnosti. Vrijednosti se uspoređuju s prethodno evidentiranim podacima i dostupnim službenim izvorima, dok se značajnija odstupanja provjeravaju s odgovornim nositeljem i primjereno obrazlažu.

Tablica 75 Prijedlog vremenskog plana prikupljanja podataka

Područje	Odgovorni izvor	Učestalost
Registar i status kulturnih dobara	Nadležno konzervatorsko tijelo / Ministarstvo kulture i medija	Godišnje i nakon promjene statusa
Proračunski rashodi	Grad Korčula	Godišnje
Posjećenost ustanova i programa	Ustanove u kulturi / Grad	Redovito, objedinjeno godišnje
Knjižnični i muzejski podatci	Gradska knjižnica / Gradski muzej	Godišnje
Turistički podatci	TZ Grada / eVisitor / službeni izvori	Mjesečno, objedinjeno godišnje
Provedbeni podatci	Koordinator Plana i nositelji mjera	Redovito

15.5. Ciklus praćenja i godišnje izvještavanje

Praćenje provedbe Plana provodi se kontinuirano, uz redovite preglede napretka i objedinjeno godišnje izvještavanje. Takav ciklus omogućuje pravodobno prepoznavanje provedbenih prepreka, usklađivanje aktivnosti različitih nositelja i povezivanje rezultata praćenja s gradskim planskim i proračunskim procesima. Redoviti pregled usmjeren je na provedbu mjera i projekata, uključujući izvršenje planiranih aktivnosti, poštovanje rokova, stanje dokumentacije, osiguravanje financiranja, ugovaranje, ključne rizike i odluke potrebne za nastavak provedbe. Koordinator Plana priprema objedinjeni pregled za Koordinacijsko vijeće za kulturnu baštinu, koje se sastaje najmanje dvaput godišnje. Zaključci sastanka evidentiraju se uz jasno određene odgovorne osobe, rokove i način provjere izvršenja. Godišnje izvješće objedinjuje podatke o ostvarenim vrijednostima strateških pokazatelja, provedbi mjera, financijskom izvršenju i napretku projektnog portfelja. Za svaki posebni cilj prikazuju se ostvareni rezultati, status pripadajućih mjera, utvrđena odstupanja, ključni rizici i preporuke za sljedeće razdoblje. Izvješće jasno razgraničava ostvarene rezultate od provedenih aktivnosti i utrošenih sredstava kako bi se mogla procijeniti stvarna učinkovitost provedbe.

Tablica 76 Prijedlog strukture godišnjeg izvješća

Dio godišnjeg izvješća	Minimalni sadržaj
1. Sažetak	Najvažniji rezultati, rizici i odluke potrebne za sljedeću godinu

2. Pokazatelji	Početna, prethodna i aktualna vrijednost, cilj, status, izvor i komentar
3. Ciljevi i mjere	Procjena napretka za svih pet posebnih ciljeva i 10 mjera
4. Akcijski plan	Status mjera, nositelji, rokovi, ostvareni rezultati i odstupanja
5. Projektni portfelj	Faza, financiranje, trošak, rizici, sljedeća odluka i promjene prioriteta
6. Financijski pregled	Kapitalni i operativni rashodi, vlastiti prihodi i izvori financiranja
7. Preporuke	Korektivne mjere, izmjene godišnjeg plana i potrebe za revizijom

Koordinator Plana priprema godišnje izvješće na temelju podataka koje dostavljaju nositelji mjera, ustanove i druga odgovorna tijela. Koordinacijsko vijeće razmatra nacrt izvješća i predlaže potrebne korektivne mjere, nakon čega se izvješće podnosi Gradskom vijeću, gradonačelniku i nadležnim gradskim upravnim tijelima, u skladu s njihovim ovlastima i djelokrugom. Utvrđeni zaključci koriste se pri ažuriranju akcijskog plana, određivanju prioriteta za sljedeću godinu i pripremi proračuna. Sažetak godišnjeg izvješća javno se objavljuje radi osiguravanja transparentnosti provedbe i informiranja lokalne zajednice, uz poštovanje ograničenja povezanih sa zaštitom osobnih, vlasničkih, sigurnosnih i drugih zaštićenih podataka.

15.6. Evaluacija provedbe

Evaluacijom provedbe procjenjuju se relevantnost, učinkovitost, djelotvornost, održivost i učinci Plana. Njezina je svrha utvrditi u kojoj su mjeri ostvareni strateški cilj i posebni ciljevi, jesu li odabrane mjere odgovorile na utvrđene potrebe te omogućuje li uspostavljeni upravljački model učinkovito očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine Grada Korčule. Evaluacija se temelji na podacima strateških pokazatelja, godišnjim izvješćima, financijskim i projektnim evidencijama, stručnim procjenama stanja kulturnih dobara te nalazima prikupljenima kroz razgovore, anketne upitnike i konzultacije s relevantnim dionicima. Uz analizu ostvarenih vrijednosti, razmatraju se razlozi napretka ili odstupanja, kvaliteta koordinacije, raspoloživost provedbenih kapaciteta, primjerenost financiranja i utjecaj vanjskih okolnosti.

Srednjoročna evaluacija provodi se nakon razdoblja koje omogućuje procjenu prvih učinaka, u pravilu nakon treće godine primjene Plana. Posebno se razmatraju funkcioniranje koordinatora i Koordinacijskog vijeća, kvaliteta projektnog portfelja, napredak prioriternih ulaganja, provedba zaštite i preventivnog održavanja, upravljanje rizicima, dostupnost obrazovnih i interpretacijskih programa, razvoj publike, kreativni i digitalni sadržaji, primjena zelenih rješenja te upravljanje posjetiteljskim pritiscima. Nalazi evaluacije koriste se za prilagodbu mjera, rokova, financiranja i organizacije provedbe. Završna evaluacija provodi se nakon isteka razdoblja primjene Plana i služi kao podloga za izradu novog planskog dokumenta. Njome se procjenjuju ostvarenje vizije i strateškog cilja, održivost postignutih rezultata te opravdanost nastavka pojedinih mjera. Radi objektivnosti i vjerodostojnosti nalaza evaluaciju je potrebno provesti funkcionalno neovisno od neposrednih nositelja provedbe, uz njihov pristup relevantnim podacima i mogućnost očitovanja na utvrđene nalaze i preporuke.

Tablica 77 Prijedlog kriterija za evaluaciju

Evaluacijski kriterij	Ključno pitanje
Relevantnost	Odgovaraju li strateški cilj, posebni ciljevi i mjere aktualnim potrebama baštine i zajednice?
Učinkovitost	Jesu li sredstva, ljudi i zajedničke funkcije korišteni razmjerno rezultatima?
Djelotvornost	U kojoj su mjeri ostvareni strateški cilj, posebni ciljevi, mjere i ciljane vrijednosti?
Učinci	Kakve su promjene nastale za dobra, stanovnike, nositelje tradicije, lokalno gospodarstvo i posjetitelje?
Održivost	Mogu li se rezultati, programi, financiranje i održavanje nastaviti nakon završetka pojedinih projekata?

15.7. Revizija Plana i postupanje kod odstupanja

Cjelovita revizija Plana provodi se u petogodišnjem ciklusu radi provjere njegove aktualnosti, provedivosti i usklađenosti s potrebama kulturne baštine i lokalne zajednice. Revizijom se preispituju vizija, strateški cilj, posebni ciljevi, mjere, projektni portfelj, pokazatelji, početne i ciljane vrijednosti te uspostavljeni model upravljanja. Podlogu za reviziju čine godišnja izvješća, nalazi evaluacija, podatci o stanju kulturnih dobara, nova stručna saznanja te promjene

zakonodavnog, strateškog, financijskog i razvojnog okvira. Djelomična revizija može se pokrenuti i prije isteka petogodišnjeg razdoblja kada nastanu okolnosti koje bitno utječu na provedbu Plana. Takve okolnosti mogu obuhvatiti veće oštećenje ili ugroženost kulturnog dobra, znatne promjene vlasničkih ili upravljačkih odnosa, nove zakonske obveze, značajne promjene dostupnog financiranja, pokretanje projekta s većim prostornim ili društvenim utjecajem, trajna odstupanja od ciljanih vrijednosti ili utvrđivanje neprihvatljivih učinaka pojedine mjere.

Svako odstupanje ne zahtijeva formalnu reviziju. Koordinator Plana najprije utvrđuje njegov uzrok, opseg, očekivano trajanje i posljedice za ostvarenje ciljeva, nakon čega u suradnji s odgovornim nositeljem predlaže odgovarajuću korektivnu mjeru. Korekcija može uključivati prilagodbu redoslijeda aktivnosti, rokova, izvora financiranja, nositelja, opsega ili načina provedbe, pod uvjetom da se time ne mijenjaju temeljna svrha i očekivani rezultat pripadajućeg cilja. Kada odstupanje zahtijeva promjenu strateškog cilja, posebnih ciljeva, ključnog upravljačkog rješenja ili osnovne provedbene logike Plana, pokreće se formalni postupak revizije. Koordinacijsko vijeće razmatra obrazloženje i predlaže opseg izmjena, uz uključivanje relevantnih stručnih i lokalnih dionika. Izmjene usvaja nadležno tijelo Grada Korčule, a svaka promjena mora biti evidentirana na način koji omogućuje praćenje razloga, sadržaja i učinaka donesene odluke.

Tablica 78 Prijedlog načina revizije

Razina promjene	Povod	Postupak
Redovita korekcija	Kašnjenje, manji financijski ili operativni problem	Koordinator i nositelj mjere; potvrda kroz godišnji plan
Djelomična revizija	Bitna promjena mjere, pokazatelja, projekta ili provedbenog modela	Obrazloženi prijedlog, konzultacije i odluka nadležnog tijela
Cjelovita revizija	Petogodišnji ciklus ili promjena koja zahvaća strateški okvir	Evaluacija, participativni postupak i donošenje revidiranog Plana

15.8. Transparentnost, učenje i kontinuirano poboljšanje

Transparentnost provedbe osigurava se redovitim informiranjem nadležnih tijela, uključenih dionika i lokalne zajednice o napretku u ostvarivanju ciljeva Plana upravljanja. Javno dostupne

informacije trebaju obuhvatiti sažetak godišnjeg izvješća, ostvarene vrijednosti pokazatelja, status prioritetnih mjera i projekata, ključna odstupanja te poduzete korektivne aktivnosti. Opseg objave prilagođava se zahtjevima zaštite osobnih, vlasničkih, sigurnosnih i drugih zaštićenih podataka. Rezultati praćenja i evaluacije koriste se kao upravljački alat za poboljšanje kvalitete provedbe. Koordinator Plana i Koordinacijsko vijeće analiziraju uspješne prakse, ponavljajuće prepreke i razloge odstupanja te na temelju nalaza predlažu poboljšanja radnih postupaka, raspodjele odgovornosti, upravljanja podacima, pripreme projekata i suradnje među dionicima. Zaključci se uključuju u godišnje planiranje, ažuriranje akcijskog plana i razvoj budućih projekata.

Stечena znanja potrebno je sustavno dokumentirati i prenositi među gradskim upravnim tijelima, ustanovama, projektnim partnerima i drugim nositeljima provedbe. Time se jača institucionalna memorija, smanjuje ovisnost o pojedincima i osigurava kontinuitet upravljanja tijekom promjena zaposlenika, vodstva ili organizacijskih okolnosti. Stručne razmjene, osposobljavanja i međunarodna suradnja mogu se koristiti za usvajanje primjenjivih rješenja i daljnji razvoj upravljačkih kapaciteta. Kontinuirano poboljšanje temelji se na redovitom preispitivanju rezultata, otvorenoj razmjeni informacija i pravodobnom prilagođavanju načina provedbe. Takav pristup omogućuje da Plan ostane operativno relevantan tijekom cijelog razdoblja primjene te da se upravljačke odluke donose na temelju provjerenih podataka, iskustva provedbe i stvarnih potreba kulturne baštine i lokalne zajednice.

16. Zaključak

Kulturna baština čini jedan od najvrjednijih javnih resursa Grada Korčule. Povijesna jezgra, fortifikacije, sakralna i arheološka baština, kulturni krajolici i žive tradicije zajedno oblikuju identitet prostora i predstavljaju snažnu osnovu za razvoj kulture, obrazovanja, lokalnog gospodarstva i odgovornog turizma. Analiza provedena prilikom izrade Plana upravljanja potvrdila je visoku vrijednost i razvojni potencijal korčulanske baštine, ali i potrebu za sustavnijim upravljanjem njome. Ključni izazovi odnose se na različita stanja očuvanosti kulturnih dobara, raspršene odgovornosti, neujednačene podatke, ograničene stručne i financijske kapacitete te izraženu koncentraciju posjetitelja i sadržaja u povijesnoj jezgri Grada. Istodobno, baština Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare nije u potpunosti valorizirana te pruža prostor za dodatni razvoj kulturnih sadržaja i kvalitetnije povezivanje cijelog gradskog područja.

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule uspostavlja jasan okvir za prijelaz s pojedinačnih intervencija na koordinirano i kontinuirano upravljanje. Predloženi model temelji se na uspostavi Koordinacijskog vijeća za kulturnu baštinu, jasnijoj raspodjeli odgovornosti i jedinstvenoj evidenciji kulturnih dobara, potreba, projekata i izvora financiranja. Time se stvaraju uvjeti za kvalitetnije određivanje prioriteta, pravodobnu pripremu projekata i usklađivanje aktivnosti Grada, ustanova, vjerskih zajednica, udruga, vlasnika i drugih dionika. Strateški projekti obnove južnoga fortifikacijskog sustava, Fortece i bastiona sv. Vlaha te razvoj integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule predstavljaju konkretne razvojne poluge Plana. Njihova provedba treba povezati zaštitu kulturnih dobara s kvalitetnom interpretacijom, razvojem publike, upravljanjem posjetiteljima, digitalnom dostupnošću i održivim modelom korištenja. Usporedno je potrebno razvijati sadržaje izvan glavnih posjetiteljskih tokova, uključivati lokalne ustanove, udruge i nositelje kulturnih praksi u obrazovne, interpretacijske i participativne aktivnosti te osigurati da obnovljeni prostori imaju jasnu funkciju, odgovornog upravitelja i realan model financiranja.

Posebnu vrijednost Plana čini povezivanje zaštite baštine s klimatskom otpornošću, digitalizacijom i kvalitetom života lokalne zajednice. Preventivno održavanje, procjena rizika, odgovorno korištenje resursa, bolji podaci i suvremena interpretacija trebaju postati sastavni dio redovitog upravljanja, a ne izdvojene projektne aktivnosti. Provedba Plana do 2034. godine

omogućuje Gradu Korčuli da kulturnu baštinu očuva kao živi dio lokalnog identiteta i istodobno je odgovorno uključi u budući razvoj. Uz dosljednu provedbu mjera, redovito praćenje rezultata i uključivanje lokalnih dionika, Korčula može uspostaviti prepoznatljiv model i primjer dobre prakse upravljanja kulturnom baštinom, koji povezuje zaštitu, javni interes i razvojne potrebe cijelog gradskog područja.

17. Izvori podataka, popis slika i tablica

17.1. Izvori podataka

17.1.1. Zakoni

Zakon o gradnji (NN 155/25)

Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22)

Zakon o prostornom uređenju (NN 155/25)

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22)

Zakon o turizmu (NN 156/23)

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24, 151/25)

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23)

17.1.2. Strateški, planski i programski dokumenti

Akcijski plan energetske održivosti razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama (*Sustainable Energy and Climate Action Plan*, SECAP)

Akcijski plan razvoja cikloturizma Dubrovačko-neretvanske županije

Godišnji plan rada Centra za kulturu Korčula za 2026. godinu

Godišnji plan rada Gradskog muzeja Korčula za 2026. godinu

Godišnji plan rada Gradske knjižnice Ivan Vidali Korčula za 2026. godinu

II. izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Korčule

Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027.

Konzervatorska podloga za kulturno-povijesnu cjelinu grada Korčule, Institut za povijest umjetnosti, 2026.

Marketinška i brending strategija Turističke zajednice Grada Korčule

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/21)

Nacionalni plan razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027. godine (NN 158/23)

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine (NN 97/23)

Plan razvoja Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine

Plan upravljanja pomorskim dobrom na području Grada Korčule za razdoblje 2024. – 2028. godine

Plan upravljanja starom gradskom jezgrom Grada Korčule

Program javnih potreba u kulturi Grada Korčule za 2026. godinu

Program prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2021. – 2027.

Program rada s financijskim planom Turističke zajednice Grada Korčule za 2026. godinu

Provedbeni program Grada Korčule za razdoblje do 2029. godine

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/23)

Strategija razvoja turizma Grada Korčule

Strategija razvoja ljudskih potencijala Dubrovačko-neretvanske županije 2021. – 2027.

Teritorijalna strategija razvoja otoka Dubrovačko-neretvanske županije do 2027. godine

17.1.3. Međunarodne konvencije i stručni dokumenti

Europska konvencija o zaštiti arheološke baštine

Konvencija o europskim krajobrazima

Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Europe

Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine

Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine

Okvirna konvencija Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo

Preporuka o povijesnom urbanom krajoliku

Program Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. godine

17.1.4. Evidencije, podatkovni i projektni izvori

Nacionalna biblioteka pokazatelja

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine

Projekt FORTIC – From remains Of the war to the aRchiTecture of peace in cross-border area of Italy-Croatia

Projekt „Revitalizacija obrambenih utvrda Grada Korčule”

Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske

Sustav eVisitor

Turizam u 2024., statistička izvješća

Turizam u 2025., statistička izvješća

17.1.5. Participativni izvori

Anketni upitnici dionika provedeni za potrebe izrade Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule

Polustrukturirani intervjui s dionicima provedeni za potrebe izrade Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule

17.2. Popis slika

Slika 1 Kulturno-povijesna cjelina Mratin	47
Slika 2 Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina	49
Slika 3 Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela	51
Slika 4 Arheološko nalazište Velo stražišće	53
Slika 5 Ostaci rimske cisterne	55
Slika 6 Arheološko nalazište Jakasova špilja	56
Slika 7 Arheološko nalazište špilja Žukovica	58
Slika 8 Arheološko nalazište Stine	62
Slika 9 Arheološko nalazište Stražica	63

Slika 10 Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole	65
Slika 11 Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine	66
Slika 12 Crkva Pomoćnice kršćana	68
Slika 13 Ostatci crkve sv. Stjepana	69
Slika 14 Crkva sv. Martina sa zvonikom	71
Slika 15 Crkva sv. Nikole	72
Slika 16 Crkva Gospe od Polja	73
Slika 17 Crkva Navještenja	74
Slika 18 Crkva sv. Petra	76
Slika 19 Katedrala sv. Marka	77
Slika 20 Crkva sv. Jurja.....	79
Slika 21 Crkva sv. Mihovila.....	80
Slika 22 Crkva sv. Filipa i Jakova.....	81
Slika 23 Crkva i bratovština Svih svetih	83
Slika 24 Crkva sv. Petra	84
Slika 25 Crkva sv. Antuna.....	85
Slika 26 Crkva Gospojine	87
Slika 27 Crkva sv. Vida.....	88
Slika 28 Opatski dvor.....	89
Slika 29 Utvrda i arheološko nalazište Forteca-Sv. Vlaho.....	93
Slika 30 Velika i Mala kneževa kula.....	94
Slika 31 Palača Ismaeli - Gabrielis	96
Slika 32 Kaštel Španić.....	97
Slika 33 Kuća Palčok	98
Slika 34 Ljetnikovac Španić - Cviličević	99
Slika 35 Spomen ploča palim borcima korčulanske općine.....	102
Slika 36 Spomenik palim borcima NOR-a.....	103

17.3. Popis tablica

Tablica 1 Kretanje stanovništva Grada Korčule.....	38
Tablica 2 Turistički pokazatelji Grada Korčule	40
Tablica 3 Kulturno-povijesna cjelina Mratin	46
Tablica 4 Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina	47

Tablica 5 Prapovijesne kamene gomile na području Solina, Donjeg i Gornjeg Blata te Mindela	49
Tablica 6 Arheološko nalazište Malo Stražišće	51
Tablica 7 Arheološko nalazište Velo stražišće	52
Tablica 8 Ostaci rimske cisterne	54
Tablica 9 Arheološko nalazište Jakasova špilja	55
Tablica 10 Arheološko nalazište špilja Žukovica	56
Tablica 11 Arheološko nalazište na otoku Gubavac	58
Tablica 12 Arheološki ostaci crkve sv. Luke (otok Lučnjak)	59
Tablica 13 Arheološko nalazište na otoku Majsan	60
Tablica 14 Arheološko nalazište Stine	61
Tablica 15 Arheološko nalazište Stražica	62
Tablica 16 Dominikanski samostan s crkvom sv. Nikole	63
Tablica 17 Crkva sv. Mihovila s kućom bratovštine	65
Tablica 18 Samostan i crkva Gospe od Milosrđa na Badiji	67
Tablica 19 Crkva Pomoćnice kršćana	67
Tablica 20 Ostatci crkve sv. Stjepana	69
Tablica 21 Crkva sv. Martina sa zvonikom	70
Tablica 22 Crkva sv. Nikole	71
Tablica 23 Crkva Gospe od Polja	72
Tablica 24 Crkva Navještenja	73
Tablica 25 Crkva sv. Petra	75
Tablica 26 Katedrala sv. Marka	76
Tablica 27 Crkva sv. Jurja	78
Tablica 28 Crkva sv. Mihovila	79
Tablica 29 Crkva sv. Filipa i Jakova	80
Tablica 30 Crkva i bratovština Svih svetih	82
Tablica 31 Crkva sv. Petra	83
Tablica 32 Crkva sv. Antuna	84
Tablica 33 Crkva Gospojine	86
Tablica 34 Crkva sv. Vida	87
Tablica 35 Opatski dvor	88

Tablica 36 Ostaci crkve sv. Barbare na otoku Sutvara.....	90
Tablica 37 Dopunski pregled ostale sakralne baštine	91
Tablica 38 Utvrda i arheološko nalazište Forteca-Sv. Vlaho	92
Tablica 39 Velika i Mala kneževa kula	93
Tablica 40 Palača Ismaeli - Gabrielis	95
Tablica 41 Kaštel Španić	96
Tablica 42 Kuća Palčok.....	97
Tablica 43 Ljetnikovac Španić - Cviličević	98
Tablica 44 Svjetionik Sestrice.....	100
Tablica 45 Spomenik palim vojnicima u I. svjetskom ratu.....	101
Tablica 46 Spomen ploča palim borcima korčulanske općine	101
Tablica 47 Spomenik palim borcima NOR-a	102
Tablica 48 Vela setemana u gradu Korčuli	104
Tablica 49 "Moreška" bojni mačevni ples	105
Tablica 50 Kumpanije na otoku Korčuli	106
Tablica 51 Rezultati SWOT analize na temelju intervjua s ključnim dionicima	114
Tablica 52 Rezultati SWOT analize na temelju ispunjenih anketnih upitnika.....	118
Tablica 53 Implikacije SWOT analize za Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule	123
Tablica 54 Vrijednosti i razvojne mogućnosti kulturne baštine Grada Korčule	126
Tablica 55 Usporedni prikaz ulaganja, financijskih potencijala i održivosti dvaju interpretacijskih centara	133
Tablica 56 Posebni ciljevi i njihovi učinci	136
Tablica 57 Kriteriji za odabir mjera i strateških projekata.....	147
Tablica 58 Očekivani rezultati strateškog okvira	148
Tablica 59 Načela upravljanja kulturnom baštinom	164
Tablica 60 Mehanizmi upravljanja kulturnom baštinom	165
Tablica 61 Uloge i odgovornosti ključnih dionika.....	177
Tablica 62 Ciklusi planiranja, odlučivanja i praćenja	179
Tablica 63 Prijedlog tablice za praćenje projektnih prijedloga i projekata.....	181
Tablica 64 Prijedlog operativne logike upravljanja kulturnom baštinom	184
Tablica 65 Faze uspostave upravljačkog modela	187

Tablica 66 Noćenja i indeks turističke razvijenosti	190
Tablica 67 Promjene dolazaka i noćenja u 2024. i 2025. godini	191
Tablica 68 Sastavnice integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule	193
Tablica 69 Prihodovni model i operativna održivost	195
Tablica 70 Faze provedbe i prioritetne odluke	196
Tablica 71 Strateški projekt obnove južnog zida	205
Tablica 72 Strateški projekt obnove i interpretacijske aktivacije Fortece i bastiona sv. Vlaha	207
Tablica 73 Strateški projekt integriranog sustava fortifikacijske baštine Grada Korčule	208
Tablica 74 Popis strateških pokazatelja	211
Tablica 75 Prijedlog vremenskog plana prikupljanja podataka	214
Tablica 76 Prijedlog strukture godišnjeg izvješća	214
Tablica 77 Prijedlog kriterija za evaluaciju	216
Tablica 78 Prijedlog načina revizije	217

17.4. Podaci o autorima dokumenta

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Korčule izradio je:

Projekt jednako razvoj – CIVITTA d.o.o., za naručitelja Grad Korčulu.
Mjesto i datum izrade: Zagreb, srpanj 2026. godine.